

ALA SELAVRI
SVETI JOVAN KRONŠTATSKI
DUHOVNI OTAC RUSIJE

PREDGOVOR

I DEO

II RADNIČKI SVEŠTENIK U KRONŠTATU

III DELATNOST I DELO

IV DUHOVNI OTAC RUSIJE

V POSLEDNJE GODINE

VI SAHRANA I ODJECI

VII OTAC JOVAN DANAS

PREDGOVOR

[sadržaj](#)

Knjiga koja je pred nama pokazuje na jedinstven način kako je "divan Bog u Svetima Svojim". Ona nam govori o novom svetitelju Crkve Božije, svetome ocu Jovanu Kronštatskom, koji je bio retka pojava ne samo među ljudima, nego i među Svetšeljima. Svaki Svetitelj Božji je na sebi svojstven način veliki i "divan", jer su svi oni postali ono što jesu jedino čudesnim i predivnim Gospodom Hristom. Otac Jovan. pak, u svome životu, koji je sav u Hristu Bogu, sjedinjuje u sebi odlike mnogih Svetitelja. On je pravi duhovni gorostas, sasud pun izobilne blagodati Božije, koja se preko njega izliva na sve ljude. U njegovom karakteru zapažaju se mnoge izuzetne crte koje ga čine sličnim mnogim Svetiteljima.

Otac Jovan ima veru apostolski svetu, silnu i svemoćnu, kojom on i čini apostolska čudesa. Ima molitvenost svetog Jefrema Sirina, kojom obuhvata svu široku zemlju rusku, i još mnogo više oko nje; ima milostivost svetog Nikolaja Čudotvorca koji zna samo za potrebe svojih bližnjih ma ko bili; ima siromaštvo svetog Spiridona Trimituntskog, jer, iako su kroz njegove ruke prolazili milioni rubalja, on ništa svoje nije imao; ima asketizam velikih Pustinjaka, jer je bio umeren i uzdržljiv u svemu; ima devstvenost svetog Grigorija Bogoslova, iako je "zvanično" oženjen; ima smirenje jevanđelskog carinika, jer iako su ga svi slavili i divili mu se, on se nije gordio i preuznosio, jer je znao da je samo "zaludan sluga" koji čini ono što je dužan činiti; ima ljubav božanski neizmernu koja ga približava svima i svakome, te čitavim bićem svojim sastradava sa svima stradalnicima i svačiji bol i muku oseća kao svoju.

Sveti otac Jovan je, dakle, sve to skupa i još nešto mnogo šire i mnogo više od svega toga, nešto što je mislima neuhvatljivo i rečima neizrazivo. Ma šta i ma koliko rekli o njemu, uvek ostaje mnogo nedorečenog i nedorecivog. On je izuzetno jedinstven, i, usudujem se reći, neponovljiv, u liku Svetitelja Božjih. On predstavlja izuzetak kako po raznovrsnosti svoga delanja i širini zamaha, tako i po istrajnosti i energiji uloženoj u sve svoje aktivnosti, kao i po rezultatu i posledicama svoga rada. "Svako se drvo po plodovima svojim poznaje."

Ovu izuzetnu knjigu o ocu Jovanu Kronštatskom preveo je sa nemačkog, čitaocima već iz ranije poznati, otac M. - hilendarac. On, pored mnogih obaveza i poslušanja koja u manastiru ima, svaki minut slobodnog vremena koristi na pripremanje duhovne hrane za naš duhovno izgladneli i osiromašeni rod srpski. Plod takvog njegovog rada i ljubavi jeste i ova knjiga koja se sada predaje u ruke bogoljubivih čitalaca.

Namena ove knjige je najpre da nas upozna sa izuzetnim svetilom Crkve Pravoslavne koje je zasijalo na slovenskom nebu u, takoreći, naše vreme; a zatim da zapali i razgori oganj vere i ljubavi u nama samima kako bismo mu postali podražatelji i sledbenici. Ovo naročito važi za naše pravoslavno sveštenstvo, koje, kao da još uvek nije našlo svoje pravo mesto i način delanja u savremenim uslovima.

Rad i način rada oca Jovana apsolutno je prihvatljiv i primenljiv u svim uslovima i svim vremenima, jer je sav jevanđelski. A Jevanđelje Gospoda Hrista je svezretno i

svevečno. Potrebno je samo steći delotvornu veru i sastradalnu ljubav oca Jovana, pa da se polje rada svakog sveštenika učini širokim i plodonosnim. Otac Jovan kao učitelj (veroučitelj), kao pomagač i zbrinitelj nevoljnih i prezrenih, kao sveštenoslužitelj - predstavlja idealan primer za ugled i podražavanje svakom svešteniku, monahu i hrišćaninu.

Njegov primer pokazuje šta je najvažnije u sveštenučkom pozivu i radu: spasenje poverenih mu duša. A ljubav naroda sa svim blagotvornim posledicama svojim (dakle, i ekonomskom sigurnošću za život sveštenika i njegove porodice) neće izostati. Samo treba istrajati i biti dosledan evanđelskim principima koji sačinjavaju potku i osnovu sveštenučskog delanja. Ako među sveštenicima postoji neki sumnjalica u ove reči, neka opet, i opet čita ovu knjigu o ocu Jovanu, nek pokuša da ga sledi, i uveriće se.

Kao što je pisao nekada Isidor Pelusiot za poznate knjige Svetog Jovana Zlatoustog o sveštenstvu: "Nema srca koje bi čitalo ove stranice a da ne bude ranjeno božanskom ljubavlju", tako bi se moglo reći i za oca Jovana Kronštatskog, da nema čoveka hrišćanina, a pogotovu sveštenika, koji bi čitao ovu knjigu a da srce njegovo ostane indiferentno prema ljubavi Božjoj kojom je otac Jovan bio ispunjen. Sve ono što je sveti Jovan Zlatoust pisao o sveštenstvu, sve je to sveti Jovan Kronštatski životom posvedočio i potvrdio kao večnu jevanđelsku istinu. Kada se čita ova knjiga postaje jasno zašto je sveštenučka služba iznad službe carske i anđelske. Ono što sveštenučku službu čini toliko uzvišenom jeste sama blagodat sveštenstva. Sveštenik ima božanske vlasti nad rajem i paklom, nad smrću i životom, nad besmrtnošću i večnošću.

"Sveštenstva blagodat? Ogromna, nadangelska, veli otac Justin. Svaki sveštenik po pozivu čudotvorac. Najveće čudo u zemaljskom svetu: sveta Liturgija; nju sveštenodejstvuje, činodejstvuje sveštenik pravoslavni: Bog se ponovo ovaploćuje; pričesnici primaju vascelog Boga. A sveštenik, šta tu daje od sebe? - Čistu dušu, dušu očišćenu od grehova i strasti, svete podvige evanđelskih vrlina: vere, molitve, posta, ljubavi, milosrđa... Razume se, u svemu tome vera vodi i rukovodi: ona je srce svake evanđelske vrline. A Gospod? - "Gospod čini sve što hoće vera", veli sveti Isak Sirin, Vera razrađena i umnožena kroz ostale svete vrlina, - to je ono što mi moramo dati od sebe, ako želimo spasenja duši svojoj. Zato svešteniku uvek neophodno: stražiti nad sobom, čisteći sebe stalno od svake strasti, od svake nečiste pomisli, od svakog nepristojnog osećanja".

Sveštenik koji tako izgradi sebe "na temelju Hristu", radosno otkriva da blagodat što je u njemu nije uzalud. Ona mu oblagodaćuje svu volju njegovu, sav um, sve misli, sva dela, i on se pokazuje kao sluga Božji: u trpljenju mnogom, u nevoljama, u bedama, u teskobama, u trudovima u nespavanju, u postu, u čistoti, u podnošenju, u dobroti, u Duhu Svetom, u ljubavi neizmernoj, kao siromašan a koji mnoge obogaćuje, kao onaj koji ništa nema a sve ima.

Sveštenik s pravom može da se poredi sa pastirima, sa lekarima, sa vojskovođama, sa carevima u pogledu njegove službe i metoda delovanja, pa se često i naziva tim imenima. No istovremeno što se tiče vrednosti službe, on neuporedivo prevazilazi sve njih u tolikoj meri koliko je duša pretežnija od tela. Čim neko stupi na ovu uzvišenu

službu on prestaje (- treba da prestane) da živi za sebe, nego živi za Crkvu Božiju i za verne koji su povereni njegovom duhovnom staranju. Već samo to pokazuje da ova služba, iako toliko časna, nije ni malo laka. Poznato je kako je teško postavljati dijagnoze duševnih bolesti (grehova i strasti), i još teže lečiti ih. Koliko je tu potrebno ljubavi, koliko strpljenja, koliko dobrote! Čovek sam, vaistinu, ne poseduje te i takve sile koje su mu neophodne za tako uzvišenu službu. Zato upravo, svaki sveštenik svestan svoje nemoći, smerno priznaje "da bez Hrista ne može činiti ništa", ali je i pun nade da "sve može u Hristu Isusu koji mu moći daje".

Tačno takav je bio kao sveštenik sveti otac Jovan Kronštatski, ovaplotivši u svome životu i svome radu sve ono što je najuzvišenije moguće spojiti sa sveštениčkim pozivom. Stoga ova knjiga koliko predstavlja žitije jednog Svetitelja, toliko i "žitije" jednog poziva (sveštениčkog). U tom i jeste izuzetnost njena u odnosu na ostala žitija. Zato ona zaslužuje da u biblioteci svakog sveštenika zauzme počasno mesto i da bude njegova "nastoljnaja knjiga". Svetli pak lik Svetog Jovana Kronštatskog, ovde opisan, nadahnuće je i putokaz ne samo sveštениcima nego i svakoj duši žednoj i gladnoj Boga i Života Večnoga.

15/28. avgusta 1982.

Manastir Crna Reka

- Jeromonah Artemije

Polarno naselje Sura

[sadržaj](#)

U najsevernijoj oblasti Arhangelska, za življenje još mogućoj, na reci Pinegi, nedaleko od Belog mora, leži naselje Sura. Deset drvenih kuća postoji oko dve prastare crkve-brvnare, usred beskrajnih šuma, u neljubaznoj ali veličanstvenoj lepoti Severa. Sura je jedno od najsiriomašnjih naselja oskudnog i mračnog sreza oko Pinege.

Priroda na severu je surova. U kratkom polarnom letu koje traje tri meseca, zemljoradnja je na pustom peskovitom terenu moguća samo uz veliki napor. Leti je dan sve kraći, dok se na kraju sunce skoro sasvim ne izgubi. Dolazi duga zima i sve pokriva debelim slojem snega. Liniske sanke čine jedinu vezu sa svetom. Duboku tišinu prekida povremeno lupanje zvona, cika snežne mećave ili zavijanje vukova. Život u Suri je krajnje težak, stanovnici mučno dolaze do životnih namirnica, gladuju i smrzavaju se.

Tu je 19. oktobra 1829. rođen Jovan, sin Ilje Sergieva i supruge mu Teodore. Novorođenče je izgledalo tako slabo da su se roditelji uplašili za njegov život. Stoga su odmah, noću, pozvali sveštenika da ga krsti. Dete je dobilo ime Jovan, u spomen sv. Jovana Rilskog. Posle krštenja, njegovo stanje se brzo popravlja. U svojim uspomenama otac Jovan kasnije piše: Zaista, sila Božja se pokazuje u slabosti. Ko bi od onih koji su me znali od mojih prvih dana mogao da misli da ću dostići ovu starost?

Bio sam slabačko, uvek slabunjavo dete. U ranoj mladosti teška bolest boginja dovela me bila skoro do groba. Ali je Gospod održao moj život. I u vreme moga školovanja bilo mi je dato da se nosim sa mnogim teškim bolestima.

Jovan je uzrastao u ruskoj tradicionalnoj patrijarhalnosti. Preko tri stotine godina njegovi su preci u ovom polarnom naselju služili kao sveštenici. Pri škrtosti prirode, njihovo je čuvstvo bilo okrenuto sopstvenoj unutrašnjosti. U plemenu je vladao duh čestitosti. Njegova majka, uspravna i duboko pobožna žena, strpljivo je obasipala svoga sina ljubavlju. On nju često viđa kako noću kleči pred ikonama i sa suzama se moli za njegovo zdravlje. Njegov otac je sa svojom hudom platom imao da izdržava, pored Jovana i njegove dve mlađe sestre, i veliku familiju. Oni su trpeli veliku nemaštinu. Takođe je i u komšiluku vladalo isto siromaštvo, ista bezizlazna nevolja. Od malih nogu Jovan vredno pomaže roditeljima, naročito u poljskim radovima. U njemu se od malena razvija saosećaj za tuđe stradanje. On je uzrastao kao ozbiljan, ćutljiv dečak. Ništa ga nije vuklo dečjim igrama. Praznikom je išao kroz mirnu šumu, sedeo rado na obali reke i posmatrao bilje i životinje. Njemu je priroda bila vrlo bliska.

Još više su mu bili bliski Gospod, crkva i molitva. Svakodnevno je ulazio u dom Gospodnji. Ova tajanstvena prostorija u koju se stupa sa strahopoštovanjem, ne kao u ostale građevine, za ovog je dečaka postala svetinja. "Od najranijeg detinjstva roditelji su me navikli molitvi i kroz njihov primer ja sam zadobio određen duhovni stav. Otac me uvek vodio u crkvu i ja sam celom dušom zavoleo bogoslužjenje, naročito crkveno pojanje". Otac je stražio nad unutrašnjim životom svoga sina i upućivao ga na pravo snalaženje. O praznicima mu je čitao o Hristu i Njegovom životu, o blagoj Majci Božjoj, o svetiteljima koji su u pustinji živeli, trpeli glad i neustrašivo propovedali reč Božju; o tome kako su im ptice donosile hranu i kako su im divlje zveri bile poslušne; kako je na mestima gde je njihova krv tekla, izrastalo cveće. I slika o Isusu Hristu, Sveznajućem i Svedobrom, najpriyatnije je prožimala Jovanovu dušu. Hristos, Bogomajka i Božji prijatelji - svi su mu bili bliski. I anđelski svet bio je tu. U svojih 6 godina Jovan je u budnom stanju viđao anđela. Jedne noći on ugleda neobično svetlo i anđela u njegovoj slavi. Ustrepta, ali ga anđeo umirivaše, govoreći da je on njegov anđeo čuvar koji ga neprestano prati.

Kad je počeo da uči školu - njemu se otvara nepoznati svet. I pored sve marljivosti Jovanu nedostaje sposobnost da shvata i pamti. Godinama ne uspeva da bar čitanje savlada. On priča: "Otac mi je kupio bukvar, no meni je azbuka bila tako teška da sam se živ jeo zbog moga nerazuma. Kod tadašnjeg nastavnog sistema ja nisam mogao da shvatim paralelu između napisanih slova i njihovih naziva u azbuci. Ta je azbuka sasvim nerazumljivo objašnjavana: učilo se umesto a, b, v, -"az, buki, vjedi", kao nešto za sebe, kao da su az i a, buki i b dva različita pojma. Ovu mudrost ja dugo nisam mogao da razumem".

OSNOVNA ŠKOLA, BOGOSLOVIJA I AKADEMIJA

U školi

Sa 10 godina starosti Jovan dolazi, uz najteže žrtve njegovih roditelja, u jedinu osnovnu školu eparhije, u Arhangelsk. Kao svako seosko dete, on stanuje kod siromašnih ljudi, prepušten samome sebi. Hrana je nedovoljna, ali on je na gladovanje naviknut. Daleko je teže da se nabave knjige i sveske. Papir za pisanje morao je da isprosi: "Ponekad sam išao sa siromašnima (kao ja) na javna mesta da bismo skupljali papir za pisanje. Jednom prilikom sam dobio na poklon skoro 20 listova i osećao sam se bogatim". Učenje mu je padalo krajnje teško i Jovanu preti opasnost da ga napusti: "Sa svojih 10 godina došao sam u Arhangelsk kao gostujući đak tamošnje osnovne škole, sasvim nespreman, jedva da sam mogao na slogove da čitam. Meni je bila jasna moja nemoć i ljubomorno sam posmatrao uspeh mojih drugova. Moj slabi um pričinjavao mi je velike jade. Otac je imao mali dohodak, život je bio krajnje težak. Shvatao sam u to vreme mukotrni život mojih roditelja, stoga mi je moja ograničenost pri učenju bila veliki teret. Tad sam malo mislio na značaj obrazovanja za moju budućnost, nego sam patio zato što moj otac uzalud troši i svoj poslednji groš za mene."

Čitave dane se uzalud trudio; njegov je razum ostao zapečaćen. Nikoga nije bilo da pomogne. Kutljivi, prosjački siromašan dečak, uz to još i najlošiji đak u školi, nije nalazio u ovom gradu nikakvu radost.

U svojoj nevolji Jovan se sve više prihvata njemu bliske molitve. - "Noću sam se rado molio. Svi spavaju, tišina je, niko mi nije smetao. Najčešće sam se molio da mi Gospod, za utehu mojim roditeljima, prosvetli razum. I Gospod me uslišio. Njegova svetlost me je obasjala. - Jednom - toga se sećam kao da se danas zbilo - svi su u odaji bili zaspali; samo ja nisam mogao. Još uvek sam jedva uspevao da nešto od nastave razumem i nešto od toga zapamtim, teško čitajući na slogove. Obuzela me je bila velika žalost. Padnem kraj svoje postelje na kolena i počnem najusrdnije da se molim. Ne znam koliko je to dugo trajalo; najednom se moja unutrašnjost potrese ... i učini mi se kao da neki zastor pade sa mojih očiju i kao da se moj um otvori. Učitelj, njegovo predavanje, sve što je on govorio - najednom je sad jasno stajalo preda mnom. Vedrina i radost ispuniše moju dušu. Posle ove molitve zaspao sam mirno, kao nikad ranije. Ujutru sam skočio sa postelje, uzeh knjigu i - o sreće! Mogao sam da čitam mnogo bolje, sve da razumem i da to drugom prenesem. Kad nam je učitelj tog dana u razredu dao jedan računski zadatak, ja sam mogao odmah da ga rešim i za to dobih pohvalu. - Od tog vremena moj napredak u školi je bio za sve očigledan. Na kraju godine, kao jedan od najboljih đaka, bio sam upućen u bogosloviju."

U Bogosloviji u ArhangelSKU

Deset sledećih godina Jovan posećuje bogosloviju i marljivo uči. Pri tom, iskušenja ne izostaju. U dužnost mu je palo da vodi hor Mitropolije. Ovo zaduženje, kroz koje se neposredno povezao sa svakojakim seminaristima, pretilo je, čak njemu Sergievu, da ga pokvari. Ali njemu je pomogla velika ljubav prema svojoj majci i - molitva. On se uporno borio sa iskušenjima, izbegavao razvratan život i odlučno težio Bogu.

"Znaš li - govorio je kasnije igumaniji Taisiji - šta mi je u početku dalo povoda da se obratim Bogu; šta je moje srce, još dok sam bio dete, zagrejalo prema Njemu? To je bilo Jevanđelje. Moj otac je imao Sveto pismo. Kad sam za raspust dolazio kući sa radošću sam čitao ovu čudesnu knjigu. Prostota njenih reči bila je mom dečjem razumu bliska; čitao sam je, snažio se i nalazio u njoj nenaknadivu utehu. To Sveto pismo sam kasnije dobio da ponesem u Bogosloviju. Mogu reći da je ono bilo pratilac moje mladosti, moj učitelj, vođa i pomoćnik."

Tri meseca letnjeg raspusta Jovan je provodio u Suri. Svake godine, odlazeći kući, on je putovao peške, sam, kroz šume. Kasnije beleži: "Stotine kilometara ide se peške preko brda, kroz visoke jelove šume, sa skupim čizmama u rukama. Čovek tu ustreperi i oseća u prirodi Boga. Jele se pokazuju kao stubovi neke uzvišene katedrale, dok se plavo nebo iznad njih podiže kao veličanstveno kube. Svest o prisutnom vremenu se gasi, svi spoljni utisci blede. Nešto pokreće na molitvu. U dubini duše nastaje svetlo, ceo mi se svet u tišini obraća svojim nedokučivim jezikom. Ovde se uznose godinama i stolicima svečane himne Sveprisutnom. Ide se i sanja; misao se zadržava tamo daleko, kod Boga.

Sve govori o Tvorcu. Čudesna je Tvoja svemoć Gospode! Kako si na početku govorio svako drvo, svaka travka i do danas slede Tvojoj reči. Kad nastane proleće i dovoljna toplota za vegetaciju, otpočinje čudesno zbivanje u krilu zemlje: nečujno, po pravilu, po redu. Sve teži svetlu; ni travka ni listić ne skreće sa svoga predodređenja, ništa ne zaboravlja svoju propisanu formu. Sve se razvija i raste, sve dok prekrasan šareni tepih ne prekrije golu zemlju; drveće oblači svoje grane u gusti lisnati pokrivač. Sve je živopisno, nakićeno; sve je izniklo iz ništa, na jednu jedinu reč Božju, koju je On jednom za svagda izrekao.

- A zar i mi ne nastajemo takođe iz nebića? Šta smo bili na začetku u majčinoj utrobi? Bilje nas uči opipljivo i jasno o sveprisustvu Gospodnjem. Svaka travka, svaki cvet tiho šumori: Gospod je prisutan". Ovde Jovan izražava ono što je kao đak često osećao. Ovakvo raspoloženje traje kod njega kroz sve vreme školovanja.

U te godine pada jedan proročki san, koji je Jovan kasnije u raznim prilikama kazivao. On je video unutrašnjost neke velike crkve sa ikonostasom od zlata, i sebe u njoj kako ulazi kroz carske dveri u oltar i izlazi kao što to pripada svešteniku.

Godine 1851. Sergiev završava bogosloviju i u svom oproštajnom govoru zahvaljuje se učiteljima za neprocenjivo znanje kojim su njegov razum i srce formirani; zahvaljivao se na čestitosti, kojoj su ga učili, kao trajnoj životnoj vrednosti.

Na Akademiji u Petrovgradu

Kao najbolji đak svoga godišta, Jovan Sergiev dobija na Teološkoj akademiji "stipendiju za obdarene". Nešto pre toga umire njegov otac u 48. godini starosti. Njegova majka ostaje sa dve maloletne kćeri, bez ikakvih mogućnosti za opstanak u životu. Sad je Jovan preuzeo brigu o njima. On se, radi njih, nosi mišlju da napusti Akademiju i da kao đakon stupi u službu. Majka to ne dopušta. Ostalo mu je sad da traži neki način zarade. Kasnije priča: "Bogosloviju sam završio 1851. kao prvi đak u svom godištu i bio sam poslat u Petrovgrad na Duhovnu akademiju o državnom trošku. Tamo su studenti mogli da rade u upravi, kao pisari, uz malu nagradu od 9 rubalja mesečno. Kad mi je ova služba ponuđena ja sam je rado prihvatio, kako bih pomagao majci kojoj je, kao siromašnoj udovici, potrebna moja pomoć". On radi ovaj svoj posao savesno, i svu tu zaradu šalje redovno kući.

Pisarska služba nudi mu veliko preimućstvo, zasebnu sobu, u kojoj on, kroz 4. godine svojih studija nesmetano može da radi i da razmišlja. Tu on proučava dela Crkvenih otaca i velikih podvižnika. Od svoje prve uzgredne zarade - prepis jedne disertacije - nabavlja tumačenje Matejevog Jevanđelja od Jovana Zlatoustog i raduje se ovom "blagu nad blagima". Uzvišena lepota dubokozasnovanih misli ga povremeno obuzima tako, da proliva suze radosnice.

On se sa posebnim zanimanjem okreće Filokaliji sa Svete Gore. U njoj nalazi provereni hrišćanski put koji je izgradila i jasno obeležila praktična monaška duhovna škola. Dvadeset i pet duhovno iskusnih pustinjaka i učitelja Crkve, kao što su Antonije, Makarije Veliki, Maksim Ispovednik, Jovan Lestvičnik, Nil Sinajski, Jefrem Sirin, Isak Sirin, Simeon Novi Bogoslov, Grigorije Palama i dr. opisuju tu jedan, kroz stoleća isprobani, put ka Bogu. Po učenju ovih svetih Otaca čovek je stvor Božji, koji poseduje sposobnost oboženja kao poslednji stepen svoga usavršavanja. Zadobijanje Duha Svetog smisao je i cilj svih čovekovih težnji. Pri tom mora da se shvati čovekova duhovna priroda i njeno izopačenje kroz grehopad; da se vežba u najbolnijem samopoznanju i da se najusrdnije teži preobražavanju. Pri tom ima da se istraje u teškoj i trajnoj borbi protiv samoljublja, strastvenosti i maštarija, vežbajući se u strogom samoodricanju i zadobijanju dobrote. U ovome odlučujuće pomažu duhovna budnost i neprestana molitva srca pri osnovnom osećanju dubokog smirenja, naročito sopstvene nedovoljnosti i rastućeg poverenja u Božju svemoguću pomoć. Po meri unutrašnjeg očišćenja, vrline i bestrašća, revnitelj dolazi do iskustva darovanog mu bogozajedničarstva. Ono se ispoljava u duhovnim pokretima, u plamenoj, darovanoj, molitvi kroz razgovor sa Bogom ili prosvećenim bogoviđenjem. Neki od obdarenih čuju glas Božji i ispunjavaju Njegovu volju sa plamenom revnošću. Kao poslednji cilj i ispunjenje svih težnji revnitelj doživljava u duhu sjedinjenje sa Svetom Trojicom i stupa u životnu zajednicu sa Njom. To je stanje apostolskog Bogodejstva.

Bezbrojni Božji ljudi su išli ovim putem. O tome svedoče njihove spisi, kao i njihov život. Takođe u ruskom monaštvu zrače veliki revnitelji u zadobijanju Duha, kao Antonije i Teodosije Kijevo-pečerski (11. vek), Sergije Radonješki (14. vek), Nil Sorski (15. vek), Zosima i Savatije Solovecki (15. vek), Pajsije Veličkovski (18. vek), Serafim Sarovski (18-19. vek) i Lav, Makarije, Amvrosije i dr. u Optinskoj pustinji (19 vek) kao neposredni savremenici.

Ovi Božji ljudi postaju mladom Jovanu živi obrasci. On je neumoran da o njima sluša, da njihove asketske spise proučava i da im revnosno sledi.

On često korača mirnim parkom i razmišlja o tom zastoru izopačenosti i tame koja tereti celo čovečanstvo i njega samog. U bolnom samosaznanju on traži načina da taj zastor probije. Njemu postaje jasno: Mnogo šta saznaju đaci u višim naučnim ustanovama, ali ipak ne saznaju ono što je jedino nužno - oni ne upoznaju Boga niti sebe same, ne priznaju svoju duhovnu nemoć, svoju slabost i ništavilo pred Bogom. Sveti Jefrem Sirin se moli: "Gospode, pomози mi da saznam svoje grehe". Svoje sopstvene grehe u svoj njihovoj množini i rugobi sagledati, to je uistinu dar Božji koji se posle revnosne molitve zadobija. - Mi lepo naučimo sve nauke, ali nauku kako se zlo izbegava nismo naučili i često se pokazujemo krajnjim analfabetima u ovoj moralnoj nauci. Istiniti mudraci su samo čestiti ljudi i svetitelji, oni su pravi sledbenici istinitog učitelja - Hrista. A mi, takozvani učenici, mi smo teške neznalice. Što učeniji utoliko veće neznalice, jer mi gubimo ono što je jedino od potrebe, i služimo ropski svome samoljublju, slavoљubljju i pohlepi za dobitkom.

On je rado razgovarao sa svojim drugovima o smirenju i zapovesti o svepraštajućoj ljubavi. U tome je on gledao srž Hrišćanstva. Šta može smirenju da se suprotstavi? Kadgod sretneš prepreku i postavi se pitanje hoćeš li joj prići silom ili smirenom ljubavlju - prihvati ljubav i pobedićeš.

U poslednjoj godini studija Jovan je imao da se nosi sa teškim unutrašnjim iskušenjima. Njegovo inače uvek svetlo, radosno raspoloženje, pomračuje se. Utučenost do očajanja - napadaše ga povremeno. Izgledalo mu je da na nebu nema svetlosti, da ga je Bog napustio, a da mu ljudi spremaju neko zlo. Olovna tuga je bila zahvatila njegovu dušu, on od toga nije znao da se izbavi, i beleži u svom dnevniku: "U životu Hrišćana postoje časovi kad se Bog udalji, časovi satanskog mraka. Tad se čovek moli iz dubine duše: "Zašto me progoniš od Tvoga lica, Ti neugasiva svetlosti? Moju celu dušu omračuje mukotrpnа tаmа. Ja se najusrdnije molim, Spase, okreni me ka svetlu Tvojih zapovesti i ispravi moj unutrašnji put". I tmurni oblaci tad nestaju, unutrašnjost se prosvetljava, slede trenuci najradosnijeg pomilovanja. Vremenom takva iskušenja nestaju i ne povraćaju se".

U Akademiji je vladao aktivan duhovni život. Mladi teolozi su se srcem i umom udublјivali u religiozne sadržaje nastavnog gradiva i bili dušom okrenuti visokim obrascima vrline i samoodricanja. Jovan razmišlja da postane monah i da se kao misionar posveti neprosvećenima u Sibiru ili Japanu. Ali je takođe zapazio da i u Rusiji nije manje takvih; obrazovani izgube Boga i onda Ga u očajanju traže. U ovo vreme

njemu se ukazuje put. Jovan kaže: "Bogoslovska akademija izvršila je na mene blagodatan uticaj. U meni su se postepeno razvijale i oformile tri duševne snage, razum, srce i volja. Bogoslovska nauka, filosofija i istorija bile su, pored ostalih, opširno i korenito predavane. One su razjašnjavale i upotpunjavale moj pogled na život i svet. S Božjom pomoću ja sam zalazio duboko u bogoslovska posmatranja i poznao sam u velikoj meri neizmernu dobrotu Boga koji je sve predivno stvorio i potčinio čvrstim, punim života, zakonima. Moj um i srce privuklo je pre svega Hristovo delo spasenja. Religiozno osećanje, koje su mi moji pobožni roditelji usadili, sad je raslo i učvršćivalo se. Izučavanjem Starog i Novog zaveta, dela Zlatoustovih i ostalih grčkih Otac Crkve, kao i Filareta Moskovskog i mnogih ruskih učitelja Crkve, ja sam osetio naročitu privlačnost prema sveštenstvu i molio se Bogu da mi za taj poziv podari Svoju milost. U posmatranju Hristovog čudesnog dela ljubavi, ja sam goreo željom da uzmem i sam učešća u spasavanju palog čovečanstva. I Bog je tu moju želju ispunio."

Godine 1855. Jovan Iljič Sergiev završava Akademiju kao kandidat bogoslovlja.

Nešto pre toga on, što je izuzetak, učestvuje na jednom društvenom skupu, i tu upoznaje Jelisavetu Konstantinovnu, kćer sveštenika Nesvitckog iz Kronštata. Uz saglasnost oca, oni su se uzeli odmah po njegovom završavanju Akademije. Time je bio ispunjen i preduslov da postane pravoslavni parohijski sveštenik.

II RADNIČKI SVEŠTENIK U KRONŠTATU

[sadržaj](#)

Borba za ljude

Jovana Sergijeva rukopolaže za sveštenika Vladika Hristifor, 12. decembra 1855, u Petrogradu. Posle toga on prelazi kod svoga tasta u Kronštat, da bi mu pomagao u katedralnom hramu Sv. Andreje. Kad je prvi put stupio u ovu veliku crkvu, zastao je na pragu zapanjen. Unutrašnjost crkve tek što je bila renovirana i nov ikonostas se prelivao u zlatu. Ali nije sjaj bio ono što je njega iznenadilo, nego njegov negdašnji san koji je ovde postao stvarnost: "Video sam nešto poznato. Ovo je bila unutrašnjost one crkve sa istim ovim ikonostasom koji sam nekoliko godina ranije u snu video. Taj san je bio ostao uvek prisutan u mojoj duši, zato je sad izazvao u meni nadzemaljsku radost. Bio je to od Boga dani znak da ovde budem sveštenik. Jer ja sam onda sam sebe gledao u oltaru kako ulazim i izlazim, kao da sam tu na dužnosti".

Uskoro, potom, on je ovde preuzeo od svoga obolelog tasta službu kao najmlađi sveštenik.

Šta treba reći o Kronštatu, gde je otac Jovan trebalo da služi daljih 53. godine? Taj grad je osnovao Petar Veliki 1710. godine kao morsko utvrđenje. On se nalazi na stenovitom ostrvu Kotlin, u Finskom zalivu, nekih 30. km od Petrograda. Lučki i industrijski grad sa svojih 30.000 stanovnika, postao je kasnije mesto prognanstva za lutalice, pijanice i razbojnice. Oni su kao radnici u brojnim vojnim fabrikama i brodogradilištima, često i kao besposleni, vodili svoj mračan život. U krajnjem siromaštvu, prljavštini i iskvarenosti, alkoholu i poroku, oni su najčešće stanovali u najudaljenijim predgrađima, u zemljanim kolibama, podrumima i drugim ćumezima. I sama njihova deca su bila svakom nevaljalstvu vična. Stanovnici Kronštata su od takvih mnogo stradali. Nikad se nije bilo sigurno od prepada i krađe. Nikad sveštenik nije posećivao ta predgrađa. Najjednostavnije je bilo prevideti ih potpuno. Ali zapravo ta izgubljenost tih ljudi, pokrenula je kod oca Jovana poseban interes. On se nije plašio tuđih poroka, njegovo je srce ispunjavala ljubav.

U svojoj prvoj besedi objavljuje: "Ja sam svestan uzvišenosti sveštenečkog poziva i osećam svoju nemoć i nedostojnost za ovu najvišu službu na zemlji, ali ja se uzdam u milost Božju. Ja znam šta može za ovaj poziv da me osposobi. To je moja ljubav prema Hristu i prema vama, braćo moja. Ljubav je velika snaga, ona čini slabog jakim, maloga velikim, stranca prisnim. Neka bi mi Sveljubeći podario samo jednu varnicu Njegove čiste ljubavi, i da je razgori u meni Duhom Svojim Svetim". Sa ovakvim shvatanjem pristupa otac Jovan svome sveštenečkom pozivu. On se ne rukovodi apstraktnim teorijama, ili neformalnim obavezama prema svom pozivu. Ono do čega je njemu stalo, bila je delotvorna ljubav.

Od prvog dana svoje službe on je stupio u bliski odnos sa svojom pastvom. Tad beleži: "Gospode, Ti si došao da bi služio ljudima; Ti nisi samo u hramu govorio reči istine, Ti si posećivao gradove i sela, dolazio si pre svega onima, čije si žarko pokajanje božanski predviđao, i tako si negovao zajednicu ljubavi. Podari i nama ovu zajednicu, da se mi

sveštenici ne zatvaramo pred ljudima u svoje kuće; da ne iznosimo ono što smo naučili samo po dužnosti, nego da im se obraćamo slobodnom i živom rečju vere i ljubavi."

Otac Jovan ne gubi ni jednu priliku da bi pomogao. To su nevoljnici iz naroda odmah primetili i počeli da se okupljaju oko njega. Svako jutro, kad bi on po ranoj liturgiji napuštao crkvu, njega je okružavala masa nevoljnika. Svaki je dolazio sa svojim potrebama: jedan nema odelo, drugi hranu, treći hoće savet, četvrti utehu. Otac Jovan sve strpljivo sluša, pokojeg molioca prožima pogledom i pita o familiji i deci. "Da me ti ne obmanjuješ, brate u Hristu?" - pita on strogo, no ipak sa puno tople dobrote. "Ja imam malo novca, a ti sam vidiš koliko ih čeka da im pomognem". Molilac ga uverava i, najzad, dobija novac. Otac Jovan nije davao od suviška, davao je sve do poslednje kopejke. Očevidci govore da se on često vraćao kući bosonog, jer je i svoje čizme nekome davao. Često popadaji donose cipele sa porukom: "Uzmi ih, jer je sveštenik opet dao svoje drugima. On ne bi trebalo da ide bos." - U siromašnim kućama on sreće bolesnike, propale roditelje, gladnu decu. On odlazi u radnje, kupuje hranu, dovodi lekara, nabavlja lekove. Jednom rečju, on se stara o nevoljnim familijama sa toplom prisnošću i deli do poslednjeg groša svoju skromnu platu. Takve kuće on rado posećuje i sebi govori: "Neka bi tvoje dobročinstvo dolazilo iz čistog srca. Jer vrednost stvari koju dajemo nije naša nego Božja. Naša je samo - težnja srca. Ko daje nerado, sa žaljenjem i bez pažnje prema osobi kojoj je potrebno, njegovi su darovi bez vrednosti. Reč milosrđe kazuje da se radi o delu srca, o saosećanju potrebe nevoljnoga. Pravo dobročinstvo pokazuje samo onaj ko ga u ljubavi i iskrenoj pažnji ukazuje. Siromašni te prate svakodnevno; to znači da te milosrđe Božje svakodnevno prati, a ko bi od toga bežao?"

I otac Jovan se moli: "Gospode, uči me da drage volje, radosno i sa nežnošću pružam milostinju, sa uverenjem da ja pri tom daleko više dobijam nego što dajem. Okreni moje oči od mnogih koji su tvrda srca, koji ravnodušno i bez saosećanja sreću bedu, ali koji prosjake preziru i time moje srce prema sebi hlade. Gospode, uzmi Ti sam ovu milostinju, učini svaki moj dar da bude na korist a ne na štetu primaoca. Primi Ti sam, u licu Tvojih prosjaka, moj dar - Ti Svemoćni, Svedobri, Svemudri."

Prirodno, otac Jovan se ne ograničava samo na ekonomsku pomoć. Pre svega, on se trudi oko moralno propalih, i traži načina da u njihov pomračeni život unese svetlost. On ne sudi. On razume. Unutrašnje neutvrđen čovek kad dospe u nevolju, lako pravi kompromise sa svojom savešću, lako pada u porok; odaje se alkoholu da bi kroz njega zaboravio svoju nevolju, i tako se predaje pijanstvu.

U početku je bilo teško da se priđe okamenjenim srcima poročnih ljudi. Oni se osećaju nelagodno, žele da se oslobode savetnika i često ga susreću grubo, ili sa bestidnim ismejavanjem. Ali otac Jovan nije padao duhom. "Voli svakog čoveka, ne gledajući na njegove grehe. Voli i poštuje u svakome - Božju sliku. Ne sme čovek da se zamene sa porokom koji u njemu deluje. Porok je samo prolazna nesreća, bolest, opsena đavola, ali pravo lice, ono koje ostaje - to je Božja slika. Naopaki ljudi su bolesnici i njima je, utoliko više, potrebno saosećanje i ljubav". On se prvo obraća deci, govori im, miluje ih, i ona se poverljivo oko njega umiljavaju. Deci, postepeno, slede roditelji. Tako otac

Jovan dospeva do zemljanih koliba, ne da bi tu obavio formalno neku potrebu; on dolazi kod neprocenjivih, živih duša, kod braće i sestara koji tu propadaju; ostaje tu satima, uverava, teši, pati i raduje se sa njima.

Pristanišni radnik priča: "Bio sam star 23. godine kad sam prvi put video oca Jovana. Rano sam se oženio i doneo na sveg dva deteta, starije beše trogodišnjak. Ja sam radio i opijao se, porodica je gladovala, i moja žena je, krijući, išla da prosi. Stanovali smo u prljavoj kolibi predgrađa. Jednom, dođoh kući, omanje pijan, i nađem u sobi mladog sveštenika gde sedi i mog mlađeg sina drži na rukama i nešto mu umilno priča. Dete sluša pažljivo. Možda je greh, ali meni se učinilo kao da gledam Spasitelja sa one ikone gde blagosilja decu. A onda, dođe mi nešto da se sa njim svađam, da ga pitam šta je on to izgubio u tuđoj kući, ali njegove blage, istovremeno ozbiljne oči zaustaviše me. Spopade me stid, ja oborih glavu. A on me pogleda; pogleda mi duboko u dušu, pa poče da govori. Ja ne mogu sad sve to da ponovim. Ali on je rekao da je moja koliba raj, jer gde su deca tu je uvek toplo, zavičajno; zato je nepravedno da se taj raj zameni dimljivom kafanom. On me nije optuživao, nije - on je sve hteo da razume. Ali za mene samog nije bilo ništa za praštanje. On je otišao; ja sam sedeo i ćutao... Nisam plakao iako mi je bilo došlo da plačem. Moja žena me je gledala i razumela sve... Od tog trenutka ja sam postao opet čovek ..."

To je jedan primer, od mnogih. Otac Jovan pažljivo posmatra i gde primeti jad i nemaštinu, prilazi ljudima, posećuje ih nepozvan. Pritom, nisu samo siromašni pod njegovim staranjem. On se svakome približuje sa toplinom. Jedan trgovac priča: "Kad sam bio još mlad, upokoji se moja žena, ja ostadoh iza nje sa šestogodišnjim sinom. Patio sam mnogo, do očajanja. Nije me mučio samo gubitak mnogovoljenog životnog druga, nego sam se osećao nesposobnim da vaspitam svog sina koji je bez materine nege, prepušten sam sebi, počeo da divlja. Radnja je pokazivala gubitke i činila mi se besmislenom. Neka vrsta mrskosti prema životu počela je da me savlađuje. Da bih skinuo sa sebe teret sete, pribegoh alkoholu i, bez da sam to primetio, postadoh pijanac. - Vreme je proticalo. Mali je rastao i živeo kako je hteo; oko radnje se nisam brinuo, prepustio sam je pomoćnicima, i čekao sam neku priliku da je prodam. Jednog jutra idem ulicom i vidim oca Jovana kako mi ide u susret. Dolazio je upravo sa službe iz crkve. Kad stiže do mene zastade, blagoslovi me i reče: "Brate, ja imam sa tobom da razgovaram". Otišli smo mojoj kući. On sede i poče: "Meni je tebe žao, slugo Božji! Odavno te ja posmatram i očekivao sam da ćeš da dođeš k razumu; sad sam se odlučio da ti dođem u pomoć. Čuj me, odbaci tu mračnu tugu. Nenasvisnik te time iskušava. Ako se ne promeniš, tvoj će slučaj na zlo da izađe. Prestani da piješ, ne napuštaj bez naročite potrebe kuću. Ne misli na to da ostaviš radnju, nego je uzmi u svoje ruke. Razmisli: ti nisi sam, imaš sina. Nemoj i sebe i njega da upropastiš. Biće vremena da ga naučiš potrebnom. Počni sa čitanjem, uzmi ga sa sobom u radnju i vezuj ga polako za posao. Ti ćeš tako postajati radosniji, a on će uz Božju pomoć da se nauči poslu, biće ti pomoćnik; a kad ostariš, on će te izdržavati. Poslušaj me, počni od danas tako. Prekini besposličarsko lutanje naokolo. Ti si bio čovek, ostani čovek!"

Sa ovim rečima podiže se otac Jovan, stavi epitrahilj na sebe i reče: "Počnimo sa molitvom i molimo se usrdno Gospodu, da nam On pomogne da se pokajemo i da dođemo do pravog razuma".

Baćuška kleče i moljaše se sa suzama za mene grešnog. Onda blagoslovi mene i moga sina, obeća da će opet doći i ode. Bilo mi je kao da sam se probudio iz dubokog sna. Moja mi kuća iznova postade bliska. Sa pokajničkim suzama zagrlih moga sina i tek sad osetih koliko sam ja prema njemu bio dužan. Jer malo je još trebalo da ga sasvim pokvarim. Po blagoslovu oca Jovana ja krenuh na posao. Baćuška me je stvarno češće posećivao, pokoji put mi je duže govorio, milovao je i poučavao mog sina. U toku jedne godine moja se radnja beše sredila, i blagodareći ocu Jovanu ja sam opet postao čovek."

Otac Jovan se, pre svega, brine o deci siromašnih i ona ga radosno uvek očekuju. Čim se gde pojavi, ona zrače radošću i oko njega se okupljaju. Preko leta ih vodi na zelenu livadu pred gradom, sedi među njima i priča im. Deca su oko njega zbijeno sabrana i pažljivo ga slušaju. Govori im o Bogu, o Njegovom Sinu i o dobroti Ovoga. Dolaze i odrasli te stoje ili sede, tu u blizini, i pomno slušaju. Prava biblijska scena. "Deco! kad su neki roditelji hteli da privedu svoju decu Hristu, apostoli ih zaustavljahu. Kad je Gospod to video, On im zabrani da tako rade, pa im reče: "pustite decu da k meni dođu". Dečice moja, to je za vas jedna dobra i puna ljubavi jevanđelska reč. Zadržite je duboko u srcu i ne budite lakomisleni ili nezahvalni, da ne bi Gospoda vređali, Njega koji vas toliko mnogo voli. Izvršujte revnosno Božje zapovesti i ne dozvolite da vas iko i išta u tome omete da svake nedelje i praznika dođete u crkvu. Molite se sa pažnjom: Molitva je razgovor dece sa nebeskim Ocem". Ali otac Jovan ne zaboravlja da se za svoju decu i sa ekonomske strane brine. Gde je nužno, on im nabavlja odelo i hranu, za njegove roditelje nalazi posao, ili se stara da im obezbedi prazna mesta u školama i radionicama. On ne ostavlja vlasti na miru dok ne prihvate jednog ili drugog od njegovih "nesrećnika". Vremenom otac Jovan uspeva da otvori nedeljnu školu, osnovnu školu, dnevno obdanište i čitaonicu, sirotinjski dom i šegrtsku radionicu gde su deca i mladići mogli besplatno da uče.

Gde god je u kasnijim godinama stizao, na svojim putovanjima, svuda su mu u prvom redu deca ležala na srcu: "Vodite me kod dece"! što znači u sirotinjske domove, u škole, u internate. On je sretao decu sa osobitom dobrotom.

Već na početku šezdesetih godina, otac Jovan neumorno služi siromašnima; njegovo vreme od jutra do večera pripada toj službi ljubavi.

Imao je naviku da svakoga sasluša i svaku molbu ispuni prema mogućnostima. Uvek mu je drugi bio preči od sebe samog. Ko ima samosažaljenja, taj nema pravog saosećanja za druge, jer je prekomerno samoljublje protivnik ljubavi prema Bogu i bližnjima. Isus Hristos nije sebe štedeo, da bi nam doneo spasenje. Zar mi posle toga treba da žalimo neku sitnicu radi naših bližnjih? Možda novac, hranu i odelo, ili nas same, naš mir, naše snage, naše sposobnosti?

Konačno otac Jovan zadobija poverenje siromašnih; oni veruju da je on Božji čovek i obraćaju mu se za sva životna pitanja.

Tako su protekle prve godine njegovog sveštenečkog zalaganja, mukotrpne ali istovremeno radosne, godine njegovog života za druge.

Otac Jovan kao učitelj

U godini 1857. od oca Jovana se zahteva da preuzme versku nastavu u gradskoj osnovnoj školi, a odmah potom i u novoosnovanoj gimnaziji. On je sa radošću prihvatio ovu priliku da vaspitava omladinu, koju kroz daljih 32 godine svesrdno uči reči Božjoj i hrišćanskom načinu života.

U svojim govorima učiteljskom kolegijumu, otac Jovan ističe zajedničke zadatke u vaspitanju i nastavi:[1]

"Šta mi želimo da učinimo od naše školske omladine? Da postanu znanjem bogati školci? To je isuviše malo. Sve stručno znanje koje se đacima uliva, nije u stanju ni izdaleka da zameni ono što je jedino potrebno: da oformi njihovo srce i dušu. Otuda dolazi da mladost poseduje dosta u glavi, dok, na žalost, vrlo malo, često ništa, u srcu. Može neko mnogo da zna i pri tom da bude moralno nekoristan, čak štetan čovek. Na osnovu nauke često se ističu ljudi sa lažnim ubeđenjima, koji poriču Boga i Njegovo otkrovenje, prezirući Njegove zapovesti. Teško nama, ako iz naše naučne ustanove poniknu takvi pametnjakovići. Šta hoćemo mi, dakle, da učinimo od naše omladine? Korisne članove društva? Dobro; ali i to je nedovoljno. Pored učenih i korisnih mi hoćemo, pre svega, da izgradimo čestite Hrišćane. Na to treba da se usmeri naš trud. Mi treba u naše đake da usadimo osnovne istine: da sva nauka ima svoje središte i svoj izvor u Bogu i Njegovoj večnoj mudrosti, kao što i duše njihove iz Boga potiču, Koji ih je po Svojoj slici stvorio. Mi hoćemo da ih učimo da je sve znanje o elementima vidljivog sveta potrebno samo ovde na zemlji; uništenjem tih elemenata ono prestaje i sa one strane groba nema nikakve vrednosti. Dok poznavanje Reči Božje i Njegovih Zapovesti, oslobođenje od greha i čestit život treba svakom, kako ovde na zemlji, tako i u večnosti.

Nastavnu građu treba pažljivo odabirati i, po mogućstvu, što prostije izlagati. Ljudska duša je po prirodi jednostavna, i sve što je prosto ona lako prihvata i čini svojim sastavnim delom; dok sve što je izmudrovano - ona odbacuje kao njoj tuđe. Svi smo mi učili. Šta je od sveg tog znanja ostalo, šta se to neizbrisivo upilo u naše srce i pamćenje? Samo prosto iznete istine. Sve izmudrovano i životu strano, pokazalo se kao smeće za koje se uzalud gubilo vreme.

Snaga učitelja ne leži u tome da pruži što više nastavnog materijala, nego u tome, da za decu probere koliko ona mogu u datom uzrastu da prihvate. Radi se o tome, da se iz

mnoštva saznanja izabere najnužnije, da se to postavi u strogo određen sistem i da se jedno prema drugom uskladi. U suprotnom, jedan od nas učitelja uništavaće delo drugoga. Ako đaci budu pretovareni mnogim časovima nastave, oni će jedva moći sadržaje gradiva da prime srcem i umom. Ako je njihova glava prepunjena, recimo stranim rečima i matematičkim formulama, oni neće moći u odgovarajućoj meri da prime životodavna saznanja koja im nudi Reč Božja. Ako naši đaci, pritisnuti obimom nastavnog gradiva, izostaju sa bogoslužjenja ili na njemu stoje bez pribranosti - oni ostaju bez duhovne pomoći za svoje srce i razum, bez čišćenja i snaženja svoje duše, zbog čega će njihova pedagogika da pretrpi veliku štetu. Zapravo bogoslužjenja - koja do u kosti sežu i koja pored visokih duhovnih posmatranja pružaju mir i blaženstvo - nude i najbolje vaspitanje svima koji pažljivo, sa strahopoštovanjem i razumevanjem na njima prisustvuju.

Pre svega mi treba da se staramo o formiranju srca kod naše mladeži. Srce je naša pogonska snaga. Određene istine (ideje) uvek pre shvata srce nego razum. Srce shvata neposredno, ono za tren oka zahvata celinu, a razum to naknadno analizira. Ideja pripada srcu, a ne razumu; pripada unutrašnjem čoveku, a ne spoljašnjem. Zato je važno, pri svakom saznanju - naročito iz oblasti vere i etike - da postoje prosvেćene oči srca. Stoga je naša dužnost da učimo naše đake da vole Boga od sveg srca i celom dušom, kao i jedan drugoga, i da nikad ne zaborave da se iza granice svega vremenog nalazi večnost; iza vidljivog sveta - nevidljivi, neprolazni, nesravnjeno divniji svet; iza smrti i groba - besmrtni život, večni mir i blaženstvo kod OCA, posle iskreno ispunjenog zemaljskog duga.

Ali ovo veliko delo vaspitanja moguće je ostvariti samo pri jednodušnosti svih nastavnih snaga; jer, naša protivrečna shvatanja o jednom te istom predmetu, stvaraju kod đaka umni kaos, iz koga proističu štetna nadmudrivanja, potkopavanje vere i gubljenje morala. A naša jednodušnost zasniva se u Bogu, u Kome je naš početak i naš krajnji cilj. U Njegovoj ruci počiva sve bitisanje, iz Njega potiču sve nauke i sav napredak. U Bogu treba da se srećemo kao zraci u svome središtu; od Njega da dobijemo jedinstvo naših shvatanja, svetlost, toplotu i snagu za naše delanje. Iz tog čudesnog jedinstva mi ćemo moći najuspešnije da obučimo naše đake u svim naukama."

Obraćanje roditeljima i vaspitačima

Otac Jovan pokreće, takođe, roditelje i vaspitače na saradnju. "Religiozno vaspitanje počinje u roditeljskom domu; atmosfera ljubavi i vere u Boga čini osnovu familijarnog života. Ona daje čvrst moralni oslonac, bez kojeg mladost najčešće zastranjuje.

Pravom vaspitanju pripada religiozni razgovor. Roditelji treba da pričaju deci, na prost način, o biblijskim događajima, i da utkaju u dečju dušu verske istine; već od treće godine može se početi sa pričanjem o Bogu koga poštujemo, volimo i čijoj volji sledimo; o Trojičnom Bogu, Tvorcu sveta; o stvaranju čoveka i svih stvorenja; o grehovnom padu i o moralnoj pokvarenosti ljudskog roda.

Dete treba što ranije da stekne predstavu, da njegovi roditelji imaju jednog OCA na nebu; da su oni deca tog milosrdnog, blagonaklonog i svemoćnog OCA. Onda treba da se govori o Isusu Hristu, Sinu Božjem i Spasitelju ljudi; iz Sv. pisma treba probrati ono što bi dečjem srcu učinilo utisak o veličini i dobroti Božjoj. Takođe, pričanja o životu svetitelja umnogome doprinose razvoju religioznog duha kod dece. Najvažnije od svega je kad ona vide kako se njihovi roditelji iskreno mole, kao i njihovo učešće na bogoslužjenjima. Deca nigde tako dobro ne uče pravilno, blagodatno ponašanje, i pravu ljubav prema Bogu i bližnjima, kao u hramu Božjem, gde ih sam Duh Sveti uči. Tu ona počinju da vole ono što je dobro, da se sklanjaju od iskušenja i postepeno razvijaju u valjane hrišćane."

Detetu su, pri tom, za napredovanje potrebni odgoj i red. Shvatanje da dete ni od čega ne treba odvrćati, po ocu Jovanu je sasvim pogrešno: to je đavolja obmana. Šta biva od čoveka koji se ni na šta ne primorava, nego se prepusti svom pokvarenom srcu, gordom kratkovidom razumu i svojoj požudnoj strasti? Kako se bez vladanja sobom može uopšte kroz život proći?! Kako je moguće da se deca ne upućuju na učenje i molitvu? Šta bi od njih bilo? Postala bi besposličari i nikogovići; ljudi bez savesti, puni loših navika. Ko se u porodici i školi ne nauči strahu Božjem i čestitosti, taj će jedva moći da opstane u školi života; zbog svog neobuzdanog srca takav je, kako u kući tako i u javnom životu, neupotrebljiv.

Jednostrano obrazovanje intelekta, pri nedostatku obrazovanja srca, malo pomaže. Sadašnji vaspitni sistem je nedovoljan. Deca odrastaju kod kuće u racionalizmu i skepticizmu; razvoj religioznog osećanja i u školi je na poslednjem mestu. Đaci uče mnogo štošta, dok im saznanje bitnog nedostaje. Oni ne upoznaju ni Boga ni sebe. Ne znaju šta su njihovi gresi, ne poznaju i ne priznaju svoju duhovnu slabost i ništavilo pred Bogom. U čoveku, nastrojenom današnjim vaspitanjem, vlada duh satanske gordosti, nadutosti i samodopadanja. Obratite, pre svega, pažnju na detinje srce. Nastojte da istrebite iz tog srca korov greha i lažnih poročnih misli, pokvarenih sklonosti i strasti. Nenevisnik našega spasenja i pokvarena naša telesna priroda ne štede ni decu. Ona u sebi nose klice svakoga greha. Pokažite deci gde su opasnosti od greha, nemojte to od njih skrivati, da se ne bi iz neznanja i nerazuma zaplela i učvrstila u lošim navikama i strasnim sklonostima, koje potom, u zreлом uzrastu, donose svoj štetan plod. Štitite svoju decu brižljivo od tvrdoglavosti i ćudljivog odnosa prema vama; inače, ona brzo zaboravljaju vrednost vaše ljubavi i počinju da vas mrze i preziru. Ona rano gube iskrenu veru srca i kad postanu punoletna, ona će gorko optuživati, što su u mladosti bila prekomerno napuštena. Ćudljivost i tvrdoglavost su klice zla. One kvare srce i uništavaju svu ljubav. Ako decu od malih nogu ne naučimo veri i strahu Božjem, onda se u njima razvijaju i jačaju sve moguće rđave sklonosti: zloća, tvrdoglavost i samovolja, zavist, gordost, laž i tajno sladostrašće. Samo vera može da održi čoveka na

visini njegovog ljudskog dostojanstva. - Danas kao i nekad, obrazovanje razuma i srca stiže samo onaj, ko se poveri Bogu i koji živi po Jevanđelju i njegovim zapovestima. Jedino ljubav i hrišćanska vera su u stanju da obrazuju dušu. Neka pedagozi ovo imaju u vidu!"

O nastavi

Otac Jovan drži do svoje nastave vrlo ozbiljno. On zna da veroučitelj nosi glavnu odgovornost za moralni razvoj učenika. On zna da svoj zadatak ispunjava samo onda ako mu pođe za rukom da srca mladih ljudi zagreje za Boga. "Religija nije običan školski predmet; mi učimo decu Reči Božjoj. Da bi se njima govorilo o tome, i da bi moglo da se očekuje njihov odgovor, mora prvo da se nežno opipaju pokreti njihovih duša. Reč Božja je u stvari bliska dečjoj duši; ako se prosto i iskreno iskaže - deca je slušaju pažljivo i pobožno. Ona postaju nepažljiva samo onda kad učitelj govori sa prikrivenom dosadom, ili sa hladnim i ravnodušnim sitničarenjem, što kod njih sve umrtvljava. Pre svega nikad ne treba dozvoliti da Jevanđelje postane nastavni udžbenik. To bi ovu životnu knjigu učinilo bezvrednom, dok ona treba da služi čoveku kroz ceo njegov život kao najvredniji putovođa. Čim deca po dužnosti počnu napamet da uče date sadržaje - sve je izgubljeno. Onaj koji postupa samo po određenoj šemi, koji Reč Božju izdela na paragrafe, ko postavlja deci nerazumljiva pitanja, izaziva uzbuđenja i za odgovore daje ocene - taj na sebe uzima tešku osudu i ne sluti, možda, šta je sve time počinio u duši deteta. - Plodovi takvog postupanja su strašni. Gde tu ostaju razum i moral i, pre svega, vera, oko koje mi farisejski revnujemo ?"

Otac Jovan radosno pristupa vaspitačkom delu i traži da svojim učenicima duboko utisne hrišćansku životnu osnovu. On ih uči Jevanđelju i osvetljava im njegove blagodatne zapovesti. Kad predaje biblijsku istoriju, on ukazuje na nastanak Carstva Božjeg na zemlji, a ne slika im samo istoriju Jevrejskog naroda. Uvek, kad se obraća učenicima, pokušava da u njima probudi ljubav i poslušnost prema Zapovestima, i da im ukaže na one svete primere po kojima i on u svojoj unutrašnjosti živi. Za samog oca Jovana Jevanđelje je zavet živoga Boga. Njegovo lice i njegov glas svedoče o tome kako je to Jevanđelje sveto i za čovekov život neophodno. Učenici slušaju i zadržavaju njegove reči u srcu. On postavlja zadatke; pita one učenike koji se sami jave i rado nagrađuje svaki dobar odgovor. Nekoliko minuta pita i druge. Pred kraj časa razgovara sa svima, ili im čita iz života svetitelja. Njegovo izrazito čitanje je tako zanimljivo da ga svi mole za te knjige. Mnoga žitija svetih, koja on svaki put donese, bivaju odmah razgrabljena i kod kuća se revnosno čitaju drugima.

Kao pedagog, otac Jovan ne praktikuje ni neumerenu strogost, niti povređuje neobdarene. On ne koristi ni dobre ocene da bi podsticao, niti pak kazne da bi zaplašio. Ozbiljan, dobrodušan i uverljiv, on je svim đacima bio omiljen.

Otac Jovan deluje svojim autoritetom i na druge nastavne predmete. Kad je bio uveden grčki jezik, on se obraća učenicima: "Deco, znate li koji je to jezik? To je onaj jezik kojim je govorio Isus Hristos i njegovi apostoli, na kojem su napisana Jevanđelja i Dela apostolska, kojim su pisali mnogi crkveni Oci, kao Vasilije Veliki, Grigorije Bogoslov, Jovan Zlatousti i drugi; onaj jezik kojim su govorili grčki oratori i filosofi. Iz Grčke smo mi preuzeli našu svetu Pravoslavnu veru; naša ruska slova potiču iz grčke azbuke; sa grčkog su prevedene naše liturgijske knjige. Zato volite i učite dobro grčki jezik."

Često otac Jovan hrabri svoje učenike: "Ne dozvolite da vam jednoličnost učenja teško pada. Korenje znanja je gorko, ali je plod sladak. Kasnije ćete da budete radosni kad ovo, što sad učite, budete na delu primenjivali. Nemojte da mislite na dugo trajanje školovanja; sve u životu traži svoje vreme. Ja sam 17. godina učio i zahvalan sam Bogu da sam mogao toliko dugo da učim. Tako sam zadobio saznanja koja daju svetlost mome duhu, mir i životnu radost. Mi ne učimo uzalud, znanje donosi bogat plod."

Otac Jovan često govori o ljubavi: "Vi učite mnoge strane jezike, to je dobro. Ali tražite, pre svega, da izučite jezik ljubavi, taj živi, najizrazitiji jezik. Bez njega svi strani jezici vam donose malo dobiti. Zato se trudite; tražite, pored sveg spoljašnjeg znanja, da uznapređujete u tom unutrašnjem znanju srca: u nežnosti, smirenju, poslušnosti i strpljenju, saosećanju i spremnosti da pomognete, u samosavlađivanju i samoodricanju, u nauci - da srce čistite od svih nečistih, neistinitih i naopakih misli, u velikodušnosti prema ljudskim slabostima. Ako uznapređujete u ovoj unutrašnjoj duhovnoj nauci, onda ćete i u spoljašnjoj nauci imati pun uspeh. Dok, ako neko sabira znanja a nedostojno živi, taj doživljuje - pre nazadovanje nego napredovanje."

Upečatljivo govori otac Jovan o molitvi: "Učite da se molite. Prinudavajte sebe na molitvu. U početku to pada teško, ali, ukoliko se više usiljavate, utoliko ona postaje sve lakša. - Šta je to molitva? To je okrenutost srca i uma Bogu; to je posmatranje Svemogućeg, Svedobrog i Svemudrog. Molitva je razgovor stvora sa svojim Tvorcem, u punom strahopoštovanju, a pri najbolnijoj svesti o sopstvenoj slabosti i ništavnosti, pri najdubljem pokajanju srca i čvrstoj odluci da se izmenimo; u poveravanju svemogućoj Božjoj pomoći."

Ako se molite pomoću molitvenika, onda ne žurite, nego se trudite da svaku reč iskrenim srcem iskažete. Vaše će se srce povremeno usprotiviti, ostajaće hladno, ponekad će se strasno uzbuditi, ili se udaljiti.

Srce morate da obuzdavate i da ga sabrano okrećete Bogu. Upućujte Gospodu i sopstvene reči u molitvi. Naše sopstveno mucanje Njega naročito raduje. Sa malo naših, svesrdno izgovorenih reči mi se naslađujemo blaženstvom više nego pri dugoj tuđoj molitvi. Pri svemu je odlučujuća blizina srca Bogu. Dajte Bogu vaše srce koje ga iskreno voli, kao što volite svoje roditelje, dobrotvore i prijatelje, i osetićete blaženstvo te prave, čiste ljubavi. Bog govori: "Sine, daj mi tvoje srce", jer srce je naše središte, da - sam čovek. Ko se ne moli od sveg srca, taj se uopšte ne moli. Kod molitve sve zavisi od iskrenosti. Srce mora da oseti istinu onoga što se izgovara; mora žarko da čezne za onim što moli. - Moli se verno i čvrsto. Iznesi svoje potrebe jasno, svesno i od sveg

srca. - Veruj pri tom, nepokolebljivo, da Gospod nad tobom bdi, koliko si uveren da te tvoj otac gleda - sa razlikom, da te nebeski otac u svim pokretima tvoga bića u potpunosti prozire. - Pažljiva, iskrena molitva sjedinjuje vas sa Bogom i ispunjava Njegovim darovima - istinom, mirom i radošću, smirenjem i ljubavlju.

Pri moljenju treba čvrsto verovati u snagu molitve; treba imati poverenja u to da nas ispunjenje molbe prati kao senka što prati naše telo. Kod Boga je reč ravna delu. Kao što se uvis bačen kamen sigurno vraća na zemlju, tako dospevaju reči verujuće molitve k Bogu. Gospod uslišuje i ispunjava svaku reč naših molitava, samo ako od srca dolaze.

Moraš li jutrom rano na posao? Ustani onda ranije i moli se revnosno, dobićeš mir, snagu i pun uspeh. Jesi li uveče umoran i hoćeš, što je moguće brže, da padneš u postelju? Odvoj, ipak, vremena i moli se od sveg srca - spavaćeš spokojno i mirno. Goni li te želja tvojim dnevnim zadacima - primoraj sebe na sabranu molitvu, navikni se mirovanju u Bogu i sve što ti je na srcu uspeće."

Prost i dobrodušan, otac Jovan pridobija učenike: "Deco, učite marljivo. Trudite se pre svega oko Reči Božje. Čovek treba da voli Boga svim srcem, a to znači: da poznaje i sledi Njegove zapovesti. Trudite se revnosno u obrazovanju srca, usavršavajte svoj karakter i zadržite u srcu sve što vas učimo. Izbegavajte rasejanost i samovolju; budite prosti, poverljivi i uvidavni. Poštujte i volite vaše učitelje i pokrovitelje koji vas u svemu dobrom i korisnom podržavaju. Nemojte se nikad sa njima izjednačavati, jer to bi značilo samouzdanje. - Pazite na sebe same i ne dopustite sebi da činite što je nedostojno i ponižavajuće. Mislite na to da je Isus Hristos i danas nevidljivo uvek sa vama. On vas sam uči u vašoj unutrašnjosti, samo ako na to obratite pažnju. Cenite i volite svako znanje koje vam Bog, prouzročitelj mudrosti i razuma, poverava."

Takvi neposredni i srdačni razgovori se upijaju u pamćenje za ceo život. Toplo i prisno ophođenje oca Jovana, kako prema nastavnoj materiji tako i prema svojim đacima, donosilo je uspeh. Prirodno, nije išlo uvek i bez smetnji. U životu đaka ima često omašaja. Otac Jovan pazi na njih i gde je potrebno prilazi u pomoć. Obično je u pitanju dečji inat kad pred zapovešću ili pretnjom neće da se prikloni, dok se na molbu ili prijateljski savet priklanja. Pokoji put dođe i do većeg prestupa, ali praštajuća dobrotva oca Jovana takve đake najjednostavnije urazumljuje. On gleda okom ljubavi u njihovu unutrašnjost i shvata odmah šta im je potrebno. On sa takvom dobrotom i takvom ozbiljnošću razgovara sa prestupnicima, da to njima do srca seže. Oni tu dobrotu neposredno doživljavaju; oni stiču utisak da Bog sve vidi i da je strašno da se o Njegove zapovesti ogreše. Ima katkad i teških slučajeva, ali se otac Jovan i u takvim situacijama snalazi. Nekad je ljutit. Njegov srdit i odlučan protest daje mladima da razumeju koliko je ocu Jovanu vredna povređena istina. Desilo se jednom, pri njegovom objašnjavanju Simvola Vere, da mu se jedan šesnaestogodišnjak usprotivi i počne žestoko da odbija takvo objašnjenje. Nastade mrtva tišina. "Bezbožniče!" - preseče ga najednom otac Jovan oštro, i gledaše ga dugo i prodorno. "Zar se ne bojiš da ti Bog oduzme jezik radi tvoje velike zablude? - Ko je tebe stvorio?" - "Roditelji" - odgovara mladić tupo. - "A ko je stvorio ceo svet?" - Mladić je ćutao. Otac Jovan se obraća celom razredu: "Molite se, deco, svom revnošću i svom verom!" - Po završenom času, ovaj učenik je pozvan kod

oca Jovana u nastavničku sobu. Vratio se, potom, uzbuđen i sasvim izmenjen. Trenutak u kome je otac Jovan stajao sa njim kao čovek prema čoveku, u četiri oka, delovao je najdublje na njegovu unutrašnjost i priveo ga poznanju Istine.

Drugima je bila potrebna dugoročna nega. Ako je trebalo da oni nepopravivi odlukom profesorskog kolegijuma budu isključeni iz škole, otac Jovan se za njih zauzimao, molio da se tako teška kazna odloži i jemčio za njihovo popravljjanje. On ih je uzimao pod svoje staranje; govorio im i učio ih onome što je pravo. Pod njegovim rukovodstvom pokazivalo se, posle nekoliko meseci, da su takvi, od izgubljenih slučajeva, postajali upotrebljivi ljudi. Naročito je ispovest bila od velike pomoći. Kroz nju je otac Jovan prilazio mladom čoveku u času kad najviše zaželi da se podigne i, kroz iskreno pokajanje, traži da se oslobodi od svih svojih slabosti. Duhovni lekar zna gde leži opasnost po dušu i leči je kroz svoj uticaj i toplu molitvu.

Otac Jovan prašta samo onoliko koliko treba da se oprost. Čim dođe do uverenja da jednom pokvarenjaku posećivanje škole ne koristi, a druge dovodi u opasnost, onda se on slaže za isključenje takvog: "Šta treba sa nepopravljivim činiti? Radi dobra cele škole oni mora da se odstrane da bi ostali učenici mogli da duhovno zdravo uzrastaju."

Đaci su videli u baćuški blagonaklonog i strogog oca. Sa nestrpljenjem su očekivali njegove časove i slušali ga bez šuma i sa puno pažnje. Kod njega nije bilo neobdarenih đaka. Svi oni - među njima i neki drugih vera - čekaju oca Jovana na kapiji i traže blagoslov. Mnogi mu se obraćaju zbog svojih nevolja. On ih sve naziva svojom decom. Samo u Duhu Svetom mogu tuđa deca iskreno da se nazivaju svojom. Otac Jovan je, u stvari, duhovni otac svojih đaka. On ih voli i oni njega.

Ovi odnosi se proširuju i van gimnazije. Mnogi učenici posećuju dobrovoljno, pre škole, njegove svete liturgije. Oni postaju svedoci njegove dobročine aktivnosti i njegovog požrtvovanog života. On pomaže one siromašnije među njima i pokreće ih da ga u ljubavi prema bližnjima - podražavaju. Deca ga na času pitaju zašto putuje u Petrograd, šta tamo radi? Njegova pričanja o moći molitve zadiru duboko u njihova srca, daju pečat njihovom gledanju na život i svet. Kad u njihovom prisustvu zovu oca Jovana u kneževske kuće, kao i u zemljane kolibe - oni sa uzbuđenjem gledaju kako je on duhovni otac i učitelj ne samo njihov nego i odraslih.

Preko 30. godina predaje otac Jovan u Kronštatskoj gimnaziji. U avgustu 1889. on ostavlja, pored svih molbi, ovu dužnost. Njegov jednostavan govor na rastanku glasi: "Šta treba na rastanku da vam kažem? Oprostite mi! Ono što sam kao vaš učitelj mogao, ja sam za vas činio. Ali mi oprostite za propušteno, jer mi je povremeno bilo teško, čak nemoguće, da moju sveštenu službu uskladim sa nastavničkom. Moj naslednik će da bude samo katiheta, on će za vas više da čini. Njemu vas predajem i želim mu od sve duše uspeha u vaspitačkom poslu. Volite ga, kao što mene volite. Bog koji među nama boravi, neka vas blagoslovi."

Rektor se toplo zahvaljuje ocu Jovanu za njegov učinak. Roditelji mu na jednoj manifestaciji daju priznanje: "Ti si našu decu duhovno izgradio. Mesto suve nauke ti si

im otkrivao živu Božju reč. Kroz tvoju plamenu ljubav k Bogu i tvoje bezgranično milosrđe, ti si u tvojim učenicima zapalio buktinju bogopoznanja i ispunio si svojim primerom njihova srca strahopoštovanjem, verom, poverenjem i ljubavlju prema Bogu i bližnjima. Mnogi su uživali tvoje blagodatno rukovodstvo, tvoje ophođenje je njih oduševljavalo i podsticalo ka dobru. Svi oni pominju tvoju ljubav, kao i tvoje pouke. Mi, roditelji, merimo tvoj uticaj na osnovu čestitog držanja tvojih đaka u porodici i poslu, gde su se oni umnogome dobro pokazali. Naša zahvalnost neka bude molitva Bogu: Neka bi ti On podario toliko duhovne radosti, koliko si ti nama dao utehe kroz našu dobrouspelu decu."

Iskušenja

Otac Jovan živi za svoj sveštenečki poziv. Sledi zapovestima Božjim, svaki dan dobrovoljno vrši bogoslužjenje, drži versku nastavu i neprestano pomaže nevoljnicima. Ali njegovo delovanje nalazi malo odziva. Neobičnost njegovog hrišćanskog ponašanja izaziva, nekako, ljude protiv njega. Javnost je odbojna, u sopstvenoj porodici mu se zamera, njegovi pretpostavljeni uvek nađu nešto da mu prigovore, parohijani ropću. Siromašni mu, jedino, uzvraćaju sve više ljubavlju, dok se obrazovani drže na odstojanju. Jedni od njih su hladni, odbojni; većina ga osuđuje ili ismejava. Kad otac Jovan sav svoj novac razdeli prosjacima, kad posećuje siromašne kvartove, kad pocepanu decu oko sebe skuplja, ili kad pogržen u sebe žuri kroz ulice grada - izaziva čuđenje ili pakosnu pošalicu. Neki ga drže za osobenjaka, budalu. Takva pričanja stižu i do njegovog uha, ali ga ne uzbuđuju: "Jurodivi ("ludi") Hrista radi služili su svojim ponašanjem celom svetu za porugu, dok su njihova dela bila tako velika da ih svet nije bio vredan. Nažalost, ja stojim od takve "ludosti" svetih još mnogo daleko."

Gradska uprava malo razumevanja pokazuje za socijalnu delatnost oca Jovana; njegove stalne molbe za siromašne postaju joj teret. Policijska uprava je daleko od toga da pomogne njegovom zalaganju oko beskućnika. O tome svedoči nemarno ponašanje policijskog kapetana Golovačeva i njegove vatrogasne čete pri gašenju požara na "Kući radinosti", koju je otac Jovan sa mukom podigao, od priloga. Kuća je izgorela. Ovaj fakt boli mladog sveštenika tako, da se on javno protiv toga izjasnio. Ali lično nije zlopamtio. Pozvan kao svedok protiv nemarnog policijskog kapetana, otac Jovan je naveo samo pozitivne strane optuženog. "Ja govorim kao sveštenik", odgovorio je on državnom tužiocu.

U sopstvenoj porodici nastaju velike teškoće. Dok otac Jovan sve deli sa siromašnima, njegove ukućani trpe nemaštinu. Popadiji Jelisaveti Konstantinovnoj često nedostaje ono najnužnije da bi podmirila svoje skromno domaćinstvo sa bolesnim ocem i svojih petoro braće i sestara. Sve njeno prigovaranje bilo je uzaludno. Zato se ona, konačno, obraća upravi crkve i otud traži pomoć. Ova rešava da se katihetska plata oca Jovana predaje popadiji. Otac Jovan se sa tim saglašava.

Većina sveštenika - njegova sabraća - kao i pretpostavljeni pokazuju krajnje nerazumevanje, čak neprijateljstvo. Dok otac Jovan posećuje sirote i žuri bolesnicima, ovi ga osuđuju da svojevolejno napušta parohiju i zanemaruje svoje redovne dužnosti. Prigovara se, čak, i njegovom načinu života, i prebacuje što opšti sa propalicama. Otac Jovan mirno odgovara: "Gospod ne odbacuje nijednog grešnika, čak je izdajnika Judu trpeo kraj sebe. Treba li ja, Njegov neznatni sluga, da ne sledim tom uzoru? Ne trebaju zdravi lekara, nego bolesni. Ja sam sam, kao i svi vi, grešan. Čuvajmo se svi od gordosti. Zavidljivci šire najneverovatnije abrove. Oni mu pripisuju slavljublje, šapuću o sektaštvu, optužuju ga kod Sinoda - najvišeg crkvenog saveta, i traže da se javno protiv njega istupi.

Otac Jovan se sa bolom suočava sa pisanim i usmenim klevetama, ali se, po njemu, ne radi o sopstvenoj ličnosti. On povremeno strahuje za svoje delo, za poverenje prema njegovom sveštenu pozivu. "Ja se bojim da se neiskusne duše ne zavedu u greh, da sveštenika osuđuju. To me boli." On ne dopušta sebi da oseti neprijateljstvo prema nekom i primećuje: "Ne dozvoli sebi da te bilo šta ogorči. Pobedi, kroz ljubav, sve uvrede, neraspoloženja i gnusne neprijatnosti. Okrivljuj, iskreno, uvek samo sebe. Pomisli: kako si ti sam nemoćan tako je isto i drugi, i jedna slabost izaziva drugu. Trudi se, iz sve snage, da budeš okrenut iskrenom blagonaklonošću prema svakom čoveku; odgoni uvek iz tvog srca svaki trag zlovolje, prezira, neprijateljstva i mržnje - te izrode zloga. Prepusti Bogu, Srceznalcu i pravednom Sudiji, da On nepravedne osudi. A ti se za njih moli. Međutim, mi se žalimo na njih, osuđujemo ih strogo u sebi i želimo im kaznu, muku ili čak smrt, a zaboravljamo da i oni poseduju razumnu dušu koja je sposobna da oseća, da se pokaje i da se popravi. Trudi se, iz sve snage, da sve od srca voliš, da svima želiš dobro, da ne sličiš onom zlom, nego Svedobrom." Najviša crkvena vlast brine za dalju sudbinu oca Jovana. Strogi mitropolit Isidor, od Petrograda, lično ispituje stanje stvari. Više puta saslušava oca Jovana i daje mu da pod njegovim nadzorom obavlja bogoslužnja, kako bi utvrdio ima li kod njega nečeg osobenog i sektaškog. Naravno, on ne nalazi ništa čemu bi se moglo zameriti. Takođe vrhovni sudija Sinoda, K. P. Pobedonoscev, poziva više puta oca Jovana kod sebe i pita ga pri prvom razgovoru: "Govori se da se Vi molite, primete bolesnike, činite čuda. Mnogi su tako počinjali; ali kako ćete Vi da završite?" Božji čovek odgovara karakteristično prosto: "Nemojte se uznemiravati, blagoizvolite da sačekate kraj."

Takve prekore otac Jovan mirno prima na sebe; on ih drži za neizbežne: "Prebacivanja ne treba da nas uzbuđuju, niti žaloste, mnogo pre treba da nas učine smirenima i da nas podstaknu na molitvenu revnost. Ljutiti se - naročito kad neko s pravom osuđuje naše greške - znači dodavati bolest na bolest i slabost na slabost; znači - dobrovoljno stradati od samoljublja koje neće da vidi svoje tamne strane i tako nas predaje propasti. Pasti u očajanje, to je sasvim nerazumno: jer hrišćanin uvek može, uz pomoć Božje milosti, da se preobrazi ka dobru."

On čuteći nastavlja svoju sveštenu misiju dalje, i razmišlja: "Kao što je sam Hristos zbog istine bio progonjen, tako će i Njegovi istiniti sledbenici biti progonjeni. - Gospod nam je ostavio svoj obrazac hrabrosti i strpljenja. On nam poručuje: nemojte omalodušiti i pasti u očajanje, vi koji moje zapovesti treba da držite rečju i delom nepokolebljivo i po

cenu progonstva i smrti. Ja ću da vam budem snaga i blaženstvo u svim vašim stradanjima... Što je veći bol, utoliko je veća uteha."

Ali kad zbog jedne štamparske greške biva osumnjičen za jeres, otac Jovan se brani dostojno i čvrsto. On se moli: "Ti božanska Trojice, Ti znaš moju neporočnu, pravu veru. Ja Te preklinjem, razvej zabludu i odvрати nepravednu osudu od mene." I istina je pobedila. Ali dotle su prošle teške godine koje su njegovo duhovno iskustvo očeličile.

Iz sasvim drugih razloga uznemiravaju oca Jovana ovakvi odnosi prema njemu, čak i od strane duhovnoiskusnih poglavara Crkve, kao što je bio Episkop Teofan Govorov. Ovaj se obraća ocu Jovanu rečima punim ljubavi i opomene. Veli mu, da je njegov strog asketski život - koji on kao običan mirski sveštenik upražnjava bez zaštite i pravila manastira, usred svakojakih iskušenja - bezuslovno osuđen na propast. Dosad se ni na Istoku, niti u Rusiji, mirski sveštenik nije na takav put odvažio. Njegov postupak će, kako duhovnicima tako i narodu, biti na teško iskušenje. Otac Jovan smireno odgovara Episkopu Teofanu da bi rado došao kod njega u Višinsk, te da mu licem k licu na ovo pismo odgovori. Ali pošto Episkop Teofan već godinama živi kao zatvorenik i nikoga ne prima, otac Jovan mu najiskrenije opisuje svoje duševno stanje. Iz toga duhovnoiskusni Episkop Teofan vidi kako otac Jovan zdravo i čisto stoji pred Bogom, i odobrava mu njegov neobičan duhovni put. Ovaj episkop kasnije, u svojim pismima, ponovo potvrđuje svoj pozitivan stav prema ocu Jovanu.

Tako je otac Jovan decenijama imao da podnosi nerazumevanja i proganjanja. Njihov teret ga je, pokoji put, pritiskao do utučenosti. Ali on se uvek iznova uspravljao i dalje nastavljao svoj put odvažno. Konačno, on izlazi iz svih iskušenja kao pobednik. Ono što su ljudi u početku kod njega osuđivali, sad su počeli da cene.

Supruga - sestra

O domaćem životu oca Jovana i o njegovoj supruzi, priča njena sestričina Rufa Šemjakina, koja je kao njihovo usvojče odrasla među njima.[2]

Jelisaveta Konstantinovna rođena je 4. maja 1829. u Gdovu, gde je njen otac Konstantin Nesvitcki bio gradski sveštenik. Kasnije, njega premeštaju u Kronštat, u katedralu Sv. Andreja. Ovde, u avgustu 1855. umire njegova supruga. Kad se, kratko potom, Jelisaveta Konstantinovna udala za Jovana Iljiča Sergieva, sa kojim je bila iste starosti, imala je da se brine o celoj porodici: o bolesnom ocu, tri brata i dve sestre. Svi su živeli zajedno, u maloj parohijskoj kući, nedaleko od crkve.

Mlada popadija beše živahna i obdarena domaćica. Od ranog jutra do kasne večeri bila je zaposlena oko zbrinjavanja svojih. Uvek prijatna i blagonaklona, ona voli posete i svakoga prima iskreno od srca. Otac Jovan je imao običaj da kaže: "Ona je prava popadija". On se predaje svojim poslovima: "Ja sam sveštenik - time je sve rečeno; ja ne pripadam sebi nego drugima". - Po ceo dan je u pokretu. U podne retko dođe kući.

Jelisaveta Konstantinovna vidi ga samo kratko preko dana, obično rano ujutru kad odlazi ili kasno uveče kad dođe, čeka da mu pripremi nešto za jelo. Ona je sva u tome, da svoje obaveze obavi, a i njemu prema snazi da pomogne. Posle nekoliko godina umire prota Nesvitcki. Braća su u međuvremenu završila svoje školovanje i otišla u službu. Svoje sestre Jelisaveta daje za kandidate Duhovne akademije, koji su pred rukopoloženjem u sveštenike. Otac Jovan se brine za njihovu spremu, i u nedostatku sopstvenih sredstava obraća se molbom imućnijima, u svojoj parohiji, da pomognu.

Sad su otac Jovan i Jelisaveta Konstantinovna ostali sami. U njihovom načinu života ništa se ne menja. Još na početku je on rekao svojoj mladoj ženi: "Lisa, srećnih brakova ima dosta i bez nas. Prihvati da zajednički Bogu služimo." Ova rečenica je bila ravna zavetu. Otac Jovan je odobravao brak, ali je za sebe prihvatio slobodno odricanje po rečima Apostola Pavla: "Devstvenici traže da čista tela i duha samo Gospodu služe. Dok ožeenjeni brinu o mnogom i podeljenog su srca. - Ako je ko od slobodne volje odlučio da u svome srcu čuva devstvenost - dobro je učinio. Blažen je ko devstveno živi, iako ima pravo da poseduje ženu sestru kao životnog druga. - Na dalje treba takođe i oni koji imaju ženu, da žive kao da ih nemaju. - To govorim ja... za vašu korist, da nepodeljeno služite Gospodu." (1 Kor. 7 i 9). Za oca Jovana je ova reč, kao i svaki stih Svetoga Pisma bio putokaz. U početku mlada žena pati zbog toga i protivi se. Jednom, čak upućuje tužbu protiv oca Jovana duhovnoj vlasti i moli za razvod braka. Ali otac Jovan o tome neće da čuje. Tajna braka je za njega nepovrediva.

Vremenom, Jelisaveta Konstantinovna se navikava. Oni žive kao brat i sestra i zovu se između sebe "sestro Jelisaveta", i "brate Jovane". Oboje sad žive samo za druge. Jelisaveta Konstantinovna postaje sve više njegova milosrdna sestra, koja mu u njegovoj uzvišenoj dužnosti samopregorno pomaže. Ona je zadovoljna. Ona ga razume i voli.

Prema svojoj rodbini otac Jovan ima neposredan odnos. On ih voli u njihovoj prostoti i brine se o njima. Po očevoj smrti pomagao je majci koliko je mogao. Ostao joj je uvek poslušan; obraća joj se, kao sveštenik, po raznim pitanjima i ukazuje joj poštovanje do poslednjih dana. Ona je svoje poslednje godine provela kod njega. Umrla je 1871. i sahranjena na gradskom groblju u Kronštatu. Kasnije, otac Jovan putuje svake godine, uz mnogo napora, u svoje zavičajno mesto Suru, da bi se molio na grobu svoga oca, da vidi svoju rodbinu i da ih, kao i celo selo, prema mogućnostima pomogne.

Prema rodbini Jelisavete Konstantinovne odnosi ostaju takođe srdačni. Oni često dolaze u posetu i uvek nailaze na srdačno gostoprimstvo. Kad je jedna od sestara izgubila svoga muža i sa decom ostala bez sredstava za život, otac Jovan, pored pomoći, uzima jednu njenu kćerčicu kod sebe. "Mi nemamo sopstvene dece, zato ćemo da odnegujemo Rufu kao svoju kćer". Devojčica je rado ostala kod njih, uživajući svu brigu i ljubav. Tako je otac Jovan ispunio jednu neizrečenu želju srca, svojoj "sestri Jelisaveti". Ova je sad gledala svoju počerku i spavala sa njom u jednoj sobi. Otac Jovan je, kao i od početka, spavao u svojoj radnoj prostoriji. Jelisaveta Konstantinovna uči Rufu ručnom radu, poučava je u francuskom i prati njen razvoj. Takođe i otac Jovan vodi računa o svojoj nećaki. Pre polaska u školu, on je vodi u katedralu i čita joj

moleban. Potom je odvodi lično na prijemni ispit za stupanje u gimnaziju. Kasnije obaveštava svoje prijatelje: "Naša nećaka i poćerka završila je školu sa odličnim i nagrađena je zlatnom medaljom".

Tako su otac Jovan i Jelisaveta Konstantinovna zajedno delovali. Njihovi su odnosi prosti i topli. Kad je otac Jovan 1879. dobio upalu oba pluća, i dok je bez svesti ležao na postelji, ona je sedela kraj njega, molila se i plakala. U jednom trenutku on dolazi k svesti i kaže joj: "Ne plači, Lisa, ako Bog da, ja ću ozdraviti; ako umrem, tebe dobri ljudi neće ostaviti bez pomoći. Ja nisam nikoga ostavio, tako ni tebe drugi neće napustiti."

Otac Jovan ceni njenu tihu brižljivost i uzvraća joj srdačno. Nikad se ne vraća naveče kući a da je u njenoj sobi ne poseti, da je pita kako se oseća i da je blagoslovi. On zna za njenu žrtvu, poznaje i ceni njenu čistu dušu: "Moja žena je - pravi anđeo" - imao je običaj da kaže. Jelisaveta Konstantinova nije sebi nikad dozvoljavala da se meša u stvari sveštenečke; uvek je stajala u pozadini i širila oko sebe mir. Njene najosnovnije karakterne crte su krajnje smirenje i krotost. Ona se ni na koga ne uzrujava i nikome ne drži ništa za zlo. "Nemoj se nikad ljutiti, nego jednostavno oprost; sam će Bog pokazati ko je u pravu" - govorila je ona.

Jelisaveta Konstantinovna je imala velikodušnost da razume i prihvati misiju oca Jovana i da mu, po svojoj snazi, pomogne. Tako mu je omogućila da, kao parohijski sveštenik, stoji uspravno u životu i da neograničeno služi Bogu i bližnjima.

Bratstvo Sv. Andreja

Otac Jovan sve svoje lične snage i sredstva ulaže za siromahe, ali vremenom uviđa da je to zalaganje, za postojeću bedu, sasvim nedovoljno. Stoga on traži efikasniju pomoć i rešava se - u jedno vreme kad je socijalna pomoć u Rusiji bila skoro nepoznata - da na sopstvenu inicijativu osnuje jedno bratstvo i podigne "Dom rada", gde bi svaki, umesto da prosi milostinju, dobio posao i hleb. Godine 1872. u "Kronštatskim vestima" izlazi njegov proglas građanstvu: "Ko od vas ne zna za masu prosjaka, za bedne žene i decu u Kronštatu? Među njima se vide i mnogi koji su mladi i zdravi, kako se u svom prljavom i pocepanom odelu bedno potucaju od vrata do vrata i očekuju da im se bilo šta udeli. Ko je od vas razmišljao o pravim uzrocima ovog zla? Najviše vas je koji nemate vremena za to, prepuštate se svojim poslovima i svojim zadovoljstvima; ili mislite, sirotinja je nešto neotklonjivo. Mnogi, verovatno, nisu nikad ni sagledali celu sliku ove neutešne bede. Zato mi dozvolite, poštovani sugrađani, da skrenem vašu pažnju na tu bedu i njene prave uzroke. Svi mi treba da znamo šta se tu, neposredno oko nas, dešava.

Mnogi su uzroci Kronštatske bede, ali glavni su: siromaštvo od rođenja; ono, koje je nastalo usled osiroćenja, usled bolesti, usled bogaljstva ili starosti; usled životnog brodoloma i drugih nesrećnih okolnosti; siromaštvo usled lenjosti i pijanstva; siromaštvo

usled nezaposlenosti ili nemanja potrebnog alata za rad. Zbog svega toga se, po naređenju policijskih vlasti, dogone u Kronštāt bezbrojne pijanice i nedruštveni elementi iz Petrograda, Odese, Sevastopolja i drugih gradova. Takvi stalno dolaze ovamo i lutaju bez kontrole, bez krova i sredstava za život. Ovim ja ukazujem na najbolniju tačku našega društva. Subotom, ulicama mile velike povorke tih bednika i prose. Ali tu ni izdaleka nisu svi oni. Mnogi stari, bolesni i deca nisu u mogućnosti da izađu. Trebalo bi jednom utvrditi tačan broj prosjaka. - I kako oni žive? Hoćete li vi ovu neprijatnu sliku naše bede i nadalje da posmatrate ravnodušno? Nemojte se okretati od nje, ne gadite se, i to su naša - neugledna braća! Zamislite: u dubokim i vlažnim podrumima oni stanuju gusto zbijeni, najčešće po 30 i 40 osoba u jednom odelenju, ljudi i žene, stari i odojčad; u gladi i prljavštini. U to svaki od vas može da se uveri. Ali, zašto ja o ovome govorim? Sigurno ne zato da bi ti čitaoče zahvaljivao Bogu što nisi i sam među njima, nego poseduješ kapital a preko njega svaku ugodnost; ne ni da kažeš: ja dajem svoj prilog za sirotinjski dom, šta se mene tiču ovi bednici? Ne, gospodo, ovo se tiče svakog stanovnika grada Kronštata. Zajednički treba i sveštenici i vojnici i činovnici i trgovci i obični građani da organizuju jedno socijalno društvo te da se združenim snagama staramo o ovoj ubogoj sirotinji."

Uskoro sledi i drugi oglas: "Kronštatsko društvo obuhvata sve vrste ljudi, obrazovane, agilne i umešne. Inicijativa onih koji su u upravi, u stanju je svako dobro delo da ostvari. Svi su ljudi prirodom obdareni za zajednicu i oni treba, po ustrojstvu Božjem, da postanu članovi jedne celine. Jaki treba da pomognu slabima. Za sposobne i imućne treba da je sramota da gledaju siromašne bez krova i dohotka, utoliko pre što su mnogi od njih sposobni za razne poslove. Njima treba stambene pomoći, obezbediti im posao i hleb i uključiti ih u organizam zajednice. Nemojte se plašiti veličine ovog poduhvata; dobrom delu Bog pomaže, a gde On pomaže - brzo nastaje sve kao iz ničega. Gradska uprava će sudelovati, po sebi se razume, i ustupiće bratstvu, po mogućstvu, jednu ili dve neupotrebljene javne zgrade. Kad naš grad prihvata veliki broj litalica, on je samim tim obavezan i da se brine za njih. Inače će da nastane neizbežno zlo: otimačina i krađa, tako da miran građanin neće biti nigde siguran. Vreme je već da se za tu sirotinju nešto učini.

Braćo, koga pokreće dobro ljudi neka pomogne formiranju društva za pomoć bližnjima. Učinite da naše vreme upotrebimo, da ujediniemo duhovne sposobnosti i novčana sredstva, te da osnujemo jedan Dom radnosti i snabdemo ga sa svim potrebnim, i sa radionicama. Građani bi mogli tamo da vrše svoje narudžbine i tako našima siromašnim omogućće održavanje. Oni bi radili i zahvaljivali Bogu i svojim dobrotvorima. Mnogi bi se na taj način i moralno uzdigli. Pri tom, onaj ko je zdrav a neće da radi - biće proteran! Kronštatu ne trebaju neradnici.

Učinimo da oni, koji su bez krova, budu zbrinuti i moralno kao što su pomognuti materijalno. Pošto je prvo materijalna pomoć neophodna, ja prvi dajem prilog i uplaćivaću toj kasi društva 70 rubalja godišnje. U ime Hristovo dajite svi, svaki koliko može. Prijatelji i braćo, primite ovaj proglas k srcu, kao ličnu stvar, i nemojte ovu obavezu da odlažete."

Posle ovog proglasa mnogi su se javili za saradnju. Po obavljanju komplikovanih formalnosti, osniva se 1874. "Bratstvo Sv. Andreja". Otac Jovan ukazuje na njegove zadatke: "Najzad smo od crkvenih i civilnih vlasti dobili odobrenje da pri našoj crkvi osnujemo društvo za zbrinjavanje siromašnih. Neka bi blagoslov Božji na njemu počivao. Sad treba prići tom delu. Ono će nam uspeti, ako jasno i određeno poznajemo naš cilj i znamo kako da ga najosmišljenije ostvarimo. Naše bratstvo treba da predstavlja jednu čvrstu celinu, koju prožima zajednički duh i revnost. Među nama treba da postoji nekolicina odabranih, na kojima bi ležala odgovornost za personal, poredak, posredovanje, informacije, sabiranje sredstava i knjigovodstvo. Uz to treba oni, koji za to budu ovlašćeni, da pronađu sve nezbrinute, porodice koje imaju neposrednu potrebu za novcem, ili im je potrebno posredovanje za posao. Ove treba držati na jednoj listi, da bi im se ukazala svaka moguća pomoć. Naša organizacija je zato osnovana: da bi istrebila iz našeg društva prosjačenje, besposlicu, lenost i pijanstvo, da siromašnima nađe posao, za siromašnu decu - školu; zatim, da se osnuje zanatska šegrtska škola, da se podigne "Dom rada", da se obezbede stambene prostorije za sirote i, najzad, da se brine za crkvu, njen uređaj i njenu čistoću, da se horu i sveštenicima pomaže.

Ova bratska pomoć je, u stvari, prvohrišćanska ustanova iz apostolskih vremena. Hrišćani su se bratski starali jedan za drugog, niko između njih nije morao da prosjači. Zato je potrebno da se vežbamo u samoodricanju i ljubavi za svoje bližnje; treba se uživeti i steći osećaj za njihov - često gorak, bezizlazan položaj. Upravo to samoodricanje zahteva od nas Jevanđelje, ako smo hrišćani na delu. Bratska pomoć će biti ubeležena u hroniku našeg grada kao jedna važna ustanova. Ali, pre svega, ona će biti ubeležena na nebu, odakle se uzima živo učešće u donošenju suda o nama: "Što učinite jednome od moje male braće, meni ste učinili". - Mi želimo našem novoosnovanom delu dobar napredak."

Hrabra namera postala je stvarnost. "Dom radinosti" je na pomolu. Trebalo je 10 godina napornog rada da bi se to postiglo. U besanim noćima otac Jovan je razmišljao o svojim planovima i otklanjao razne prepreke s puta: "Nema ni jednog duhovnog dela bez jednog unapred postavljenog plana, po primeru Božjem, Koji je svemir prvo zamislio, a onda ostvario. Mora prvo umnim okom srca, unapred da se sagleda celo delo, u svim njegovim - u osnovi postavljenim zamislama. Raditi suprotno od toga značilo bi - preći jedan nepoznat put dobrovoljno vezanih očiju."

Jedan iznenadni požar uslovljava izgradnju doma. Otac Jovan piše: "Imali smo dobru nameru da podignemo dom za beskućnike. Ali je za to nedostajao novac. Bog nam je pomogao na jedan neobičan način. Izbila je vatra; jedna šestina Kronštata je izgorela. Mnogi stanovnici su izgubili sav posed. Kad su okolni gradovi čuli za ovu nevolju, poslali su svoje priloge za postradale. Pomoću ovih sredstava nama je pošlo za rukom da podignemo zgradu za privremeni smeštaj postradalih, koja je kasnije prihvatila beskućnike i prosjake Kronštata."

Godine 1881. bili su gotovi "Dom radinosti" i prateće zgrade oko njega. Ali sve to nije bilo dugog veka, Jedne noći iznenada izbija vatra u susednom noćnom lokalu i počinje da guta oko sebe. Otac Jovan žuri na lice mesta, vidi opasnost, i odmah se obraća

policijskom kapetanu Golovačevu, koji je stigao sa vatrogasnom četom, da bi prvenstveno zaštitili ovo društveno dobro. Ali oni ga nisu čuli. "Dom radinosti" se sa svim pomoćnim zgradama pretvorio te noći u pepeo. Otac Jovan nije izgubio prisebnost. Uništenje ovog dobrog dela shvatio je kao jedan novi ispit i u sledećoj besedi otvoreno i neobično oštro izražava svoje negodovanje: "Opet nas je zadesila nesreća. Nije u pitanju spoljni neprijatelj koji nas je mačem i vatrom ugrozio, nego unutrašnji, skriveni neprijatelj, obučen u oružje odvratnog i korumpiranog prijateljstva. A oni koji su postavljeni da obezbeđuju javnu sigurnost, poneli su se sasvim ravnodušno u našoj nevolji i nisu se postarali da pomognu. Da, zlosrećna ruka bestidnog noćnog greha namerno je razbukkala vatru i prouzrokovala ovu veliku štetu - a kome? Najvećim delom zapravo najsiromašnijim stanovnicima našega grada koje naše bratstvo izdržava." Na kraju svoje hrabre optužbe, otac Jovan je, pun pouzdanja, izrekao: "Ko zna, možda je ova nesreća dopuštenje Božje da bi se probudila javna dobrotvorna služba, kako bi se darodavci udostojili veće blagodati."

Ovo pouzdanje se brzo ostvaruje. Novac od osiguranja i brojni prilozima koji su sa svih strana stizali, omogućili su da "Dom rada" bude gotov već do oktobra 1882. - sad kao kamena zgrada. Tu su odmah na stotine njih beskućnika, mladića i dece našli toplo utočište, kao i delotvornu pomoć, zbrinutost, rad i hleb.

Stupanje u javnost

Oko tri decenije otac Jovan deluje neprimetno, pod rukom nastojnika svoje crkve i među nekoliko drugih sveštenika pri katedrali Sv. Andreja. Pored parohijske službe on obavlja i nastavničku, a uz to i službu svoje delotvorne ljubavi. Jedna naročita okolnost njega izvodi iz te skrivenosti.

Jedna čestita starica, Paraskeva Ivanovna Kovrigina[3] dolazi, po uputu svoga duhovnog oca, u Kronštat, da bi poslužila ocu Jovanu. Ona postaje svedok njegovog delovanja i skreće pažnju javnosti na njega.

Paraskeva Ivanovna je kći zemljoradnika Kovrigina, koji je kao muzik radio za kneza Dolgorukog. Ona je rođena 1816. u selu Falagino, nedaleko od grada Galiča. Sa 18 godina ona gubi majku i preuzima domaćinstvo sa sedmoro braće i sestara. Uskoro su im došli i 12-toro dece-siročadi, iz bliže rodbine. Godinama je trebalo brinuti se o 20 osoba. Nju otac otkupljuje iz feudalnog ropstva, kako bi je sačuvao od prinudne udaje. Paraskeva i kasnije ne misli na brak. Ona traži Boga i spasenje duše. Tiha i prijatna, ona se brine o svojoj familiji. Pored svih svojih obaveza, ona nalazi vreme da obavi svoje jutarnje i večernje molitve, da čita duhovne spise i da svakog praznika i nedelje ide u crkvu devet kilometara udaljenu, prolazeći kroz šumu. Povremeno Paraskeva posećuje sveta mesta, kao Rešminski manastir gde živi jeromonah Ilarion, učenik blagodatnog starca Serafima Sarovskog. U njemu Paraskeva nalazi svog duhovnog oca i godinama sledi njegovim uputstvima. Kad mu je otkrivala svoju čežnju za manastirskom, on joj je govorio: "Čekaj, kćeri moja, i nosi strpljivo svoj krst. I bez manastira ćeš da

zadobiješ spasenje duše, a i drugima ćeš u tome da pomogneš." Starac Ilarion je posedovao, pored drugih blagodatnih sposobnosti, i prozorljivost. Već šezdesetih godina on je u ocu Jovanu Sergievom video nosioca naročite Božje blagodati. Nekako pred svoju smrt, on govori Paraskevi o ovom Božjem čoveku i na rastanku joj kaže: "Idi ćeš u Kronštat i služićeš ocu Jovanu. Božji blagoslov neka je sa tobom." Posle toga nižu se godine, a ona je još u starom vršenju dužnosti. Tek 1872, u starosti od 56 godina, Paraskeva Kovrigina je slobodna od kuće i kreće peške iz svog rodnog mesta, preko 1000 kilometara, za Kronštat.

Čim je stigla u grad, ona žuri k crkvi; sreće oca Jovana i moli ga za razgovor, u kojem mu otvara svoju dušu. On je prihvata. Sad Paraskeva Ivanovna prati oca Jovana pri njegovim posetama bolesnicima, pomaže mu, i polako sagledava njegovo - do tada najvećim delom skriveno - delo jevanđelske ljubavi. Ona brzo postaje bliska stanovnicima Kronštata. Oni joj se često obraćaju kao dobrodušnoj starici. Neki je pitaju šta joj daje povoda da služi bačuški. Na takva pitanja Paraskeva Ivanovna priča prosto o aktivnosti oca Jovana. Tako ona, skreće pažnju ljudi na njega, iako se on tome protivi.

Otac Jovan je s početka osamdesetih godina bio jedva poznat. On obeležava svoj 25. jubilej sveštenečke službe, 12. decembra 1880, u krugu nekolicine svojih prijatelja. Oni tom prilikom predaju slavljeniku zlatan krst, koji ovaj skromni sveštenik na kraju, prima kao izraz njihove ljubavi. U svojoj zahvalnoj reči otac Jovan ispoljava osećanja: "Vi ste, dragi moji, za ovaj tako značajan mi dan, mislili na mene. To služi na čast više vama nego meni. Ja vam se zahvaljujem na razumevanju za moje slabosti. Da, ja sam pun slabosti i dobro ih znam; ali u slabosti deluje snaga Božja. Ona se čudesno na meni pokazala i delovala je kroz mene, očigledno i opipljivo, na mnoge proste vernike. Ja se usuđujem da otkrijem ovu istinu kako biste i vi sa mnom slavili Boga. Samo anđeoski razum može da shvati kako onu pomoć, koju sam ja tokom svih ovih godina svakoga dana i svakoga sata doživljavao, kad su me strasti napadale a sila ih Hristova, na moju molitvu i kroz pričest, u meni savlađivala, tako i te darove božanske blagodati, očišćenje i prosvetljenje, mir, unutrašnju slobodu i radost u Duhu Svetom, hrabrost pred Bogom i umnoženje snage. Nebrojena su iscelenja duše i tela koja je Bog na moju srdačnu molitvu ispunio. Njemu neka je najiskrenija hvala. Njegova milost nikad ne presušuje. Samo kroz Njega, Njegovim imenom sam vredan počasti, dok sam bez Njega ništavan i slab. U Njemu sam hrabar; bez Njega malodušan. U Njemu sam smiren i blag; bez Njega gord, svadljiv i rđav. Neka bih uvek mislio na Njegovu milost, neka bi me ona i ubuduće snažila u ispunjenju Njegovih zapovesti.

Vaša me ljubav počastvovala ovim skupocenim krstom. Pogled na njega podseća me na jevanđelsku reč: "Ja ti savetujem, da u vatri isproban krst zadobiješ", što znači - u vatri iskušenja očišćenu dušu. Ovo duhovno zlato ja još nisam stekao. Skupoceni dragi kamen duha, Hrista, još ne posedujem kao čvrstu svojinu. Još se nisam u Njemu nepokolebljivo utemeljio, još me pokriva tama strasti, još stanuje u meni bogoprotivno samoljublje, u mnogim formama, i zamagljuje moju dušu. Neka bi me Gospod osvetlio i učvrstio moje stope. Kako mogu ja ovaj skupoceni krst da nosim, kad još nisam izučio da predajem dušu svoju za ljude Božje, da svoje telo sa svima njegovim pohotama i strastima raspinjem; ne sebi nego Njemu da živim, koji je radi nas umro i vaskrsao? Sve

dok ljubav prema Bogu i bližnjima u meni stalno ne gori, ja ću ovaj krst nositi na samoosudu."

U najskromnijim prilikama, pri oskudici u novcu, otac Jovan nastavlja svoj posao u tišini. Paraskeva Ivanovna služi u Kronštat u njegovom delu ljubavi oko devet godina.

Ali njena revnost je goni dalje. Godine 1881. ona kreće za Petrograd, pronalazi tamo sirotinjske kvartove i razgovara sa ljudima. Prosta seljanka ubrzo stiče njihovo poverenje. Oni se žale na svoje nevolje i pitaju za savet. Paraskeva Ivanovna im priča o ocu Jovanu, svedoči kako su njegova molitva i savet lekoviti, i poziva bolesnike da se sa verom njemu obrate. Bolesni slede njenom savetu i sve ih više dolazi u Kronštat. Oni učestvuju na službi Božjoj, ispovedaju se i primaju sveto pričesće, obraćaju se ocu Jovanu sa svojim nevoljama i najusrdnije ga mole za njegovu posetu bolesnima. On sledi njihovoj molbi i sve češće odlazi u Petrograd. Ubrzo usleđuju, kroz njegovu molitvu, brojna isceljenja teških bolesnika. To Paraskeva Ivanovna sa radošću prihvata i pokreće, više njih od isceljenih, da se o tome javno izjasne. Dvadesetog decembra 1883. izlazi u popularnoj novini "Novo vreme", u broju 2897, poznata izjava zahvalnosti: "Mi potpisani, smatramo za svoju moralnu dužnost da izrazimo svoju srdačnu zahvalnost ocu Jovanu Sergijevu, svešteniku crkve Sv. Andreja u Kronštat, za učinjena isceljenja na nama. Mi smo stradali od teških i dugih bolesti, koje su prkosile svakoj lekarskoj veštini i bolesničkoj nezi. Ali tamo gde je slaba ljudska snaga otkazala - pomogla je velika vera u svemogućeg Lekara, koji nam je kroz svoga dostojnog sveštenika pružio pomoć i isceljenje. Molitvama ovog bogougodnog pastira izlečene su sve naše telesne bolesti; sem toga, neki od nas su oslobođeni i moralnih slabosti, koje su nas ranije nezadrživo vukle u porok i zločin. Čudesno osnaženi, takvi su našli snage da ostave svoj poročan život i da čvrsto krenu putem časnoga rada. Mi osećamo kao unutrašnju obavezu, da u našem vremenu slabe vere, radi koristi mnogih, obavestimo o ovom opštepoznatom providenju Božjem za stradajuće čovečanstvo, i da poštovanom ocu Jovanu javno iskažemo našu hvalu za njegovu pomoć."

Sledi petnaest potpisa, i detalji bolesti. Svi treba da znaju za Božjeg čoveka i da koriste njegovu blagodatnu pomoć. - Kroz ovaj oglas otac Jovan postaje poznat u celoj Rusiji.

Paraskeva Ivanovna revnuje i dalje. Ona se obraća poznatom propovedniku i magistru teologije, V. Mihailovskom u Petrogradu, obavestava ga o svemu što je kao očevidac svedok doživela pored oca Jovana, i moli ga da objavi jednu čestitku ocu Jovanu povodom njegovog imendana. Ovaj rado prihvata predlog i 21. oktobra 1884. pojavljuje se njegov napis u "Kronštatskom poštaru", br. 127. On između ostalog piše: "Mi Vas pozdravljamo u strahopoštovanju, za Vaš imendan, i molimo se Bogu da On čuva Vaš čudesni, blagodatni život za spas i pomoć svih stradalnika.

Nije tajna da Vi, blagodareći Vašoj veri, posedujete blagodat da slabe podižete, bolesne da lečite, da ljude pokrećete na pokajanje i ispovedanje svojih grehova, i da budite veru u Božje milosrđe. Vi nikome ne odrićete Vašu pomoć, Vi svakome izlazite u susret. Kroz Vas se snaži vera, jer Vaša molitva mnogo postiže pred Bogom. Crkva se raduje svome pravedniku, mi izražavamo ono što naše srce ispunjava i što uzvišena starica,

Paraskeva Kovrigina, koja je istoga duha sa Vama, posvedoči o Vašoj čestitosti i blizini Božjoj."

Tako Paraskeva Ivanova tokom 14. godina ispunjava svoju dužnost. Najzad su njene snage, sa 70 godina starosti, iscrpljene, i ona pada u bolesničku postelju, ali i sa nje prati aktivnost oca Jovana, mirno očekujući svoj zemaljski kraj. Otac Jovan često posećuje bolesnicu i pruža joj svetu pričest. Godine 1886, 24. septembra, Paraskeva je, čitajući Sveto Jevanđelje, napustila ovaj svet.

Na njen pogreb mnogi su došli, zahvalnošću zaduženi, takođe i iz Petrograda, i odali joj poslednju poštu. Otac Jovan je služio opelo. U svom oproštajnom slovu on se obraća pokojnici: "Nedavno pred tvoje usnuće molila si me, Božja sluškinjo Paraskevo, da na tvom pogrebu uputim reč utehe onima koji iza tebe ostaju. U stvari, tvoj život kao i tvoja smrt bili su, za sve koji su te poznavali, vrlo poučni. Tvoj primer je mnoge priveo čestitom životu. Puna mira, u čvrstom pouzdanju na milost Božju - ti si pobedničkim duhom napustila ovaj svet, primajući smrt kao Božjeg poslanika. Ti si ceo život tako čestito i plodno provela da ti je smrt donela veliku utehu i odmor od svih zemnih trudova. Po odlaganju ovog truležnog tela, tvoj duh se raduje gledajući slavu Hristovu. Mi ti čestitamo, verna sluškinjo Božja, Paraskevo, tvoj prelaz u besmrtno carstvo za kojim si toliko čeznula. I kad dobiješ od Boga blagodat, moli se za nas zemne putnike, da bi i mi tamo opravdani stigli."[4]

Profesor V. Mihailovski ceni Paraskevino delo: "Poštovana pokojnica obratila se Bogu od svoga detinjstva. U smirenom kronštatskom svešteniku ona je našla blagodatnog slugu Božjeg; tako je ona sve one, kojima je potrebna pomoć, upućivala k njemu. I Bog je kroz njega pomagao svima koji su mu se sa verom obraćali. Devstvena starica Paraskeva Kovrigina poticala je iz proste kuće; bila je tiha i skromna, ali je u hiljadama ljudi rasplamsala veru. Da ona nije došla u Kronštat, ovdašnje naše svetilo Crkve dugo bi još ostalo skriveno; mnogi ne bi poznali Hrista, ni pokajanje srca stekli, ni duhovnu obnovu doživeli."[5]

NAPOMENE:

1. Jovan Sergiev, Sabrana dela, tom III, Petrograd, 1892. Predavanja držana u kronštatskoj gimnaziji 1862-1889 (Str. 287-330).
2. Rufa Šemjakina, Uspomene, "Kronštatski poštar" 1909.
3. Paterik revnosti za čestitost 1907.
4. Jovan Sergiev, Sabrana dela, tom III, Petrograd.
5. Paterikon 18 i 19 veka, Moskva 1909.

III DELATNOST I DELO

[sadržaj](#)

Preko "Oglasa zahvalnosti" otac Jovan je postao poznat u celoj Rusiji. Ljudi su čuli o blagodatnom svešteniku. Mnogi se, u teškim bolestima i svojim unutrašnjim krizama, obraćaju njemu sa puno poverenja. Pozivaju ga kod sebe ili putuju u Kronštat. Tamo nalaze prijem u "Domu radinosti" gde posmatraju njegovu brigu o sirotinji, slušaju njegove reči, posećuju njegova bogoslužjenja i na svom sopstvenom telu doživljuju pomoć od njegove molitve. U malo godina Kronštat je postao mesto hodočašća kud su dnevno pristizali na stotine pa i hiljade ljudi iz cele Rusije. - Mnogi isceljeni i duhovno uspravljeni izjavljivali su svoju zahvalnost i davali ocu Jovanu priloge za njegovo delo ljubavi. Njegov 35. jubilej svešteničke službe dobio je obeležje javnog događaja.

"Dom radinosti"

"Dom radinosti" od 1882. pruža prenoćište za beskućnike koji u osnovanim radionicama nalaze zaposlenje.

Ovo društveno delo napreduje. Pod predsedništvom oca Jovana, "Bratstvo Svetog Andreja" razvija nove inicijative, podiže i vodi rastući broj uzornih socijalnih ustanova. Njihovi aktivni članovi pripadaju svim narodnim slojevima. Tu su najugledniji, obrazovani, kao i prosti radni ljudi. Među njima su kneževi, baronice, generali i državnici, doktori i učitelji, arhitekti, zanatlije i radnici. Kod njih ne postoje rang razlike. Svi čine veliku familiju, jedan krug koji u prijateljskoj atmosferi zajednički radi, bez deljenja na klase i partije. Svi oni zajednički služe velikom i dobrom delu: pomažu ljudima ne gledajući na ličnost, na položaj, na životna shvatanja i nacionalnost molioca. Pomažu obrazovanim kao i neobrazovanim, pravoslavnim kao i inovercima, Rusima kao i strancima. Oni rade ne štedeći svoje snage i svoja sredstva. Neki među njima zaveštavaju svu svoju imovinu u dobrotvorne svrhe; drugi zalažu u to svu svoju snagu i slobodno vreme. Njihov samopregorni rad budi, u mnogim otvrdelim srcima, nova osećanja zahvalnosti. Takva žrtva zagreva decu i stare, čuva mladiće od prestupa, pomaže izgradnji srdačnosti i čovečnosti. Mnogi izgubljeni - suočeni sa ovim iskrenim sveštenikom i njegovim nekoristoljubivim pomagačima - otpočinjaju novi život. Jedan izveštaj iz 1902. godine daje pregled njihovog plodonosnog rada:

"U fabrici za preradu drveta, godišnje 7200 ljudi nalazi posao. Oni rade u svetlim i toplim prostorijama. Ovaj posao ne zahteva naročitu snagu, niti kakva predznanja; svaki može tu, u svako vreme, da radi i zaradi smeštaj i hranu. U vreme posla vlada tišina. Jedan stariji čovek čita neko lakše štivo. Tako se ljudi snaže dušom i telom.

U jednoj šnajdernici šiju godišnje 1500 žena. One podmiruju tekuće narudžbine i tako zarađuju svoju opskrbu. Oko 50 devojaka besplatno uči šnajderski zanat i, na kraju, dobija diplomu. Za Bratstvo Sv. Andreja one šiju dobrovoljno.

Besplatna osnovna škola prima godišnje 300 đaka. Oni su smešteni u svetlim i prostranim učionicama, ukrašenim lepim slikama. Dnevno se drži po pet časova; na početku i kraju čita se molitva. Tri puta nedeljno se predaje veronauka i etika. Ali ovo osnovno školsko vaspitanje ne zadovoljava oca Jovana. Na njegov zahtev, Bratstvo Sv. Andreja se od početka trudi da decu siromašnih podigne moralno, fizički i materijalno, i da ih uputi na samopomoć i proizvodna zanimanja.

Stoga jedan kapetan kadetskog korpusa dobrovoljno predaje dečacima vojnu gimnastiku. Ona postaje opšte omiljena; pomaže da se fizičke snage pravilno koriste i doprinosi samodisciplini i dobrom držanju.

Zanatska nastava služi da kod mladih razvije ljubav prema radu, da osnaži njihovu volju, da im ulije poštovanje prema fizičkom poslu i da razvije spretnost njihovih ruku. Ova zanatska nastava razvija dečje težnje, školuje pažnju, marljivost i doslednost, i nudi osmišljeno korišćenje slobodnog vremena. Nastava je dobrovoljna, ali se javlja veliki broj učenika.

Šusterska radionica nudi siromašnim dečacima, pod rukom jednog iskusnog majstora, besplatno učenje šusterskog zanata. Dečaci idu u osnovnu školu, a po podne provode dva sata u radionici, gde u početku vežbaju da krpe cipele za decu iz sirotinjskog doma. Kasnije, uče da kroje i da prave nove cipele. Na kraju, oni imaju izučen zanat.

Jedno obdanište prima 50 učenica, koje ostaju u njemu od 8 do 20 časova dnevno; dobijaju sve obede i posećuju osnovnu školu. U preteku vremena one se koriste za sve kućevne poslove i uče da kuvaju, krpe, peru, peglaju, kao i ceo ručni rad.

Dečje zabavište zbrinjava preko dana one najmanje, za vreme dok njihovi roditelji rade.

U sirotinjskom domu je preko 80 dece. I ona idu u osnovnu školu, a pored nje izučavaju još neki zanat. Nedeljom i praznikom sva deca osnovne škole prisustvuju na svetoj liturgiji, tu u "Domu radinosti".

Nedeljna besplatna škola prihvata 170 osoba od 10-30 godina starosti. Oko 20 su nepismeni; drugi znaju samo da čitaju, ali ne da pišu i računaju. Neki radnici upotpunjavaju svoje obrazovanje.

Večernji kursevi pomažu u raznim stručnim znanjima. Nedeljom i praznikom se priređuju večeri sa čitanjem, projekcijama, religioznim razgovorima o jevanđelskim tekstovima, ili se izvodi horsko pevanje siročadi u "Domu radinosti". Tu se, u proseku, sabira oko 260 osoba.

Narodna čitaonica je uvek puna: učenika, pristanišnih radnika, mornara, vojnika, trgovaca, kočijaša i poslužitelja. Mnogi su tu kao kod kuće. Ako je povremeno navala - poseta velika, onda se ovi jave za pomoć oko izdavanja knjiga. Obično se traže knjige religiozne sadržine, potom klasici, na kraju ilustrovane novine i časopisi.

Knjižara Bratstva sledi cilju da pored osnovnih knjiga-udžbenika, pruža i moralno-religiozne spise. Godišnje se prodaju mnoge knjige. Kupci su najviše rukodelje, mornari, vojnici, nameštenici. Oni kupuju male brošure od nekoliko kopejki, ali i skupa dela, kao 12 tomova Žitija od Dimitrija Rostovskog, za 27 rubalja.

Besplatna ambulanta stoji svakome na raspoloženju. Tu se pregledaju bolesnici, previjaju rane i dele lekovi.

Narodna kuhinja je otvorena od 6 sati ujutru do večeri. Ovde mogu siromašniji da dobiju za 3 kopejke hleb, kašu i kuvano povrće. Izvestan broj onih koji nemaju novca - dobija hranu besplatno. Takođe, deca sirotinjskog doma, učenici iz dnevnog obdaništa, radnici i dr. O naročitim praznicima deli se siromasima do 800 porcija besplatno. Godine 1902. ova kuhinja je izdala 172550 obroka.

Velike bašte Bratstva, na ivici grada, daju neophodno povrće, kupus i krompir. Ovde rade žene i deca koja u "Domu radinosti" besplatno stanuju.

Trospratna kuća od kamena, izgrađena 1888, služi kao noćno sklonište. Tu je 110 postelja: dve sale sa 80 postelja za muškarce, i sala sa 30 kreveta za žene. Najviše mesta uzimaju beskućnici Kronštata, pored nekolicine siromašnih putnika.

Dom Sv. Andreja sadrži mnoge stanove koji siromašnima besplatno stoje na raspoloženju. U 43 prostorije stanuje 90 osoba nesposobnih za rad, bolesnih, i udovice sa decom. Jedan Starački dom neguje oko 30 staraca. Za hodočasnike su stanovi, sobe i zajedničke odaje po minimalnoj ceni. U prizemlju su dve velike spavaće sale za 30 siromašnih putnika, koji imaju pravo da tu stanuju dve do tri noći besplatno. Na poslednjem spratu je kapela, gde jedan član Društva Sv. Andreja čita u toku dana kanone i akatiste. Prisustvuje oko 200 osoba.

Dalji azil za putnike je "Dom oca Jovana", podignut 1901. Ovde su: 20 privatnih soba, sale za spavanje i jeftini stanovi za hodočasnike, koji se delimično i besplatno izdaju onima kojima je potrebno i bolesnima.

Pored svega toga, Bratstvo Sv. Andreja deli godišnje, onima kojima je potrebno, životne namirnice, obuču i odelo u vrednosti od oko 8500 rubalja. Članovi Bratstva brižljivo ispituju stanje svakog molioca i dodeljuju za određeno vreme odmerenu pomoć. Sem toga, dnevno se izdaje broju od 1000-1500 prosjaka "neophodna pomoć" od 3-9 kopejki, za krov i hleb. Ranije je otac Jovan delio taj novac lično. Sad svakom prosjaku daje, na "Petrogradskoj kapiji", lice za to određeno.

Korist od "Doma radinosti" je neosporna. Vremenom su, po njegovom obrascu, takvi objekti nastali u Petrogradu, Moskvi i drugim ruskim gradovima.

O radnom danu

Otac Jovan je kroz svoje socijalno delo i svoja iscelenja u velikoj meri već poznat. Sve više ljudi se njemu obraća. Od kraja osamdesetih godina svaki putnički brod dovozi posetioce iz cele Rusije: Petrograda, Moskve, Ukrajine, Kavkaza i Sibira. Hiljade od njih pune gostionice, hotele, a kasnije i osnovane domove za hodočasnike. Ljudi svih narodnih slojeva i stepena obrazovanja dolaze kod oca Jovana u Kronštat i traže njegov blagoslov, njegov savet u životnoj nevolji i njegovu molitvu. On je voljan svakog da sasluša i svaku molbu, prema moćima, da ispuni.

Kako provodi otac Jovan svoj dan? On ustaje oko 4 sata ujutru. Najviše voli vreme oko sunčevog rađanja: "Jutarnji časovi su najbolji u danu. Jutrom je unutrašnji čovek slobodniji od dnevne jurnjave i telesnih pokreta i jasnije vidi istinski poredak duhovnih, kao i fizičkih, stvari." Pola sata ostaje na tihoj molitvi: "Postoji samo jedno sredstvo da bi se dan proveo u punom miru i čistoti - to je najiskrenija, topla molitva ujutru po ustajanju. Ona dovodi Hrista sa Ocem i Svetim Duhom u srce i time daje snagu i čvrstinu protiv svih napada nečestivoga; ali srce mora da se čuva." - Otac Jovan se moli: "Gospode Bože! Ti Tvorče i Gospode svemira! Pogledaj, u ovom jutarnjem času, milostivo na Tvoje stvorenje koje Tvoja božanska slika krasí. Neka bi Tvoje oko, koje je neizmerno svetlije od sunca, prosvetlilo moju tamnu, grehom umrtvljenu dušu. Uzmi od mene lenost i smutnju. Podaj mi radost i snagu, da Tvoju dobrotu, svetost i silu uvek i na svakom mestu slavim. Jer Ti si Gospodar moga života; Tebi pripada slava i hvala Tvojih - razumom obdarenih - stvorenja, sada i uvek. Amin."

Posle molitve, otac Jovan se podiže pun energije i životne radosti, da bi daljih 20 sati vršio svoje dobrovoljne službe. Prvi deo dana pripada bogosluženju koje on dnevno sam obavlja; ostatak dana, do duboko u noć, pripada nesrećnima.

Oko 5 sati, ujutru, odlazi u crkvu i služi jutrenje i svetu liturgiju. Kod mnoštva pričasnika, služba traje do pred podne.

Potom, njega čekaju mnogi. Kad ih je sve saslušao, dospeva, najzad, do kočija. Ali on samo retko uspeva da iz crkve ode kući radi svog prvog obeda i da bi se malo odmorio. Neki uobičajeni privatni život otac Jovan ne poznaje. Za sebe, svoje sopstvene potrebe i za porodicu njemu ne ostaje vremena. Obično po službi Božjoj odlazi do "Doma radinosti". Tu ga danima očekuju brojni bolesnici i nesrećnici, u pojedinačnim sobama i opštim salama. Već u dvorištu se oni tiskaju oko njega.

Danas se mnogo priča o spoljašnjoj bedi i sirotinjskoj pomoći. Dok jedva ko da pomene duhovnu glad, unutrašnju nevolju, koja je mnogo mučnija od svih drugih. Oni koji ne mogu da nađu odgovora na goruća životna pitanja, koji su izgubili put i smisao života, stoje nad provalijom da svome besmislenom životu učine kraj. Mnogi od njih putuju kod oca Jovana i nalaze ono što im treba.

Nekoliko sati on ide od prostorije do prostorije. U jednoj ga čeka trgovac Tihanov sa svojom suprugom. On sedi rezignirano i ukočeno gleda nekud. Žena kazuje: Tihanov je poverio bio svome sinovcu 15 hiljada rubalja za veliku nabavku robe. Sinovac je prokockao novac, kupio robu na kredit i napravio još dugova. A onda je naprasno umro od zapalenja pluća. Tihanov je preko noći postao dužnik od 35 hiljada rubalja. Poverioci su se javili; njega je uhvatilo očajanje. On je pokušao da se obesi; ona ga je spasla. Od tada je on poremećen i ćuti. I ona ga je sad dovela u Kronštat. Otac Jovan, ćuteći, sluša. Potom pada na kolena pred ikonama i moli se dugo. Posle nekog vremena, očajanje Tihanova pretvara se u suze. Otac Jovan završava svoju molitvu i obraća se Tihanovu: "Zašto plačeš, brate?" "Baćuška, ja sam dospao do prosjačkog štapa, bez izgleda da se ikad podignem. Misao na sramotno siromaštvo muči me mnogo. Pokušao sam da životu učinim kraj, ali sam sprečen. I dalje razmišljam o načinu samoubistva", reče, i ponovo se zaplaka.

"Kažem ti, celog života misli na to da Bog pale ponovo uzdiže; On čini siromašnim i opet čini bogatim. Blažen je čovek koji svome Bogu veruje. Zar si ti, brate, zaboravio Jova, kušanog mučenjem! Bog je stavio tvoju veru na probu!" - Otac Jovan dalje nastavlja da govori otsečno i ubedljivo. Tihanov se umiruje; on je razumeo. Njegovo očajanje ustupa mesto rastućoj poverljivosti u milostivo providenje Božje.

Otac Jovan stiže u opštu prostoriju. Ljudi se skupljaju oko njega i tuže se na svoju nevolju.

"A šta ti želiš, prijatelju moj?" - obraća se otac Jovan jednom mladom čoveku iz Kaljuge. - "Ja sam izgubljen" - stenje ovaj i priča sa suzama kako ga je majka, koja je bila pijanica, proklela kad joj jednom prilikom nije dao novac za rakiju. Odmah zatim - ona je umrla. "Od tada ja nemam mira; neki teret leži mi na srcu, težak kao tovar. Ne mogu ni na jednom poslu da se održim, pamet mi je odsutna. Žena me napustila; ostavila mi je jednogodišnjeg sinčića. Sam ne znam šta se sa mnom dešava. Pomozi mi baćuška, inače sam izgubljen. Nekad mi dođe da učinim kraj životu, ali to je strašno da svoju dušu za večnost izgubim."

Dve kao kristal svetle suze kotrljaju se niz lice oca Jovana. On je zatvorenih očiju, svakako moleći se, slušao do kraja, pa onda progovori: "O ti nevoljniče" - pogleda ga prodorno, pa čvrstim glasom nastavi: "Čuj me", ja uzimam tvoju kletvu na sebe; prestani više od nje da stradaš! Naš je Gospod uzeo kletvu svih na sebe; Njega ću ja da molim, i meni da se smiluje, koji od sad nosim tvoju kletvu. Ali ti imaj mir."

"Baćuška dragi, ja osećam u sebi to što si ti sad izgovorio". Mladić oslobođen pade na kolena, a otac Jovan stavi ruke na njegovu glavu i blagosilja ga: "Neka te Gospod osnaži i neka ti da posao. Uzmi nazad svoju ženu i vaspitaj sina u strahu Božjem."

Nadalje slede mnoge teške sudbine ...

U međuvremenu, stižu molbe da ide kod bolesnika i on žuri na svaki poziv. - Kasno po podne, posle mnogih poseta u pokloničkim prebivalištima, dođe on, ponekad kući da bi se okrepio pa da otputuje u Petrograd do teških bolesnika. Ali tek što je ušao u kuću, traži ga jedna uplakana žena. Popadija joj šapuće da pričeka, pa se obraća ocu Jovanu: "Ti si od 5 sati jutros gladan i na nogama. Ručaj sad, odmori se malo, pa onda idi kod ove žene". - "Čekaj, samo da vidim šta hoće". Izlazi u predsoblje i žena počinje da ga preklinje: "Spasi nas baćuška, moj muž leži na samrti, naše petoro dece gladuje već dva dana, ja se jedva držim na nogama. Ti si naša jedina nada". - "Idemo, Gospod će da pomogne" - govori joj otac Jovan prijateljski. On zaboravlja umor i glad. Usput joj daje svojih poslednjih 20 kopejki: "Idi kupi hleba i jaja; više kod sebe nemam".

U stanu sreće krajnju bedu. Samrtnik leži nepokretno i gleda u prazno. Zapuštena deca zapomažu od gladi. Doneti hleb se odmah deli. Otac Jovan pada na kolena pred malom ikonom i počinje glasno da se moli. Domaćica ponavlja njegove reči. Ona čeka da se on moli za iscelenje bolesnika, ali otac Jovan to ne pominje, on se moli za opraštanje grehova, za iscelenje duše, za veru i ljubav prema Hristu. Kad je učutao, ostaje još dugo klečeći sagnute glave. Najzad se podiže i blagosilja bolesnika. Od žene traži da idućeg dana dođe u crkvu. Tamo joj pruža više koverata koji su zapravo pristigli od ljudi dobrotvora. U njima je oko hiljadu rubalja. - Bolesnik se brzo oporavio.

Skoro svaki dan otac Jovan putuje jedan i po sat, 30 km do Petrograda. Od devedesetih godina on ima sopstveni brodić, poklon jednog trgovca. Zimi se vozi saonicama preko zaleđenog Finskog zaliva. U proleće i jesen, kad je led lomljiv, putuje specijalnim kolima, koja su mu stavljena na raspolaganje, do prve železničke stanice, a odatle vozom do grada. U vozu može malo da se odmori i da pregleda razvrstanu poštu i telegrame. Najvažnije od toga odgovara sam. Za ostalo daje uputstva svome sekretaru. Onda priprema svoju besedu za naredni dan, čita odgovarajuće jevanđelje, i notira svoje misli u dnevnik.

U Petrogradu odmah posećuje bolesnike koji su ga telegrafski zvali, i mnoge druge koji ga zovu. Svuda vrši molebane. Gde god se pojavi skupljaju se siromašni. On sluša njihova jadanja i deli im milostinju. Kad je tako posetio jedan broj bolesnika, vraća se nazad. Oko ponoći, ili kasnije, stiže u Kronštat. Svi spavaju, otac Jovan nesmetano ide peške svojoj kući. Bilo koliko da je umoran, on ima običaj da na tom putu svrati u onu kuću gde tako kasno gori svetlo. Možda je neko bolestan? Možda se desila neka nesreća? Ili možda mladi rasipaju svoju snagu u pijančenju? Otac Jovan ulazi unutra da vidi o čemu se radi i da pomogne.

Kad konačno oko 1 sat posle ponoći dođe kući, svi već odavno spavaju. Samo njegova verna Jelisaveta Konstantinovna straži i očekuje svoga brata Jovana Iljiča; pita ga kako

se oseća i sprema mu nešto za jelo. Pošto se pomoli i ponešto upiše u svoj dnevnik, on oko 2 sata ide na počinak. Uvek, i po zimskoj studeni, spava pri otvorenom prozoru. Iz kratkog sna često ga bude telegrami sa molbom za molitvu.

On za sebe koristi jedva dva sata duboke noći. Pokoji put uopšte ne spava i provodi noć u molitvi. Jutrom, i po neprespavanoj noći, on je oko 4 sata na nogama i opet obavlja svoju molitvu. Ako ga ko pita kako je spavao, on sa radošću odgovara: "Bogu hvala, bila je dobra noć. Glava je sveža, ja sam zdrav."

Preko dana otac Jovan je otprilike 20 časova, opet na nogama. I pored toga on nikad ne izgleda sanjiv, i krepko obavlja svoje božansko delo.

Svaki dan oko pola pet ujutru, čim se čuje zvono sa crkve, otac Jovan kreće iz svoga doma. Već pred kućnim vratima tiskaju se ljudi i očekuju njegov blagoslov. Na kraju, on je u kočijama i vozi se prema crkvi.

Ogromna katedrala, koja prima oko 5000 ljudi, ispuni se narodom već na jutrenji oko 5 sati. Hor i sveštenici čekaju sa strane. Brzim korakom otac Jovan stupa u oltar, vedro raspoložen; blagosilja i celivom pozdravlja sve prisutne. Mnogi sveštenici su po sopstvenom nahođenju došli, iz blizine i izdaleka, često sa velikom potrebom. Dok oblači svoje odežde oni mu prilaze, kad jedan kad drugi; nekima sam on prilazi, pita ih, upućuje po koji savet, ili neprimetno pruža neku sumu novca.

Pred početak bogoslužjenja otac Jovan pada na kolena i moli se oko 10 minuta sabrano: "Najsvetiji, svemoćni, svedobri Gospode Isuse Hriste! Pomiluj me nedostojnog, da Tvoju svetu službu u miru i sabranosti vršim. Očisti moje srce od svake strasti i svih došaptavanja nenavisnika; Razgori Tvojom svetom vatrom mene i sve koji se sa mnom Tebi u molitvi obraćaju. Učini srca gordih smirenim; nek Tvoja istina ukroti njihov razum, Tvoja reč - njihovo srce. Obnovi Tvoje ljude, Gospode, učini ih ponovo kao što su bili pre pada. I neka Tvoja snaga deluje u mojoj slabosti."

Onda počinje jutrenje. On sam čita Kanon glasno i jasno i sa naročitim naglaskom skreće pažnju na važnija mesta. Ovakvo čitanje odmah pobuđuje pažnju i kroz ozbiljnost uliva pouzdanje i snagu. Posle Kanona, otac Jovan ulazi u oltar i pred časnom trapezom pogružava se u duboku molitvu. Osnažen, on se podiže i služi dalje. Ovo pojanje odražava izvanrednu intimnost i snagu. Ono seže neposredno do srca i ima se osećaj kao da tu peva ona prva hrišćanska zajednica.

Otac Jovan se sasvim udubljuje u bogoslužjenje, čiji sadržaj najintimnije doživljava. On stoji pred živim Bogom, Majkom Božjom, nebesnim silama i Božjim prijateljima. Oni su tu, prisutni; njima se obraća i moli za pomoć. U vreme služenja on je uzbuđen, njegova se glava povremeno naginje preko Jevanđelja, povremeno ga on snažno i pobedonosno njiše u svojim rukama. Njegov glas i lice pokazuju blaženstvo Božje blagodati, potom bol zbog slabosti ljudi, ili ganuće u borbi za blagočestivost, ili pak odvratnost prema satani.

Otac Jovan je u svakom pogledu jasan. Za njega je zemaljsko bogoslužje samo priprema za nebesku službu. "Ko telom služi Bogu, mora pre svega da mu služi čista srca, u duhu i istini. Ne samo rečima nego i delima. Samo naše biće: razum, srce i volja - na to nas pozivaju. Ne mislite da naša vera nije životodavna za nas i da mi licemerno služimo Bogu. Ne, mi se naslađujemo, naočigled drugih, darovima Božje blagodati i znamo iz iskustva šta za nas znače Bog i Njegove Tajne, Majka Božja i svetitelji. Mi često na nama vidimo njihov životodavni uticaj. Ja to iskreno govorim u punom poimanju istinitosti ovih reči."

Jutrenju sleduje sv. liturgija, središte i istočnik snage hrišćanskog života: Vršenje sv. liturgije - to je ogromna obaveza, veliki moralni napor za sveštenika. Jer njemu je potrebno da se najbrižljivije i neprestano priprema, a ne samo povremeno. Njemu je potrebna bestrastnost slična anđelu, plamena ljubav prema Bogu i bližnjima. Njegovo celo biće: srce, razum i volja treba da su uvek upravljani ka duhovnosti. Njegova volja mora da se podudara sa voljom Božjom.

- Svešteniku je poverena visoka posrednička služba - tajna obnove roda ljudskoga. Kakav samo oganj Duha on svodi na časnu trapezu i svete darove na njoj! Mnoge hiljade godina je svet čekao na ovu preveliku tajnu: javljanje Boga u telu. - Božanska liturgija je u istinu takav sveti obred, da je Bog čoveku neiskazano blizu, tu prisutan. Ništa na zemlji nije tako sveto, visoko i životodavno. To je neprestano ponavljani trijumf ljubavi Božje prema ljudskom rodu, svemogućće zalaganje za spasenje svih, svakog pojedinca; sjedinjenje Sina Božjeg sa svakom vernom dušom.

Sa kakvom čistom, pripremljenom, uzvišenom dušom treba da se učestvuje u sv. liturgiji kako se ne bi našli s onima koji će zbog nemanja "bračne odeće", u prljavom odelu od strasti, biti vezani i proterani u krajnju tamu! Kako plameno mora da se molimo, kako revnosno treba u ovoj tajni da razmišljamo, da naše greške okajemo, i da čeznemo i izmolimo očišćenje, prosvetljenje i obnovljenje... i da se za žive i upokojene molimo; jer, liturgija je prinošenje molbe, kajanja, slave i zahvalnosti. Velika je liturgija!

U prvom delu sv. liturgije, u proskomidiji, pripremaju se hleb i vino za prinošenje tajne. Otac Jovan obavlja to sam u svečanoj predradosti. Pažljivo, molitveno priprema on agnec za pričest i pominje sa prosforama, namenjenim za žive i upokojene, na hiljade imena, pri čemu su za njega te ličnosti duhovno prisutne - on poznaje tajnu večnoga imena. Ostali sveštenici pomažu. Pošto njihova pažnja lako slabi, otac Jovan ih iznenađuje pozivom na svesno učešće: "Vidite, oče Mihailo, oče Pavle, - gde ima jednog kao što je On? Sam Hristos je među nama i mi stojimo oko Njega kao apostoli." Pri ovakvim rečima duboko strahopoštovanje obuzima prisutne. Sad su oni sasvim pribrani. Dok se imena jedno za drugim ređaju, otac Jovan se usrdno, sa suzama moli za nove i nove stradalnike i nesrećnike. On se za njih moli svesrdno i, očigledno, strada za sve koji su se njegovoj pomoći poverili. Ova molitva je, najzad, završena.

Otac Jovan se sad obraća sveštenicima: "Molite se, braćo, da nam Gospod pomogne da ovu sv. liturgiju, koja je za ceo svet blagodatna, bogougodno obavimo". On služi u dubokoj sabranosti, većinom zatvorenih očiju. U njegovom čistom i odlučnom glasu

odjekuje najdublja vera i pouzdanje. Tajne molitve on izgovara poluglasno, najčešće napamet.

Drugi deo liturgije je priprema za svetu tajnu. Kad su sveti darovi doneti na sveti presto, ovaj veliki molitvenik počinje da priprema sebe i prisutne vernike za radosni susret sa Gospodom. Otac Jovan je svestan toga da svi ovi ljudi, sa svim svojim porocima, očekuju milost Božju kroz njegovu molitvu. On se moli: "Gospode, mnogi stoje ovde sa besposlenim dušama i ne znaju za šta treba da se mole. Ispuni njihovo srce blagodaću Svetoga Duha i daruj im - posredstvom moje molitve i moje ljubavi - poznanje Tvoje milosti, pokajanje njihovom srcu i pouzdanje u Tebe. Podari im Duha Svetog da se On sam za njih moli". Posle Simvola vere, otac Jovan se moli tiho: "Utvrđi u ovoj veri moje srce, kao i srca svih pravoslavnih hrišćana, i prosveti ih da po toj veri dostojno žive. Sjedini sve u duhu smirenja, čistote i saosećanja."

Za vreme službe otac Jovan se pokazuje sve preobraženijim. On plamti u strahopoštovanju. On zna iz opita: Hristos je prisutan. Prema Njemu gleda, pred Njim stoji bez reči i pokreta, pada ničice, onako kako ga duh blagodatne molitve upravlja. Njemu se on obraća sa svojim zastupnim molitvama, od Njega dobija blagodatnu snagu koja ga krepi i čini jakim.

Sa velikim vhom počinje vrhunac svete liturgije. Dvanaest sveštenika nose dvanaest velikih zlatnih putira i diskosa i postavljaju ih na sveti presto. Oni zajednički vrše obred. Pri tom otac Jovan dopunjava propisane tekstove sa mnogo svojih molitava. On dohvata putir i govori: "I oni Ga izvedoše iz vinograda i ubiše Ga". On se udubljuje u poslednje dane Hristove na brdu Sionu, u Getsimaniji, na Golgoti. Tamo on prebiva do pretvaranja svetih darova. "Milost Gospoda našega Isusa Hrista neka nas ispuni" - uzvikuje otac Jovan. On beleži: "Ovu reč izgovara sveštenik u pravom trenutku. U svako vreme mi potrebujemo milost Božju, ali pre svega u ovom uzvišenom trenutku kad nebeske sile, trepteći u strahopoštovanju oko Prestola Božjeg, služe sa nama. Tad nam je potrebna milost Božja da prosveti i učvrsti, kako bi se sabrale slabe i rasturene snage našega duha, da bismo mogli što jasnije da shvatimo veličinu i značaj predstojećeg obreda pretvaranja."

Otac Jovan kleči pred svetim prestolom, stavlja svoje ukrštene ruke na žrtveni sasud i naslanja svoju glavu na njih. Tako ostaje nepomično oko 10 minuta u molitvi. Onda se krepko podiže. Pri bratskom celivu sa sveštenicima on govori: "Volimo se međusobno. Isus Hristos je ovde među nama kao živi i delotvorni Gospod. Ne kao predstava ili samo istorijska činjenica - On je ovde prisutan kao živ i delotvoran. Takva svest moćno potresa dušu. Bliže se najsvetiji trenuci. Podignimo naša srca" uzvikuje otac Jovan, i moli se tiho: "Gospode, Ti sam podigni snagom Duha Tvoga Svetog naša, za zemlju privezana, srca i uništi svaku strast". On beleži: "Ja moram da se molim za narod. Srca ljudi su rasejana, ona se drže zemaljskog i samo se u mucu obraćaju Bogu. Ali teško nama (sveštenicima), ako u ovim trenucima najveće milosti Božje ne podignemo naša srca: mi bi se okamenili, ostali bez razuma. Zapravo u ovom trenutku je potrebna predanost Njemu, naše verujuće pouzdanje i naša topla ljubav prema Istini."

Otac Jovan gleda Hrista na Tajnoj večeri kako pruža učenicima pričest i objavljuje radosnu vest: "Uzmite, jedite, ovo je telo moje koje se lomi za vas radi otpuštanja grehova, - ovo je krv moja ... koja se proliva za vas i za mnoge radi otpuštanja grehova." On priznaje: kod ovih reči ko ih srcem sluša, njega do srži prožima strahopoštovanje i treperenje. "Za nas - za sve vas, za svakog pojedinca od vas, On je prolio svoju krv. Ti si zaboravio Boga, odrekao si Ga se, ali je Njegova krv ipak i za tebe prolivena. Za vas koji ovde stojite, za vaše grehe, stradao je Hristos."

Pred rečima koje se izgovaraju pri pretvaranju, otac Jovan govori poluglasno: "O neizmerna dubino ljubavi Božje prema rodu ljudskom. To daje povoda za razmišljanje svakome ko se bestrasno udubljuje u providenje Božje prema ljudima: Bog se sam žrtvuje, umire za nas, prinosi sebe samog na žrtvu."

U vreme pretvaranja trebalo bi svi nasamo da se mole sa sveštenikom, da bi Gospod na prinete darove nisposlao Duha svoga Svetog. Svaki bi trebalo sad da se razgori u Božjoj ljubavi, jer se snagom Svetoga Duha izvršuje tajna pretvaranja hleba i vina u Hristovo telo i krv; Sam Bog se pojavljuje u telu na prestolu. - Tvoje (darove) od Tvojih (darova) Tebi prinosimo za sve i radi svega", - objavljuje otac Jovan. On primećuje: "Kad izgovaram ove reči, tada mislim na veličinu ovog trenutka: kad sveštenik stoji pred licem neizmenljive istine i pravde Boga Oca, koji sudi i u ime svih nas prinosi jedinu prihvatljivu pokajnu žrtvu - Sina Božjeg, Hrista."

Otac Jovan podiže sveti diskos, moli se i priziva približavanje Božje blagodati. On duhom gleda Hrista na Golgoti, ali i slavu Vaskrslog: On umire radi našeg vaskrsenja. Bol zbog ljudskog greha, koji je Gospoda prikovao na krst, ustupa mesto radosti Njegovog, kao i našeg, vaskrsenja, Molitva pretvaranja počinje: "Gospode, Koji si u treći čas poslao Tvoga Presvetog Duha svojim apostolima, Njega, Blagi ne oduzmi od nas, nego obnovi nas koji Ti se molimo". Ove reči on izgovara prvo svečano, kao duboko pobožni sveštenik. Po drugi put - iz njih se širi snaga i radost. On zna za dolazeću tajnu, opaža približavanje netvarnog svetla. Na službi Božjoj, kao i prilikom tajne pretvaranja, sveštenik treba da je nepokolebljivo uveren da ono što on misli i govori - to se neposredno i dešava. Treći put ponavlja on ovu molitvu i završava je rečima pretvaranja.

Onda se ponovo poklanja, duboko tronut, pred putirom i šapuće: "Hristos je prisutan, ovde je ON".

Sasvim preobražen, otac Jovan počinje da slavi Boga; on Mu se zahvaljuje za beskrajnu dobrotu i milosrđe, za Njegovo ovaploćenje i Njegovu krsnu smrt. Po molitvi: "Verujem i ispovedam" - on govori tiho: "U meni samom je Hristos, Bogočovek, suštastveno, koji me očišćava, obnavlja i obožava čudesno". On uvek sa suzama uzima pričest, svestan neiskazane Božje milosti; njemu slede sveštenici koji saslužuju.

On beleži: "Budi nepokolebljivo ubeđen u to, da kroz tajnu pričešća primaš telo i krv Hristovu. Kao što je sigurno da dišem, tako je sigurno da primam u sebe moga Gospoda Isusa Hrista, Koji je moj život, moje disanje, moje duhovno jelo i spasenje."

Shvata li ko veličinu dara koji nam Hristos pruža u tajni pričešća? Niko, čak ni anđelski razum. Ovde, na prestolu, On se svakodnevno prinosi u Svom biću, u svojoj punoj božanskoj i čovečanskoj prirodi, i vernici Ga primaju kao jelo. Kakvo čudesno sjedinjenje božanstva sa našom palom, nemoćnom ljudskom prirodom - ali ne sa grehom, koji se vatrom blagodati spaljuje. Kakvo blaženstvo za našu prirodu, da Hrista možemo u sebe da primimo, da se sa Njim u jedno povežemo. U ovom primanju, kroz veru, počiva naše očišćenje i osnaženje, obnovljenje i besmrtnost.

Kad primaš sveto pričešće, predstavi sebi u vidu hleba i vina samoga Hrista. Utisni u njih Njegovo ime; prati ih sa tim natpisom do unutrašnjosti tvoga srca i tamo ostavi životodavnog gosta. Ako svetu tajnu primiš sa takvom verom, onda ćeš spoznati da ti ona donosi najdublji mir. Gospod nas oblagodačuje prema našoj veri; po meri unutrašnje pripremljenosti Hristovo telo i krv postaju životodavne varnice u srcu: "Koji jede moje telo i pije moju krv, stoji u meni i ja u njemu". To je opipljivo iskustvo."

Oči oca Jovana zrače. Udivljen, on sklapa svoje ruke i uvek pobedonosno, svečano završava svetu liturgiju. Sve dok putir stoji na svetom prestolu, on se povija nad njim, obuhvata Ga svojim rukama, naslanja svoju glavu na njega i moli se. Kad se putir prenese na proskomidiju, on mu se u svakom slobodnom trenutku približava, iznova moli. "Kako mi lako pada da se molim za ljude ako dostojno i svesno primim sveto pričešće: Tada je Bog u meni i ja tada posedujem najveću hrabrost pred Njim."

Otac Jovan priznaje: "Ja se gasim, ja umirem duhovno ako nekoliko dana ne služim; a razgorim se, oživim srcem i dušom čim služim ili sebe prinudim na molitvu - ne na onu formalnu, nego duhovnu, iskrenu, vatrenu molitvu. Ja volim molitvu ispred putira jer se tada u sebi čudesno menjam kroz Božju milost: istovremeno umirem za svet i svet - sa svim svojim dobrima - umire za mene. Tada živim u Bogu; Njim sam prožet i postajem istoga duha sa Njim. Moje srce tada ispunjava radost, blagonaklonost i ljubav; moju dušu prosvetljava nadzemaljsko svetlo. Neiskazano je blaženstvo imati Boga u srcu. Gospod me svakodnevno kroz pričešće obnavlja; ja svesno doživljam ovo božansko čudo, i zahvaljujem se mom ponovljenom Tvorcu Koji me čini novim čovekom. Da li ti ceniš plod svetih tajni? Da li osećaš očišćenje, obnovljenje i iscelenje, smirenje, dobrotu i onaj mir koji sav razum prevazilazi, onu slobodu duha i radosti u Duhu Svetom? Ako to osećaš - budi blažen i Bogu zahvaljuj. O, kako božanstvenu tajnu ja dnevno obavljam, pričešćujem se i obožavam se, postajem jedan duh i jedno telo sa Bogom! O, milosti, dobroto i pravičnosti Božja! Svakodnevno se čistim, osvećujem, smirujem. Slava nek je Tebi za sve."

Sad kod oca Jovana nestaje svaki trag ranije posustalosti. Njegovo lice zrači; nesavladiva snaga se odražava u svakom pokretu njegovog bića: "Gospod me snaži, jer se sa Njim svakodnevno kroz svetu pričest povezujem. Odakle bih inače dobijao snage za tako naporene svakodnevne obaveze, kroz koje treba da služim Njemu i - spasenju mojih bližnjih."

Propoved

Otac Jovan svake nedelje i praznika drži besedu, koju brižljivo priprema. On besedu posmatra kao služenje Reči. Sveštenik je, po njemu, obavezan prvo da razotkrije duh i snagu bogoslužjenja i da uputi vernike na izvršenje životodavnih zapovesti. Svakoj njegovoj besedi prethodi molitva Gospodu za dar reči, a potom joj sledi zahvalna molitva. On beleži: "Uvek se molim Bogu i zahvaljujem Mu, da mi On daruje reč i sadržaj moje besede koja bi odgovala potrebama hiljada vernika koji slušaju."

Otac Jovan ne poseduje neku naročitu besedničku umetnost. Po svojoj spoljašnjoj formi njegova je beseda nepotpuna, govor mu je narodski prost. Ali su njegove - kratke i određene - reči uverljive, one dolaze iskreno iz srca. Njegove - apostolski snažne - reči neposredno raspaljuju volju. U duhu i sili iskazane, te reči, slične delima. Otac Jovan ne samo da je znalački ulivao u duše ljudi svoju vatrenu veru, nego ih je pokretao i na samostalnu aktivnost. Kao duboki poznavalac Svetog Pisma, on njim zaplenjuje svoje slušaoce. Njegova tumačenja hrišćanskih istina su puna života. On na divan način pokazuje duboku psihologiju hrišćanske vrline, kao i greha; ostavlja da se beda ljudske duše saživljava, i podstiče na aktivnu pomoć. Ovo poslednje mu naročito leži na srcu.

Besede oca Jovana su iskrene i proste; pri tom, one su tako uverljive da reči ap. Pavla mogu na njemu da se primene: "Moje učenje nije u lepim rečima ljudske mudrosti, već u otkrivanju duha i sile".

Zajednička ispovest

Sad se vernici spremaju da prime sveto pričešće. Za ovo sjedinjenje sa Bogom potrebno je unutrašnje očišćenje, kroz pokajničko - bolno samopoznanje i priznanje svojih sagrešenja pred Hristom. Otac Jovan zna, i to je neophodnost ljudske prirode da: "Svaki čovek ima urođenu težnju da se izjasni. Bog koji poznaje srca - zna našu slabost i žeđ duše za očišćenjem. Zato nam je i dao tajnu ispovesti. Priznavanje svojih grehova pri pokajanju srca i sa iskrenom namerom za promenom - to zahteva sam psihološki karakter ispovesti. Utajeni greh, ili onaj koji se nije uvideo ili nije osetio, raste i snaži se u dubinama duše. Čovek se pravda opštom navikom, pokvarenošću i nekažnjenošću. Posmatraj bilo kojeg grešnika: nekog, po navici pijanca, razvratnika, tvrdicu ili osvjetnika - oni uopšte ne misle da se promene. Tvrdica ne zna za darežljivost, pijanac se drži rakije, razvratnik telesnih požuda, osvjetnik neće da zna za ljubav i izmirenje. Svi oni nastavljaju sa svojim porocima i pravdaju se sopstvenom navikom, slabošću ili telesnom potrebom. Da bi se popravili, moralo bi da u potpunosti priznaju svoje grešenje, da ga prezru i toplo ga okaju. Zašto grešna duša dobija oprostaj svojih grehova tek onda kad ih celim srcem prezre? Jer srce je naše unutrašnje biće, ono je poželelo i počinilo greh, zato ono samo mora i da ga okaje, da ga prizna kao kvarež. Ovo pokajanje se odvija kroz bolno samopoznanje u srcu, kao što i požuda prema grehu obično proishodi iz srca. Odlučno priznanje svoga greha čini da ponovo zadobijemo milost Božju. Seti se

svih svojih grijehova, osudi ih iskreno i odmah će se u tebi uspostaviti jedan mir koji svaki razum premašuje.

Tajna ispovesti Pravoslavne crkve ne zahteva samo jedno nemo pokajanje pred Bogom, nego ispovedanje svojih prestupa pred duhovnikom. Njemu je povereno apostolsko ovlašćenje da oprašta grijehove i da miri grešnika sa Hristovom Crkvom. Ispovest sačinjavaju: zajednički, slobodni i svesni akt vernika i duhovnika, pri čemu poslednji nosi veliku odgovornost: Vršenje ispovesti predstavlja delo ljubavi. Teško je primiti ispovest na način kako to treba. Za to je nužna stalna priprema, neprestana - usrdna molitva. Jer ljudi su bezumni; danima i noćima treba ih s blagošću i strpljenjem upućivati. Za sveštenika je veliki krst da ispoveda ljude pune neznanja, hladnoće i ravnodušnosti prema svojoj duši, i bezbrižnosti za svoje grehe; utoliko pre ako i sami imaju slabosti i nehata, kad im je srce tromo za pravo saosećanje i revnost u spasavanju drugih i kako tu ubitačno deluje nečestivi; kako on lako okreće ovo delo ljubavi - taj razgovor duhovnog oca sa svojom duhovnom decom - u zanimanje najamnika koji se bez volje sa slugama obračunava.

Otac Jovan je nekom prilikom kazivao: "Često sam pred ispovest imao da podnesem iskušenja. Ali ja sam se molio celim srcem i čvrstom verom u Gospoda: Oče, Ti si rekao: Tražite i dajte vam se. Zato Te molim, podari mi danas Duha Tvoga Svetog i osnaži moje srce za pametno vezivanje i razrešenje ljudske savesti, za strpljivo i blagonaklono ophođenje sa mojom duhovnom decom. I - ja sam celu ispovest održavao u dobroti i strpljenju, bez uzrujavanja". Kroz iskrenu molitvu srca mi treba da se osnažujemo za svako dobro delo. I otac Jovan se tako spremao.

Pošto su njemu dnevno dolazili na hiljade, u tim slučajevima bio je prinuđen da - izuzetno - održava zajedničku ispovest. On tad izađe pred oltar i oglasi: "Grešnici i grešnice, kao što sam i ja. Vi ste došli ovde da pred Isusom Hristom u punom pokajanju ispovedite vaše grehe, da bi mogli da primite sveto pričešće. Jeste li se pripremili za ovu strašnu tajnu? Znajte, ako vi nepripremljeni pristupite, ja nosim pred Bogom veliku odgovornost. Ne ispovedate se vi meni nego samom Bogu, koji je ovde, na svetom prestolu, prisutan u svome telu i krvi. Slušajte i ponavljajte ove pokajne molitve."

Glasno i prodorno izgovara otac Jovan prvu molitvu, i stalno dodaje: "Gospode i Spasitelju, oprosti sve ovo tvojim slugama". Pritom podiže ruku kao da hoće da ukaže milosrdnom Sudiji na svakog pojedinca od njih. Ljudi se potresaju. Svaki oseća da zapravo lično polaže račun pred Bogom. Otac Jovan završava prvu pokajnu molitvu i tumači je: "Car David je bio Božji čovek. Ipak, ni on nije mogao nad sobom da straži te je imao nesreću da padne u teške grehe ubistva i brakolomstva. Kako olako čovek pada u greh! A đavo ga onda uči da svoj greh pritaji, da ga ne ispoveda kako bi sa njim još sigurnije zapao u tamu. Međutim, svoje grehe treba uvideti, nazvati ih pravim imenom da bi ih kroz otvoreno priznanje pogodili i pred njima osećali gađenje. - Svakodnevno i svakog trenutka treba stražiti nad svojim grešnim pokretima i čuvati se od iskušenja, jer nečestivi nas neprestano prati i traži da nas upropasti. Ali Gospod naš je pravedni sudija. On ne gleda ko je ko. Iskreno pokajanje srca je jedino u stanju da nas izbavi. Pokajati se - znači da sa puno bola i od srca priznamo svoju krivicu, i svom dušom

težimo popravci i otkajanju. Pokajanje treba da bude iskreno i sasvim dobrovoljno. Naša pokajnička molitva treba da je slobodno i svesno ispovedanje duše. Ako si se ogrešio o Gospoda i tvoji te gresi muče, peku, onda se odmah obrati Hristu i izlij pred Njim svu svoju krivicu i nedug. Od Njega ti samo dolazi spasenje.

Pokajanju pomaže: svest, pamćenje, predstava, osećanje i volja. Kao što se svim snagama svoje duše grešimo, tako isto i pokajanje mora da dolazi iz cele duše. Bez osećanja potrešenosti srca, bez namere da se popravimo, naše pokajanje je licemerstvo. Svest o grehu treba izoštravati, uspavanu savest treba buditi, svoju slabu volju treba učvršćavati i goniti je da se odupre grehu. Carstvo se Božje samo kroz napor stiže. Zato, neka se poročni pokaje i neka ostavi svoj porok, srebroljubivi - svoju gramzivost, lažov - svoje laži, pijanac - svoje pijanstvo, pohotljivac - svoje sladostrašće, slavaljubivi - svoje častoljublje, gordeljivi - svoju gordost, nestrpljivi i bundžija - svoje nestrpljenje i roptanje; da se svaki trudi oko hrišćanske ljubavi i da nosi slabosti slabih.

Greh odvaja od Boga Koji je naš večni život. Kroz čestu ispovest greh gubi svoju moć, zavodljivost i prijatnost. Ako bi se ljudi često i iskreno kajali - kako brzo bi se istopile njihove strasti, a njihovi grehovi izgubili svoju snagu. Treba biti strog prema sebi, neštedimice sebe osuđivati, energično se boriti protiv svojih pohota i loših navika, i svom snagom težiti ka svome preobraćanju, kroz: iskreno pokajanje, uzdržljivost, kroz dela ljubavi, a pre svega kroz molitvu srca. Osećati dubok bol zbog greha - to je Božji dar; to je puno pokajanje - samoosuđivanje sa čvrstom namerom da se ostavi dosadašnji ogrehovljeni život, da se postane novi čovek, da se Bogom i sopstvenom savešću izmiri. To je, takođe, i čvrsto poverenje u Božju svepraštajuću dobrotu. Samo onaj ko se svesno i iskreno kaje - dobiće oproštenje. Dok nepokajanima sledi - propast."

Reči oca Jovana su proste; ali začinjene solju blagodati i zato nezadrživo prodiru u srce. Savest prisutnih se pokreće i ona potvrđuje istinitost njegovih reči. Neki, koji su u početku slušali hladno, rasejano ili sa potsmehom, u toku ove besede postaju sve ozbiljniji. Na kraju, i oni sami nehotično padaju na kolena i uzbuđeni - jecaju.

"Neizmerna je Tvoja snaga, bezgranična Tvoja milost!" - uzvikuje otac Jovan i okreće svoj jasni, blagi pogled prema ikoni Spasiteljvoj. On je ispunjen svešću ogromne odgovornosti za sve ove slabe ljude koji su mu poverili spasenje svojih duša. Njegova ljubav je spremna da ceo svoj život založi za njih. A koliko nesebične ljubavi je potrebno da bi se neprestano za njih molilo, da bi im se služilo, da bi se njihove slabosti i stradanja nosila? On priznaje: "Blizina srca Bogu zadobija se kroz mnoge napore, znoj i suze. Bože moj, kako je teško obaviti ispovest kako treba! Koliko samo smetnji čini nečestivi. I kako teško greši onaj sveštenik koji tajnu ispovesti ne obavlja kako priliči. - Moli se za spasenje drugih kao za tvoje sopstveno."

On oseća veliku potrebu da se moli za ljude. On se moli - zahtevajući, istovremeno, po snazi koja mu je kao svešteniku od Boga data - da svi koji čekaju na oproštenje budu milošću Božjom oslobođeni od greha, koji nevidljivo vezuje njihove duše. Povremeno, on baca svoj beskrajno milostivan i radostan pogled na hiljade vernika koji tu, pred njim, stoje i plaču. Blagodatna snaga njegovih reči osvetljava najtajnije kutove njihove duše.

One se zabadaju kao mač u dubinu srce, gore kao vatra i dovode pred lice živoga Boga, sveznajućeg i svedobrog. Jedan očevidac priča: " Jednu tako iskrenu, potpunu ispovest, jedno takvo pokajanje nikad ranije nisam doživeo. Ne samo oči, već i srce plače. Nikad se u svome životu nisam tako molio, i tako duboko sagledao svoje unutrašnje biće. Došao sam bio u hram slučajno, sa svojim svakidašnjim - uobičajenim raspoloženjem; jedva sam se bio pripremio na ispovest, i sad, najednom, otvorila se preda mnom najdublja unutrašnjost moje duše; sve zemaljsko je nestalo i ja sam bio zahvaćen vatrenom željom da sve - čime je moja duša bila opterećena - slobodno iskažem. Osetio sam prisustvo neke spasonosne sile, koja me zahvatila i podigla iznad mene samog."

Otac Jovan nastavlja: "Braćo i sestre! Da li uviđate vaš greh? Da li se kajete i hoćete li da se izmenite? Jeste li voleli Boga i vaše bližnje? Jeste li se molili? Da li ste se opijali, brakolomstvo činili, lagali, krali i vašu reč gazili? Da li ste ubijali? Niste li bili tvrdice, ljubomorni i zavidljivi, samoživi, gordi i puni nevaljalstva? Ili ste bili malodušni i padali u očajanje? Bezbrojni su naši gresi. Onda se pokajte. Priznajte sve što ste zlotvorili!"

O zajedničkoj ispovesti kod oca Jovana mnogo je poznato. Ali ono što se u stvarnosti dešava prevazilazi svaku pretpostavku. Ta ispovest - kad ogromna katedrala Kronštata uzdrhti od plača hiljada ljudi - podseća na Strašni sud. Svi su oni zahvaćeni pokajanjem, njihovi skriveni gresi sad izbijaju nezadrživo. Svaki oseća potrebu da glasno prizna svoje greške i slabosti kao i, decenijama skrivane, prestupe. Otac Jovan - koji je pokrenuo ove hiljade na iskreno, vatreno pokajanje - stoji pred oltarom, pred likom Spasitelja Hrista i toplo se moli za sve njih. A onda gleda dugo, pun saosećanja, na sve te ljude i, najednom, iz njegovih očiju poteku mnoge suze ... On plače za njih. Svi, bez izuzetka, plaču i ridanjem se na čudesan način čiste njihove duše. U njima sad oživljava i raste nadzemaljska snaga dobra. Ljudi žude da se očiste od prljavštine svojih poroka, da se pred Bogom pogruze u prašinu i isprose od Njega žarko očekivano praštanje grehova. To su sveti trenuci moralnog prosvetljenja, duhovne zajednice u Bogu.

Otac Jovan sad poziva na tišinu. "Jeste li se pokajali i hoćete li da se izmenite?" - pita on povišenim glasom ustalasanu masu. - "Da, oče, mi smo se pokajali i hoćemo da se izmenimo, moli se za nas" - odgovaraju oni jednodušno, kao iz jednih usta. Hiljade glava se priklanja u smirenju. Otac Jovan izgovara otpusnu molitvu i stavlja svoje ruke na najbliže. Sad narod diše radosno olakšan i, sa suzama radosnicama gleda prema ocu Jovanu, koji zrači dobrotom.

Po nekoliko sati se vrši pričešćivanje, iz više zlatnih putira. Narod se pričešćuje sa strahopoštovanjem, blagodatno.

Jedan očevidac svedoči: "Kad je otac Jovan izgovorio otpusnu molitvu, i kad sam ja primio pričest, osećao sam se novorođenim. Bilo mi je, kao da se sa moje duše svalio težak kamen koji me godinama pritiskao; bilo mi je još svetlije i uzvišenije, nego u samoj Uskršnjoj noći."

Po zahvalnoj molitvi, otac Jovan pozdravlja pričastnike sa željom da im večno dejstvujuće pričešće bude na zdravlje i spasenje duše i tela. On se tiho moli: "Gospode, ja Ti zahvaljujem na čudu Tvoje svete tajne, koje se na meni kao i na ruskom narodu svakodnevno ispunjava. Silno, neodoljivo nas Ti privlačiš; cela Rusija Tebi teži. Privlači nas tako uvek, Ti naš Tvorče i Spasitelju, sve nas k Sebi privuci". To mu je radosno zadovoljenje za svoje - trudom ispunjeno - životno delo. Liturgija je za danas završena.

Moć molitve

"Koji vjeruje mene, djela koja ja tvorim i on će tvoriti, i veća će od ovijeh tvoriti".

Jovan, 14, 12

Otac Jovan pomaže gde može. Ali briga o siromašnima uvek predstavlja prvi plan njegove aktivnosti. Istinska briga mu je molitva za druge i molitva srca. "Moli se neumorno za druge i Božja blagodat će da zagreje tvoje srce i osnažiće te u ljubavi prema Bogu i bližnjima. To sam ja mnogostruko iskusio. Bog-Sveotac je sama LjUBAV. On voli našu dragovoljnu uzajamnu molitvu i uvek je spreman da nas za uzajamnu ljubav nagradi". Duboko saosećanje oca Jovana je izvor i njegove delotvorne molitve. On voli ljude, saoseća i obraća se zajedničkom OCU. I Bog pomaže: neizlečivi se isceljuju, ljudi se vraćaju razumu, najteže sudbine se sređuju.

Otac Jovan svakodnevno traži stradalnike i nesrećnike. Posle Božje službe, on žuri bolesnicima u Kronštatu; naveče ide onima u Petrogradu. Mesečno posećuje i one u Moskvi; više puta odlazi u razne delove Rusije. Na molbu carice, on putuje umirućem caru Aleksandru III u Livadiji na Krimu. Svuda ga traže. Otac Jovan dolazi, moli se i podstiče na ispovest i pričest; ili se moli tiho, na udaljenosti, za nekog bolesnog ili nesrećnog i šalje vest. Mnogi osete olakšanje istog trenutka, u vreme njegove molitve, čak i puno iscelenje od teških dugotrajnih stradanja. Ove činjenice - bezbroj puta lekarski potvrđene - ostale su neosporne.

Iscelenja

Molitvu za druge, povezanu sa ispovešću i pričešćem, otac Jovan posmatra kao svoj životni zadatak. Pri tom, on nije bio protiv upotrebe prirodnih sredstava. Jedan deo njegovih priloga išao je na ambulante i bolnice. U Domu radinosti je, takođe, organizovao lekarsku službu. On i jednom i drugom daje odgovarajuću vrednost i preporučuje, gde je neophodno, lekarski tretman i operaciju: "Lekarska veština, celebna

snaga lekova, isto kao i snaga molitve - dolaze od Boga. Mi se u Njega uzdamo, bilo da se molimo ili se obraćamo lekaru. Ali u onim teškim slučajevima, kad su sva medicinska sredstva i lekarsko znanje nedovoljni, potrebna je dublja mudrost, viša umetnost kod bogatijeg duhovnog iskustva."

Očevici pričaju o posetama oca Jovana: "Njegove kočije staju, on ih u skoku napušta i narod ga odmah opkoljava. Njegovo držanje je strogo, njegovo lice otvoreno i dobroćudno. Oči plave - prodorno blage, pokreti živahni, celo biće zrači svežinom i životnom radošću. Njegovo ophođenje je neposredno i prosto. On deli blagoslov, sluša one koji mu se obraćaju i udeljuje siromašnima. Bez ustezanja posećuje sirotinjske stanove pod krovom ili one u podrumima, a kasnije stiže i u raskošnu palatu gde ga očekuju. Ulazeći u stan, on pozdravlja prisutne: "Mir neka je domu ovom. Kako je svetlo i radosno kod vas." Onda gleda kroz prozor i vidi u bašti nekoliko leja cveća. "Gde je ovde cveće?" - uzvikuje i odmah žuri dole i, posle par trenutaka, donosi ga, zračeci radošću, i postavlja oko zlatnoga krsta na belozastrtom stolu. Potom klečeći obavlja nečujnu molitvu, a onda poziva i prisutne da se mole: "Molimo se zajednički. Gospod je govorio: gde su dva ili tri sabrani u ime moje onde sam ja među njima. A nas je ovde dosta. Molimo se puni vere, i sa ljubavlju, i On će biti, nesumnjivo, među nama! Po vašoj veri biće vam dato, prijatelji moji". - I on se sabrano moli oko pola sata. Onda blagosilja prisutne i žuri kod idućeg koji ga je zvao."

Nekoliko samo bolesničkih izveštaja pružaju stotine primera lekarski potvrđenih isceljenja.

Iscelenje oslepelog

Nervni lekar, dr Aleksandrov priča: "Gubitkom moga sina, koji se u svojih osam godina utopio, ja se razbolim od nervne groznice. Nedeljama sam ležao sa visokom temperaturom, između života i smrti. Na kraju sam ozdravio, ali vid počeo brzo da me napušta; i pored najboljih očnih lekara, ja sam, uskoro, sasvim obnevideo. Konačno se rešim da me odvedu kod oca Jovana u Kronštat.

"Jeste li dugo lečeni?" - upita otac Jovan. - "Dugo, baćuška. Ja sam i sam lekar i razumem da pravo vreme za lekarski tretman ne sme da se propusti. Ali, u mom slučaju medicina je otkazala."

"Verujete li Vi u Boga?"

"Da, ja verujem u Njega, inače ne bih došao kod Vas."

Otac Jovan je obavio, po običaju, svoju molitvu i osvećenje vode. Onda je sa osvećenom vodicom umio oči lekaru i dao mu jednu flašu nje, da ponese sobom.

"Ispirajte Vaše oči sa ovom vodom, i ne klonite u hrabrosti. Molite se samo Gospodu i On će Vam pomoći. Vi znate, "vera pokreće brda".

Kad je otac Jovan otišao, ja sam svoje oči prao sa osvećenom vodicom, molio se i otišao da spavam. Već ujutru, ja sam mogao pomalo da vidim, desnim bolje nego levim. U toku tri nedelje oba moja oka su bila potpuno sposobna da gledaju."

Isceljenje od tuberkuloze grla

Sveštenik Vasilije Šustin iz Petrograda priča: "Kad sam bio još mlad, moj otac se beše teško razbolio. Prof. Simonovski, specijalista za bolesti grla, utvrdio je odmaklu tuberkulozu grla. Grlo je bilo puno čireva, glas se potpuno izgubio. U kući je vladala potištenost. Nas decu, nisu puštali kod oca. Samo na Božić smo bili dovedeni kod njega; on nam je podelio poklone čuteći. Simonovski je objasnio da su njegovi dani izbrojani.

Otac Jovan bi obavešten telefonski. Došao je pet dana kasnije, ušao u spavaću sobu, video moga oca i primetio: "Zašto me niste obavestili o njegovom pravom stanju? Ja bih mu odmah doneo pričest." Moj otac je pogledao prema njemu molećivo i mucajući. Otac Jovan je dugo ćutao i molio se, a onda se obrati ocu: "Veruješ li ti, da ti ja uz pomoć Božju mogu pomoći?" Moj otac potvrdno klimnu glavom. "Dođi sutra meni u Kronštat, ja ću te pričestiti". Baćuška je otputovao. Uveče dođe Simonovski sa jednim kolegom. Njima bi rečeno šta se desilo. Simonovski odgovori da je to besmislica, da otac taj put neće moći da preživi. Od Oranienbauma se moralo voziti saonicama preko leda i vreme je bilo hladno i vetrovito. Ali, moj otac je verovao u oca Jovana i sledećeg dana je, toplo uvijen, otišao za Kronštat. Baćuška je došao u gostionicu, gde je otac bio odseo, i pričestio ga. On ga je i narednih dana posećivao i dugo mu govorio.

Kad je posle nepunih nedelju dana otac došao kući, prof. Simonovski je bio potrešen: čirevi su iščezavali, glas normalan, samo još rapav. Profesor je javno izjavio da se ovde radi o čudu. Potom je otac živio još 25 godina; njegova tuberkuloza grla je bila sasvim isceljena."

Isceljenje zapalenja mozga

Kneginja Jusipova priča: "Godine 1884. bila sam, sa 23 godine starosti, srećna supruga i majka jednog voljenog deteta. Onda sam se teško razbolela. Posle neuspelog

porođaja dobila sam visoku temperaturu sa zapaljenjem vena; zapaljenje mozga sa strašnim pritiskom u glavi i gubljenjem vida. Tri nedelje sam bila između života i smrti. Najbolji specijalista, prof. Botkin, lečio me sa puno pažnje i dobrote. On je iscrpeo svu svoju veštinu i nije više verovao da ću preživeti. Ja sam, takođe, bila svesna svoje situacije; mislila sam na smrt, ali mi je bilo užasno teško da se sa njom pomirim. U jednoj besanoj noći videla sam, najednom, oca Jovana pred sobom, o čijoj čudotvornoj molitvi sam ranije slušala. Ujutru zamolim svog muža da pozove oca Jovana. Knez Jusipov posla našeg slugu u Kronštat i otac Jovan dođe. On uđe u sobu, priđe mi i stavi svoju ruku na moju glavu. Onda je zajedno sa mojim mužem kleknuo pred ikone. Njegova je molitva bila potresna, teško bih je mogla ponoviti. On je govorio Bogu, preklinjao Ga za moje iscelenje; da, nastojao je u tome, zahtevao je. I molio se tako snažno da se i moj duh podigao Bogu, dok se sve zemaljsko beše izgubilo. Posle molitve, otac Jovan porazgovara sa mnom pa na rastanku reče: "Ona neće umreti". Moj muž je bio krajnje iznenađen, jer su lekari moj slučaj ocenili kao beznadežan. Pri odlasku se otac Jovan sretne sa prof. Botkinom, koji mu se uzbuđeno obrati: "Pomozite nam." Mi smo se tome začudili, jer je Botkin važio kao slobodoumni.

Posle ove posete, sledio je prvo jedan preokret ka pogoršanju, dok se duševno nisam potpuno pribrala. Otac Jovan je bio po zvan još jednom. On je došao i govorio toplo i uverljivo da ja treba, kroz uzimanje svetog pričešća, da se pripremim za novi život - ovde ili tamo - to leži u Božjoj ruci. Kad je ponovo došao, ja se ispovedih pri punoj svesti i radosna srca primih sveto pričešće. Bilo mi je, kao da je sve zemaljsko nestalo za mene i kao da sam stupila u raj. Osećaj najdublje radosti i sreće razli se po mojoj duši. Potom sam, posle višenedeljne besanice, prvi put zaspala duboko i mirno. Ujutru je temperatura spala na 37 stepeni. Ja sam se osećala sasvim dobro.

Kad je prof. Botkin video ovu promenu - gledao me dugo čuteći: - "To je učinio jedan Veći", reče on ubedljivo, sa ovlaženim očima.

Posle nedelju dana počela sam da ustajem i uskoro sam bila zdrava. Od tada je proteklo 50 godina, dok se u mom sećanju onaj doživljaj drži neizbrisivo."

Izlečenje jednog oduzetog

Knez N. - koji je posle udara kapi već dve godine bio potpuno oduzet i jedva mogao da govori - poslao je, po savetu svojih srodnika, da zovu oca Jovana. Ovaj je došao. Na prvi pogled bolesnik nije našao na njemu ništa osobito. Jedino su njegove plave oči zračile nekom čudesnom snagom mira i pouzdanja. Otac Jovan prvo podiže svoj pogled prema ikoni i prekrsti se. Onda se obrati bolesniku, pogleda ga, pa se spusti kraj njega na kolena i moljaše se Bogu, (iz sve duše, za celebnu moć. "Učini Gospode da se u mojoj slabosti pokaže tvoja snaga" - šaputale su njegove usne. On se molio usrdno, nepobedivom snagom svoga čovekoljublja. Njegova molitva je sve jače udarala na vrata

obećanja. Njegovo lice se, pri tom, zasvetlilo. On uzdrhtava, jer oseća kako ga neka svetla sila prožima. Taj osećaj je njemu već odavno poznat; on sad zna da je njegova molitva uslišena. Ne pokazujući nikakvo uzbuđenje, otac Jovan se mirno podiže, pristupa nepomično ležećem bolesniku i stavlja mu ruku na glavu. "Ustani, sad ćemo zajedno da se molimo" - govori mu tiho. Ove reči odzvanjaju tako ubedljivo da bolesnik pokušava da im sledi: "Ja ne mogu da se pokrenem" kaže on jasno, na sopstveno čuđenje. Otac Jovan mu još jednom stavlja ruku i ponavlja: "Ustani, molićemo se zajedno!" I zaista, posle dve godine oduzetosti, knez kleči pored oca Jovana dok ovaj počinje glasno da se moli. Kad je molitva završena, otac Jovan blagosilja bolesnika, koji ga sa puno ganuća gledaše, a ovaj mu pomože da se vrati u postelju. "Bogu je sve moguće", reče mu otac Jovan, "samo treba da se veruje i da se moli, jer je rečeno: "Molite se i biće vam dato. Život i smrt su u Božjoj ruci." Posle par nedelja oduzeti je bio potpuno zdrav.

Izlečenje dece od difterije

Otac Jovan je bio pozvan kod dva umiruća, koja su bila bolesna od neke teške vrste difterije. Jedno samo svedočanstvo govori o njegovoj upornoj molitvi za njih: "Devet puta sam tamo išao i molio se u bodroj nadi da mi Bog neće izneveriti pouzdanje, nego da će otvoriti onome koji neprestano kuca; da će da ispuni moju molitvu, - makar jedino zbog moga dosađivanja. Tako se i desilo. On me nije posramio. Kad sam došao deseti put, deca su bila zdrava. Koliko sam samo zahvalan Gospodu i Majci Božjoj, našoj brznoj zastupnici."

Isceljenje - na udaljenosti - jednog nastradalog

U jednom mestu na Uralu živeo je sopstvenik rudnika zlata, Zaharov, jedan dobroćudan čovek koji je uvek bio spreman da pomogne i koji se očinski starao o svojim radnicima. Nekom prilikom sišao je on u šaht, dubok trideset metara, i zbog klizanja zemlje bio zatrpan. Stotine njegovih odanih radnika stupilo je u akciju spasavanja, ali kad je najzad bio izvađen, od sebe nije davao nikakav znak života. Došao je kućni lekar, pregledao postradalog i preduzeo sve nužne mere da bi Zaharov ponova oživeo. Ali uzalud. On je prekrstio telo obesvešćenog i rekao: "Beznadežno! Samo neko čudo može njega da spase". On je preko noći ostao sa familijom pored bolesničke postelje.

Jedan od radnika obraća se onima koji su se našli tu u dvorištu: "Molite se ljudi, a ja šaljem telegram ocu Jovanu u Kronštat". Odmah je doveden sveštenik i održan moleban. Svih pet hiljada ljudi palo je na kolena i molilo se za svoga hranitelja. Rudari

su, onda, ostali cele noći i narednog dana, čekajući u dvorištu. Oni ipak veruju u čudo pomoću molitve oca Jovana. Oko 14,15 Zaharov daje od sebe, kao prvi znak života, jedan jecaj; onda je počeo primetno da diše; naveče je otvorio oči. Za vreme iduće noći je spavao mirno i duboko. Sledećeg dana dolazi k sebi, i uskoro potom je na nogama.

Od oca Jovana je stigao telegram: "Ja sam u 14,15 održao prozbenu molitvu". Ova vest je učinila snažan utisak na sve. Izlečeni Zaharov slavio je Boga i osnovao, potom, utočište za radnike - stare i invalide. Kasnije putuje u Kronštat, da bi se lično zahvalio ocu Jovanu.

Izlečenje - sa udaljenosti - od gangrene

Godine 1892. razboli se u Varšavi supruga kapetana Junčića. Prof. dr Francke utvrdi zapaljenje dijafragme, kao i gangrenu na nogama; žena je već četiri dana ležala u nesvesti, njene su noge bile plavo-crne. Profesor je izrazio mišljenje da će ona jedva tu noć da preživi.

Njihov porodični prijatelj, Nikolaj Kalinin, šalje ocu Jovanu telegram i dobija odgovor: "Molite se Bogu, sve će biti dobro". Kad je njegova žena otišla ujutru kod bolesnice, nađe je pri punoj svesti. Zapaljenje dijafragme se umirilo. Posle nekoliko dana i noge su povratile prirodnu boju i normalno stanje. Prof. Francke začuđen potvrđuje ovo - sasvim neočekivano - iscelenje.

Iscelenje inovernih

Ocu Jovanu se, takođe, i inoverci obraćaju. Muhamedanci, Budisti i sami Jevreji traže njegovu molitvu. Oni čvrsto veruju u blagodatnu snagu koju on odozgo dobija. Obično se na kraju Bogoslužjenja približuju, kao poslednji, i smireno mole za njegov blagoslov. Otac Jovan saznaje o njihovim nevoljama i blagosilja ih, ne pitajući mnogo za njihovu veru.

Iscelenje od teškog šarlaha

Lekar Pjotr Dulin kazuje: "U Harkovu, na Vaznesenjskom trgu, živeo je sa svojom suprugom moj prijatelj, advokat Mihailo Mihailovski. Oboje su bili jevrejskog porekla i jevrejske vere. Njihova 8-godišnja kći, jedinica, razboli se od teškog šarlaha. Najbolji specijalisti su činili što su najviše mogli, dok je bolest - uzimala preteći tok. Dete je ležalo jedva mičući se; roditelji su beskrajno očajavali. U ovakvom stanju; Mihailovski čuje da je otac Jovan upravo stigao u Harkov. On je ranije slušao o njegovim iscelenjima i sad žuri u grad da ga pronađe. Tamo je sreo gomilu sveta; gurao se kroz nju i dospao do oca Jovana. Pavši pred njegove noge, on reče: "Baćuška, ja sam Jevrej, ali te molim, pomoz mi!" Otac Jovan zastade i upita za njegovu nevolju. - "Moja jedina kći je na samrti. Moli se za nju, spasi je!" Otac Jovan stavi svoju ruku na glavu molioca i moljaše se. Posle nekoliko minuta on reče advokatu: "Ustani i s mirom idi svojim".

Kad je Mihailovski stigao kući, njegova mu žena - zračeci radošću - reče da je njihova kći živa i da se bolje oseća. Kad je ovaj ušao u sobu, nađe dete kako razgovara sa začuđenim lekarima, koji su još pre jednog sata očekivali njenu smrt. To spontano poboljšanje nije mogla da se shvati. Dete je ubrzo sasvim ozdravilo.

U Livadiju dolazi Tatarin radi svoje žene koja je na samrti: "Baćuška, ja čujem da je tvoj Bog silan. Na tvoju molitvu je ozdravio sin moga komšije koji se nalazio pred smrću. Moli se i za moju ženu!" - "Rado, hajde da se molimo zajedno" - uzvratila otac Jovan prijateljski. "Ti se moli za nju kako sam umeš, a i ja ću da se molim za nju". I, otac Jovan je kleknuo sa ovim čovekom i molio se glasno. Tatarin je udario u svoja prsa, a onda ponavljao reči oca Jovana. Tako su se molili, zajedno, oko jedan sat i kad su ustali, u Tatarina su oči bile pune suza. "E, sad idi u miru svojoj kući" - reče mu otac Jovan. Kad je žena Tatarinova ozdravila, on se odlučio da se sa celom porodicom krsti. Tako su mnogi bolesni Muslimani tražili oca Jovana i njegovu snažnu molitvu Hristu. Snaga njegovog čovekoljubljiva delovala je jače nego misionarsko propovedanje, ma koliko sjajno.

Iscelenje duševnih bolesnika

Otac Jovan posmatra duševne bolesnike sa stanovišta Jevanđelja. U nekima od njih on vidi đavoimane, koji nisu gospodari sebe i potrebno im je duhovno lečenje. Jevanđelje opisuje dva nesrećna besomučnika, posednuta zlim dušima. Hristos ih je uzeo u zaštitu i isterao iz njih demone. Sama stvar govori o sebi. Bog je došao u svet da bi pobedio nečestivog sa svim njegovim lukavstvom. Nijedan duhovno neupućen pametnjaković ne može nas ubediti da nema zlih duhova. Njih poricati - to znači odbaciti ceo spasonosni plan Svetog pisma, znači u stvari poricati očigledne činjenice. Jer, zli duši od pamtiveka

vršljaju u dušama ljudi, kao i u njihovim međusobnim odnosima, i upropašćuju mnoge koji nisu znali ili nisu hteli da se paze. I danas ima mnogo besomučnika, kojima se isto može pomoći Božjom blagodaću, preko čistih ljudi i njihovog čovekoljublja.

Mnoge nervne i duševne bolesti - kao mračna potištenost, padavica i histerija - nestajale su molitvom oca Jovana.

Iscelenje - sa udaljenosti - od endogene depresije

Jerej Sergije Orlov, starešina ruske parohijske crkve u Ženevi, priča: "Moja sestra Evdokija Kupresova, koja živi u gradu Sarajsku, razboli se 1892. godine od trajne endogene depresije. Stručni lekari su držali ovo stanje za beznadežno, i bolesnica je bila konačno upućena u duševnu bolnicu grada Rjazana. Lekar je obavestio Evdokijinog muža, i oca, o njenom beznadežnom stanju. U svojoj teškoj nevolji, moj se otac obrati pismom ocu Jovanu za njegovu molitvu. Ova je odmah odgovorio: "Usrdno se molim za ozdravljenje bolesnice i uzdam se u Božju milost". Moj otac je čekao, verujući. Kratko potom, glavni lekar duševne bolnice izvestio je mog zeta: "Stanje bolesnice je uzelo sasvim neočekivani preokret, ona je ponovo došla k sebi". Posle svestranog posmatranja, ona je nešto kasnije bila otpuštena da ide kući. Depresija se nikad više nije ponovila.

Iscelenje besomučnog

Otac Jovan je 30. avgusta 1901. bio pozvan od predsedavajućeg Generalštaba akademije u rodno mesto vojskovođe Suvorova, selo Končanskoje, okrug Novgorodski, da osveti spomenik. Potom je sledila svečana trpeza, na kojoj su uzeli učešća general Orlov, general Mašalaeovski - vrhovni komandant Mandžurije - i oko 200 počasnih gostiju. Tom prilikom se desio ovaj slučaj:

Za vreme svečanih govora, nekoliko seljaka doneše u salu, pred oca Jovana, jednu u klupče savijenu ženu. "Da nije ona đavoimana?" - pita on sveštenika ovog sela. Otac Matej potvrđuje: "ova seljanka, Evdotija Rumjančeva, od detinjstva pati, već 32 godine od ove teške bolesti. U nastupu, njeno se telo savije kao točak; ona cepa odelo sa tela, valja se po zemlji i viče. Udata je, ali nema decu. Od pre sedam godina ona je sasvim izgubljena". Sad je ležala tu iskrivljena, lice joj je bilo kao od straha izbezumljeno. Otac Jovan se blago obraća Evdotiji i naređuje: "Otvori oči i pogledaj me!" On je nekoliko puta ponovio ovaj zahtev, sve dok ona sa mukom ne otvori oči i upravi ih na predmete. Otac Jovan se obrati njenim nosiocima: "Podignite je, ona će sama da stoji!" Seljanka

se sa ustezanjem postavi na noge, zanjiha se kao da traži ravnotežu, a onda stade i pogleda u oca Jovana.

"Prekrsti se!" - Evdotija se ustručava, kao da se opire. Njene oči počinju opet da se zatvaraju.

"Ja ti kažem, otvori svoje oči i prekrsti se!" naređuje otac Jovan uporno.

"Ne mogu ..." stenje bolesnica.

Otac Jovan joj brzo pristupa, krajnje pribran, i govori ubedljivo: "U ime Isusa Hrista naređujem ti satano - izlazi napolje!" Jedan strašan urlik otima se Evdotiji - "ja izlazim!"

Otac Jovan joj se obraća sigurno i mirno: "E sad se prekrsti!" Sledi nekoliko nesigurnih pokreta ruke. Ona se krsti sve sigurnije, najzad - pravilno. Otac Jovan odstupa nekoliko koraka nazad: "Dođi k meni!" Evdotija ga sluša i ide k njemu. Ona bez reči spusta svoju glavu na njegovu ruku. Otac Jovan se moli. Onda podiže njenu glavu. Ti si sad izlečena, Evdotija, zahvaljuje Bogu. Sad treba da se ispovediš i da se pričestiš. Gospod će te blagosloviti sa decom."

Evdotija se ispravlja, njeno lice se svetli u nadzemaljskom blaženstvu. Napetost prisutnih sad prelazi u krajnji uzbuđenje, praćeno mnogim suzama. Oni su svesni da su bili svedoci nečeg neshvatljivog, što prevazilazi svaki ljudski um.

Evdotija je kasnije bila dobra domaćica i majka više dece.

Iscelenje od padavice

Iscelenje dvadesetčetvorogodišnje seljanke Teodosije iz Nalisova, Tverska oblast, dogodilo se 14. marta 1902. Ona je godinama stradala od one vrste padavice kad se baca na zemlju, udara oko sebe i viče, dok u znoju okupana i penom na ustima ne padne slomljena. Takvi nastupi su dolazili naročito kad je služba Božja u crkvi, ili kad čuje crkvena zvona. Za vreme poslednje tri godine nastupi su tako učestali da je Teodosija ostala bila bez snage i nije mogla da radi ni najlakši posao. Njeni srodnici je dovedu u Kronštat.

Za vreme službe Božje, kad je otac Jovan izlazio iz oltara sa svetim putirom i izgovarao reči: "Sa strahom Božjim i vjeroju pristupite" Teodosija zapravo beše ušla u crkve i privedena oltaru. Najednom je počela strahovito da viče, lice je bilo preneraženo i tri čoveka su je sa mukom savlađivala. Otac Jovan postavi putir na sveti presto, približi se Teodosiji, stavi joj ruku na glavu, upravi svoj pogled u njene oči i strogo naredi: "U ime našeg Spasitelja, Isusa Hrista, ja ti zapovedam satano, izlazi napolje!" Teodosija

zaurlika: "Ja ne izlazim napolje!" U prepunoj crkvi nastaje grobna tišina. A snažne reči oca Jovana su se ponavljale: "Sad, smesta, izlazi napolje!" Vika bolesnice počela da slabi. Ona je disala teško, krčeći. Nije se opirala, nego zatvorenih očiju pade na ruke svojih pratilaca. Sa odvažnom snagom otac Jovan joj tri puta govori: "Otvori oči!" Sa velikim naporom, polako, bolesnica otvara oči. "Prekrsti se!" Bolesnica se krsti nesigurno. Otac Jovan je ostavlja da se nekoliko puta prekrsti, a onda je pita - "Kako se ti zoveš?" - ona izgovara - "Teodosija".

"Teodosijo prekrsti se još jednom!" - Ona to učini lako.

"Ostavite je sad - reče otac Jovan ljudima iz njene pratnje - ona je sasvim zdrava."

Potom je vodi na ispovest, a onda, po prvi put posle mnogo godina, sa mirom i strahopoštovanjem prima sveto pričešće. Posle toga ona je bila sasvim zdrava.

Otac Jovan opisuje isceljenja besomučnih: "Isceljenja slede posle moje molitve. Naročiti utisak izazivaju isceljenja onih posednutih koji mnogo stradaju. Bilo je slučajeva kad su mi doveli zlim duhom posednute, koji su u nesvesnom stanju smućeno izgovarali svetogrđe i izbacivali hule. Vredno je pažnje da se takvi bolesnici ničega kasnije ne sećaju od onoga što su u posednutom stanju govorili. Znači, oni to nisu od sebe govorili, nego po volji jedne bogoprotivne sile. Đavoli često uporno pokušavaju da zadrže svoju moć nad bolesnikom i pružaju ogorčeni otpor kad treba da izađu. Tad se obično od bolesnika čuje: "Mi smo za stalno nastanjeni". Ali Božja sila i ovde pobeđuje. Kad mi takve dovedu, ja delujem uz pomoć svoje proste vere. Takvi bolesnici su obično krajnje nemirni. Kad ih dovedu oni udaraju oko sebe, pljuju i zatvaraju oči. Ja od njih zahtevam da otvore oči, a kad bolesnik to ne učini, ja ga naročito uporno na to gonim. Najzad, on otvara oči. Ja ga tad čvrsto gledam i govorim: "U ime Gospoda našeg Isusa Hrista, ja ti naređujem, nečisti duše, izađi!" Potom blagosiljam bolesnika. On postaje miran, počinje da se moli, ispovedi se i prima radosno i u miru sveto pričešće, kojeg se pre toga svom snagom gnušao.

Isceljenje alkoholičara

Otac Jovan je sretao nebrojene pijanice. On je gledao propast koju je alkohol nanosio duši i telu, i celog svog života se borio protiv pijanstva. U jednoj raspravi o tome on je pisao: "Braćo, pijanstvo je đavolja mreža. Kafane su satanske zamke. Obično se za mušice stavlja otrov da bi se njime zatirale. One ga piju, opiju se i propadaju. Tako je i alkohol samoubistveni otrov; u prekomernosti on razara čoveka. Jer, pohlepa je od pamtiveka čovekova prirodna slabost. Kao mušice pomoću svog otrova, tako i ljudi propadaju dušom i telom kroz alkohol. Dok su oni deca Božja i život im je dat da ga žive. Nema većeg zla ni većeg neprijatelja za narod od pijanstva. Ono proizvodi bezbroj drugih poroka i zločina.

Otac Jovan beleži: Da li možda pijanstvo nije posednutost, kao i svaka druga strast, pošto čovek i sebe i svoje bližnje muči, i sebe samog uništava? Nisu li pijanice i strastvenici, u stvari, posednuti? Jer, oni se mnogo muče, biju svoje žene i decu, psuju, tuku, razbijaju svoje pokućstvo, ili, pod uticajem zloga, posežu i na svoj život. Međutim, oni raspolažu razumom i slobodnom voljom i zato ima da odgovaraju za sve počinjeno. Ne kaže se uzalud: "Pijanice neće videti Carstva Božijeg". Niko se ne rađa kao pijanica. Nasledstvo može da utiče, no ipak, koren zla se krije u nama samima. Ako vera može da vaskrsava mrtve, ona isto može i da nas zaustavi u piću... da ne bismo poživotinjili."

Mnogi alkoholičari su se obraćali ocu Jovanu, i on se o njima naročito brinuo.

Alkoholičar Ivan

Pre 8 godina Ivan V. je bio imućan veletrgovac. Ali, on počeo da pije. Samo za jednu godinu njegova imovina je bila upropašćena. Poverioci su mu prodali kuću; porodici je ostavljena jedna soba; žena mu je zarađivala kao čistačica. Ivan je sad pio iz očajanja k potpuno je propao. Jednom, kad je zbog nemanja novca bio trezan, seti se on oca Jovana i učini mu se kao da nazire neku nadu u pomoć. On uze poslednjih 50 kopejki od svoje žene, izvadi voznu kartu i otputova za Kronštat. Otac Jovan ga primeti u crkvi i pozva ga da dođe u Dom radnosti. - "Ti si došao kod mene. To je dobro. Mi ćemo zajedno da se pomolimo. Ti si vrlo nesrećan, ali Božji putevi su neispitani. Mi ne znamo kako nas On k sebi privodi. Ti Ga tražiš -to je tvoja velika sreća. Samo ne skreći s puta, Bog će te osnažiti. Jesi li davno ostavio pijanstvo?"

"Otkud Vi, bačuška, znate da sam ja pio i pijanstvo ostavio?"

"Sine moj, nije teško da se u tebi prepozna jedan nesretan alkoholičar. Ti nisi rđav čovek. u tebi nije umro hrišćanin, ali te je pobedio nenavisnik, dobio te je pod svoju vlast i zaveo daleko. Ali moglo je da se dogodi još i crnje. On je mogao da upropasti i tvoju dušu, ti si mogao sa tim porokom da umreš u nepokajanju! Zahvaljij Bogu za Njegovu milost i moli Ga za pomoć da se suprotstaviš tom zlu.

Otac Jovan ga odvede u jednu prostoriju gde su bile ikone. Ivan je kleknuo pored oca Jovana i pomolio se - prvi put posle 23 godine. Njega je zahvatilo neko radosno strahopoštovanje, duša mu se osetila neshvatljivo lakom. U tom trenutku se on izmirio sa svim svojim neprijateljima; on bi ih sad najradije sve zagrlio i poželeo im da budu srećni tako kao on. Otac Jovan se molio: "Gospode milosti i čovekoljublja! Ti koji si stvorio vasionu rečju i oformio iz nje čoveka, podigni opet u Tvojoj neiskazanoj dobroti Tvog palog slugu Ivana, da Tvoje stvorenje ne propadne sasvim. Gospode! Tvoje ime je ljubav. Ne odbaci me izgubljenog.

Gospode! Tvoje ime je snaga. Osnaži me nemoćnog koji se potapam.

Gospode! Tvoje ime je svetlost. Prosvetli moju - strastima pomračenu - dušu.

Gospode! Tvoje ime je mir. Umiri moju tamo amo rastrzanu dušu.

Gospode! Tvoje ime je milosrđe. Ne prestani nikad da mi budeš milostiv."

Sa svakom rečju ove molitve Ivanovo unutrašnje ganuće je narastalo dok nije zajecao. Kad je došao k sebi, otac Jovan je već bio otišao. Soba je bila prazna, samo jedan član svetoandrejskog bratstva ostao je kod njega: "Otac Jovan smatra ,da Vi treba idućih dana da dođete kod njega na ispovest i pričest. Ostavio Vam je 10 rubalja, u slučaju da nemate novca." Ovih 10 rubalja su Ivanu krajnje dragocene, jer porodica je potpuno bez sredstava. Vratio se kući srećan, uzeo pod kiriju jednu svetlu sobu i kupio životne namirnice.

Dan je proveo tiho i u miru. Idućeg jutra se Ivan prihvatio posla kao prevoznik drveta i zaradio prvu rublju u svome životu. Posle nekoliko dana, čisto obučen, on putuje u Kronštat. Tamo se ispoveda i prima svetu pričest. Otac Jovan ga poziva kod sebe. "Gde su dva ili tri u ime moje zajedno, i ja sam među njima. Nas dvojica i Gospod je sa nama. U Njegovom prisustvu ja ti želim da zauvek ostaviš tvoj porok, da od sada vodiš radan i čestit život i da slaviš Božje ime!" Otac Jovan ga oseni krsnim znakom. Ivan oseti u svome biću potres i kao da dobi neku novu neiskazanu snagu. Od tada on nikada više nije pio.

Pijanica Petar

U Petrogradu je živio ugledan zlatar, Petar, koji je imao svoju radionicu sa 25 pomoćnika. On je bio marljiv domaćin, imao je dobru suprugu i četvoro dece. Sa 32 godine počeo je da pije u društvu i, neprimetno, postao alkoholičar. U dve godine sva njegova imovina je bila rasturena; žena ga napustila i sa decom otišla u svoj zavičaj. Petar je, pocepan i prljav, išao od bifea do bifea, a noć provodio u kanalu kraj puta ili bilo gde. On je izgubio sve što život čini vrednim. Jednog dana se iznenada seti oca Jovana, o kome je ranije slušao, i oseti neobjašnjivo pouzdanje. Krenuo je peške na dugi put do njega. Došav u jedno mesto, saznade da je otac Jovan tu stigao. Video ga je u masi sveta i probijao se do njega. Kad mu se približio, pao mu je pred noge sa uzvikom: "Baćuška!"

Otac Jovan je zastao i gledao ga svojim prodornim očima. "Ustani prijatelju moj" - reče mu on - "hajdemo na brod". Petar je pošao za njim pognute glave; stigli su na palubu a on se još nije usuđivao da podigne oči.

Uskoro, potom, zovu ga u kabinu kod oca Jovana. Ovaj mu nudi stolica i pita ga za prošlost.

"Kako si mogao da spadneš na ove dronjke? Sigurno si pio?"

"Da, baćuška" - grca Petar.

"Ne boj se, smiri se. Znaj, ko voli Boga tome sve doprinosi spasenju. Ako si i sve izgubio, a voliš Boga i misliš na Njega, onda nije ništa izgubljeno; Bog nas vodi čudnim putevima k sebi. Strašan je unutrašnji pocepanko, a ne spoljašnji. U dronjama može da se zadobije večni život, ali kod nemaštine u duhu ne koristi nikakvo zemaljsko dobro da bi se postalo srećnim i steklo spasenje ..."

Kako otac Jovan dalje govori, tako Petru biva lakše oko srca; pred začetom radošću prestaje njegovo jecanje. U toku razgovora pokazalo se da je ovaj plašljivi i bezvredni lutalica, u stvari, čovek pun sposobnosti i stvaralačke odlučnosti. On je sad počeo da raste u sopstvenim očima i ponova je osetio svoje ljudsko dostojanstvo. Ovu naglu izmenu je primio kao Božju milost, najveću u njegovom životu. Pri napuštanju broda otac Jovan mu reče: "Nađi ovde gde ćeš da odsedneš, pa ujutru dođi u crkvu; mi ćemo zajedno da se pomolimo, ti ćeš da se ispovediš i primiš sveto pričest". Otac Jovan mu pruža ruku, Petar u svojoj oseća neki papir. "Uzmi samo, to će ti trebati. Nabavi odelo i uredi se." Petar je držao u ruci 94 rublje, ali on se njima ne raduje, stavio ih je u džep. Sad je dva sata noći, sve je mirno, kuće zatvorene. On se upućuje crkvi i čeka. Uskoro pristiže masa naroda.

Posle bogoslužjenja, otac Jovan zove Petrana ispovest i daje mu uputstva. "Idi s mirom i izbegavaj svaki greh. Ne dozvoli rđavim mislima da te obuzimaju, jer njima slede rđavi postupci. Ako osetiš da ti borba sa tvojom strašću pada teško, onda pohitaj duhovniku. Nemoj se stideti da pred njim svoje grehe nazoveš pravim imenom, nemoj ih kriti u svojoj duši. Jer, u tom slučaju, niti ćeš da dobiješ oproštenje, niti novu snagu da se grehu odupireš. Traži pričest - to je svemoćno oružje protiv pijanstva."

Idućeg dana Petar je primio sveto pričest. Iznutra i spolja obnovljen, on se kao pristojan gospodin vratio u Petrograd. Tu iznajmljuje mali stan i kupuje alat. Resto novca šalje svojoj ženi i moli je da sa decom dođe k njemu., „Božjom milošću i molitvama oca Jovana Kronštatskog, ja sam opet postao čovek. Dođi nazad k meni, zaboravi što je bilo. Ja se nadam uz Božju pomoć da ubuduće vodim pun hrišćanski život." Petar je napisao istinu. Alkohol ga više nije privlačio.

Alkoholičar Ilja

Evo i treće slične sudbine: Ilja, čovek sredovečan, bio je milioner. On se predade pijanstvu, priređivaše bekrijske pirove i za nekoliko godina izgubi svu svoju imovinu. Sve je propalo, samo ta strašna žeđ, ta strast pijanstva, ostala je s njim. A kad se usled nemanja novca treznio, počinjalo je stradanje od uspomena. On je od besa škripao zubima i proklinjao sebe i druge. Jednog dana počela je da ga obuzima misao o samoubistvu. Šta bi drugo. Ono što je nekad bilo - nestalo je i ne može se više povratiti; zdravlje je poljuljano, budućnost bez izgleda. Činilo mu se da je najbolje da ovom svom nedostojnom postojanju učini kraj. Kad je doneo ovu odluku, on se poslednji put još tetura do krčme da bi se do kraja napio. Ali tu, na ulici, pomeša se sa masom ljudi koji su žurili. Možda negde gori - mislio je. Ali glasovi su govorili da je otac Jovan iz Kronštata sad stigao, i Ilja nehотиčno krenu sa masom tamo. "Gospode, budi mi grešnome milostiv" - zajeca Ilja kad se nađe na vratima crkve. "Dođite k meni svi koji ste umorni i natovareni, i ja ću vam dati moj mir" - govorio je pored njega neki odlučan glas. Otac Jovan priđe i stavi Ilji svoju ruku na rame: "Plači, plači zbog grehova svojih, sine moj! To će ti pomoći. Put spasenja je sazdan od trnja, ne od ruža. Ali pobeda je slatka."

"Bačuška, moja snaga je iznemogla" - zapomagaše Ilja i spusti se na kolena.

"Snaga dolazi otuda!" - reče otac Jovan pokazujući naviše. "Traži i daće ti se. Čovek je slab, niko nečestivome ne može sam da se odupre, ali Bog je dobar i On nas štiti. U Njemu je naša snaga." Otac Jovan stavi svoju ruku na Iljinu glavu i očita jednu molitvu. Ilja ne može da sledi njegove reči, ali oseća kako sa svakom izgovorenom rečju oca Jovana u njemu postaje tiše, nestaju protivrečnosti, prestaju strašni glasovi utvara koje su ga mučile.

"U ime Oca i Sina i Svetoga Duha primi snagu da se odupreš nečastivom i da vodiš novi život u Hristu. Ja te blagosiljam po snazi ovlašćenja koje sam kao sveštenik od Boga dobio."

Nastala je tišina i otac Jovan je otišao. Ali, njegova čudesna snaga je ostala. Ilja oseća neiskazan mir. On se krsti i za vreme cele službe Božje oseća se srećnim. Kad je izašao napolje, njega poziva jedan član svetoandrejskog bratstva da dođe u Dom radinosti. Tu ga otac Jovan prihvata i dugo sa njim razgovara. Onda mu daju čisto odelo i dodeljuju sobu.

Posle osam dana on ide na ispovest i prima svetu pričest. Sad prošlost prestaje da ga muči; on se izmirio sa životom i sa novim očima gleda u budućnost. Uskoro nalazi skromno zaposlenje. Alkohol nije više imao snage nad njim. Nije ga više okušao.

Samosvedočanstva o zastupnoj molitvi

Otac Jovan je u starosti pričao, kako je došao na to, da služi ljudima svojom zastupnom molitvom: "Moju braću sveštenike sigurno zanima pitanje, kako se ja usuđujem da putujem kroz celu Rusiju i da se molim za tolike ljude koji od mene traže da to činim. Neko to može da smatra i drskošću. Samo ja se na to sigurno nikad ne bih odlučio da nisam bio pozvan s više. Radi se o sledećem: U Kronštatu se neko bio razboleo i od mene su tražili da se molim. Ja sam i pre toga imao naviku da, po mogućstvu, ne odbijam ničiju molbu. Tako sam i tom prilikom počeo da se molim; predao sam bolesnika u Božje ruke i molio sam se da Gospod ispuni svoju svetu volju na njemu. Tad me je, neočekivano, posetila jedna duboka pobožna starica, Paraskeva Kovrigina, koju sam od ranije poznavao. Ona je došla i uporno zahtevala da se molim za ozdravljenje toga bolesnika. Sećam se kako sam se bio skoro uplašio: kako da se ja odlučim na takvu odvažnost? Ali matuška je čvrsto verovala u silu moje molitve i ostala je pri svojoj molbi. Onda sam ja priznao pred Hristom svoju ništavnost; video sam u svemu tome Njegovu volju i počeo evom snagom da se molim za izlecenje tog bolesnika. I, Bog mu je pokazao milost - on je ozdravio. A ja sam se zahvaljivao Svevišnjem za Njegovu dobrotu. Potom je sledilo drugo iscelenje na moju molitvu. Kroz to sam jasno video Božju volju i shvatio moju novu poslušnost pred Njim - da se molim za ljude koji me "a to pozivaju."

Otac Jovan je posvedočio pred kraj svoga života: "Prizvan od Boga da za mnoge činim zastupnu molitvu, ja sam postao svedok bezbrojnih čudesnih iscelenja, verujućih ljudi, od najrazličitijih bolesti: brzih, čak trenutnih iscelenja teških bolesnika, dugogodišnjih stradalnika, nepokretnih, slepih, gluvih, ludih i besomučnih. Ovo svedočim pred Bogom i govorim istinu. Kadgod sam se molio ispunjen verom, uvek me je Bog uslišavao i ispunjavao moju molitvu." [1]

"Pri moljenju treba čvrsto da se veruje u snagu molitve i da se ima pouzdanje da na molbu sledi ispunjenje kao što senka sledi našem telu. Jer, kod Boga je reč ravna delu.

Ono što sa verom govoriš - ostvaruje se. Zato izgovorene reči molebne molitve smatraj kao uslišene. Ako se moliš za zdravlje, svoje ili drugih, onda smatraj reč "zdravlje" kao Njega samog i pouzdano veruj: dok izgovaraš tu reč, tvoja je molba već ispunjena. Jer biće Božje jeste dobrota, Njegovo dejstvo je ispunjavanje i obdarivanje. Topla, neprestana molitva ne samo da čisti od greha, nego leči i sve bolesti i telesne slabosti, ona obnavlja celog čoveka. Ja ovo govorim iz iskustva."

Otac Jovan, pri svemu tome, ništa ne pripisuje sebi. U tim iscelenjima on gleda dejstvo Božje milosti: "Zašto naša iskrena - uzajamna molitva ima tako veliku snagu? Jer u vreme molitve ja sa Bogom postajem jedno, i tako one za koje se molim, sjedinjujem u veri i ljubavi sa sobom, a Duh Božji dejstvuje u meni i u njima kao onaj koji sve ispunjava. Postajemo jedno telo i jedan duh."

"Suštastveno sjedinjenje sa Bogom, a time i najjača blagodatna isceliteljna moć, dobija se kroz sveto pričešće. Mene zadivljuje životodavna snaga pričešća. Bolesnici ga traže i kad ga svesrdno prime, osećaju se kao preporođeni. Ja svedočim pred Bogom i svojom sveštenečkom savešću, da su veoma brojni slučajevi brzog iscelenja koja se dešavaju posle svetog pričešća. Životodavac koji je u svojoj tajni prisutan, često daje novo zdravlje i onima koji su bili na samrti. Mnogo puta sam posmatrao kako su teški bolesnici - koji su potpuno raslabljeni ležali i bili u punom gašenju - neočekivano, na čudesan način ozdravljali po prijemu svetog pričešća. Tako se desilo i sa jednim osamdesetogodišnjakom koji je dugo bio na bolesničkoj postelji; drugi dan po pričešću - on je ustao, trećeg dana je bio zdrav. Jedan đak je zbog teškog zapalenja creva tri meseca bio u postelji, smršao je do skeleta i bližio se smrti. Posetio sam ga, probudio njegovu želju za pričešćem i ponovo sam došao da bi mu ga dao. On je odmah, potom, tražio da jede i pije; brzo se oporavio i posle nekoliko dana je nastavio da posećuje školu."

"Jedan drugi dečak je šest meseci ležao sa visokom temperaturom; posle pričešća on je za nekoliko sati bio sasvim zdrav."

"Jednom stomačnom bolesniku ni sva lekarska pomoć nije pomogla i on se gasio. Devetog dana ujutru došao sam kod njega sa životodavnom tajnom, koju je sa čvrstom verom primio. Molio sam se Bogu da mu podari zdravlje. Takođe, za vreme svete liturgije ja sam se pred oltarom i neposredno pred pretvaranjem darova molio za njega i rekao: "Gospode! Ti si naš život. Kao što je meni lako da mislim na iscelenje, tako je Tebi lako da izlečiš svaku bolest. Kao što je meni lako da mislim na vaskrsenje, tako je Tebi lako da svakog umrlog vaskrsneš. Zato isceli Tvoga slugu Vasilija od njegovog teškog stradanja i ne dopusti da umre." - I Bog je odmah uslišio moju molitvu i pomilovao ga. Iste večeri Vasilije se podiže sa svoje postelje i uskoro je bio sasvim zdrav."

"Zašto se bolesni straše poziva sveštenika da ih pričesti? Ne treba od toga da se plaše, nego da osećaju potrebu za svetim pričešćem i to od samog početka bolesti, pre svakog drugog leka. Ja nisam protiv lekara i prirodnih lekova. Lekari su potrebni, Bog ih je sam dao i stavio im na raspoloženje lekovito bilje. Ali lekarije treba da slede tek posle pričešća. Jedino gde iznenadna bolest ne dozvoli odlaganje lekarske pomoći, ona dolazi na prvo mesto. Ako bismo tako postupali, onda bi i najteže naše bolesti brzo prolazile, bez duge i mučne postelje. - Kako da proslavim Tvoja čudesna iscelenja, Gospode, koja se na meni i na mnogima silom Tvoga pričešća događaju ako se pre toga naše srce raskaje? Isceljeni priznaju Tvoju svemoć i glasno objavljuju da si ih Ti podigao u vreme kad niko više nije verovao da će preživeti. Odmah po primanju Tvoga životodavnog tela i krvi oni su se osećali kao novorođeni. A ja, očevidac Tvojih dela, ne nalazim vremena da Te dostojno slavim, jer sam svakodnevno potpuno zauzet u Tvojim službi. Zato Ti sam, kao i uvek, proslavi Tvoje sveto Ime kroz Tvoja čudesna dela."

Tokom molitve oca Jovana nižu se bezbrojna iscelenja. Ona su se događala: kad u četiri oka, kad u prisustvu mnogih, kad sa udaljenosti. Ljudi su se obraćali s toplom verom, on se molio, i bolesnici su ozdravljali. Ta zbivanja su podsećala na ona iz

Jevanđelja. Bilo je očigledno da je otac Jovan nosilac one blagodatne - celebne snage na koju Hristos ukazuje rečima: "I sve što uzištete u molitvi verujući, dobićete" (Mat. 21, 22). - "A znaci onima koji vjeruju biće ovi: imenom mojim izgoniće đavole; govoriće novijem jezicima; uzimaće zmije u ruke, ako i smrtno što popiju neće im nauditi; na bolesnike metaće ruke, i ozdravljaće." (Marko, 16, 17-18). Kao što je poznato, ovaj dar počiva na posebnoj blagodati, stečenoj viteškom revnošću življenja u Bogu. A život oca Jovana je od početka do kraja bio takav.

Vidovitost - Proroštvo

Otac Jovan poseduje i blagodatnu vidovitost. On prodire u ljude, u njihova shvatanja, njihovu prošlost i budućnost. Ali njegov blagodatni vid seže i u duhovni, nadzemaljski svet.

Jednom, dođe u Kronštat neki trgovac iz Centralne Rusije, na dan Vozdviženija Časnog Krsta. On je prisustvovao Božjoj službi i stajao napred, tu pred ocem Jovanom. Kad je došao da celiva Krst, otac Jovan ga pažljivo pogleda, blagoslovi i, sasvim neočekivano, reče mu "čekaj!", pa uze iz kutije od priloga velike novčanice i pruži ih trgovcu. Ovaj se zbunjeno opiraše da primi. "Baćuška, ja sam imućan čovek, ja dajem siromašnima". Ali otac Jovan uzvraća ubedljivo: "Uzmi samo, biće ti nužno". Trgovac se ne usuđuje da odbije i prihvata dosta veliku sumu. Kad je došao kući, saznaje da su onog dana svi njegovi magacini sa robom izgoreli... Bez dobivenog novca on bi u ovoj situaciji bio sasvim nemoćan. Kasnije, on uzvraća ocu Jovanu mnogo više.

Duhovna vidovitost oca Jovana otkriva sudbe nepoznatih ljudi, kao i sadržinu zatvorenih pisama. O tome priča sveštenik Rašden, iz sela Kahetia kod Tiflisa. Stvar je tekla ovako: Sveštenik Rašden je doveo svog sina u Petrograd da se upiše na Tehnički fakultet. Po završenom poslu oni su obilazili po gradu sve što je bilo vredno videti. Na kraju je hteo da izmiri sve novčane obaveze za sina i da se, potom, spokojan vrati kući. Ali, kad je otvorio svoj kofer, ne nađe u njemu svoj mukom ušteđeni novac. Sasvim bez sredstava u ovom stranom gradu, on nije znao gde da traži bar putni trošak za povratak. Vlasti su ga odbile. Na kraju mu jedan činovnik dade savet da se obrati ocu Jovanu, koji nikome ne otkazuje pomoć. Sveštenik Rašden se uputi odmah u Kronštat. Stajao je u poslednjem uglu prepune crkve i osećao se vrlo nesrećnim. Tad otac Jovan izađe pred oltar i pogleda oko sebe. On pozva stranog sveštenika da dođe k njemu u oltar, pozdravi ga po imenu i ponudi mu da zajedno služe. Sveštenik Rašden je u neprilici. Ali u toku službe Božje ok zaboravlja svoju nevolju. Kasnije je pričao: "Po svetoj liturgiji otac Jovan me pozva da ga pratim u Dom za poklonike. Tamo je posećivao mnoge stradalnike, molio se za njih, tešio ih i raznima davao novac. Ja se, međutim, nisam usuđivao da mu otkrijem svoju nevolju. Najzad, poseta je završena i mi idemo prema izlazu. Tad nam priđe neki trgovac visoka uzrasta. On se toplo zahvaljivao ocu Jovanu za iscelenje njegove kćeri koja je bila na umoru i dade mu jedan zatvoreni koverat: "Uzmi to za dobra dela, baćuška". Otac Jovan primi ovaj zatvoreni koverat i pruži ga meni, smešeći se: "Oče Rašden, ja verujem, Vi imate potrebu u ovom momentu više

nego ja". Trgovac poče da protestuje: "Čekaj, baćuška, tu su 500 rubalja koje ja Vama prilažem za dobre svrhe!" Otac Jovan ga strogo pogleda i odgovori: "Pa dobro, tu su 500 rubalja. Zašto misliš da one ne služe dobroj svrsi?" Trgovac učuta. Mene je najdublje dirnulo moje neslućeno izbavljenje iz velike nevolje. Bez sumnje, ovaj otac Jovan je pravednik Božji. Mene, koga po prvi put vidi, zove po imenu, "e pita ništa i daje mi tačno potrebnu sumu novca, ne saznajući unapred visinu tog priloga!"

Pavle Bogdanovič iz Rostova, kapetan generalštaba, priča: "Moja majka se beše porodila i potom dobi porođajnu groznicu. Na traženje oca, došao je poznati profesor Rajn. On pregleda bolesnicu i reče: "Nauka je u ovom slučaju nemoćna, jedva da će preživeti noć". Otac posla odmah telegram za Kronštat i moljaše oca Jovana za pomoć. Pred jutro stiže odgovor: "Ja se molim za Anu". Uskoro je moja majka bila zdrava. Lekari su izjavili svoje iskreno čuđenje. - Kad je otac Jovan kasnije dolazio u Rostov, cela naša porodica krenula je na železničku stanicu, gde je nepregledna masa naroda čekala njega. Voz je stao. Služba bezbednosti pravi špalir sa uskim prolazom prema zgradi stanice. Otac Jovan silazi i korača ispred svoje pratnje. U našoj blizini on najednom stade, zatraži od mase da mu napravi mesto i pristupi mojoj majci. Pozdravi je kao svoju staru poznanicu: "Ja se radujem, Ana, da si ti ozdravila". On celiva njeno čelo, blagoslovi nas sve i, onda, nastavi dalje. Ovde se radi o nečem natprirodnom - govorili smo mi, među sobom, u strahopoštovanju.

Otac Jovan prozire u unutrašnja stanja ljudi. Koliko je njih vratio sa ispovesti, kad vidi kako dolaze bez pokajničkog srca i bez čvrste namere da se poprave. Vraćao ih je da bi se bolje zamislili nad sobom. Tako je jedan veletrgovac morao dva puta da se vraća kući, bez razrešenja grehova. Otac Jovan nije hteo da sluša njegovu izvinjenja; odbacio je njegove velike novčane priloge i rekao mu niz gorkih istina iz njegovog života. Tek kad je trgovac promenio svoj život; kad je svoje poslove zasnovao na poštenju, i kad je vratio svima koje je bio prevario, onda ga je, tek, otac Jovan pričestio.

Na razne površnosti često je odgovarao humorom. Jednom, reše se dva mladića da odu kočijama u Kronštat.

Tamo gde ponekad oca Jovana sretnu neverstva ili svetogrđe, snaga njegove molitve biva naročito osetna. Evo jednog od takvih slučajeva: Tri studenta, sa stanom na Vasiljevskom ostrvu, reše da poljuljaju - za njih neshvatljivu - popularnost oca Jovana. Oni smisle ovakvu šalu: jedan od njih, Ivan, legao je u postelju kao da je bolestan; drugi, Mihailo, seo je da zapomaže pored njega, a najnečestiviji, Kosta, otišao je u susednu kuću gde je otac Jovan često navraćao da ga zamoli da pomogne njegovom umirućem drugu. Rečeno - učinjeno. Otac Jovan sluša Kostu, prodorno posmatrajući ga, i reče mu ozbiljnim tonom: "Ja ne otkazujem nikome svoju molitvu i doći ću. A vi mislite na to - da Boga ružite". Kosta se samo za trenutak zbuni, no ipak ostade uporan u svojoj molbi i otide. Posle 10 minuta zvoni kućno zvonce i Kosta trči do vrata. Otac Jovan ulazi i pita hladno: "Gde je vaš bolesnik?" Ivan počinje da stenje, a Mihailo da jeca. Otac Jovan pogleda oko sebe; pošto nigde nije primetio ikonu, on prosto kleče na sredini sobe, prekrsti se i moljaše se: "Gospode, daj im po njihovim rečima, amin!"; Brzo se podiže, pozdravi ih i krenu prema vratima. Oba studenta su ga zbunjeno pratila niz basamake.

Sa glasnim smehom su žurila nazad: "Ivane ustaj! Prestani da se praviš, on je otišao ..." Ali, ovaj nesrećnik se ne pravi više bolestan, on leži uistinu potpuno oduzet; jezik, ruke i noge su otkazali svoj rad. Samo pokretom očiju pokazuje da još živi. Mladiće hvata panika. Oni dugo ne mogu da shvate šta se to desilo. "Oprosti nam, Ivane, mi smo se usudili da ismejavamo Boga ..." Dovedi su lekara. Došli su još dvojica i pregledali bolesnika; jedan od njih celu noć bdi kraj Ivana. Lekari su utvrdili totalnu paralizu, verovatno usled teškog moždanog udara. Mihailo i Kosta samo plaču, ali se ne usuđuju da kažu istinu. Prvim jutarnjim vozom njih dvojica putuju za Kronštat. Oca Jovana do uveče nije bilo. Kad je došao i saznao da su tu, poruči im da je u nemogućnosti da bilo šta učini za njih. Tako su oni proveli celu noć pred njegovom kućom. Kad je otac Jovan ujutru izašao napolje, oni mu padoše pred noge i moliše ga za oprostaj. Dobrodušni otac Jovan ih uzima sobom u crkvu. Posle svete liturgije poučava ih, oko dva sata, u Hristovoj nauci i onda ih poziva na zajedničku molitvu za Ivana. Obojica su se sad molili kao nikad u svom životu. "E sad putujte s Bogom i Njemu se zahvaljajte". Obojica su se osećali kao da je brdo skinuto sa njihovih pleća, proživljava ih je neka neiskazana radost. Kad su stigli nazad, Ivan im je sam otvorio vrata. "Jesi li to zaista ti? Zar si zdrav?" - uzviknuše ova dvojica. "Ja sam skoro zdrav, još malo me boli glava i udovi su mi teški i umorni". Tačno u ono vreme, kad se otac Jovan sa njegovima prijateljima molio za njega, Ivan je počeo da se pokreće i vlada svojim oduzetim delovima tela.

Otac Jovan je mogao, takođe, da unapred predvidi život ili smrt. Tako, bio je pozvan kod jedne porodice u Petrograd da bi se molio za dva bolesna deteta. Po nalazu lekara stanje starijeg beše beznadežno, dok je drugo dete bilo van opasnosti. Otac Jovan je ušao kod njih u sobu i molio se. Onda je prišao krevetiću i gledao oba deteta u oči. "Rasti na utehu tvojih roditelja" - rekao je on starijem i blagoslovio ga. Onda je prišao drugom, blagoslovio ga i, bez reči, napustio sobu. - Starije dete potom ozdravi, a drugo je umrlo dva dana kasnije.

Jednom je otac Jovan neočekivano posetio trgovca Sikina, koji ga je više puta pozivao k sebi. Došao je nenajavljen, upravo kad je vesela kućna svečanost bila u toku. U prvom trenutku, gosti su se ustezali, ali otac Jovan moli da se niko ne uznemirava njegovim prisustvom; on traži samo domaćina da sa njim uđe u susednu sobu na molitvu. Ali, sa njima uđoše i svi gosti. Posle molitve otac Jovan sede za trpezu. Vrlo pažljivo posmatra svakoga. Najednom se podiže i priđe veletrovcu Ivanovu; stavi mu ruku na rame i gledaše ga pažljivo. Onda ga upita, koliko dugo se nije ispovedio. Ivanov se zbuni i ne znade šta da kaže. "To je davno bilo, pre 17 godina" - odgovara otac Jovan mesto njega, pa nastavlja: "Brate, Vi treba što pre da se ispovedite. Dođite k. meni u Kronštat." - Otac Jovan se pozdravlja i odlazi. Prisutni su zapanjeni. Ali uskoro ovaj događaj postaje jasan. Nedelju dana kasnije Ivanov stvarno odlazi u Kronštat ka ocu Jovanu. Dve nedelje potom, on neočekivano umire od srčane kapi.

Otac Jovan gleda u budućnost. Kapetan Aleksejev, njegov duhovni učenik, želi da pohađa Duhovnu akademiju. Kad je došao ocu Jovanu, ovaj mu je dao svoj blagoslov, uz primedbu: "Ti ćeš da završiš Duhovnu akademiju, stećićeš vladličanski čin i služićeš u mom zavičaju kao vladika arhangelški." Aleksijev 1892. završava Akademiju, prima monaški čin pod imenom Mihej i, kasnije, postaje episkop arhangelški.

Arhiepiskop Serafim Bogučaroki priča: "U proleće 1907. posetio sam, kao student Duhovne akademije, oca Jovana u Kronštat u i prisustvovao svetoj liturgiji. Potom je bačuška razgovarao sa nama studentima, pitao nas o našem životu i sve nas blagoslovio. Ja sam bio poslednji. Tek što sam stigao do oltara, priđe mi otac Jovan. "Čekaj!" Ja sam stao, a on položi ukršteno svoje ruke na moju glavu, pogleda gore i reče: "Neka bi blagoslov Božji počivao na Vama". On je dao bio blagoslov budućem vladici.

Starac Varsonufije iz poznatog manastira Optina Pustinja, priča o svom slučaju sa ocem Jovanom: "Kad sam bio još oficir, službeno sam doputovao u Moskvu. Kad stigoh, saznadoh da otac Jovan tog dana služi u jednoj crkvi i odmah se uputih tamo. Služba Božja beše pri kraju. Stupio sam u oltar u trenutku kad je otac Jovan doneo putir na sveti presto. Spustivši putir, on mi priđe, iznenada mi poljubi ruku, bez reči, i vrati se k svetom prestolu. Prisutni su se čudili, misleći da ću da postanem sveštenik. Ja sam se na te primedbe srdačno smešio, pošto me takve misli tad nisu zanimale. Ali putevi Božji su neispitani. Ja sam u svoje vreme postao monah i jeromonah."

U činu generalštabnog kapetana on oboli od zapalenja pluća i najedanput se oseti u ekstazi. Gledao je otvoreno nebo. Ogromna svetlost ga ispunila strahopoštovanjem. Ceo mu je život munjevito proleteo kroz misli i osetio je bolno samopoznanje, i pokajanje srca. I jedan glas ozgo mu naredi da ide u Optinu Pustinju. Tamo mu se otvorilo duhovno oko i sagledao je dubok smisao Jevanđelja. Kasnije je postao starac ovog manastira.[2]

Otac Jovan je gledao i u nadčulni svet. Za to je igumanija Taisija višestruki svedok. Jednom se on vozio sa njom preko Nikolajevskog mosta u Petrogradu. Sreli su pratnju. Otac Jovan je s pažnjom gledao tamo i bledilo mu prekri lice: "Strašna je smrt pijanica" - govori on tiho. Igumanija misli da je otac Jovan poznavao umrlog, ili nekoga iz pratnje, pa upita o tome. "Ne poznajem ni njega ni njegove pratiocice, ali ja vidim đavole koji kliču zbog propasti duše tog pijanca."

Drugom prilikom, u vozu, on prekida razgovor i predaje se ćutanju. Onda ustaje, gleda neko vreme u daljinu i govori zapovednički: "Bog vam to zabranjuje!" Krsti se i seda: "Da te nisam uplašio?" - obraća se igumaniji. "Da, bačuška, ja sam se uplašila, ali sam onda razumela da Vi to đavolima naređujete. Da li ih Vi vidite?" "Da, mati, ja ih vidim. Ali mi nećemo o tome da govorimo." I on mirno nastavi prekinuti razgovor.

Igumanija Taisija se brinula za sudbinu svoje majke u zagrobnom životu, jer se ona mnogo opirala njenom stupanju u manastir, i jednom prilikom upita o tome oca Jovana. On na to kratko odgovori: "Moli se za nju". Onda je ćutao i dugo gledao nekud ispred sebe, pa će najednom: "Ona je pomilovana". Igumanija nije bila sigurna da li su te reči odgovor na njeno pitanje, pa dodade! "Ko je pomilovan, na koga Vi to mislite bačuška?" On odgovori: "Ti si me pitala o svojoj majci i ja ti na to kažem da je ona našla milost". "Dragi bačuška, Vi govorite kao onaj koji je dobio obaveštenje ozgo" - reče igumanija.

"Kako bi drukčije moglo da bude?" - odgovori on mirno. "O takvim stvarima ne može da se govori bez jasnog naloga, sa tim nema šale."

Ovaj događaj je igumanija Taisija objavila, po smrti oca Jovana, u časopisu "Kolokol" 1909.

Dnevnik i spisateljska delatnost

Otac Jovan je kroz ceo svoj život bio spisateljski aktivan. Uz bogato duhovno iskustvo i stručnu teološku spremu taj dar mu je bio koristan instrument u ruci. Tokom vremena on je objavio vrlo obimno književno delo: Besede i razgovori; Spisi o pedagogici i o društvenom pitanju; Raspravljanja sa ličnostima i pojavama.

Od početka svoje pastirske službe on je svake nedelje i praznika držao besede koje je brižljivo pismeno sastavljao. Vremenom se taj materijal sabrao i poslužio za izdavanje Tumačenja Jevanđelja za celu crkvenu godinu. To su izrazite slike, snažna psihološka izlaganja, a ne uobičajena intelektualna tumačenja hrišćanskih istina. U razdoblju od 1890-94. izašlo je njegovo prvo sabrano delo, tom I (520 strana) koji obuhvata misli o Bogu, Majci Božjoj i Blaženstva. Tom II (725 strana) sadrži tumačenje jevanđeljskih tekstova u crkvenoj godini. Tom III (503 strane) sadrži govore u raznim prilikama. Tom IV obuhvata misli o Bogoslužjenju Pravoslavne crkve.

Otac Jovan prati i događaje svoga vremena, izražavajući prema njima svoj stav i pokazujući svoje držanje. On temeljno raspravlja sa piscima, naročito sa Lavom Tolstojem; istorijskim i političkim zbivanjima u Rusiji prilazi sa duhovne strane i opominje na prisebnost. Napisi te vrste izdati su 1895-1908. Pored toga, otac Jovan objavljuje mnoge brošure i članke u časopisima.

Dnevnik "Moj životu Hristu" obuhvata trenutke duhovne budnosti i posmatranja, dubokog strahopoštovanja, unutrašnje promene i odmaranja u Bogu.

Taj dnevnik pruža jedinstven uvid u unutrašnji život oca Jovana. On je tokom celog života beležio svoja kraća ili duža posmatranja; često su to samo nekoliko, brzo zabeleženih redaka negde u putu. Oni neposredno pokazuju šta ga na to beleženje pokreće: duboko zasnovane misli o Bogu, tvorevini i delu spasenja, posmatranje vremena, bolna samopoznanja, uvid u ljudsku prirodu, borba protiv maštarija i strasti, molitve ili blagodatna prosvećenja. Ovaj dnevnik nam pruža sadržaj onog ozbiljnog i napornog duhovnog posla koji je otac Jovan obavljao.

U predgovoru Dnevnika on piše: "Kako me je nečestivi stalno iskušavao, ja sam morao da svoje duhovno oko neprestano usmeravam u svoju unutrašnjost, pa sam tako svikao na skoro neprekidnu duhovnu budnost, na neprestanu molitvu i stalnu hvalu Bogu za ukazanu mi pomoć. Zbog takvog karaktera moga unutrašnjeg života Gospod me je

često udostojavao svetlih misli o molitvi i o raznim pitanjima vere i hrišćanskog života. Tome sam poklonio naročitu pažnju i sve sam, po mogućstvu, beležio u moj dnevnik. Tako se tokom 35 godina sabralo mnogo beleški koje sad pružam po izboru. To su letimične beleške koje sam notirao na raznim mestima i u raznim trenucima gde sam se i kad našao. Zato neka mi se ne zameri na onome što je bilo namenjeno meni a ne drugima."

Dnevnik je izlazio od 1889-1908. Prvo delo u dva toma, sa 830 strana - nosi naslov "Moj život u Hristu". Kasnije slede: "Iskustvo bogopoznanja i samopoznanja" (1900); "Hrišćanska filosofija" (1902); "Put k Bo gu" (1905); "Misli i osećanja hrišćanina" (1905); "Sozercateljno revnovanje" (1906/1907) i "Živi klas" (1909).

Dnevnik počinje karakteristično: "Mojem delu ne prethodi nikakav predgovor; neka ono samo sobom govori. Sva njegova sadržina potiče od blagodatnih prosvetljenja moje duše, kojih sam bio udostojen od sveprosvetljućeg Duha Božjeg u trenucima duboke pažnje i samoispitivanja, pre svega u molitvi.

Raznolika sadržina dnevnika čiji, u svojoj hristocentričnosti, živo jedinstvo. Poznavanje srca osvetljava sva životna pitanja.

Gospode, Ti si mi otkrio punoću Tvoje istine. Kroz naučno obrazovanje pokazao si mi sve bogatstvo vere, prirode i ljudskog razuma. Ja sam shvatio Tvoju reč - reč ljubavi, "koja prodire do deljenja duše i duha". Izučio sam zakone ljudskog razuma, filosofiju i veštinu govora; delimično sam prodro i u tajne prirode i njene zakone, u početke stvaranja svetova i zakone njihovog kretanja. Ja znam o nastanjenju zemljine kugle, znam ponešto i o pojedinim narodima i poznatim ličnostima, njihova dela i sudbine. Delom sam poznao i ogromnu nauku samopoznanja i Tvoje blizine. Kratko rečeno, mnogo šta sam upoznao i neprestano se učim do današnjeg dana. Takođe, posedujem mnoge knjige raznovrsne sadržine koje uvek iznova proučavam; pa ipak, ja sam nezadovoljan. Moj duh još uvek oseća žeđ za novim znanjem. Moje nezasito srce još uvek oseća glad; sve saznanje razuma nije u stanju da mu pruži puno blaženstvo ... Moje će srce da se umiri tek kad se probudi u Tvojim slavi. A dotle - ja ću da oskudevam.

Tvorevina uči poznavanju Boga. Kao delo živog i svemudrog, svet je pun mudrosti i života. Mi vidimo svuda - u celini kao i u svim delovima - izraz razuma. Uopšte razum upravlja celim sklopom sveta, pokretom nebeskih tela i životom zemljine kugle. Čudesno, moćno upravlja Gospod vidljivim svetom svojom mudrošću, svojom Rečju. Sva nebeska tela kao i svaku travku upravljaju sile i zakoni usađeni u njima. U svakoj tački matematike leži mudrost i sve se održava samo večnim zakonima te mudrosti. O mudrosti, mudrosti! Svi mi Tebi dugujemo naše postojanje! I tvom milostivom Začetniku.

Kao što duša nosi i oživljuje telo, tako Bog nosi svet i oživljuje ga silom svoga Duha Svetog; ne zove se čovek uzalud mikrokozmos. Duh je moćan, pun snage, stoga bez teškoće nosi tešku materiju. A telo je samo po sebi nemoćno i tromo, i lako se da savladati njemu srodnom materijom.

Materija se menja po svojoj prirodi, a prema zakonima Tvorca, u milione izražajnih formi, i njena osobina je zapravo ta promenljivost. Dok je osobina duha, nasuprot, nepromenljivost. U tome je pobjeda duha nad materijom: da može da je preobličava u bezbrojne forme. Nadčulne, nevidljive sile na čudesan način prožimaju svu mrtvu prirodu kad pokreću njene ogromne mase (kao nebeska tela), kad ih čine da uvek budu istih formi. Zaista je u Boga kao Tvorca sve predivno; tako i u veri, sve je čudesno i nevidljivo, ali istinito i stvarno.

Učvrsti u srcu onu istinu koja nevidljivo igra prvu ulogu u celom svetu i u svim stvorenjima; čim to nevidljivo napusti jedno stvorenje, ono gubi svoj život i raspada se u prašini.

Čovek živi samo posredstvom nadčulnog principa; naša sila i naša duša su nevidljive. Ceo čulni svet postoji samo kroz nevidljive sile. U nadčulnom, nebesnom svetu, postoje samo čisto duhovne sile, bez ikakve materijalnosti. Sve nebesko i zemaljsko, gornje i donje, zasniva se na iskonskoj sili koja sve druge sile rađa. Zato neka svaka sila slavi trojedinu silu: Oca, Sina i Duha Svetoga. A zemnorodni neka bi se uznosili, pre svega, svesjedinjjućom silom ljubavi koja daruje život i blaženstvo.

Život je životvorna sila. Tako je Bog prouzročitelj sveg života, neizmerna sveoživljujuća sila; otuda se anđeli zovu - nebesne sile; takođe, i duša čovekova je sila. Anđeli i ljudi su razumom obdarene sile koje su prazivotom oživljene, pravilom podržavane i osnaživane, i koje slobodno služe prazivotu. Smrt je umrtvljavajuća sila. Prva vlast smrti u carstvu životodavca Boga pojavila se u prilici đavola i sa njega prešla na čoveka i druge zemaljske stvorove, „radi čoveka koji se podao prasilu smrti, đavolu" (Rim. 8, 20).

Bog je svetlost, ljubav i život. Đavo je mrak, nevaljalstvo i smrt. Ljubav proširuje i oživljuje srce, dok ga mržnja i pakost uzbuđuju, sužavaju i ubijaju. Bog nas održava na zemlji da bi naša ljubav prema Njemu i bližnjima potpuno osvojila naše srce. On od svih nas očekuje ljubav kao cilj ovoga sveta.

Sav duhovni život deli se na dva suprotna stanja: stanje mira, radosti i srdačnosti, i ono drugo stanje - nemira, brige i nespokojstva. Uzrok prvog stanja čini moje unutrašnje držanje kad je u skladu sa Tvorčevim zakonom, dok je uzrok drugog stanja ograđenje o isti. Ja u svojoj svesti uvek mogu da zapazim poreklo jednog ili drugog stanja od ta dva. I ako uništim uzrok brige i potištenosti u sebi, onda ja time uništavam i samo stanje brige.

U blizini Božjoj duša se nesmetano širi u radosti i miru srca. Udaljena od Boga ona je nemirna, muči se i oseća se potištenom. Vera i dobročinstvo nas približuju Bogu. Neverovanje i zlotvorenje nas udaljuju od Njega.

Što je srce čistije, utoliko više ljudi obuhvata svojom ljubavlju; što je grešnije, utoliko je tešnje i u ljubavi oskudnije. To ide dotle da čovek jedva da voli nekoga; najčešće se

ograniči na samoljublje i bogootpadnički se drži samo sebe i svojih pohota, slavloljublja, dobiti i zadovoljstava, svega dakle što je nedostojno njegove besmrtno duše.

Straži celog života nad svojim srcem i pazi na ono što mu ometa u sjedinjenju sa Bogom. To neka ti bude nauka svih nauka, i ti ćeš uz pomoć Božju lako da primetiš šta te Njemu približuje, a šta od Njega udaljuje. To će ti reći sopstveno srce. Pre svega, između Boga i našeg srca stoji onaj lukavi nenavisnik. Pomoću gordosti, strasti i pohota on nas udaljuje od Boga.

Đavo kao misaona sila utiče na naš, grehovnim padom oštećeni, razum i odvaja nas od Boga. Uz pomoć sumnje i neverja on nas deli od Boga - života; kroz neprijateljstvo, pakost i zavist od Boga - ljubavi; preko strasnih veza sa ljudima i stvarima od Boga - Duha. U takvim protivprirodnim vezama, kao i u protivljenju Božjim zapovestima, deluje jedna dušepogubna sila. - Takođe se i Gospod pokazuje u našoj duši kao sila, naročito kao sila ljubavi i svih vrlina, koja sva iskušenja protivnika pobeđuje.

Jedno od najvećih zala koje nam naš protivnik đavo čini, jeste raslabljivanje našeg srca kroz tromost; time su onda i sve naše duhovne i fizičke snage paralizovane. Savest otkazuje, u srcu presušuju vera, pouzdanje i ljubav. Sem duševnih muka i potištenosti, dolazi do tvrdoće srca, neosetljivosti, čak do odvratnosti prema svemu istinitom, dobrom i svetom. Postaje se kao kamen, bez sposobnosti da se veruje, da se moli, da se nada ili da se voli. To označava prisustvo nečestivoga u nama. On je uzeo naše srce u posed i odvraća svaki dobar pokret u nama. Ovo se zaista tako dešava i zato čovek treba da zna.

Jedva da uspevam da podignem k Bogu svoje oko srca u nevolji, a Čovekoljubac odmah odgovara na moju poverljivu molitvu i nevolja nestaje. On nam je uvek blizak. Samo što ga mi ne vidimo, ali zato možemo živo u srcu da Ga osetimo. Tuga je - smrt srca, otpad od Boga; mir i pokoj srca pri živoj veri jasno pokazuju da je Bog uvek kod mene, da u meni obitava. Samo On može da nas oslobodi od tuge. Ovo govorim iz iskustva.

Bog je svuda prisutan. On ispunjava sazvežđa, kao i prostor misli. Kudgod moje telo i duh idu - svuda srećem Boga, svuda mi on izlazi u susret.

Mi možemo da mislimo samo zato što postoji neizmerni misaoni element, kao što dišemo jer postoji bezgraničan vazdušni prostor. Naše razmišljanje teče neprestano samo pod preduslovom jednog neizmernog misaonog duha.

Sve živo, obdareno dušom, diše i ne može da živi bez vazduha. Svi slobodni, umom obdareni duhom, anđeli i ljudi, žive u duhovnom vazduhu Duha Svetog i ne mogu bez njega da žive. "Kroz Duha Svetog svaka duša se oživljava". Znaj, Duh Sveti stoji u istom odnosu prema duši kao vazduh prema telu.

Ceo svet počiva pod okriljem Božjim, svi redovi anđela, svi ljudi, svako stvorenje, svi materijalni svetovi. On sve osvetljava svojom duhovnom svetlošću, ili svojom prirodnom

svetlošću. On sve zagreva svojom duhovnom toplotom ili sunčanom toplotom. I kao što ptica čuje ispod svojih krila cvrkutanje njenih mladunaca, tako i Gospod čuje svaki naš uzdah i svaku našu molitvu.

Kad se moliš Ocu, Sinu i Svetome Duhu - Trojičnom Bogu, ne traži Ga van sebe, gledaj Ga u sebi, kao Onog koji u tebi živi, koji te sasvim poznaje, sveg te prožima: "Zar ne znate da ste vi hram Trojičnog Boga i da Duh Božji u vama živi?"

Imaj u vidu da je Bog u tebi kao Njegovoj slici i prilici, uvek i na svakom mestu prisutan; ti misliš posredstvom Oca, Govoriš posredstvom Sina (Reči), deluješ kroz Duha Svetog. Ono što je svetlost za telo - to je misao ili Bog Otac za dušu; što je hrana za telo - to je za dušu Reč, što je disanje i toplota za telo - to je Duh Sveti za dušu.

Ko je Hristu blizak, često Mu se obraća svim srcem, ima Ga uvek u svesti i često izgovara Njegovo ime. To je samo po sebi sasvim razumljivo, jer se čovek bez Hrista oseća neraspoloženim i slabim. Ljudi koji su Hristu bliski, oni Njime žive; On je njihovo disanje, njihova hrana i prebivalište - sve njihovo; i na osnovu blaženstva koja pružaju Njegovo ime i Njegova sveblagodatna veza, oni se celim svojim bićem pripijaju uz Njega i u Njemu nalaze neiskazano blaženstvo.

Srdačna vera u duhovni svet, pre svega u sveoživljavajuće i osvetljujuće Sunce istine - Hrista, oživljava - pri čistoj savesti - dušu. Ova vera mora da se pretvori u posmatranje srca. To znači da duša mora istovremeno da se podigne iznad svoje mračne, čulne prirode i da posredstvom jednog - po mogućstvu čistog posmatranja - prodre u duhovni svet. Ovde ona nalazi svoj pravi život. To govorim iz iskustva.

U svojoj unutrašnjosti mi posedujemo duhovno oko, sa kojim se beskrajno više zapaža nego sa telesnim okom koje je samo oruđe njegovo. Ovo duhovno oko posmatra pojave duhovnog sveta, pre svega Boga, to sunce razuma, i dela Njegove mudrosti i svemoći. Ovo zanimanje zove se posmatranje, udubljivanje ili gledanje; ono može da se prostre u nedogled kao što je sam Bog beskrajn. Ono ima tu osobinu da čisti dušu, da je usavršava i približava Bogu - prazvoru misaonog svetla. Tada mi, prema meri Otkrovenja Božjeg, gledamo hijerarhiju anđela, njihovu duhovnu svetlosnu prirodu, duhovnu lepotu, njihovu dobrotu i ljubav prema Bogu, između sebe i prema ljudima; njihovu brigu za ljudske zajednice i za pojedince.

Duhovno oko se, takođe, okreće i prema ljudskoj unutrašnjosti; ovde se njegovo služenje odnosi na samoispitivanje, samopoznavanje, svetu trezvenost i straženje nad svim svojim mislima i pokretima duše.

Zamisli, ti gledaš nepristupnu svetlost iz koje je proizašla svetlost sunca, meseca i sazvežđa; sagledaš onu pralepotu iz koje potiče sva ljudska lepota, ljupkost i raznolikost pojava; sagledaš ljubav i njeno spasonosno delo. Sagledaš, najzad, u žaru ljubavi, u nedokučivoj svetlosti Njegovog savršenstva - zračećeg Tvorca neba i zemlje. Šta ćeš pri tom da osećaš? Znaj, hrišćanska vera priprema svakog čoveka za takvo gledanje."

Dnevnik je izazvao veliku pažnju. Do 1894. on se pojavljuje u četiri izdanja. Stručnjaci ukazuju na njegovu izuzetnost: "Ova knjiga je u stanju da kod pažljivog čitaoca izazove jak preokret u srcu. Njene produhovljene misli deluju snažno. One otvaraju jedan zaista novi svet. Sa puno ljubavi i iscrpno one daju odgovor na svakovrsna pitanja našeg ispitivačkog razuma. Ja nikada nisam našao jasnije i tačnije odgovore." (Prezbyter G. Speranski, u pismu redakciji "Ruskog poklonika").

Episkop Teofan Govorov, prevodilac "Dobrotoljublja" i redak poznavalac otaca Crkve, ponovo je izrazio svoje neizmerno priznanje u vezi sa životom i delom oca Jovana: "Što se oca Jovana Kronštatskog tiče, ja sam uveren da je on uistinu čovek Božji. On je vredan svakog poštovanja.. U to se treba uveriti. Njegov Dnevnik je dobar. Tamo su svetle misli jedne - u Bogu živeće - duše. On radi u slavu Božju i Božja snaga ga krepi."

Dnevnik se do danas revnosno čita i ceni od duhovno iskusnih: "U svojoj iskrenosti, samoodricanju i duhovnoj snazi, Dnevnik oca Jovana je u svetskoj literaturi nešto jedinstveno. Tu jedan znalac govori o osnovnim elementima unutrašnjeg života. Njegova po smatranja kriju duboko utemeljenu duhovnu analizu ljudske duše, svih njenih pokreta, od najbolnijeg samopoznanja do blagodatnog duhovnog iskustva, i prenosi svakom, prema duhovnom uzrastu, ono što mu treba. Sva uputstva što su ih najbolji asketski spisi iz starine sadržali, ovde nalaze svoj samostalni, savremeni izraz. Ovaj jedinstveni dnevnik odlikuje očigledna stihija blagodatnog duha, dajući mu nepresušnu aktuelnost i svežinu, onaj pečat stvaralačkog produhovljavanja koji je sopstven svim pravim svetim spisima." (Jovan Šahovskoj, "Belo monaštvo", Berlin 1932).

Ocena u inostranstvu

Godine 1897. Dnevnik se pojavio u prevodu E. Guljajeva, na engleskom jeziku, posvećen kraljici Viktoriji. U to vreme je Anglikanska crkva počela da se interesuje za pravoslavlje. Zato je Dnevnik naišao na sveopšte zanimanje.

Aleksandar Vajt, doktor teologije na Edinburškom univerzitetu objavljuje svoje delo o ocu Jovanu u dva toma. Prvi tom, "Ocena vrednosti oca Jovana", sadrži neko liko činjenica iz njegove biografije. Drugi tom sadrži izvode iz Dnevnika. A. Vajt primećuje: "Dnevnik, "Moj život u Hristu" čitao sam nekoliko puta, potom sam čitao sve što postoji o životu i delu oca Jovana, i došao sam do uverenja da je on najznačajniji duhovni pisac našeg vremena, pravi mistik duha i iskusni molitvenik. Mnoga njegova iskrena i snažna izlaganja zapečaćena su zadnjom rečenicom: "Go je moje duhovno iskustvo". Kad otac Jovan upozorava na mračne strasti našeg srca i poziva nas da ih odlučno odbacimo i da, nasuprot svim burama savesti, pristupimo svetom pričešću; kad nas poziva da se u pokajanju od sveg srca molimo i uverava da nas Bog uvek usliši; kad navodi kako se i sam u svoj svojoj nedovoljnosti molio i odmah bivao uslišen; kad tvrdi: "to je moje sopstveno iskustvo" - sve to odražava zaista nesalomljiv autoritet.

Bezuslovnost i vatrena revnost ovog čoveka, njegovo potpuno samoodricanje, pre svega pri suverenom posmatranju sebe samog, njegovo blagodatno smirenje, njegovo počivanje u Bogu, čvrsto pouzdanje u reč Božju - s pravom ga čini duhovnim autoritetom, duhovnim vođom najvišeg reda.

Otac Jovan, kako je sa puno ljubavi oslovljavan, predstavlja živi potporni stub, jedno na daleko zračeće svetlo Pravoslavne crkve. Ova Crkva je najstarija, najuzvišenija od svih hrišćanskih crkava. Ona se oslanja direktno na samog Gospoda i Njegove apostole. Po padu Carigrada 1453. Moskva je postala njena sveta prestonica, jedan snažni rival Rima. Ruska Pravoslavna crkva je - što se tiče čistog držanja dogmi, kanona, običaja i moralnih zapovesti - među svima najpostojanija. Nikad nijedan novitet nije prodro u nju. Ona je prava tvrđava svih koji su se odlučili da idu putem spasenja. Ona je, kratko rečeno, ona Crkva iz koje potiče otac Jovan.

Danas, kao i pre 40 godina, otac Jovan stanuje u maloj, neuglednoj staroj parohijskoj kući sa malim vrtom, udaljenoj od crkve nekih pola milje. Uređaj njegovog malog stana je krajnje skroman. U njegovoj radnoj sobi nalazi se jedan pisaći sto, više regala za knjige, stolice i jedan tvrdi krevet. To je sve. Tako stanuje - od cele Rusije poštovan - sveštenik Kronštata, koji svake go dine na stotine hiljada rubalja podeli nevoljnima."

Brojne novine i časopisi u Engleskoj i Americi, kao i u Nemačkoj, Francuskoj, Italiji i drugde prikazivali su rad i delo oca Jovana.

Za 35. godišnjicu rukopoloženja

35. jubilej 1890. bio je društveni praznik. U Kronštat je bilo došlo na desetine hiljada ljudi; gostionice su bile prepune. U katedrali Svetog Andreja služilo je 30 sveštenika i 6 đakona u prisustvu oko 7000 vernika. Po svetoj liturgiji, otac Jovan se obraća prisutnima: "Vaša ljubav prema Bogu i prema meni - Njegovom sluzi, dovela vas je danas u ovu svečanu katedralu da bismo jednodušno slavili praznik vere, praznik sveštenstva i praznih duhovne zajednice. U mojoj ličnosti vi poštujete sveštensko dostojanstvo. Čast koju vi meni ukazujete uznosi se do Isusa Hrista, jer je sve sveštenstvo Njegovo. On sam činodejstvuje kroz nas, On - večni Prvosveštenik.

Hvala vam za vaše darove. Ali, kako ću da primim vašu hvalu? Ja sam samo nekoristan sluga Hristov koji sam Njegovom silom činio ono što je trebalo da činim; čak ni to nisam. Moja savest priznaje - po mom unutrašnjem čoveku - da je mnogo čega nedovoljnog bilo u mojoj službi. Dužan sam da ovo priznam i da molim Boga za milosrđe, a vas za razumevanje prema mojim slabostima. Ipak, ja svim srcem čeznem za pobožnošću i celom snagom ću težiti, uz pomoć Božju, da napredujem u tom pravcu, jer je rečeno: Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš na nebesima."

Zatim slede brojni govori. Kao prvi, obraća se nastojatelj katedrale Sv. Andreja: "Upravitelj sudbina nije bez razloga tebi dodelio da služiš zapravo u Božjem hramu Sv. Andreja. Apostol Andrej je u svoje vreme bio prerekao našoj otadžbini slavnu budućnost u veri i pobožnosti. A Kronštat nije do sada ni po svom položaju ni po svojoj istoriji imao učešća u delatnosti Božjih ugodnika. Ti si došao ovamo kao smireni sveštenik i počeo da delaš sa iskrenom verom u Božju milost, čija sila sve nedostatke popunjava. U prostoti i čestitosti protekle su mnoge godine tvoje neumorne i plodne službe: kao sveštenika, veroučitelja i prijatelja ljudi. Bile su to godine borbe sa sopstvenim slabostima, kao i sa ljudskom tvrdoćom srca. Te borbe su trajale sve dok slava tvog neprekidnog zalaganja u službi ljubavi i u molitvi nije zahvatila srca svih verujućih u Rusiji. A danas je ovaj usamljeni grad, koji je do sada pokrивao samo vojne i trgovačke interese, kroz tvoju delatnost postao ishodište religiozno-moralnih vrednosti. Ova katedrala, koju si ti bitno proširio i ukrasio, ne može više da primi u sebe sve one ljude koje si ti u veri zagrejao."

Protojerej F. Ornatcki, delegat društva za religiozno-moralnu obnovu, izjavljuje: "Isus Hristos naziva buduću delatnost svojih apostola i njihovih sledbenika "svetlost sveta". Prema potrebi vremena On postavlja izuzetne pojedince na hrišćansko radno polje. U takve, bez sumnje, spadate i Vi. Zalutalim ljudima našeg vremena potrebna je, pre svega, nepokolebiva vera, topla molitva i neumorna delotvorna ljubav, što Vi, u stvari, sobom oteľovľujete. Tako ste Vi sačuvali od propasti bezbrojne ljude, uveli ih u vrline i približili Bogu."

Redaktor časopisa "Ruski poklonik" kaže: "Naš slavljenik je svima poznat kao - ,otac Jovan Kronštatski". Mnogi ne znaju njegovo prezime. Kao jedan od velikih, poput Kneza Aleksandra Nevskog (ruski nacionalni junak), i on nosi ime mesta svojih junačkih dela, svojih osvajanja i pobeda. On je u Kronštatu vaspitao nekoliko generacija ruske omladine u moralno - hrišćanskom smislu; ovde je on ostvario ogromna dela ljubavi prema blišnjem, kao niko drugi u tolikim razmerama. Ovde je on bezbrojne naučio toploj molitvi, da se od srca kaju, da se odlučno i zauvek prema dobru okrenu. Ovde je on, takođe, otkrio blagodatnu snagu isceljivanja i time najuverljivije posvedočavao veru. Ono što je ovaj duhovni junak postigao daleko prevazilazi granice Kronštata; njegova dela služe celoj otadžbini. Time je on postao duhovni vaspitač i vođa svih koji za njega čuju, koji mu se obrate."

Protojerej Putjatin izjavljuje: "Otac Jovan u svom sveštenučkom delu sledi obrascu samoga Hrista. Kroz njega u svet ulazi svetlost Božje blagodati i osvetľava sve koji ga sreću... Njegov dolazak svakome do nosi radosno uzdanje. On je uvek među ljudima. On jede sa propalicama, pronalazi poročne i čini da mnogi od takvih menjaju svoj život. Njemu dolaze dvorjani i vojskovođe sa svojim nevoljama. Njemu donose bolesne i besomučne - i on ih leči. Njemu se ispovedaju dugo skrivana zločinstva, i on uzima stradanja ljudi na sebe. On ishranjuje hiljade gladnih i posle desetina godina njihovOg svakodnevnog hranjenja još mnoge korpe ostaju pune. Iz njega izlazi čudesna sloboda i milosrđe ... Posle ispunjenog radnog dana on provodi noći u molitvi. Pred našim očima se ponavljaju događaji kakvi su nam poznati iz Jevanđelja i Dela apostolskih."

Za vreme svečanog ručka rađaju se brojne zdravice. Potom otac Jovan napušta svoje goste, da bi nastavio praznovanje u Domu radinosti.

Milioni za druge "Dajte i daće vam se" (Luka 8, 38)

Društvena delatnost oca Jovana rasla je iz godine u godinu. On podiže radničke domove sa radionicama i noćnim skloništima za besposlene; osniva dnevna boravišta i sirotinjske domove, osnovne škole i radničke škole za sirotu decu; uređuje besplatnu lekarsku službu za nevoljne; pomaže crkve i duhovne seminare, osniva i izdržava četiri manastira. Zatim, pomaže bezbrojne dobrotvorne organizacije, privatna lica i prosjake.

Odakle otac Jovan uzima sredstva za sve to? Cela Rusija ih šalje svome molitveniku; hiljade rubalja od bogatih i kopejke od sirotih. Dnevno pošta donosi do 200 novčanih pošiljki. Po izjavi njegovog sekretara, godišnje stiže oko milion rubalja. Više od toga daju lično u ruke ocu Jovanu oni koji mu se neposredno zahvaljuju za učinjena dobra.

Svaki dan stižu i paketi sa bogatim poklonima. Tu su skupoceni crkveni sasudi, umetnički obrađeni zlatni krstovi, zlatne kadionice i zlatotkane odežde sa biserom i dragim kamenjem u vrednosti od stotine i hiljade rubalja. Svi ovi dragoceni predmeti pune crkvenu riznicu u Domu rada i čine je najvrednijom u Rusiji. Drugi paketi sadrže sveštenečke odežde, mantije i dr. Sve su to darovi zahvalnih i duboko odanih ljudi. Oni sebe smatraju srećnim kad mogu prema ocu Jovanu da izraze u ovom vidu svoju zahvalnost, da nešto učine za njega i za Božje delo.

Ali, to ni izdaleka nije sve. Njemu se po klanjaju kuće - za njegove ustanove, poljska imanja - za njegove manastire, parni brodovi sa svom poslugom - za njegova putovanja. Ljubav naroda ne poznaje granice. Ova reka poklona neprestano raste.

Zašto mu ljudi poklanjaju novac? Zato što je on raspalio njihova srca prema dobru, zato što u njega imaju poverenja i sigurni su da će on taj novac da upotrebi bolje od njih samih. Od novca onih koji su doživeli obnovu svoga srca i duše podižu se škole i sirotinjski domovi, noćna skloništa i radionice gde se zagrevaju ljudi koji su godinama stradali od fizičke i moralne hladnoće.

Inicijativom oca Jovana promenilo se i lice Kronštata. U njemu nastaje ceo jedan red uočljivih zgrada u čijoj izgradnji su siromašni našli zaposlenje, hleba i duhovne potpore. Preko 20 godina je on finansirao svoj Dom radinosti sa svim njegovim uređajima socijalne namene, i na kraju mu zaveštao oko milion rubalja. Sem toga on daje Bratstvu sv. Andreja oko pola miliona rubalja kao rezervu za njegovo izdržavanje. Stotine hiljada rubalja poklanja za ostale radne ustanove, seminare, sirotinjske domove i škole po celoj Rusiji, kao i za izgradnju škola i crkava na Sibirskoj železnici.

Naročitu brigu uživa njegovo rodno mesto - Sura.

Zahvaljujući njegovoj pomoći, zidaju se nove crkve a stare renoviraju. On šalje skupocene sasude, ikone i odežde bezbrojnim crkvama po celoj Rusiji.

Otac Jovan je počasni član mnogih dobrotvornih ustanova. I u inostranstvu ruske škole, bolnice, udruženja i misionarski centri dobijaju njegovu pomoć. O tome svedoče zahvalna pisma i povelje kraljeva. Preko svega, otac Jovan pomaže bezbrojna privatna lica, siromašne đake, studente, bolesne i oskudne. Sume od po 300-500 rubalja za svakog od njih nisu retkost. Jednog samo dana, 28. avgusta 1893. poslato je 13.000 rubalja na 192 molioca. Dne(r)no se takođe milostinja deli na 1000 do 1500 prosjaka.

Otac Jovan ne podvaja ličnosti; daje svakom koji mu se obrati: siromašnim katolicima isto kao i Jevrejima, hrišćanima i Tatarima. "I oni treba da slave Boga" - govorio je on.

Pored novčane pomoći koju njegov sekretar sprovodi, otac Jovan i lično deli novac kojima je potreban. Niko od njega ne ide neutešen. Gde vidi potrebu, on vadi stotine rubalja iz svoga džepa koji se neprestano iznova puni, i pruža ih, najčešće ne brojeći. Njegova desnica zaista ne zna šta čini njegova levica. U svojoj bestrasnosti njemu nije stalo do vrednosti novca već do ljubavi prema bližnjima. On beleži: "Dajte i daće vam se; jer, po meri kojom merite biće i vama mereno. Ove Gospodnje reči se na meni neprestano ispunjavaju. Ja po mogućnosti dajem sve što posedujem i dobijam od drugih, po Božjoj proceni, sve u izobilju. Kakva samo poplava različitih dobara bez mere i kraja. Oče, hvala Ti za Tvoju izdašnost i za svu utehu!" Pritom on ima načelo: "Ja lično ne posedujem sopstveni novac. On se meni daje. Često ne znam od koga dolazi. Zato i ja ne gledajući dajem novac tamo gde on može da donese korist. Ako te i svakodnevno mole za milostinju, budi spreman da je daš. Ne daješ tvoju svojinu, nego svojinu Božju. Tvoja je samo dobra volja. Ti si samo izvršilac Božji, sluga male braće Hristove. Stoga radosno i u smirenju vrši svoje delo. Takav tvoj rad biće bogato - preko mere nagrađen, zato i ti budi darežljiv prema drugima i nemoj im davati po zasluži, već prema njihovoj potrebi. Sve dobro koje drugima učiniš vratiće ti se, ranije ili kasnije, kao i sve zlo koje si kome naneo vraća se u tvoju unutrašnjost. Misli na to da je Bog pravičan u najvećoj meri, do poslednjeg slova.

Hrišćanska ljubav radije prihvata da podnese svako ograničenje, nego da sebi dozvoli ljutnju, ogorčenje ili roptanje protiv onih koji nas iz svoje nemaštine, zbog slabog karaktera ili tendenciozno uznemiravaju, žive na teret drugih. Jer, gde je ljubav tamo je i Božja blagodati, dobrota, mir i izobilje. Hrišćanin je spreman da pretrpi sve, samo da ne izgubi blagodati koja je za njega najviše dobro."

Otac Jovan upoznaje ljude u svetlosti Božje blagodati i prema njima se odnosi onako kako ga blagodati na to upućuje. Ponekad on odbija da primi i velike sume novca, ako oseti da je taj novac nepravednim načinom stečen. Tako jednom, na putu za Finsku, ulazi u njegov vagon neka gospođa i daje mu za siromahe ček na dvadeset hiljada rubalja. Ali on odbija: "Ja to ne mogu da primim, to je nepošteno stečeno". Žena

potrešena priznaje da je to stvarno na prevaru dobila i, posle ovog slučaja, promenila je svoj život. - Drugom prilikom mu, posle službe Božje, jedna ugledna gospođa pruža veliko pakovanje novčanica sa trideset hiljada rubalja u dobrotvorne svrhe. Ali na to otac Jovan nije obratio pažnju. On oštro pogleda ovu gospođu i upita je na koji je način došla do tog novca. Pogled mu je prodirao duboko u njeno srce. Nemoćna pred njim da sakrije, ona priznaje da je to bogatstvo zaradila bludom. Ali je istovremeno tvrdila da je odavno prekinula ovo prljavo zanimanje i moli ga da ovaj novac primi kao pokajanje za njen grešni život. Ali otac Jovan to ne prihvata: "Ako si svoje bogatstvo kroz greh zaradila, onda ga ti sama podeli na siromahe. Prihvati se časnog posla i stiči svoj novac pošteno. Od takve zarade donesi mi nekoliko kopejki, i to će onda biti tvoja prava žrtva pokajanja pred Bogom."

Oca Jovana na njegovom putu ne može niko da potkupi. Reka zlata ne čini na njega nikakav utisak; on u tome nema svoj deo. Dok se milioni slivaju u njegove ruke, on uvek živi u istoj maloj suroj parohijskoj kući, sa istim svojim skromnim pokućstvom. On ni paru ne ostavlja po strani da se nađe, ni za sebe ni za svoje. Nekoristoljubiv, čista srca, on obavlja službu i dnevno razdeljuje siromašnima oko sebe sve što ima. Zašto on to tako čini? Zato što se ne oslanja na sebe i svoj kapital, nego na Boga. I to njegovo pouzdanje nikad ga nije napustilo.

Za oca Jovana je novac, kao takav, bez vrednosti; za njega je bitna punoća Božje blagodati koja na njemu počiva. Na to se jedino usmerava sva njegova pažnja. Taj sunčani Božji dar, koji ga ispunjava, otvara prema njemu srca drugih i od njih onda dolazi ta zlatna reka obilja. On iz iskustva zna: ne brini se za novac. Ako ti je potreban, Bog će te zasuti njime kao manom u pustinji. Jer Njegova je zemlja sa svim njenim dobrima. Teži samo Carstvu Božjem, trudi se da popravljaš ljude, da ih učvršćuješ u veri i da doprinosiš njihovom spasenju. Utvrđuj sebe samoga u tome, čisti svoje srce, obavlaj savesno svoju dužnost, ispunjavaj brižljivo sve svoje zadatke, a novac, jelo, odelo i sve što ti treba - dobićeš u obilju.

NAPOMENE:

1. Jovan Sergiev, Poučavanja, 1898 - str. 95. 122
2. Šustin, O Jovanu Kronštatskom i Optinskim starcima.

IV DUHOVNI OTAC RUSIJE

[sadržaj](#)

Otac Jovan je molitvenik Rusije. Narod ga poštuje kao da je patrijarh. Stotine hiljada dolaze u Kronštat da bi dobili njegov savet i blagoslov. Njegova putovanja su kao pobedni trijumfi. Car mu poklanja svoje naročito poverenje. Glavari crkve mu priznaju blagodatnu snagu duha. Nebrojeni pomažu njegovu društvenu delatnost, koja se proteže preko cele Rusije.

Ali, njegova najosnovnija briga je - život u Hristu. On revnuje u tome i beleži svoja blagodatna iskustva u svom dnevniku, koja mnogima služe kao putokaz. Ljudi mu se sve više obraćaju po duhovnim pitanjima i on ih vodi smernim hrišćanskim putem - srcepoznanju.

Pri svemu tome, on obavlja svoju redovnu sveštenu dužnost i kroz nju služi Bogu i ljudima.

U severnom zavičaju

Posebna briga oca Jovana je njegov zavičaj Sura. Od 1890. on putuje tamo skoro svake godine u rano leto. To zamorno hodočašće na grob svoga oca on posmatra obavezom ljubavi prema bližnjem. Put ide preko Arhangelska, Oneškog jezera i severne reke Dvine, ka severoistoku. Prema tokovima reka on više puta menja brod. Kad je suša i niska voda, delovi puta mora da se savlađuju "trojkom" preko neravnih puteva.

Danima on provodi na parobrodu, u pratnji nekolicine od svoje duhovne dece. "Ja se ovde odmaram; na brodu mogu stvarno da se odmorim. Ponekad mi moja popularnost pada teško, nigde ne mogu da budem neprimećen." Na ovo malo kvadratnih metara, sasvim okružen vodom, on uživa kratkoročnu slobodu, posle jedne duge godine zamora. Ali i ovde nije bez posla. Čita Jevanđelje i svete Oce, piše svoj dnevnik ili priprema besedu za naredno bogoslužje. Uz to se od srca raduje Božjoj prirodi.

Samo nekoliko "srećnih" mogu na ovom putu da prate oca Jovana. To su sveštenici, monahinje, članovi Bratstva sv. Andreja, studenti i zanatlije. Često putuje sa njima, jedan deo puta, i igumanija Taisija. Ona voli Levšinski manastir i stara se o novom manastiru od Sure i njegovom odeljku u Petrogradu i Arhangelsku. Verni pratilac je i drvarski trgovac Kirkalov. Kao dubokoverujući čovek, on poštuje velikog molitvenika, podiže u svome selu crkvu, pomaže u Arhangelsku Dom surskih sestara i daje redovne priloge manastiru u Suri.

Stalni putni pratilac je i baronica T., čiji je muž na uglednom mestu u državnoj administraciji. Ona je 16 godina nosila teško stradanje koje je i domaćim i stranim

lekarima prkosilo. Najzad se obratila ocu Jovanu. On se molio i ona je ozdravila. Priča: "Osećala sam, potom, da ne mogu više da živim na uobičajeni način. Otišla sam kod

baćuške da pitam za savet. On mi je rekao: "Pomaži siromašnima i zahvaljuj Bogu". Ja sam se onda preselila u Kronštat, u jednu sobicu Doma radinosti. Tamo sam zaposlena u biblioteci i rukovodim prodajom knjiga. Sad sam srećna što mogu svakodnevno da idem na svetu liturgiju i da se pričešćujem." Baronica uvek na putu uzima poslednje mesto, drži se neupadljivo. U svojoj brodskoj kabini ona ima dosta sveća, malih ikona i duhovnih knjižica za deljenje.

Za vreme plovidbe, otac Jovan je rado na palubi, moli se i posmatra. Tada ga svi ostavljaju na miru. Preko dana, on prilazi jednom ili drugom saputniku. Često govori sa igumanijom Taisijom. Pogledaj tu žarku večernju rumen. Koliko svetla, toplote i lepote zrači to sunce. Divan je Bog u svojoj tvorevini. A koliko je uzvišeniji On sam, Sunce razuma, naše najčistije Svetlo. Gospode, kako Ti samo oživljuješ, zagrevaš i osvetljavaš dušu, i kako su beskrajno siroti jadni nevernici.

Baćuški se često obraćaju pojedinci iz pratnje za usamljen razgovor. On dobre volje svakome izlazi u susret. Jedan ga sveštenik pita: "Baćuška, šta Vi radite na dugom putovanju, u čemu provodite vreme?" "Ja se molim neprestano - odgovara otac Jovan brzo - i uopšte ne mogu da razumem kako može da se živi bez neprestane molitve. Molitva je disanje duše."

Jedna seljanka ga moli: "Baćuška, nauči me da se molim!"

"To je najlakše, u isto vreme i najteže. Dete moli na svoj način, moli oca ili majku. I mi smo deca nebeskog Oca. Zašto se pretvarati? Govori Mu sve onako kako ti je na srcu i iznesi pred Njega tvoje potrebe. Gospod je blizu, On sluša tvoju molitvu. Ali budi mudra, pažljiva i čuvaj svoj um."

"Ja se malo molim, baćuška, poslovi me pritešnjaju, uveče padam mrtva umorna u postelju i budim se sa brigom i obavezama."

"Molitva i spasenje ne zavise od mnogo reči. Čitaj malo, ali čitaj svesno, sa toplinom srca. Pre svega, međutim, preko celog dana čuvaj sećanje na Boga, skrivenu, unutrašnju molitvu. I ja sam nemam vremena za dugo manastirsko pravilo, ali, gde idem i stojim, mene prati sećanje na Boga. Ja Mu se molim u duhu, zadržavam se pred Njim, gledam Ga pred sobom. Misao na Njegovu blizinu nikad me ne napušta. Potrudi se i ti u tome."

Otac Jovan razgovara i skupno, sa svima prisutnima; uveče uzima Sveto pismo, čita iz njega i tumači pročitano. Svi putnici sa broda prisustvuju, takođe i posluga. Samo dva krmara straže na svojim mestima, ali i oni sa pažnjom slušaju To traje do duboko u noć; na kraju otac Jovan blagosilja i otpušta sve. Tad on, neumorni, vrši svoju večernju molitvu i priprema se za sutrašnju liturgiju.

Otac Jovan usput posećuje sela, gradove, manastire. Gde se zaustavi da služi dnevnu liturgiju, zvona svečano odzvanjaju. Hiljade ljudi, iz cele okoline, žuri prema crkvi. Prost narod mu se primiče u strahu Božjem i u njemu gleda oca, pred kojim se iznosi ceo mukotrpni život. Gde je stoka krepala, neka kućica izgorela, gde crkva ima potrebu za obnovom a sopstvena sredstva ne stižu, tamo se polaže nada u njegovu pomoć. On prihvata, teši i pomaže.

Gradski sveštenik iz Viterge hvali njegovo zalaganje: "Gde Vi, baćuška, dođete, radosno odzvanja veliko praznično zvono. Sve se radnje zatvaraju, ceo posao staje. Narod se poletna duha skuplja na toplu molitvu. To nije začuđujuće, jer Vi sami podsećate na veliki plamen. Kao što vatra sve zagreva, tako i plamen Vaše molitve zahvata sve prisutne, sveštenike i laike, i cela se crkva revnosno i toplo sa Vama moli."

Razna zbivanja svedoče o sili takve molitve. Jedan iz te pratnje kazuje[1]: "U leto 1894. nosio nas brod, po severnoj Dvini, kraj sela Troickoje. Na horizontu se pojavili dimni oblaci. Što smo dalje vozili uz reku, to je dim bivao sve gušći; mirisao je aromatično: šume i tundra gore. Devetnaestog juna pristižemo, rano ujutru, u selo Jagrič za Božju službu. Dan je čist i sunčan. Seljaci su pred selom, vuku vodu i polivaju zemlju; svi sa strahom očekuju požar koji se bliži i sobom donosi, polako ali sigurno, pustoš. Čim je naš brod pristao i crkveno zvono odjeknulo, svi su prekinuli posao i pošli u crkvu. Oni se tuže ocu Jovanu za sušu i vatru koja preti njihovim kućama i mole za njegovu pomoć. Otac Jovan oseća njihovu nevolju i snaži njihovo pouzdanje: "Sve što verujući tražite, vi ćete i dobiti. Sad ćemo zajednički da se molimo za kišu!" I otac Jovan služi i moli se sa njima iz sve snage, dok nije sa njegovog lica potekao znoj.

Kad je posle službe Božje, oko podne, okružen narodom izašao napolje, nebo je bilo puno oblaka. Dok je ulazio u brod, kiša je uveliko počela. Seljaci se tiskaju na obali. Jedan starac istupa iz njihove sredine: "Oče, tri meseca nije bilo kod nas ni kapi kiše, žega je isušila naše njive, vatra opkolila naša naselja. I Vi ste se, na našu molbu, pomolili Bogu i On nam šalje kišu. Mi se od srca zahvaljujemo." - "To je učinio sam Bog" - odgovori otac Jovan i prikloni prijateljski svoju glavu. Kad je brod krenuo, njih nekoliko je počelo da peva jedan psalam, više hiljada glava prihvati pevanje, dok ih pljusak nije nadglasio. Sela su bila spasena.

Takvi događaji u životu oca Jovana nisu retkost. On se uvek zahvaljuje Bogu za uslišenu molitvu i beleži: "Gospode, ja Ti zahvaljujem. Ti si opet na moju molitvu poslao blagu kišu posle uporne suše i ugasio si požar šume koji je pretio Tvojim ljudima; jer Tebi je sve lako ostvarljivo."

Brod plovi dalje. "To je moja verna Severna Dvina" - šapuće otac Jovan za sebe i gleda silnu reku. Kako je često plovio njome kao učenik, kasnije kao nezapažen student, od Arhangeljska za Suru. Sad putuje sopstvenim brodom u svoj zavičaj, okružen po štovanjem i ljubavlju.

Najzad, brod skreće u reku Suru. Pred nama leži selo Sura. Čim je brod bio na domaku oka, poče da udara veliko crkveno zvono - kao o Uskrsu. Pristanište je ukrašeno

cvećem. Celo selo, sa sveštenikom na čelu, kreće pred oca Jovana. Svi se tiskaju oko njega, svaki dobija njegov blagoslov. To traje dosta vremena. Potom se otac Jovan, praćen od svih, žuri pravo u novosagrađenu crkvu sv. Oca Nikolaja.

Pri osvećenju ove crkve, juna 1891, on je govorio: "Bogu neka je hvala! Nije više san nego puna stvarnost. U ovom siromašnom naselju, gde su do sada, između deset drvenih kućica, stajale dve dotrajale crkvice, sazidana je ova lepa kamena crkva. Nju je sagradio sin siromašnog čteca iz ovoga sela, u kojem su tokom 350 godina služili sveštenici iz roda Sergieva. Blagodareći Gospodu, ja sam ovaj Njegov divni Dom izgradio bez državnih sredstava. Kad su ljudi u Petrogradu i Moskvi saznali za ovu moju nameru, netraženo su mi slali svoje priloge. Veliki knez Georgije Mihailovič poklonio je ikone za ikonostas. Naša crkva je plod ruske vere. Gospode, ja volim Tvoj hram kao što sin voli očevu kuću - to stanište gde nam se Ti tako čudesno približuješ, gde se kroz životodavnu tajnu sa nama sjedinjuješ, čistiš nas, osvećuješ i obnavljaš; ovaj dom u kojem se čita Reč Tvoja i svi mi zajednički pred Tobom stojimo.

A sad se obraćam vama, članovima ove seoske parohije. Za vas sam ovu crkvu sagradio; budite nje dostojni. Posećujte nedeljom i praznikom Božju službu; molite se jasno i iskreno Bogu. Molite Ga za Njegovu blagodat, mir, zdravlje i spasenje. Molite se takođe za one koji su izgradnju ove crkve pomogli svojim sredstvima.

Da biste Božju službu razumeli, učite se da čitate. Sa velikom žalošću sam primetio koliko je analfabeta u Suri, i zato sam odlučio da napravim veliku školsku zgradu, sa svim što je za nastavu potrebno. Drvo za to već je pripremljeno. Stoga vas u ime Božje sve molim, i roditelje okolnih sela, da pošaljete svoju decu u buduću školu. Ona će učiti da čitaju i pišu, učiće zanate i rukodelje, da tako budu od koristi i sebi i drugima. A pre svega da se uče da razumeju Božju službu i Zapovesti Božje, da čestito žive za spasenje svoje duše. - Idite revnosno sa svojom decom u crkvu, naviknite ih moljenju, učenju i radu; samo tako ćete u obilju da živite i siromaštvo vas neće više pritiskati." - Otac Jovan poznaje nuždu tih seljaka koji su zaduženi kod trgovaca i kafedžija i stoje pred krajnjom bedom.

Uskoro je počela izgradnja škole, koja je 1893. bila otvorena. Tog puta je otac Jovan odmah po dolasku u Suru požurio u sagrađenu školu i pregledao u njoj sve do sitnice. Učionice su bile ugodne i svetle, sve je ustrojeno prosto i praktično. Već prvog dana pojavilo se 60 dece. Idućeg dana je, neposredno posle svete liturgije, izvršeno veoma svečano osvećenje škole. Otac Jovan se toplim rečima obraća učiteljima i đacima. Potom blagosilja svako prisutno dete, ponaosob; svako dobija po jedno Jevanđelje, Psaltir i nekoliko knjižica verske sadržine.

Idućeg jutra on drži u Svetonikoljskoj crkvi svetu liturgiju i svim stanovnicima sela daje sveto pričešće. Potom odlazi, praćen od svih, do novosagrađene crkvice na grobu njegovog oca Ilje Sergieva i do groba njegovog strica, sveštenika Mihaila. Tamo otac Jovan drži parastos.

U ostalom vremenu svoga boravka, on se neumorno stara za stanovnike Sure. Prvo se obraća svešteniku i pita za njegovo stanje. Zatim, posećuje svoje srodnike. Pred novom seoskom kućom koju je dao da se podigne, sedi krupan seljak, a pored njega dobroćudna stara seljanka u narodnoj nošnji. To su sestra oca Jovana i njegov sestrić; tu, u blizini, stoje mlađe snaje i sinovci. Svi su oni seljaci i ponašaju se krajnje skromno. Otac Jovan im pomaže kao i celom selu, ni više ni manje. Svi oni prihvataju tu pomoć sa velikom zahvalnošću. On se ugodno oseća među njima i sa usrdem sluša o njihovim sudbama, radostima i nevoljama. Potom ide da i ostale poseti.

U Suri se otac Jovan zadrži obično 3-4 dana. Kad sve vidi i obavi, on putuje nazad. Pri rastanku, celo naselje ga prati do pristaništa, gde se rastaju i on blagosilja svakoga od njih. Kad brod krene, on još dugo stoji na palubi; oči su mu vezane za ovo voljeno zavičajno gnezdo, sa molitvom da bi Gospod ovaj zaostali narod prosvetio svetlošću svoje istine.

Nekih godina put je osobito težak. Ako zbog suše voda opadne, brod ne može da prispe do Sure, nego ostaje oko 100 milja da se savlada konjskom zapregom, preko lokvastog i često peskom zasutog puta. - Tako se desilo 1901. Njegovi pratioci putuju ispred njega i zamaraju se na lošem putu. Otac Jovan ih prestiže svojim kočijama, maše im u prolazu živahno i sa dobrodušnim osmehom. Tada se putnici oseće duhovno osveženim. "Kakva je samo blagodat ovom čoveku darovana. Čim te pogleda obraduje te kao sa zlatnom rubljom" - dovikuje kočijaš.

Na svom povratku otac Jovan zastaje u Arhangelsku. Tu poseti episkopa i služi u Blagoveštenjskoj crkvi svetu liturgiju.

Predveče odlazi do predsednika opštine, a onda kod rektora njegove ranije bogoslovije. Rektor mu podnosi izveštaj o delatnosti onih ustanova koje otac Jovan novčano pomaže. Kad stigne on rado ide do parka kojim se nekad, kao student, šetao.

Noću se putuje. Idućeg jutra parobrod staje tamo gde živi druga sestra oca Jovana, popadija. Tu on služi svetu liturgiju, a potom izlazi sa rodbinom među meštane i divi se neobično lepom izgledu široke i snažne Dvine sa njenim ostrvcima i rukavcima. Uveče se put nastavlja.

Osnivanje manastira

Mnogi ljudi, da bi vodili svoj duhovni život, imaju potrebu za usamljenošću. Zato je otac Jovan oko devedesetih godina osnovao četiri ženska manastira za svoje duhovne kćeri: Levšinski manastir u Novgorodskom okrugu, Svetojovanjski manastir u Suri, Voroncevski manastir kod Pskova i ugledni Svetojovanjski manastir u Petrogradu.

Svetojovanski manastir u Suri je nazvan tako u čast njegovog zaštitnika - sv. Jovana Rilskog. Njegov temelj postavljen je 1896, a u junu 1900. je bilo osvećenje. Taj manastir

je prosto ali prijatno ustrojen. Manastirska crkva prima 600 vernika. Od nje počinje stambena zgrada sa dvadeset svetlih velikih soba za po četiri monahinje, a u produžetku su okolne ekonomske zgrade. Pri otvaranju manastira došlo je 120 iskušenica, mladih devojaka iz cele Rusije, mnoge iz plemićkih kuća. One su ovamo došle svesno, spremne na svako samoodricanje. Snažan besednički duh oca Jovana je njih podstakao na ovu životnu odluku. On im se sad obraća: "Božje providenje mi je dodelilo da u mome zavičaju osnujem ovaj manastir." Time je meni, sestrama i stanovnicima Sure pala u deo najveća Božja blagodat. Jer manastiri su osvećena mesta molitve, poslušnosti i svih hrišćanskih vrlina, i živi obrazac čestitosti i radinosti. Drage sestre! Ja bih želeo da vam kažem kako vi u ovom svetom zdanju treba da živite i čemu treba da stremite. Vaša prva briga neka bude neprestana misao o Bogu i - molitva. Zatim, stalno uzdržavanje, čistota u mislima i osećanjima; fizički rad i bezpogovorna poslušnost u postizanju smirenja i strpljenja prema Hristovoj zapovesti. To bi trebalo da budu vaše vodeće obaveze. U manastirskom opštežiću su buna, samovolja, svađa i osuđivanje drugih - neprihvatljivi. Ko se o sve to greši, treba ga isključiti iz zajednice. Vi ste sestre došle ovde da biste kroz molitvu, smirenje, poslušnost, uzdržanje i rad oslobodile sebe od slabosti. Čistite se dakle kroz duhovni i fizički napor, da biste dostigle spasenje vaših duša i zadobile večito blaženstvo. Držite prema Gospodu vernost i potvrđujte je kroz vaše vladanje."

Otac Jovan se brine kako za održavanje manastira tako i celog sela. On je dao da se podigne radnja gde meštani jeftino nabavljaju ribu, po proizvođačkoj ceni. Podiže ciglanu, strugaru i mlin u korist manastira, gde seljani nalaze sebi posla. Istovremeno i osniva starateljstvo za brigu oko ovih ustanova, da određuje cenu robi i nadnicu radnicima. Prilikom svojih poseta, on nadgleda ova preduzeća i brine se za njihov napredak.

Tom starateljstvu otac Jovan daje i ne malu gotovinu, od koje su kamate išle u korist manastira, a 1899. on mu poklanja svoj parobrod "Sv. Nikola" - teretnputnički brod da bi se njime olakšalo prevlačenje robe mimo posredničkog profita. Zatim, osniva dva ogranka matičnog Surskog manastira, u Petrogradu i Arhangelsku.

U povratnom putu otac Jovan skoro svake godine poseti manastir Levšinski; nastojnici, igumaniji Taisiji daje mnoga vredna uputstva i obaveštava se o svim potrebama manastira. U rano jutro on šeta - moleći se - kroz rososveži park. Onda služi jutrenju i liturgiju, ispoveda prisutne, drži besedu i pričešćuje 400 monahinja, radnike i posetioce.

Dok je u manastiru, monahinje se oslobađaju svih teških obaveza da bi učestvovala na svim bogoslužnjima i da bi slušale uputstva za svoj unutrašnji život. Sve one revnosno koriste ovu priliku.

Jedna monahinja pita: "Baćuška, Vi osećate blizinu Božju?"

"Da, sestro moja, ja Ga osećam sasvim blizu. On je stalno sa mnom, po rečima: "Ja ću kod njih stanovati". Kako bih inače mogao sve ovo da izdržim, kad ne bih imao blagodati Božje."

"Da, Vi se mnogo trudite, Vi se ceo žrtvujete, Vi sebe zaboravljate."

"To je preterano rečeno. Ja se, u stvari, uz pomoć Božju i prema svojim snagama trudim za spasenje ljudi. Sveštenici kao sledbenici apostola, treba da žive za svoju parohiju a ne za sebe."

"Može li, baćuška, čovek u vreme ovog života da se oslobodi od strasti i iskušenja?"

"Naravno ne može. Mora neprestano da pazi na sebe. Mir duše sa Bogom zadobija se, pre svega, kroz budnost. Ko vodi duhovni život i ko se trudi za svoje spasenje, neprestano mora da pazi na sebe i da kontroliše svoje pokrete srca i razuma. Neprijatelj vreba i traži da nas zarobi. Čim otkrije neku pukotinu, jedan trenutak nepažnje, upada u dušu i počinje u njoj da gazduje. - Svaki hotimičan ili nehotičan greh opterećuje dušu i ruši njen mir. Posledice su nemir, pometenost, nespokojsvo i potištenost. Duši je teško da ponovo dođe u red. Potrebno je najbrže - najunutrašnjije pokajanje srca po rečima: "Prizovi me u nevolji svojoj i ja ću te uslišiti" (Ps. 50, 15). Gospod poznaje naše slabosti. On je spreman da sve oprost, čim se iskreno pokajemo. Ja govorim iz iskustva."

Posle večernje, svi zajednički dugo sede u bašti. Otac Jovan nadugačko objašnjava Otkrovenje Jovanovo. Potom, dugo još ostaje napolju u samačkom bogoposmatranju. Slično protiču i naredni dani.

Na dan odlaska, otac Jovan obeduje zajedno sa sestrama i posećuje duhovnike manastira. Na rastanku, on još jednom objašnjava osnovne elemente duhovnog života i blagosilja svaku monahinju. Onda ga igumanija sa manastirskim horom prati do parobroda, uz duhovne pesme. Dok se udaljuje, otac Jovan sa palube daje poslednje blagoslove.

Putovanja kao narodni događaj

Zadaci oca Jovana se sve više povećavaju. Sve više ljudi mu se obraća. Iz cele Rusije dolaze telegrami sa molbom za njegovu posetu i molitvu. On čini što je u njegovoj moći. Cela Rusija postaje njegova parohija. Mole ga da osveti mnoge crkve, razne društvene ustanove, bolnice, sanatorije, domove radinosti i dr.

Otac Jovan služi na raznim svečanostima; tako po želji cara Nikolaja II služi u njegovoj zimskoj palati. Na putovanjima ga zaustavljaju da služi u mnogim mestima, u školama, seminarijama i duhovnim akademijama, internatima i sirotištima, u domovima slepih i hromih. Posle mnogih poziva, on posećuje Voroneš, Harkov, Kijev, Vilnu i druge gradove, gde ga sačekuju desetine hiljada ljudi.

Njegova poseta Kijevu 1893. pripada istorijskim događajima ovog grada. Kad je 16. aprila naveče stigao tamo i otseo u mitropoliji, čulo se klicanje mnogih hiljada ljudi koji su ispunili bili ulice oko nje. Čekali su ga celu noć. On ih je primao od 4 sata ujutru. U 8 časova, u pratnji vladike i generalnog guvernera uputio se ka crkvi. Ceo Kijev je uzbuđen, rad je obustavljen, radnje su zatvorene.

Za vreme službe, u katedrali se od pritiska sveta lomi gvozdена ograda. Crkveni prostor nedostaje. Ni ikonostas ne može da zadrži pritisak sveta. Otac Jovan se odlučuje da napusti crkvu i da na velikom gradskom trgu održi moleban. Slika podseća na prva hrišćanska vremena. Trg, sve kuće naokolo, krovovi i sve okolne ulice su prepune. Preko 60.000 građana je na nogama.

Potom otac Jovan posećuje najuglednije ličnosti grada. Odlazi do Svetoandrejskog sabora, svetog istorijskog zdanja Kijeva. Ta crkva leži na jednom uzvišenom mestu kijevskog brega, u živopisnoj okolini. Od nje se gleda daleko niz Dnjepar i okolna brda. Njegov pogled miruje na bliskom i udaljenom kijevskom pejzažu. Njegove misli zadiru u ono vreme apostola Andreja kad je ovaj na istom mestu stajao i ukazivao na veliku budućnost Kijeva. Sudbina Hrišćanstva i njegove otadžbine, prožimali su oca Jovana najdublje.

I ovde se oko njega sabralo mnogo naroda. Sa tom povorkom on kreće prema Mihailovskom manastiru. Tu ga ispunjavaju sećanja na rusko rano hrišćanstvo. Njegov pogled zastaje na spomeniku kneza Vladimira, koji je Rusiji doneo Hrišćanstvo, i na mesto njegovog krštenja.

Pogružen u ćutanje, otac Jovan odlazi do peštere slavne lavre Kijevopečerske. On misli na Božje ljude koji su ovde živeli u strogom samoodricanju i molili se za svet. Oni su mu još od detinjstva bili bliski. U pešteri on sa nestrpljenjem pita za obitavališta pustinjaka. Vode ga tamo. Ushićen, ostaje tu i obraća se uskršnjim pozdravom ovde upokojenima: "Vi sveti oci, koji ste iz ljubavi Božje napustili svet - Hristos voskrese!"

Oni su ovde bdili i ostavili iza sebe tragove svoga junačkog podviga i svojih duhovnih dostignuća. Oni su postigli ono oboženje kojem i on sam teži. U svoje 63 godine on dospeva, najzad, u mesto njihovog delovanja. Neposredno, sa puno strahopoštovanja, on im se obraća toplo: "O, vi Božji prijatelji! Sveti Pavle, ti dete poslušnosti! Uči nas poslušnosti. Sveti Jovane, koji si strasti ugasio, uči nas da se razgorimo ljubavlju Božjom." Pri prolazu kraj ćelija i u crkvi svetog Antonija i Teodosija on je naročito uzbuđen. Odlazeći, osvrće se nazad: "O, vi mudraci, vi filosofi, vi koji ceo svet gonite na divljenje."

Za vreme dok se otac Jovan moli u velikoj crkvi, pred kivotom prvog kijevskog mitropolita Mihaila, glasno se obraća onome koji ovde duhom živi: "Ti svetiljko Božja, ti si nam prvi veru doneo; pogledaj samo koliko duhovne dece danas imaš - celu pravoslavnu Rusiju!"

I pored kratkog vremena, otac Jovan posećuje katedralu svetog Vladimira koja je sad u izgradnji. Na kraju posećuje Duhovnu akademiju i njenog rektora, episkopa Silvestra. On pozdravlja studente sa njemu svojstvenom prostotom: Budite zdravo, prijatelji moji, Hristos voskrese! Studenti spontano ispoljavaju svoju radost. Kad je napuštao Kijev, nepregledna masa sveta je satima u strahopoštovanju čekala pred železničkom stanicom. To mnoštvo je držalo primeran red. Kad se otac Jovan poslednji put pojavio i davao im blagoslov, svi su skinuli kape sa glave. Duboko strahopoštovanje je osnovna atmosfera pred ovim čovekom Božjim.

Poznati psihijatar, prof. Sikorski, opisuje svoje utiske: "Dolazak oca Jovana bio je za Kijev veliki događaj. Hiljade ljudi iz svih narodnih slojeva čekali su ga na ulicama; mnogi su proveli celu noć napolju da bi mogli da vide poštovanog. Svuda je vladalo besprimerno oduševljenje, u atmosferi punoj strahopoštovanja i molitve. Njega nije masa tražila, nego svaki pojedinac. Ovde su se sretali ljudi svakog uzrasta i stepena obrazovanja, raznih nacionalnosti i pravaca; mladići, odrasli i starci, radnici i nameštenici, učenici, studenti i profesori, plemići i sluge; prostitutke, pijanice i lutalice. Svi su sledili jednom impulsu. U prisustvu oca Jovana u svakome se budila savest i na najbolji način se pokretale najidealnije odlike bića. On danas nije bio samo Kronštatski sveštenik, nego molitvenik i celebrik, narodni junak, zaštitnik i savetnik, duhovni otac svih. On je najpoznatiji, najpopularniji čovek Rusije.

Karakterne osobine oca Jovana pokreću na spontano divljenje pre nego što se bilo kako analiziraju. Sva njegova duševna ispoljavanja poseduju neku izvanrednu dubinu i punoću. Njegov oštar pogled i fina osetljivost u razumevanju psihičkih stanja kod ljudi su svojevrsni. Njegovo zdravlje stoji u punoj harmoniji sa njegovim duševnim sposobnostima. Uprkos starosti - on je svež, neumoran, krepak. Njegovo lice je izuzetno dobrodušno, radosno i blago.

Pri tom, on se neprestano nalazi u stanju najviše duhovne aktivnosti, pri unutrašnjoj sabranosti, umnoj molitvi ili uzvišenom posmatranju. Ovo uzvišeno raspoloženje, koje kod prosečnog čoveka nastupa kao redak izuzetak, u njegovom slučaju predstavlja normu. Samo u trenucima krajnje iznurenosti sličan je drugima. On je uvek pun oduševljenja i vodi jedan, iznad svih predstava, ispunjen život. On ostvaruje svoje ideale sa puno vitalnosti i žrtvuje se dnevno 20 sati u dobrovoljnoj službi za bližnje.

Očigledno je da smirenje, dobrota i krajnje velika ljubav prema ljudima čine njegove najbitnije karakterne crte, uz nežno prijateljsko ophođenje koje premaša sva očekivanja. Stoga je lako shvatljivo što narod želi da vidi ovakvog neobičnog, pravog čoveka i da od njega uči.

Njegova reč, njegovo ponašanje, njegova cela ličnost vaspitava društvo. Stoga je njegov uticaj na narodne mase posve lekovit. Nigde nije bilo galame, nemira ili ispoljavanja histerije. Nasuprot, vladala je začuđavajuća samodisciplina; ljudi su bili zahvaćeni zdravim, radosnim oduševljenjem i tražili da se oslobode moralnih boljki.

Život oca Jovana je krajnje privlačan i poučan. Taj život očekuje jednu - njega dostojnu - književnu obradu i prikaz onda kad bude usledilo puno, obrazloženo proslavljanje njega. Tada će ovaj najuzvišeniji otac naroda vaskrsnuti u svesti ljudi u punoj svojoj veličini, kao prijatelj i zaštitnik dece, hranilac sirotih, iscelitelj bolesnih, učitelj i utešitelj izgubljenih i unesrećenih, kao pravi prijatelj ljudi i pravi sveštenik Hristov.[2]

Vanredno stanje na Volgi

U leto 1894. otac Jovan posećuje gradove između Ugliča i Caricina. U to vreme cela oblast Volge je u vanrednom stanju. Gdegod on dođe, tamo postaje opšti praznik i svaki posao staje.

Četvrtog jula otac Jovan je na brodu za Sibirsk. Vest o tome stiže u grad posle podne. Odmah se na pristaništu pojavljuje hiljade ljudi. Upravnici grada i plemići plove mu u susret i potom ga prate. Oko ponoći pristižu. Otac Jovan pozdravlja narod iz broda i najavljuje svoju jutarnju službu u gradskoj katedrali.

Masa je svečano mirna, ostaje na obali i tu pale vatre. Mnogi se odlučuju da ostanu preko cele noći i da bde kao pred velike praznike. Neko počinje tiho pesmu: "Svjati Bože, Svjati Krjepkij, Svjatij Bezsmertnij", i odmah se oko njega stvara ceo hor ... Neki sede mirno i gledaju svetlo u brodskoj kabini gde se Božji čovek verovatno moli.

Rano ujutru otac Jovan stupa na obalu. Ljudi mu nezadrživo prilaze. Jedan student kao očevidac priča: "Mene je masa zahvatila i nosila prema ocu Jovanu, iako sam ja u ono vreme stajao daleko od crkve; vera je u meni bila skoro sasvim iskorenjena sistematskim studiranjem bezbožnih knjiga. - Ja sam ga sad gledao opkoljenog narodom. Sa verom koja brda premešta bili su doneti bolesnici, majke su mu dodavale svoju decu. On ih je hitro uzimao u ruke, ljubio ih i blagosiljao. Osećao sam se prenetim u vreme jevanđelskih zbivanja. Iz oca Jovana je tako jako izbijala blagonaklonost. On prosto i iskreno govori sa svima. Kako dobrodušno zvuče njegove reči: "Budite mi zdravo moji prijatelji, vi braćo i sestre, vi očevi, majke i deco". - Kako te reči pozivaju savest na pravo bratstvo."

Predsednik opštine prati oca Jovana do katedrale. Tamo ovaj služi svetu liturgiju. Kad neposredno posle liturgije drži narodu slovo, on se pokazuje kao stanovnik jednog drugog sveta. Iz njegovih vatrenih, a ipak očinski blagih očiju, zrači svetlost sa ljubavlju i bestrašćem vladara i zahvata sve ljude koji su rastrgani od stradanja i strasti, želja i briga. I oni se priklanjaju ovoj preobilnosti duhovne svetlosti i moralne snage. Pred njima stoji prava slika Božja.

Pokazuje se da je otac Jovan otresao svu prašinu - za zemlju vezanog umovanja - i da raspoláže višim mišljenjem, osećanjem i delanjem, što ga čini sasudom blagodatne sile

Božje. A koliko je u njemu istovremeno prostote i smirenja. Ljudi bacaju pogled na njega sa osećanjem blaženstva i ganutosti. Njima se čini kao da prvi put otkrivaju nešto dobro i poverljivo, što je dosad mirovalo skriveno u njihovoj najdubljoj unutrašnjosti. Oni ga gledaju i osećaju koliko čovek zaista može da bude izvrstan; osećaju da takav čovek postoji i da on tu pred njima stoji. Sve što svaki od dobra u sebi krije, to sad oživljava i ljudi plaču od radosti pri pogledu na svoj obrazac. Ova pojava se dešava, od hrišćanskih početaka do danas, na svim pravim učenicima Hristovim.

Pritom otac Jovan ostaje potpuno jednostavan. Taj izraz poštovanja od desetine hiljada ljudi ne može u njemu da izazove ni najmanju nadmenost. To je ono što potvrđuje njegovu veličinu. U Kazanu je za vreme obeda rekao: "Svaki čovek poseduje u sebi religiozni osećaj koji je po prirodi sklon da bilo kako dođe do izražaja. Meni je Hristos dodelio božansko saosećanje koje me čini sposobnim da budim u narodu to religiozno osećanje. To me čini srećnim i ja se za to Gospodu neprestano zahvaljujem." I to je u stvari tako. Taj Božji čovek svuda budi hrišćanski duh. Tako se i sa mnom desilo. Taj njegov pogled, to njegovo slovo, onaj slušajući narod - postali su mi rečito svedočanstvo Božje, svedočanstvo hrišćanstva i života uopšte."[3]

Arhiepiskop odeski, Nikanor, pisao je u "Ruskom pokloniku" 1894: "Otac Jovan Kronštatski je zadivljujući fenomen našeg vremena. U najsiromašnijem podrumu kao i u zlatnom dvorcu on je najpoželjniji. To nije sve. On nema vremena da čita sva pisma i telegrame koji mu se šalju. Nema vremena da zadovolji ni najnužnije potrebe u jelu i snu. Gdegod dođe velike mase ga pozdravljaju i traže njegov blagoslov. Sila njegove molitve, koja je uvek prosta, često deluje potresno. I taj jednostavni, neizveštačeni čovek koji uistinu veruje u dejstvo Božje sile - sveštenik je našeg vremena."

Ko je šezdesetih godina mogao da pomisli da će Petrograd tako jednodušno da pokaže svoju veru u svemoguću silu Božju, koja se pred našim očima pojavljuje? A to je ipak jedna činjenica koja govori o promeni narodnog duha." - Jedan novinar obaveštava u "Saratovskim vestima" (br. 138, juli 1894): "Dolazak visokocenjenog bačuške, koji je svojim hrišćanskim životom i delom zadobio ljubav cele Rusije, pokazuje, očigledno, kako je duboko ukorenjena vera u ruskom čoveku, koliko je on bogat u živom religioznom osećanju; kako njegovo srce snažno odgovara na reč i delo Jevanđelja, izostavljajući prost narod sasvim, u čijem srcu pulsiraju vera i pouzdanje silom ranog hrišćanstva. Brojne slike oca Jovana daju pravu, ali ipak nepotpunu predstavu o njemu: Na njima se ne da videti ona bezgranična ljubav koja zrači iz njegovih očiju; ono čvrsto prijatno držanje, otvoreno smireno lice, produhovljeno velikodušnim osmehom, puno beskrajnog strpljenja. Gledali smo oca Jovana kako daje svoj blagoslov masi od više hiljada glava i posmatrali ga za vreme dok ga je taj narod saletao. Svi su se oko njega tiskali, molili, zahtevali njegovu ličnu pažnju, a on se držao mirno, prema svima podjednako, i pun ljubavi; nalazio je vremena da dobaci poneku ohrabrujuću reč, da potapše po ramenu, da pomiluje decu - iako je bio umoran preko mere. - Snaga njegovog moralnog uticaja počiva na ljubavi prema ljudima."

Jedna saputnica iz pratnje oca Jovana piše: "Vožnja se odvija uistinu carski. Samo svog voljenog cara može narod tako iskreno da prima i da prati. Bilo gde naš brod da

pristane, najednom se pojavljuju narodne mase koje streme ocu Jovanu. Ovo poštovanje ima nečeg silovitog u sebi. Očigledno je da verujući ruski narod time potvrđuje svoje duhovno herojstvo, svoje "carsko sveštenstvo".

Poverenje cara

Početak oktobra 1894. otac Jovan dobija telegram sa zahtevom da ide u Livadiju na Krimu, kod teško bolesnog cara Aleksandra III. On je na to rado spreman. Taj car nije bio samo nosilac političke moći, već i iskreni hrišćanin, koji je u crkvi sagledao moralnu snagu Rusije. On je podržavao crkvenu tradiciju, podizao životni nivo sveštenstva, osnivao mnoge crkvene škole, pomagao unutrašnju misionarsku delatnost i razvijao etičko-religioznu svest u narodu. Njemu je Rusija zahvalna za mnoštvo manastira i crkava, podignutih u znak zahvalnosti za spaseni život u velikoj saobraćajnoj nesreći 17. oktobra 1888. Tako je između cara Aleksandra III i oca Jovana Kronštatskog postojalo duhovno srodstvo.

Otac Jovan putuje 8. oktobra u Livadiju specijalnim carskim vozom sa kraljicom Olgom, iz Grčke, i njenom majkom - velikom kneginjom Aleksandrom. Ujutru, 9. oktobra, čim je stigao, drži u crkvi zamka svetu liturgiju sa molebnom za bolesnog monarha. Istog dana došla su careva braća, veliki knezovi Sergije i Pavel Aleksandrovič. Desetog oktobra pojavljuje se zaručnica prestolonaslednika, princeza Alisa od Hesena, koju bolesni car srdačno i po protokolu prima. To je iziskivalo svu njegovu snagu.

Jedanaestog oktobra car izražava želju da vidi oca Jovana. Ovaj beleži sledeći događaj: "Oko 11 časova pre podne bio sam pozvan. Usput sam razmišljao kako da prigodno pozdravim teškog bolesnika. Car me je primio stojeći, u punom ornatu, iako su mu otekle noge jedva dozvoljavale da stoji. Ja rekoh: "Moj caru, neka Te svedobri Bog, Car careva i Gospodar svih gospodara blagoslovi, On koji u nedokučivoj svetlosti prebiva." Potom sam izrazio svoju zahvalnost što me je udostojio da dođem kod njega u Livadiju. On je izvoleo da uzvрати: "Ja se sam nisam usudio da vas pozovem u jedno tako zabačeno mesto Rusije. Ali kad mi je velika kneginja Aleksandra to predložila, ja sam se rado složio i zahvaljujem Vam se što ste došli. Molite se za mene, ja sam vrlo bolestan." Car je bio skroman pri svoj svojoj uzvišenosti. Ja odgovorih da zapravo sad osećam srdačnu potrebu da se molim za njegovo skupoceno zdravlje, i da se i sva Rusija za njega moli. Onda me pozva u susednu sobu da se zajednički molimo. On je klečao, a ja sam izgovorio tri molitve. Njegovo Veličanstvo se molio usrdno i sabrano, pognute glave. Kad sam ja završio, on je ustao, zahvalio se i zamolio da se i dalje molim za njega. Bili smo sami. Kad sam odlazio, došla je carica i milostivo me pozdravila.

Posle pet dana car se, na opštu radost, osećao znatno bolje tako da je postojala nada u poboljšanje, ako ne i u puno ozdravljenje. Sedamnaestog oktobra svečano je slavljena godišnjica Božje zaštite carske porodice u železničkom udesu 1888. Toga dana je otac

Jovan dao caru sveto pričesće. On piše: „Ja sam svoju misiju smatrao neispunjenom sve dok visokom bolesniku nisam lično pružio svetu pričest. Ja sam imam veliku potrebu za svakodnevnim pričesćem i smatram da je ogroman nedostatak. kad ga ne primim. Po otsluženoj liturgiji u Orlandi u prisustvu uzvišenih ličnosti, odneo sam sveti putir u zamak kod bolesnika i ušao u sobu sa liturgijskim rečima: "Unutra ulazi Gospod slave. U veri i ljubavi pristupimo". Kod molitve: "Ja verujem, Gospode, i ispovedam..." car je svaku reč pobožno izgovarao i u strahopoštovanju primio svetu pričest. Suze su se kotrljale niz njegovo lice; on je dobio blagodatnu utehu.

Poboljšanje je držalo do večeri. Car je sredio tekuće državne poslove. U dva naredna dana bolesniku se stanje opet pogoršalo. Bio sam pozvan da se sa caricom i prestolonaslednikom molim za njega. Cela carska porodica se molila na kolenima, sa suzama. Car je osećao povećanu slabost; bolest se pojačano ispoljavala. Srce je otkazivalo, disanje postajalo teže, izbacivao je krv i moralo je da se pribegne veštačkom davanju kiseonika. Pri svemu tome, car je duhovno bio potpuno pribran. Nije se žalio. Pokazivao je puno samosavlađivanje i nastojao da ohrabri svoje bližnje, iako mu je sopstveno stanje bilo tačno poznato. Dvadesetog oktobra car je osećao svoj kraj. On se sa mnogo ljubavi oprostio sa prestolonaslednikom, caricom i svom rodbinom. Dok je otac Jovan služio u crkvi svetu liturgiju, car je od svoga dvorskog sveštenika primio svetu pričest. Potom je tražio da dođe otac Jovan. Ovaj priča: "Odmah po svetoj liturgiji žurio sam k njemu i ostao sam sve do njegovog mirnog upokojenja. Po želji carice održah moleban i obavih tajnu jeloosvećenja, koju je car u iskrenoj veri primio. Potom sam, po njegovoj želji, stavio i držao ruke na njegovoj glavi. Posle kraće pauze iznova počeh napadi otežanog disanja; car je patio mnogo. Donet je kiseonik. S leve strane je bila carica, ispred njega su stajala oba njegova starija sina, desno mlađa deca, veliki knez Mihailo i velika kneginja Olga; iza njegove fotelje stajao sam ja. Ne opterećuju li moje ruke isuviše Vaše carsko Veličanstvo? - upitah. Ne, odgovori car. Od Vaših ruku osećam veliku olakšicu; čim ih udaljite, meni je vrlo teško. Molim Vas ne udaljajte ih. - To dolazi svakako otuda što sam upravo došao sa svete liturgije gde sam u ovim rukama držao prečasn timer sa telom i krvlju Hristovom, primio učešća u tajni pretvaranja i pričestio se - rekoh ja. - Tako je prošlo oko pola sata. Samrtnik se bojao da je meni teško što tako dugo stojim i molio me da sednem. Onda je car Aleksandar III izvoleo da kaže: "Ruski narod Vas voli". "Da - odgovorih mu - Vaš narod me voli". Car nastavi: "On Vas voli jer zna ko ste i šta ste Vi." - Sigurno je da neko ovaj moj izveštaj smatra neumesnim. Ali pošto znam koliko ruski narod ceni svaku reč svoga cara, naročito sa njegove samrtne postelje, jer ove reči otkrivaju karakter njegovog bića, njegovu velikodušnost, dobrotu i čovečnost - ja se nisam mogao odlučiti da ih prećutim, iako osećam koliko sam nedostojan tih reči."

Poslednje časove car je proveo mirno, u krugu svojih najbližih. Oko dva sata po podne on spokojno zatvara oči u rukama Prestolonaslednika; njegova glava se spusti na caričino rame. Otac Jovan beleži: "Pun mira, on je promenio svet. Cela carska porodica je pala na kolena bez reči, predana Božjoj volji. Duša Božjeg pomazanika mirno se uznela k Bogu. Ja sam podigao ruke sa njegove glave koju beše oblio hladan znoj. Mir nek je tvojoj duši veliki caru i verni slugo Cara svih careva. Rusijo ne plači! Ako molitve za ozdravljenje tvoga voljenog cara nisu bile uslišene, one su mu ipak dale mirnu

hrišćansku smrt koja je krunisala slavu njegovog života. A to je vrednije od svega drugog.[4]

Na izričitu želju prestolonaslednika, otac Jovan prati sarkofag pokojnika do Petrograda i služi na pogrebu. Car Nikolaj II želi da on prisustvuje najvažnijim događajima u carskoj porodici. Četrnaestog novembra 1894. otac Jovan je - po želji cara - prisutan na njegovom venčanju u katedrali zimskog zamka. Petnaestog novembra 1895. učestvuje na krštenju prve careve kćeri, velike kneginje Olge. Četrnaestog maja iduće godine je doveden u Moskvu da učestvuje u svečanosti krunisanja oba veličanstva i da služi svečanu liturgiju u Uspenskoj katedrali. Godine 1904. učestvuje, na poziv cara, u krštenju princa Alekseja.

Otac Jovan povremeno šalje svoj pozdrav i blagoslov Caru i dobija odgovor od njega lično. Jedan od uskršnjih telegrama glasi: "Hristos voskrese! Neka bi Vaskrsli, svemogući Tvorac i Upravitelj sveta ispunio sve Vaše nade kao oca i monarha, kao majke i carice. Vaš verno odani, sveštenik Jovan Sergiev."

Car šalje telegrafski odgovor: "Vaistinu Hristos voskrese! Carica i ja Vam se od sve duše zahvaljujemo i molimo da i ubuduće mislite na nas kad se molite Stvoritelju sveta. Nikolaj."

Prepiska

Javno priznanje pokazuje samo delić uticaja oca Jovana na svoje vreme. Milioni ljudi, koji nikad nisu imali sreću da ga vide, bili su sa njim u vezi putem prepiske. O tome govori pošta koju otac Jovan dobija. Svaki dan poštanska kola donose pune korpe. U proseku dnevno stiže oko 200 novčanih pošiljki i oko 500 pisama i telegrama; međutim događalo se da dnevno stigne i do 6.000 pisama. Jedan poverljiv čovek, lični sekretar oca Jovana, otvara i sortira poštu dan i noć.

On notira imena pošiljaoca na dugu traku papira i predaje mu pred svetom liturgijom. Otac Jovan se za svakoga moli, a kad ih je previše, on jednostavno postavi svoje ruke na imenike i moli se da bi Bog svima pomogao, da im ispunimo molbe. I njegova se molitva umnogome ispunjavala.

Druga traka papira sadrži imena i adrese svih koji mole za posetu. Ovu traku otac Jovan pregleda u oltaru, po svetoj liturgiji, i izdvaja najhitnije slučajeve.

U svojoj lađi, kao i u specijalnom vozu za Petrograd, otac Jovan čita unapred razvrstana pisma. Poznati i nepoznati mu se obraćaju za sve svoje nevolje, opisuju najteže sudbine, otvaraju mu dušu. Teško može da se proceni šta se sve pred njim izliva, kakve tople molbe za njegovo molitveno zastupništvo, koliko iskrenog pokajanja srca i priznanja sopstvene krivice sa davanjem zaveta za popravljanje, koliko svesrdne

zahvalnosti za doživljenu pomoć. Na mnoga od tih pisama otac Jovan odgovara lično; upućuje telegrame ili šalje novac kojima je potrebno. Kao veliki poznavalac duša, on sa malo reči pogađa ono suštinsko, budi savest, daje blagodatna uputstva, koja su često dovoljna za ceo život, i vodi u pouzdanje prema Bogu. On time daje ogroman duhovni prilog.

Njegov uticaj prelazi granice Rusije. On je preko štampe poznat celome svetu. Njegovo ime i u inostranstvu pokreće mnoge da razmišljaju o smislu i cilju života. On kao magnet privlači srca sa odstojanja od hiljade kilometara i čini da za Gospoda toplije kucaju. Tako mu se obraćaju brojni ljudi iz inostranstva. Iz gradova i sela pišu mu stranci na svojim jezicima i sa verom mole - stranog sveštenika - za njegovu molitvu ili za materijalnu pomoć. U toku tri meseca stiglo je oko 200 takvih pisama iz Nemačke, Francuske, Engleske, Grčke, Italije i Amerike.

Otac Jovan svedoči o svome životu

Kad je zašao u stare godine, oca Jovana su često molili da im priča o svome životu. Godine 1888. on daje redaktoru časopisa "Sever" jedan kratak pregled o sebi. Za svoj 70. rođendan, 19. oktobra 1899. on opisuje razne momente iz svoga detinjstva i mladosti.[5] Trećeg oktobra 1901, na molbu Ep. Nazarija govori sveštenicima Nižnjeg Novgoroda o svojoj sveštiničkoj delatnosti:

"Poštovana braćo! Kao što vidim, vi ste i sami u godinama i time bogati životnim iskustvom. Ja ne mogu vas da poučavam. Ali pošto me pitate kako uspevam da blagotvorno delujem na srca ljudi, rado ću vam o tome pričati. Ja se trudim da rečima i delom budem iskren sveštenik. Zato strogo kontrolišem sebe i svoje duhovne pokrete. Da, ja vodim dnevnik, u koji beležim sva svoja skretanja od Božjih zapovesti; ispitujem sebe i tražim način da se popravljam. Često me zovu u ugledne kuće da držim molebne i bogato prilažu. Iz tih sredstava ja delim siromašnima, dajem dobrotvornim ustanovama, siromašnim crkvama, sveštenicima i, uopšte, kojima je potrebno. Ali pijanicama i lenjivcima, koji uvek samo milostinju očekuju, ništa ne dajem. Ceo dan i do kasno u noć ja sam na poslu. Moja služba me često vodi u razna mesta Rusije. Svakodnevno me obasipaju molbama tako da mi često teško pada ..., ali ja činim ono što mogu i tražim mogućnost da sve molioce zadovoljim.

Bilo gde da sam, ja svakoga dana i od sveg srca služim svetu liturgiju. Vernici u crkvi dožive moje iskreno služenje Bogu; njih od toga prožimaju sveta osećanja i revnosno se mole zajedno sa mnom. Svake nedelje i praznika propovedam Reč Božju i govorim iz sopstvenog unutrašnjeg iskustva. Ja nemilosrdno osuđujem poroke i strasti i ukazujem na zastranjenja. Zahvaljujući Gospodu, ja gledam plodove mog sveštiničkog rada. Svakodnevno se sabere u prostranoj katedrali Sv. Andreja oko 5.000 ljudi; oni slušaju pažljivo, bez galame i guranja. Kad napustim crkvu, oni me svetla lica opkoljavaju, u zahvalnoradosnom raspoloženju. To su plodovi moje propovedi i moje molitve.

Oprostite na ovim rečima; neka Gospod sačuva da ne zvuče na samohvalisanje. Jer ne činim ja to sve, nego blagodat Božja koja počiva na meni kao svešteniku.

Nama sveštenicima je data punoća blagodati, i ako ovu blagodat Božju čuvamo, onda smo mi nesavladivi."

Propoved od 21. juna 1904. dopunjuje ovaj prikaz:

"O mom duševnom stanju mogu reći da do danas sledim prastaru zapovest: "Poznaj sebe". To je u osnovi sadržina moga celog života. Tako ja upoznajem svoju krajnju bespomoćnost i ona me privodi smirenju. U stvari, sve dobro koje činim, samo je dar Božji. Ja u svemu vidim Njegovu pomoć; a sebe samog držim za krajnje nemarnog, da, najmanjeg sveštenika Rusije, jer da je neko drugi dobio od Boga moje darove, on bi sigurno više dobra učinio nego ja. Neprestano proučavanje lične prirode primorava me da uvek ostajem budan i da neprestano prosim Božju blagodatnu pomoć protiv mojih slabosti. Ovo upoznavanje sopstvene ljudske slabosti omogućava mi da i drugima pomognem, da se za njih molim, saosećam i praštam. Ovo proučavanje ljudske prirode mi je naročito dragoceno da bih shvatio glavna svojstva Božja. Ja na sebi samom upoznajem i saznajem kako je Gospod dobar, dugotrpeljiv i svemoguć, i kako brzo pomaže. On je prouzvor našeg duhovnog i telesnog zdravlja, duševne čistote i sile duha.

Ipak, braćo, ja ne vodim asketski život. Možda bi moja delatnost bila znatno uspešnija kad bih ga vodio. Ali, to pod mojim životnim uslovima nije bilo moguće ... Ja redovno na jutrenji čitam kanone. Oni me religiozno vaspitavaju. U svakodnevnom sećanju na velike pravednike i njihove duhovne podvige leži duboki smisao. Duša postepeno prima raspoloženja tih ljudi; ona se prosvetljuje i jača da bi se borila protiv greha. Kroz ova stalna jutarnja pravila unutrašnji čovek raste sve jači i jači. Ali, ja iznad svega volim Sveto pismo Starog i Novog zaveta i ne mogu bez njega da budem. Ono otkriva zakone ljudske duše i pokazuje prave puteve duhovne obnove. Ja vam sve ovo pričam iskreno kao vaš sabrat, iz ljubavi prema našem sveštenučkom činu."

Svedočanstvo o duhovnom uzrastanju

Kako se u ocu Jovanu razvija ovaj sveštenučki duh žrtve bez opasnosti da se u tokovima dnevnog života ne ohladi? Na ovo pitanje on sam odgovara. Od svoga detinjstva okrenut je nebeskom svetu: Božja služba, Sveto pismo i život svetitelja formiraju njegovu svest. Reč Božja je za njega nesalomljiva istina; Njegove zapovesti-smisao i cilj života. On sleduje vodećoj zapovesti: "Ljubi Gospoda Boga svojega... i blišnjega svojega kao samoga sebe". Iz ljubavi prema Bogu on razmišlja da bude monah. Ali ga Hrastov obrazac i saosećanje sa drugima opredeljuje da prihvati sveštenučku službu. On veli da su stotruko blaženi pustinjaci koji idu u samoću da bi nepodeljeno služili Bogu.

Ali i onaj koji stoji usred sveta, mora da se bori za spasenje svoje duše, mora da ispunjava zapovesti i da se suprotstavlja svim iskušenjima.

Otac Jovan vrlo ozbiljno shvata sveštenečki poziv. On često razmišlja o svom uzvišenom pozivu: Šta je sveštenik? On je Božji poslanik. Na svakoj službi Božjoj, na molitvi, on stoji pred prestolom Najvišeg čijoj su sili nebo i zemlja potčinjeni. On neprestano govori o Bogu i - Bog mu odgovara. Njegovoj zastupnoj molitvi poveravaju se najveći kao i najmanji. On može da se moli za ljude, za svaki dar i za oslobađanje od svakog neduga. On stoji pred praznikom života i blagodat, pred Božjim svedobrim, svemudrim i svemoćnim Gospodstvom. Kakav treba da je on? Kakvu samo bestrasnost treba da ima sveštenik! On uvek mora da živi u Duhu Hristovom, sve ljude da voli ljubavlju Hristovom i da ih posmatra Njegovim čistim, nežnim i bezazlenim pogledom. On svima treba da bude sve. On je nosilac dugotrpljive ljubavi, predstavnik istine i postojanosti Crkve. On uvek treba da ima ljubavi: kad se moli, kad vrši tajne ili kad opšti sa ljudima, ali prvenstveno kad obavlja božansku liturgiju - taj sveti obred neizmerne Božje ljubavi. Za tu se ljubav otac Jovan bori u svom unutrašnjem svetu, kao i na svom delu: "Da li je lako imati savršenu ljubav? Ljubav - to je sam Bog. Sveštenečko dostojanstvo je uzvišeno; to je čast Hristova. Mi smo obučeni u blagodat Njegovog sveštenstva. On Sam deluje kroz nas."

Kako se otac Jovan priprema za ovu službu? On priča: "Od prvog dana mog sveštenoslužbenja sledio sam pravilo da se u najvećoj meri iskreno odnosim prema svom sveštenečkom delu; da strogo pazim na sebe i svoju unutrašnjost. Sa ovim ciljem sam, pre svega, pristupio čitanju Svetog pisma Starog i Novog zaveta i otuda sam crpeo mnoge pouke i kao čovek, i kao sveštenik, i kao član društva. Zatim sam počeo da vodim dnevnik u koji beležim o svojoj borbi sa mislima i strastima, o pokajničkim osećanjima i skrivenim molitvama Gospodu; o zahvalnim osećanjima za izbačivanje od iskupljenja i o Njegovoj stalnoj pomoći. Takođe sam bio stavio sebi u zadatak da svakodnevno služim svetu liturgiju i da se molim za ljude kako bi u beskrajnoj žrtvi izmirio stvorenja sa njihovim Tvorcem. Svake nedelje i praznika držao sam u crkvi besedu. Sem toga, brinuo sam se o sirotinji, jer sam i sam bio siromašan, i tražio sam ljude koji su zapali u nevaljalstva da im ukažem na pravi put." [6]

Tako je otac Jovan krenuo jedinstvenim putem ka savršenstvu i sjedinio asketski put sa svojom sveštenečkom službom. Dok je kao gradski sveštenik stalno među ljudima, on se istovremeno vežba u strogom samoodricanju, samoispitivanju i neprestanoj molitvi srca. Uz to je od samog početka upućen na samog sebe; njemu nedostaje društvo ljudi sa istim shvatanjem kao i usamljenost koja pomaže, pre svega nedostaje mu iskusan starac (duhovni otac) da bi ga vodio u duhu hrišćanske askeze i uputio u visoku umetnost neprestane molitve. Sve osnovne elemente duhovnog života, koji su razvijeni u monaštvu, morao je samostalno da izbori u datim teškim životnim okolnostima. Njegov učitelj je bio: Hristos i Njegovo Jevanđelje.

Sveto pismo i služba Božja

Otac Jovan živi od reči Božje. Ona određuje njegov pogled na svet, kao i njegovo delanje. On kaže: "Jevanđelje je bilo moj učitelj, vođa i pomoćnik, još od detinjstva dobro poznat". On se svakoga dana udubljuje u ovu knjigu života: "U perionicama zlata odvaja se pesak i izvlači zlato. Ali se, kao što je poznato, ne dobija sve zlato od prvog pranja, nego se ponavlja. Slično je i sa Jevanđeljem. U početku mi vidimo najviše jedan odsto njegovog svetlog zlata. Zato ono mora uvek iznova da se čita, te da se svaki put - kad se oči naviknu na svetle varnice - otkrije više zlata. Ja volim Sveto pismo i bez njega ne bih mogao da živim. Kakav samo sadržaj ono krije, kakve zakone duše ono otkriva! Kolika uputstva za duhovnu obnovu ono pruža!"

Blagodatni spisi crkvenih otaca utiču na njegov duh. Mladi sveštenik živi u duboko zasnovanim posmatranjima. O tome svedoči njegova beseda u januaru 1856. - mesec dana po hirotoniji: "Ne posmatraj Jevanđelje kroz mutni zastor tvoje strasnosti. Gledaj ga čistim okom srca i videćeš ga u sjaju Božjeg sunca. Saznaćeš da je u njemu svetlost za tvoj razum, sa kojom neustrašivo i radosno možeš da ideš kroz smrt. U predivnom svetu Božje svetlosti ti saznaješ da nema umiranja. Raspadanje tela je samo posledica greha i zakona promenljivosti svega vremenog. Ti ćeš moći da iskusiš kako Reč Božja dodeljuje tvom srcu blagodatan život, greje ga, čisti i prosvetljuje. Sveti i radosni potres prožimaće tvoje telo do kostiju, pa ćeš da čuješ radosni poklič svih stvorenja i sagledaš vojske anđela oko Svedržitelja. Neke od njih vidiš kako po volji Tvorca silaze na mračnu zemlju da bi u staranju - punom ljubavi - verno čuvali njene elemente..., da bi štatile svakog čoveka i upravljale ga prema Gospodu - tog slabog čoveka koji, pogružen u tamu i nečistoću, jedva da se brine za svoje spasenje. Tvoje oko srca će da zapazi, takođe, i mračne - zle duhove, ali te oni u prisustvu nesavršenih silnijih, svetlih vojski, neće moći da uplaše. Ti ćeš iz dubina srca da slaviš Gospoda Koji te od njih štiti. U prisustvu ljubavi Božje, tvoje će srce da se širi i da obuhvati sve ljude. Ti ćeš svima želeti da postignu spasenje. Od sveta svetlih duhova i od duhova tame okrenućeš svoje oko na vidljivi svet, na poredak zvezda i tvoje zemlje, što Svemogući obuhvata pogledom kao trun prašine. Nebeska tela ti govore o Božjoj sili i slavi. Tvoje prosvećeno oko srca videće, u svim stvarima, Božje providenje. Poredak celine, kao i svih delova, govori ti o Njegovom prisustvu. Ako na Sveto pismo gledaš kako treba, onda te zahvata neki unutrašnji nagon prema svemu istinitom i dobrom te revnuješ, težeći ka Gospodu koji je najviša istina, lepota i dobrotu. Bog ti postaje središte kojem neprestano težiš sa svim svojim mislima, osećanjima i htenjima. Tebi je sad najveća sreća da Njemu služiš, da dostigneš svaku vrlinu, da ispuniš svaku zapovest. I tebe će skrozirati neka vatrena delotvorna sila, koja se kroz Reč Božju uvek iznova razgoreva". [7]

Otac Jovan se neprestano udubljuje u Božju službu: "Ideju Božje službe treba sasvim svesno prihvatiti. Jer ta ideja je istovremeno duša onoga što joj daje jedinstvo, bogatstvo života, silu i istinu. Većini ljudi ova ideja se izmiče. Služba Božja sadrži: celokupnu hrišćansku nauku, etiku i dogmatiku; Božje providenje sa ljudima kao slikama Božjim; celu istoriju Starog i Novog zaveta; istoriju Crkve. Božja služba obuhvata: stvaranje sveta i čoveka; blaženstvo raja; grehovni pad, prevaru čoveka i kaznu koja je

usledila, njegovu kasniju nemoć, poročnost i neodložnu potrebu pokajanja; vernost Božju prema Sebi i prema čoveku; najavljivanje Spasitelja i Njegovog spasonosnog dela - Njegovu čudotvornu nauku, Njegovo delo, stradanje, smrt i vaskrsenje, vaznesenje i silazak Svetoga Duha; osnivanje Crkve i njeno širenje; obnovljenje i proslavljenje ljudske prirode - njeno oboženje u Hristu. Božja služba krije: svu neizmernu ljubav, dugotrpeljivost i milosrđe Božje prema čoveku. Kako samo ogromnu mudrost sadrži naše pravoslavno bogoslužjenje! Ono zahvata ceo život duše, njenu hranu, vaspitanje i lečenje. Njegove pesme, molitve, psalmi i kanoni odišu božanskim posmatranjem, najdubljim pokajanjem srca i duhovnom istinom. Svetlost, vatra i duhovna sila žive u njima. Krug naših liturgijskih knjiga upućuje na jedno ustrojstvo koje je božansko, ne samo ljudsko. Ali najsnažnija Božja služba je sveta liturgija - ta tajna ljubavi Božje, obnovljenja i oboženja čoveka. Sam Hristos svakodnevno silazi u oltar i čini čudo pretvaranja. On se ceo žrtvuje, postaje hrana i piće i nastanjuje se u nama. On tako prožima trojičnu ljudsku prirodu - misao, osećanje i volju - duhovnom silom Njegove istine, dobrote i blagočestija. On čisti, isceljuje i obnavlja ljudsku prirodu." Otac Jovan svakodnevno služi svetu liturgiju. Ovu dobrovoljnu dužnost on smatra ne samo svojom obavezom, nego najvišom školom moralnog usavršavanja ... Sa kako čistom, pripremljenom i uzvišenom dušom treba učestvovati na svetoj liturgiji; kako revnosno o tom obredu treba razmišljati, kako se vatreno moliti, svoje greške okajavati i prositi od Gospoda očišćenje i obnovu. Za sveštenika je služenje svete liturgije ogroman zadatak, veliko moralno naprezanje, jer on mora uvek iznova i najbrižljivije da se za to pripremi; mora da bude prožet vatrenom ljubavlju prema Bogu i ljudima, da srcem i razumom živi potpuno u Bogu, da se saglašava sa Božjom voljom, slobodan od svake strasti prema ljudima i stvarima.

Samoispitivanje i duhovna borba

Otac Jovan se svesno trudi da živi u Bogu. O tome svedoči njegov dnevnik. "Od početka moga sveštenosluženja prihvatio sam kao zadatak da strogo pazim na sebe, pre svega na svoj unutrašnji život. Pri tom sam odmah kroz iskustvo saznao da na svom duhovnom putu imam posla sa jakim, zakulisnim, budnim i u najvećoj meri pokvarenim suparnikom i njemu služećim duhovima, po rečima Apostola: "Naša borba nije sa krvlju i telom, nego ... s duhovima pakosti ispod neba" (Efes. 6,12). Iskušenje je počelo sa neprilikama i kušanjima koja su kočila svaku dobru akciju; protivnici su me slično razbojnicima progonili, kako u mojoj duši tako i spolja, na molitvi i na sveštiničkoj dužnosti, što znači, da me je Bog učio veštini duhovnog iskustva. Kao duhovni borac, ja sam morao uvek budno da motrim na mučke napade koji su me ugrožavali raznim strastima i strahom; s početka sam trpeo smućenost, ucveljenost ili poraze, mada sam ih sa svoje strane tukao oružjem vere, molitve, najbolnijeg samopoznanja i svetog pričešća. Ova borba mi je jasno pokazala koliko slabosti i strasti nosim u sebi; koliko nečestivi nalazi kod mene mesta; koliko moram da se borim sa samim sobom i svojim lošim osobinama i navikama da bi ih pobedio. Tako je počela unutrašnja borba u samoposmatranju, oštroj duhovnoj budnosti i vežbanju u neprestanoj molitvi. U toj stalnoj borbi, punoj bola, u kojoj je i telo stradalo, Gospod me je učio da poznam

bezbrojne zamke nenavisnika te uvek da budem odgovarajuće naoružan. Kao slab i lako ranjiv čovek, morao sam da se molitvenim naporom obraćam našem moćnom Gospodu kako bi me On naoružao za tu unutrašnju borbu i, sa Njegovom pomoći, ja sam na kraju izašao kao pobednik. U toj duhovnoj borbi koja i do danas traje, ja sam jasno iskusio Božju blizinu, Njegovu bezgraničnu dobrotu i pravičnost. Od Njega mi je očigledno dolazila brza i uspešna pomoć. Moji jaki neprijatelji su bežali, a ja sam dobijao slobodu i mir duše." Otac Jovan beleži: "Unosi se što je moguće pažljivije u svoj duševnoduhovni svet, koji je pun najviših misaonih i moralnih vrednosti, a ne dozvoli da te privlači ovaj prolazni telesni svet. Jer, nebo i zemlja će proći po Božjoj neizmenljivoj reči, dok Njegovi zakoni ostaju za svu večnost. U tvom unutrašnjem svetu očekuju te mnogi zadaci i naponi, jer se čovek greši o božanski poredak, vređa u duši svojoj i u telu zakone Tvorca. Mora duboko da se gleda u svoju svest i kontroliše svaki pokret duše. Zapovest: "Poznaj sebe" ne važi uzalud kao prvo slovo azbuke kod samousavršavanja. Neprestano posmatraj svoje srce sa svim njegovim pokretima. Neka ti to bude nauka svih nauka. Ko sam ja? Pa ja sam ponor greha i buntovništva protiv Svedržitelja. Kolika samo hordi ubitačnih strasti neumorno deluje u meni od jutra do večeri, i u samom snu. Nedostaje mi svaka vrlina i dobro delo. Uz to sam nemoćan da i deo od zapovesti Božjih ispunim svojom sopstvenom snagom. Kako je pokvareno moje srce, kako unakažena Božja slika u meni. Koliko mi napora predstoji da bi se očistio; koliko uporne neprestane borbe.

Razne strasti vladaju našim srcem: samoljublje, samosažaljenje i neumorna briga za telesno dobro, lenost i čulnost; gnev, slavloljublje i gordost; pohota, tvrdoća srca, zavist, mržnja i zlopamtljiva pakost; neverovanje, malodušnost, melanholija i očajanje. Svaki od ovih pokreta obmanjuje, pritešnjuje, zbunjuje dušu i neprestano odvlači našu pažnju. Ako se to odmah ne suzbije, vremenom hvata korena i zahvata konačno celog čoveka, njegove misli i osećanja, želje i postupke.

Telo se stalno podiže protiv duha. Telo je spremno da sve učini predmetom svojih zadovoljstava: samoljublja, slastoljublja, pohlepe i dobiti i slavloljublja; da unakazi razum, osećanje, pamćenje i poimanje. Telesni čovek se udaljuje od svojih bližnjih, zatvara se u sebe i služi samo svojoj koristi, svojim samoživim motivima. U svakom čoveku deluje, vidljivo ili skriveno, bezakonje.

Pored iskvarenosti ljudske prirode, posredi je i jedna druga realna zla sila koja raspiruje naše strasti i tako, postepeno, uzima čoveka pod svoje: svi koji su zarobljeni strastima, oni su u stvari posednuti, gordi, slavloljubivi i zlopamtljivi, tvrđice i lukavi, opadači, mrzioci i zavidljivici. A po čemu se poznaje uticaj i prisustvo zloga? Onaj koji sebe posmatra, primećuje: kako njegova, inače tiha i mirna duša, pod navalom strasnih predstava, kao nekom neprijateljskom silom pokrenuta, zapada u pometnju; kako se u njegovoj unutrašnjosti nešto budi protiv sopstvenih čvrstih uverenja i najplemenitijih osećanja, i potresa veru. I to sa takvom silinom da sa suzama mora da se brane svoji ideali od takvih nasrtanja. Eto, to je zapravo delovanje tih zlih duhova podnebesnih.

Greh je brz kao munja i može svojim ubitačnim otrovom da zarazi dušu u jednom jedinom trenutku. Stoga mora cela opsena greha i njegova ubitačnost na vreme da se

uvide i da se prema svakom grehu oseti gađenje. Strasti treba mrzeti kao izrode zloga, kao smrt našega duha. Njima se treba suprotstaviti celim svojim unutrašnjim čovekom.

Ne štedi ni jedan jedini greh u sebi, raspinji ga rado i revnosno u svakoj prilici; odreci se sopstvenog ja i neprestano udaraj po tvom samoljublju, samodopadljivosti i buntu, razdražljivosti i gnevu; po svakoj čulnoj požudi i neuzdržljivosti; po lakomosti, laži, zavisti i mržnji; po svoj tvrdoći srca, pakosti i osvetoljublju, osuđivanju i nabeđivanju drugih; udari po seti, strahu, malodušnosti i očajanju Mrzi, gnušaj se svih lopova duše, odlučno ih odbijaj, uništi ih sasvim u sebi. S druge strane voli sve dobročinitelje koji povrede tvoje samoljublje i nenamerno bude tvoje strasti, kako bi ih ti poznao i mogao da im se suprotstaviš. Ne kloni duhom, ne gledaj na bol, nego na korisne posledice. Zar ti ne činiš sve radi svog fizičkog zdravlja? Koliko li tek treba da se brine o zdravlju i spasenju duše koja poseduje večni život!

Mi treba da izučimo umetnost svih umetnosti, da se izborimo protiv greha, tog našeg podmuklog i moćno neprijatelja. Samo, ja unapred hoću da vam kažem da ta borba prevazilazi ljudske snage. Neka se niko ne oslanja na svoju sopstvenu moć, na svoju pamet, snalažljivost ili hrabrost. Neprijatelj je jači od svih nas. Ali mi treba da se poverimo Hristu koji je za nas pobedio protivnika i podario nam svoje ime, svoj Krst, svoju blagodat i snagu."

Silnu pomoć u duhovnoj borbi pruža nam Isusova molitva, koja od početka Hrišćanstva prati bogotražitelje. Molitvenik se neprestano i od srca obraća Hristu: "Gospode, Isuse Sine Božji, pomiluj me grešnog, podari mi Tvoju milost koja preobražava biće". On živi u stalnom prisustvu Božjem, pred Njim otvara svoju unutrašnjost i saznaje Božju svemoguću pomoć.

Sve moje nevolje nastaju u mome nevidljivom razumu i srcu. Zato mi je nužan i jedan nevidljivi spasilac koji poznaje moje srce. Ako te muči bilo kakva nametljiva maštarija ili neki strastan pokret kao: zloba, gnev, zavist, mržnja, malodušnost, samoljublje, samovolja, ili čulni prohtevi - onda se, brzo obrati, u najbolnijem samopoznanju, Hristu. Ako te pokriva tama, sumnja ili očajanje, onda od srca prizivaj Njegovo ime. U Njemu ćeš naći saznanje, pouzdanje, i mir. A ako ne želiš da podnosiš stalna nespokojsva od neprijatelja, onda stalno ponavljaj u tvome srcu Isusovu molitvu: "Gospode, Isuse Hriste, Sine Božji, pomiluj me grešnog". Pri mojoj iskrenoj molitvi Gospod uvek progona kušaća, koji je samo kroz moju sopstvenu opačinu jak. Protiv nevidljivog protivnika podiže se nevidljivi Bog, protiv jakog - Svemogućí. Zato se svakog trenutka obraćaj Hristu, misli stalno na Njega, i spasićeš sebe i druge. Bez Njegove blagodatne pomoći, ti ne možeš da pobediš ni jednu jedinu strast, ni jedan porok. Prizivaj ga stalno, jer On je zato došao u svet, da nas osnažuje u Duhu Svetom, da nas čisti i da nas oslobađa. Ne kloni duhom i primi k srcu Božju reč: "Ko meni dođe, neću ga odbiti". - Moli se bez prestanka, da ne bi tvoja duša iznenada pala u iskušenje. Vežbaj se u neprestanoj molitvi srca, dok ona ne počne u njemu da radi, čak i u snu. Razum, srce i volja - ceo unutrašnji čovek treba da se okrene Bogu, treba vatreno da teži ka pokajanju srca c unutrašnjem preobraćanju. Sve duševne snage treba da budu prožete kvascem blagodati, koja pokreće ka dobru celog čoveka. Koliko nam je potrebno pokajanja i

srdačne molitve Bogu, milosrdnosti i sile Njegove blagodati da nas prosvetljava, daje mir i učvršćuje, i kako često primamo ovu blagodat i postizemo duhovnu pobjedu? Bolno samopoznanje pri uzdržljivosti i neprestanoj molitvi vodi u očišćenje od greha, duševnom miru, sjedinjenju sa Bogom, ka sinovstvu i smelosti pred Njim. Dovoljan razlog dakle, da se trudimo i da svoje slabosti od sveg srca revnosno odbacujemo. Slava Tebi Hriste! Ti si moja snaga i svetlost moga razuma, moj mir i moja radost. Ti me oslobađaš iz dana u dan od svih mojih nevidljivih protivnika koji napadaju moj razum, kao i moje srce, i pogađaju me najosetljivije na mom životnom izvoru. Moljenje je dokaz moje razumom obdarene ličnosti, moje bogosličnosti. Ja u slobodi mogu da uzdignem svoje srce i um ka mome Tvorcu, da iz Njegovog neiscrpnog praznika crpim sve darove duha kao i tela, da ih u sebi umnožavam i da se beskrajno usavršavam. Molitve su trenutci najviše aktivnosti ljudskoga duha, otkrovenje njegovih najplemenitijih sposobnosti. Moljenje je ogroman podvig duha pri živom ispitivanju postignutog, pri bestrasnom odmeravanju svojih namera i osvećivanju budućih poduhvata. To je zajednica sa Bogom u oblasti najviše istine, lepote i dobrote.

Moli se kao dete prosto i stopi se sa sadržajem tvoje molitve tako, da molitvu prineseš iskreno srcem i umom. Bog je sav istina i dobrota. Tako neka bude i tvoja duša bez podvojenosti.

Misli na to da je Bog sasvim duh, sasvim razum. Tako i tvoja molitva treba da bude sasvim duh, sasvim razumna. Bog je punoća slobode, tako i tvoja molitva treba da struji iz tvog slobodnog srca.

Molitva je živa čim moj razum shvati njen smisao, srce saoseti i cela volja teži ka volji Božjoj. Srce mora bezuslovno da se drži pod kontrolom; ne pustiti ni jednu jedinu reč koja ne dolazi iz dubine srca. Ako naučimo da pred Bogom iznosimo samo ono što u svesti imamo i osećamo, onda ta iskrena molitva čisti naše srce i mi ne dozvoljavamo sebi u životu nikakvu laž.

Oko molitve se treba truditi. Ko preduzme neko delo, treba da istraje do kraja i da se pred sobom samim ne pravda. Ako si uzeo na sebe određeno pravilo molitve, onda ga ispunjavaj savesno, bez samosažaljenja, čak i ako si od tvog dnevnog posla sasvim iscrpljen. Ne dozvoli sebi ni najmanju nemarnost, nego od srca svakodnevno obavljaj svoje molitve kao Božje delo. Samo iskreni napor i najbolnije samopoznanje dovode srce Bogu. Ako prisiljavaš sebe na molitvu, onda ti Bog šalje - po meri tvoga truda - punoću svetlosti, duhovne toplote, mira i radosti. Mi se nikad ne molimo uzalud. Sa svakom molitvom nama pridolaze darovi božanske blagodati, sile, pomoći i isceljenja. Naš Bog je praznik milosti.

Pri molitvi treba da se ima tako čvrsta i nepokolebljiva vera da svaka sumnja potpuno otpadne, jer Bogu je sve moguće. Pri tom je potrebno živo pouzdanje da Bog sve ispunjava, jer Njegovo je biće - dobrota, Njegovo delovanje - ispunjenje, Njegova ljubav - darovanje. Položi sve svoje pouzdanje na Boga. Veruj samo: da je On uvek kod tebe i da ti sve možeš.

Božja svemoć prožima svemir i, kao u žiži, sabira se u onom čovečjem srcu koje ispunjavaju pouzdanje i ljubav. Unutra se ogleda trojedino sunce pravde. Po meri naše vere ono obasjava i zagreva dušu u molitvi. Ako mi ovo duhovno sunce upravimo kroz naš um, kao kroz lupu, na naše srce tako da to sunce svom snagom i svetošću na njega deluje, onda se srce osvetljava i pali na njegovoj, ljubavljui ispunjenoj, vatrenoj delatnosti. Njegova se sila pridodaje ovome srcu; ono sve odlučnije i snažnije teži Bogu u meri u kojoj se čisti i oživljuje.

Molitva je disanje duha, duhovna hrana i piće, duhovna svetlost i vatra. Veruj čvrsto da, kao što prosto uzimaš u sebe vazduh i hranu, tako i tvojom verom preko molitve dobijaš sve darove Duha.

Kod molitve je najvažnija živa, osvedočena vera u Boga; upravi na Njega tvoje oko srca, osećaj Ga živo pred sobom, u sebi, i onda Ga moli za sve što želiš u Isusu Hristu i Duhu Svetom. Tako će ti i biti. U momentima tvoje čvrste vere, tvoje ljubavi prema Bogu, On je sjedinjuje sa tobom, postaje ti sve i ispunjava sve što ti treba za spasenje tvoje duše i tvojih bližnjih. Ti učestvuješ u Njegovom Božanstvu. Ti govoriš i - to biva.

Otac Jovan je sve svoje potrebe iznosio pred Boga. On se molio, takođe, i za pravilno svoje sveštenikovanje i kasnije svedoči: "Od sveg srca zahvaljujem, Tebi životodavče, što si mi uslišio molitvu za ljubav prema bližnjima i za preziranje svega zemaljskog. Ti si izlio u moje srce razumom obdarenu, blaženu, mirotvornu ljubav. Učvrsti je u meni da bi bio Tvoj iskreni sin."

Otac Jovan zasniva svoju ljubav prema bližnjima na Božjoj ljubavi i svojoj hrabroj molitvi pred Bogom.

Sveštenika izgrađuje Jevanđelje i služba Božja, povlačenje u sebe i neprestana molitva srca. Aktivna ljubav prema bližnjima čini da on sazreva. Pri tom, otac Jovan nikada sobom nije bio zadovoljan. Njegova duhovna zrelost mu je zapravo omogućila da pozna kako je mukotrpan i dug, pun bola, ali blažen put do onog sveštenstva u sili Hristovoj. On zna da tek počinje da uči. Za njega su 53 godine sopstvene aktivnosti - ta škola. Ja još uvek učim - imao je on običaj da govori sve do duboke svoje starosti.

Starčestvo

Otac Jovan je neposredno duhovni otac, starac Rusije. Njegov život je izraz hrišćanskog školovanja, a njegovo starčestvo plod toga. Šta ovim hoće da se kaže? Reč "Starac" označava jednog mudrog starog čoveka. U monaškim zajednicama - starci su iskusni monasi koji vode čist život i upućuju na to svoju sabraču. Ali stvarni pojam starca je: blagodatan, duhovno prosvetljen čovek, koji živi u Bogu i vodi ljude.

U smislu pravoslavlja, pravi revnitelji duhovnosti prelaze, stepenicu po stepenicu-redosled unutrašnjeg očišćenja, preobraćanja, preobraženja, čak oboženja celog svog

bića. Po meri njihove bestrasnosti oni se oslobađaju ogrehovaljenosti, i u njima oživljava prilika Božja. Oni stiču vlast nad svojim duševnim silama: razumom, osećanjem i voljom, i stoje u punoj harmoniji sa voljom Božjom. Oni su Božji prijatelji, bogonosci. Kao takvi, oni primaju blagodatne duhovne darove (harizme) kao: duboko smirenje, plamenu Božju ljubav, praćenu vatrenom revnošću u dobru, mir i radost, najvišu slobodu duha, dar prozorljivosti i rasuđivanja, dar proroštva ili silu da čine čuda.

Neki, od tako prosvećenih, bivaju pozvani da upućuju druge i da ih vode. Apostol Pavle pominje tri službe: Apostolstvo, učiteljstvo i proroštvo.[8] Ovo poslednje se sastoji u blagodatnoj prozorljivosti, pri čemu se vreme i prostor nesmetano savlađuju, ljudska duša providi i objavljuje se volja Božja. Jedan odraz te proročke službe čini starčestvo. Starci upućuju, opominju i osnažuju ljude (1. Kor. 14); oni leče telesne slabosti i bolesti duše; upozoravaju na nastupajuću opasnost i ukazuju na pravi put. Njihova smela molitva za one koji im se poveravaju daruje oprostaj grehova i moć za suprotstavljanje daljim iskušenjima. Na najvišim stepenima starčestva oni dobijaju punu slobodu ispoljavanja svojih čudotvornih snaga. Kao bogonosci, oni žive u Duhu Svetom. Misli i saveti koje oni daju, nisu proizvod njihovog sopstvenog razuma, već neposredna uputstva Božja.[9] [10]

Starčestvo predstavlja visoku etiku. Ono je organski vezano za asketsko revnovanje i cveta prevashodno u krugu monaštva, nezavisno od spoljašnjih stepena dostojanstva.

Počev od 4. veka starčestvo predstavlja vodeći princip asketske revnosti. Starac neophodno postaje duhovni otac (pneumatikos pateras) svih koji traže spasenje, koji se kao duhovni sinovi ili kćeri slobodne volje i sa punim poverenjem obraćaju njemu. Odnos između "duhovnog oca" i "duhovnog sina" zasniva se u Bogu. Učenik bira svoga starca, poverava mu se neograničeno, otvara mu svoju unutrašnjost i sledi njegovim uputstvima kao nalogima Božjim. Starac uzima na sebe odgovornost za svoga učenika, upućuje ga i određuje mu način života. Na osnovu sopstvenog iskustva on je osposobljen da ga nauči umetnosti najbolnijeg samopoznanja i srdačnog pokajanja, da ga uputi u nevidljivu borbu protiv maštarija i strasti, u to - kako se čisti srce, kako se stiče vrlina i bestrašće. Tako starac, kao Božji prijatelj, vodi svoju "duhovnu decu" ka sazrevanju u Hristu. Njegovo se vođenje zasniva na duhovnom opažanju koje mu omogućuje da ljude providi do dna njihove duše, da sagleda duhovni sklop svojih učenika, njihov karakter i stepen njihove zrelosti; da pozna začetke njihovih slabosti i upotrebi podesne mere za njihovo spasenje. Tako starac postaje iskusni lekar duša. On se koristi darom rasuđivanja i razlikovanja duhova, pošto neprestano ima posla sa zlom koje se pokriva senkom dobra. Njegova prozorljivost se ispoljava u sposobnosti da uđe neposredno u moralno stanje drugih, da u njihovim dušama čita, čak i sa odstojanja; da sazna njihove postupke, čak i motive. Ovaj dar opisuje poznati starac Varsanufije na svom životnom kraju: "Govori se da starci poseduju prozorljivost i proročki objavljuju ono što će se desiti. U stvari, njima su kao moćni darovi duha dati: rasuđivanje i duhovno zapažanje. Pored svojih fizičkih očiju, oni poseduju duhovne oči, pred kojima je ljudska duša otvorena. Pre nego što čovek registruje jednu misao, oni tu misao već vide duhovno, čak vide i njen povod i izvor. Njima ništa nije skriveno. To duhovno

gledanje ne ograničavaju ni prostor ni vreme. Ti si otišao i misliš da te ja ne vidim, dok te ja ipak vidim kad god hoću i to sa svim tvojim mislima i postupcima." [11]

U dnevniku oca Jovana nalazimo odgovarajuća izlaganja: "Kao što mi zdravim očima vidimo oko sebe predmete, tako je pravednicima Božjim dato da u svetlosti Duha Svetog i posredstvom Božje blagodati vide srca, misli i želje ljudi... Svetitelji poseduju savršenu duhovnu moć zapažanja; njima ne izmiče ni jedan jedini pokret srca. Jer je Duh Sveti, u kojem oni stoje, svuda prisutan, On sve vidi ... Tako i prosvećeni gledaju svojim umom srca najtajnija zbivanja kod ljudi i o njima govore.

Zato njihovi iskazi poseduju neporecivu snagu. Oni se sreću sa dubinom čuvstva, bude svest, otkrivaju davno zaboravljena sagrešenja, oslobađaju od trajnih poroka i strasti, čak pokreću na trenutna obraćanja. Takođe, puna moć njihove zastupne molitve pruža pomoć i ozdravljenje neizlečivima. Njihova granitna vera zapaljuje veru kod drugih; njihovo prebivanje u Bogu budi pouzdanje i privodi ljude Bogu.

.U svim vremenima, dosad, u Istočno-pravoslavnoj crkvi deluju takve prosvećene ličnosti. U vodeće starce se ubrajaju: Antonije Veliki, Makarije Egipatski, Jovan Lestvičnik, Simeon Novi Bogoslov, Grigorije Palama i ostali Oci iz "Dobrotoljublja."

U ruskom monaštvu se ističu: Nil Sorski, Sergije Radonješki, Pajsije Veličkovski i mnogi drugi. U 19. veku starčestvo u Rusiji doživljuje evoj procvat u starcima iz Optina Pustinja i u Serafimu Sarovskom. Svi ovi veliki starci sazrevaju u potpunoj usamljenosti. Oni su se decenijama trudili prema oprobanim metodama asketskog školovanja, po uputstvu iskusnih. Najzad, prizvani u starčestvo, oni pomažu iz svojih samica, pre svega monahe, a i mirske ljude koji im se obraćaju.

Život i delo oca Jovana nose crte tog starčestva. Ali njegov razvoj, kao i njegovo delanje, pokazuju sopstveni pečat. Otac Jovan je od početka lišen manastirske usamljenosti i svakog rukovodstva. On je potpuno bio upućen na samog sebe. Hristos mu je obrazac, Jevanđelje, učitelj. Njegov asketski trud, da bi vodio život u Bogu, odvija se neprimećeno, u svojstvu njegove požrtvovane sveštenečke službe. Tu on postiže bestrasnost i živo bogozajedničarstvo, kao i blagodatne sposobnosti - veru čvrstu kao granit, nadprirodno saosećanje, blagodatnu celebnu snagu, punu moć zastupne molitve, prozorljivost, nadprirodnu radnu energiju, mir i radost duha.

Otac Jovan, kao starac, deluje neupadljivo, usred naroda, bez spoljašnjeg razlikovanja od drugih sveštenika. On na prost način sobom otelovljuje zakone spasenih stvorenja i otvara put ka Bogu kojim svaki može da ide. On u ljudskim srcima budi veru, pouzdanje u Božju ljubav; srce se oslobađa od svih svetovnih interesa i veza, i revnuje u želji da služi Bogu u duhu i istini. Time započinje sledbeništvo Hristu u unutrašnjosti srca. Ovo sledovanje Hristu, u unutrašnjosti srca, bila je vodeća crta u životu prvih Hrišćana. Kao i Sam Hristos, Njegovi učenici su delovali među ljudima u svetu, ali njihovo srce i duh su bili u Bogu. Tom istom putu sledio je i otac Jovan. Zato je on upućivao svoje učenike da upoznaju svoja srca s jedne, i Božju ljubav s druge strane. Mnogi od njih stoje, kao i on, usred javnog života i dalje vrše svoja dotadašnja zanimanja. Neki rade na raznim

zadacima Svetoandrejskog bratstva ili u Domu radinosti. Drugima otac Jovan preporučuje bogoslovske studije ili monaštvo. Oba puta vode istom cilju - životu u Bogu.

U učenike oca Jovana, njegove duhovne sinove i kćeri, spadaju ljudi svih narodnih slojeva, prosti i ugledni, učeni kao i neuki; takođe, brojni episkopi, sveštenici i monasi. Mnogi od njih se i posle nekoliko decenija obraćaju za sva važna životna pitanja svome duhovnom ocu - starcu, i njegova uputstva smatraju kao volju Božju. On straži nad njihovim životom, prati ih u molitvi i pritiče im, gde je nužda, u pomoć.

Nebrojeni drugi, u svojim životnim krizama, obraćaju se njemu; pitaju i pismeno za njegov savet, traže molitvu, slede njegove reči i mnogi menjaju svoj život.

Naročiti odraz starčestva oca Jovana čini njegov Dnevnik. On raspravlja sva pitanja koja danas muče naš duh i daje jasna uputstva u umetnosti bogopoznanja i samopoznanja; u borbi protiv svojih grešaka i slabosti, u ljubavi k Bogu i bližnjima, u molitvi srca i životu u Bogu. Njegova prosta izlaganja kriju u sebi snažna unutrašnja iskustva. Sve što su učitelji duhovnog života u hiljadugodišnjim iskustvima zapisali u Filokaliji Svete Gore, otac Jovan izražava na opšte razumljiv način i na savremenom jeziku. On pušta čitaoca da ima udela u njegovom blagodatnom unutrašnjem životu i budi u njemu čežnju da ide istim putem. Ko usmeri svoj život po ovom blagodatnom Dnevniku, on ide putem blaženstva i dostiže život u Bogu.

Otac Jovan je istovremeno prisutan u svojim izlaganjima i vodi dijalog sa srcem čitaoca. [12]

NAPOMENE:

1. S. V. Šivotovski: "Sa ocem Jovanom Kronštatskim na sever, 1903".
2. J. S. Sikorski, "Bavljenje oca Jovana u Kijevu", 1890.
3. Mihail, I, Potpuna biografija oca Jovana Kronštatskog, Petrograd, 1903.
4. Jovan Sergiev, Poslednji časovi života cara Aleksandra III (Crkvene Vjedomosti, 1894).
5. Cerkovne Vjedomosti, 101, br. 16.
6. Jovan Sergiev, Cerkovne Vjedomosti, 1899. 101, br. 16.
7. Jovan Sergiev, Misli o Jevanđelju, Sabrana dela, tom III, 1892, Petrograd.
8. Popov K., Učenje 12 Apostola.
9. Smirnov J., Početci Starčestva, 1906.
10. Smolič J., Život i nauka staraca, Beč, 1936.
11. Koncevič J. M., Optina Pustinja i njeno vreme. Džordanvil, 1970.
12. Jovan Šahovskoj, Belo monaštvo, 1932. 206

O savremenim zbivanjima

Otac Jovan stoji usred javnog života. Čita novine i časopise, prati sa interesovanjem literaturu, straži nad događajima i prema svemu zauzima svoj određen i odlučan stav. Reč Božja, kao nesalomiva istina, mera je u svim njegovim ličnim i opštim, javnim pitanjima. Koren mu je u ruskom narodnjaštvu aleksandrovske epohe i vidnog udela ima u sudbini svoje otadžbine. On odobrava datu formu državne uprave, iako dobro zna za njene nedostatke. Njega pre svega zanima osnovni osećaj ruskog naroda - njegova težnja ka pobožnosti. Ona je kroz vekove određivala narodni duh i došla je do izražaja u obeležju "Sveta Rusija", Rusija svetih.

Otac Jovan mirno posmatra tamo gde čovek sledi Božji poredak, a pred opasnošću zastranjenja opominje: "Bog je Tvorac - čovek je Njegova tvorevina. Kao tvorac, Bog je potčinio - sve razumom obdarene kao i nemušte, živo kao i veštastveno - Svojim mudrim zakonima, i kroz tu zakonitost sve se nalazi u dobrom poretku. I čoveku je Bog dao mudar, pravedan zakon koji mu, ako ga ispunjava, donosi blaženstvo. Ali čovek je povredio u sebi taj zakon Tvorca, napustio čvrstu osnovu božanske volje i zastranio ubitačnom stranputicom svoje samovolje i satanske volje. Time je on podlegao bezbrojnim nevaljalstvima i nevoljama. Bog je dao čoveku duh da bi Njega, Tvorca, poznao i da bi razumno upravljao svojim telom. Ali kad se telesni čovek odmetne i bezumno sledi svojim nagonima, tad ceo čovek zapada u neprirодно stanje... Naš život podseća na neoprostivu dečju igru. Mi se rasturamo na spoljašnje niskosti i u tome gubimo neprocenjivo vreme koje nam je dato na spremanje za večnost. Mi koristimo naše sposobnosti: razum, misao i reč, i upotrebljavamo ih samo za ovo vreme, umesto da ih upotrebimo, pre svega, na poznanje Boga, na ukazivanje međusobnog poštovanja i ljubavi. Mi se često igramo svojim pozivom, vršimo ga neodgovorno, čak nesavesno, ili ga koristimo za sebične ciljeve. U stvari, mi uživamo u sebi samima, činimo sebe idolima, sami sebe slavimo i zahtevamo to i od drugih. Pri tom treba da se zamislimo, kako su sve te stvari za koje se vezujemo prolazne, kako je pogibeljno jurenje za tim senkama života, umesto da težimo pravom životu.

Stražite nad sobom! Zar tako treba da žive oni koji su dobili čvrsto obećanje od Gospoda Istine? Braćo! Zar nećemo vremenom da nestanemo svi sa lica zemlje? Gde su naša dela ljubavi, ispunjenje Tvorčevih zapovesti i bestrašće prema svemu prolaznom? Gde vatrena revnost za duhovna blaga? O, mi mnogozaposlene budale! Unakazujemo lice naše duše i jurimo za nekom srećom, a u nama sve truli od strasti. Zašto? Zato što sreću tražimo na pogrešan način."

Duhovnu krizu otac Jovan dovodi u vezu sa slepilom duše. To slepilo kao neka zaraza napada na savremenike oca Jovana. Pored telesnog slepila postoji i jedno samovoljno - duševno slepilo. Ono vlada naročito sad u našem naprednom vremenu. Od njega strada prost narod koji zatvara svoje oči pred istinom i sledi zabludama; bogati su

zaslepljeni svojim poročnim sklonostima; a najsleplji su obrazovani koji veruju samo u svoj poročni i od strasti sasušeni razum. Takvo slepilo je često beznadežno, jer su ovi ljudi zaraženi neizlečivim samoprecenjivanjem koje samo svoju, sopstvenu istinu, drži za jedinu. O, kad bi oni stigli do smirene mudrosti jednog Sokrata, koji je rekao: "Ja znam da ništa ne znam!" Čoveku je data razumom obdarena duša da bi saznao istinu koja je svetlo duše, njen život. Ako sad neko iz gordosti, samovolje ili tvrdoglavosti - nasuprot svome razumu i savesti - neće da uvidi ovu istinu, nije li taj zlosrećnik, slepac? Uz to još zločestivi slepac koji svoje najviše sposobnosti, um i slobodnu volju zloupotrebljava. U svim vremenima bilo je bezbroj zaslepljenih. Tako su se odnosili književnici i fariseji u Hristovo vreme. Oni su slušali Njegovu mudru reč, gledali Njegov čestit život, božanska dela i isceljenja, i - sve su to pripisivali satanskoj sili. Oni su izvrtali smisao Njegovih reči, žigosali su Ga kao varalicu, kao posednutog i osudili su najsvetijeg od svih, kao prestupnika, na sramnu krsnu smrt. To je strašno slepilo duše. To je zapravo hula protiv Duha Svetog: neverovanje u jednu istinu koja je očigledno dokazana kroz dela Duha. Za takve nema oprostaja, jer oni dobrovoljno i bez pokajanja uporno ostaju u gordosti, zlobi i opseni.

Učevnjaci danas obožavaju gordi intelekt i nastoje da se on proslavlja. Tako naš lukavi protivnik stvara i u Hrišćanstvu suptilno idolopoklonstvo, shodno zahtevima duha vremena i stadijumu našeg intelektualnog razvitka. On nas kvari kroz naš sopstveni razum koji bi trebalo da nas vodi ka živome Bogu. Tom kutlačom mi zahvatamo mrtvu vodu ovozemaljskog sujetnog mudrovanja i pružamo je sebi i drugima umesto žive vode koja je Reč Božja. I mi pijemo od nje, ne sluteći da je to samo mrtva voda.

Šta sve danas ljudi čitaju, dok jedino što je na spasenje - knjigu nad knjigama - Jevanđelje i spise Otaca Crkve oni ne čitaju. Svetovni pisci u svojim delima imaju u vidu samo društveno-čulnu procenu života, koja je potpuno strana duhovnosti. Spise Otaca Crkve odlikuje, naprotiv, stroga i prava psihološko-duhovna analiza, znanje i rasuđivanje. I oni u svojim delima izražavaju duhovnu procenu ljudskih misli, želja i strasti.

Vi, pisci, o svemu mislite i pišete, samo u vašu unutrašnjost ne gledate i ne brinete se da li je tamo sve na svome mestu. Vi zaboravljate izreku stare istine: "Poznaj sebe samoga". Vi sebe, u stvari, ne poznajete, kao ni prave potrebe vaše duše. Tako vi ne znate šta se u vama dešava i, dok sami nikakvo savršenstvo ne posedujete nego ste odani svim mogućim strastima, buncate o nekom savršenstvu bez Hrista. Vaše misli i osećanja gamižu po zemlji čulnosti, jer ste nesposobni da poznate stvarnost neizmernog, svetog i pravednog duhovnog sveta. Ne želeći da se ikad do njega uzdignete, vi se krećete u truloprolaznom i završavate u njemu.

Savremena negativna literatura, materijalistički i pornografski spisi, kvare ljude. Obrazovani su izgubili ideju čestitosti i ne teže za njom, zato tonu u bezbrojnim porocima i strastima.

Otac Jovan se obraća materijalistima: "Ja vidim kako je kukavno to što ti zoveš svojom dušom. Beskrajno udaljena od Oca svetlosti, ona se beznadežno muči u gorućoj tami, u

oblasti materije, sa nagrizajućom čežnjom za izgubljenim, prisnim. Biti duh i posedovati duhovne potrebe, a ne moći ih nikad zadovoljiti - kakvo stradanje! Posmatrati kako se drugi revnosno mole i kako dobijaju darove božanske blagodati, a kod sebe unutra osećati kako gordi razum koji se ne priklanja istini vodi borbu sa prirodnim pokretima srca - ravno je ubijanju duše!

Bludni sine, obrati se! Zašto upropašćuješ očevo nasledstvo? Tvoj razum ne pripada tebi; on je Božji dar. Zašto ga zloupotrebljavaš na zlo? Bog ti ga je dao da Njega poznaš i da revnuješ u upodobljavanju Njemu. A ti ga upotrebljavaš kao ubitačno sredstvo da se od Njega odvojiš. Vrati se domu, svome Ocu, nesretniče. Daleko si se udaljio; u toj udaljenosti od Boga tebe vreba večna smrt."

Otac Jovan se obraća Božjim prijateljima: "Gde ću da nađem prave hrišćane koji se u plamenoj revnosti bore za spasenje svojih duša? One, uzvišene, koje radi Gospoda podređuju sve svoje nagone i strasti svome razumu i Božjem zakonu? Koji se bore vatreno za duše svojih bližnjih, za njihovo prosvećenje u svemu dobrom i istinitom? Gospode, postavi nam takva svetila, čini Ti Tvoje delo u nama."

U vezi Rusko-japanskog rata

Godine 1904. je počeo za Rusiju sudbonosni rat protiv Japana. Otac Jovan je usrdno prihvatio učešće u tome, i odmah je poslao ruskim trupama u Mandžuriji ovaj proglas: "Moja voljena braćo, vi ratnici, od najvišeg do najnižeg vama je upućena - u ime Božje - moja reč. Naša voljena otadžbina preživljava teške dane, kakve od svoga postanka do danas nije podnela. Ne zaboravite ni za trenutak da nam sve unutrašnje i spoljašnje teškoće, koje podnosimo, dolaze od mudrog i svedobrog Proviđenja, jer smo mi Rusi zaboravili svoga Gospoda Boga više no ikad ranije, Njegove smo zapovesti drsko odbacili i svaki je sledio samo sopstvenoj volji. Zato nas Bog udara tako teško i veoma bolno, da bi nas očinski kaznio i tako prizvao pameti. Bog i stanovnici neba gledaju na vas; pogledi cele Rusije, sva nada na vama počiva. Budite odlučni, budite postojani i Gospod će vas sačuvati. Jer Bog je sa vama i pomaže vam. Sledite samo, od sveg srca, Njegove zapovesti i Njegov će blagoslov da vas prati. - Prezviter Jovan Sergijev."

Za vreme rata otac Jovan ponovo govori narodu: "Godinu i po vodi Rusija ovaj krvavi rat protiv Japana pa ipak, i pored sve hrabrosti i zadivljujuće odvažnosti naših vojnika, mi još uvek nismo pobedili neprijatelja, nego trpimo sve nove poraze. Gde zataja Tvoja ranija, tako sigurna pomoć, Gospode? Kako su naši veliki preci postizali svoje herojske pobeđe; čime su pobeđivali knezovi kao Aleksandar Nevski, Dimitrije Donski, Petar Veliki, Aleksandar I i naši slavni vojskovođe Suvorov, Kutuzov i drugi? Oni su pobeđivali Bogom, u čvrstoj veri i u pouzdanju na Njegovu svemoguću pomoć; kroz postojanu vernost i hrabrost naše vojske i njene odanosti svojim vođama i zapovednicima. Samo u Bogu je sva naša snaga i slava, bez Njega mi smo neuspešni i slabi Rusijo, prestani da se poveravaš svom slepom, pomračenom razumu, i da slušaš suludi savet tvoga idola Tolstoja: „Ne protivi se zlu, ne bori se". - Ne, nego suprotstavi se svakom zlu, gasi

odmah svaku vatru, pobedi ih sa - od Boga darovanim - oružjem vere, božanske mudrosti i čestitosti."

U avgustu 1905. otac Jovan posećuje jednu bolnicu u Finskoj, gde su ranjenici iz japanskog rata. Vest o njegovom dolasku donela je neopisivu radost. Ranjenici su slušali o njemu, čitali su i viđali njegove slike. Ali, ko bi mislio da će veliki molitvenik Rusije zapravo njih da pronađe? Kad su prethodnog dana saznali o tome, vojnici su se prema svojim moćima pripremili, zajednički su pevali večernju molitvu, očistili se, uzdržali od duvana i alkohola. Zračeci radošću, otac Jovan stiže kod njih: "Pomaže vam Bog, draga braćo i sestre!" Onda je požurio u bolnicu. U velikoj sali je postavljen astal sa belim čaršavom, pred ikonama, i sud sa vodom na njemu. Počinje moleban. Otac Jovan se moli Bogu glasno, iz srca, pun ljubavi za sve ljude: "Gospode! Pred Tobom stoje ovi ranjeni ratnici. Ti gledaš njihove rane, gledaš njihov bol duše. Pomozi im, isceli ih i osnaži! Osveti ovu vodu, da bi svima koji od nje piju, podarila zdravlje i krepost. Ti si sam do krsne smrti stradao, delio si sva ljudska stradanja. Uteši i isceli sve koji ovde pred Tobom stoje." - Vojnici su se od sveg srca molili zajedno sa njim. Suze su se slivale na njihova umorna lica.

Posle molitve otac Jovan blagosilja svakog pojedinačno i srdačno im govori: "Prijatelji moji, braćo moja! Vi ste prolili krv za našu otadžbinu, i ja sam srećan što vas gledam, što mogu da se poklonim pred vašim ranama i da vam se zahvalim. Ja znam, vi ćete doći kućama i stradaćete još mnogo. Možda će se vaše žrtve zaboraviti, vaše rane prezreti, a vi biti vređani. Ipak, sami uvek mislite na to, da ste na nebu jednu platu već dobili; radujte se radi toga i zahvaljujte Bogu što ste - podobno samo Hristu - stradali i imali udela u Njegovom Krstu. Sačuvajte to u srcima vašim i ne budite potišteni. Neka vas Gospod blagoslovi!"

Rusija je izgubila rat sa Japanom. Tome sledi vreme nemira i revolucija 1905. Otac Jovan neprestano poziva narod na urazumljenje i pomaže mu da u sebi samome pozna korene zla, od kojeg proističu, kao plod, spoljašnji događaji. "Danas svi grozničavo traže slobodu i dobili su punu spoljašnju slobodu: slobodu vere, političku slobodu, slobodu u umetnosti i nauci, u zanimanju kao i u porodičnom životu. Ali najveći broj ljudi pogrešno razume samu suštinu slobode i shvata je samo negativno: kao mogućnost da čini na volju sebi i svojim pohotama. Da li su ti fanatični slobodnjaci shvatili onu pravu i razumnju spasonosnu slobodu, za koju ih je Bog stvorio, a koju su oni izgubili kad su postali sluge greha? Onu istinu koju je Hristos ponovo doneo čoveku: slobodu od požuda i strasti; slobodu da se dragovoljno odstrani sve rđavo, a sve dobro sa vatrenom revnošću čini? Upravo tu pravu, punu života, božansku slobodu mi smo izgubili. Mesto toga, mi smo izborili i branimo jednu besmislenju, ubitačnu, pritvornu slobodu da sve sveto oblatimo, nogama pogazimo i oborimo."

U svojoj besedi o novoj godini 1907. otac Jovan opominje: "Vidite, šta se dešava. Svuda je sumnja i neverstvo, pobuna, pretnja, otmica i ubistvo. Svuda nedostatak ideala za usavršavanje, svuda sklonost da se zadovolje nagoni, svuda pohlepa za razbojničkim bogaćenjem, pijanstvo i nepoštovanje bračnih veza. Sudite sami. Svetu je potrebna korenita obnova, kao jednom kroz potop."

U svom slovu za rođendan cara Nikolaja II, 6. maja, 1907. otac Jovan govori proročki: "Ateisti viču da nama ne trebaju ni verska nastava, ni crkve, ni sveštenici. Kako? Hoćete li, možda, da mi ljudi poživotinjimo, da postanemo beslovesna stoka, da jedni na druge nasrćemo i da zemlju pretvorimo u klanicu? Do toga je već u ustanku 1905. na mnogim mestima i došlo. Mnogi su izgubili svaki duhovni oslonac i postali umno poremećeni; oni su ravni divljim zverima i zlim dusima, njima ništa nije sveto. Oni preziru sve više vrednosti, veru, istinu i pravičnost. Stoga oni govore: ruši, ubijaj, pali, otimaj i čini nasilje bližnjem; laži, licemeri, ne slušaj nikoga i živi kako hoćeš, nikome ne polaži račune ni za šta. Tako misle i govore mnogi, i ... tako postupaju. Rusko carstvo se trese, njiše se, i blizu je pada. Tome vodi anarhija i otpad od Boga onih učenih. Što dalje ovaj svet nastavlja bezakonje, utoliko će biti slabiji i trošniji, dok potpuno ne izgori ili izumre." I otac Jovan opominje narod, vladu i cara: "Setite se, kako se Bog promišljeno i blagonaklono brinuo o našem spasenju. Kakve je On sve muževe podigao u vreme Tatarskog ropstva, i kasnije, za moralnu kao i državnu našu obnovu; kako je uzdigao i u slavu obukao blagočestive - Sergija Radonješkog, Kirila Belozerskog, mitropolite Kirila i Aleksija, knezove Aleksandra Nevskog i Tihona Zadonskog, pa Mitrofana Voronješkog i Serafima Sarovskog. I pored svega toga Rusija Mu je otkazala vernost, otpala od Njega, i postala gora od nekog paganskog naroda. Ti - narode ruski! Razmisli jednom trezveno i razumno, ti navaljuješ ka propasti svake društvene forme i reda, u opšti kaos. Zar ne shvataš da je to satansko delo. Zaustavi se Rusijo. Otpadneš li od tvoje vere, ti prestaješ da budeš sveta Rusija i postaješ horda nevernika koji će se međusobno uništavati."

Otac Jovan se obraća vladi: "Gde je ta čvrsta i odgovornosti svesna vlada? Javni život napreduje, kako duhovno tako i ekonomski, samo ako jedna jaka, mudra i pravedna vlast sve određuje, pravdu štiti i nepravdu kažnjava. Tada sve ide svojim ozakonjenim poretkom. Nauka, politika, ekonomija i javni život - tada cvetaju. Ali kad vlast otromi i kad podčinjeni nemaju radnog elana ili se pobunjuju - dešava se isto kao kod poremećenog krvotoka, sve zapinje i raspada se. Javna bezbednost nestaje, udovi društva se podižu jedan protiv drugog i svako zločinstvo, otimačina i ubojstvo imaju nezadrživ mah."

Otac Jovan se obraća i caru: "Saberu silu, drži povereni ti skiptar i carstvo u čvrstoj ruci, na strah neprijateljima Božjim i tvojim. Vladaru nije uzalud podaren mač; on je sluga Božji, sudija i kaznilac zločinaca. Ako Rusija ne bude očišćena od postojećeg korova, ona će opusteti kao stara carstva i gradovi, koje je Božja pravda izbrisala sa lica zemlje zbog njihovog greha i bezbožnosti."

Nas će spasti samo duboko, unutrašnje pokajanje srca u svim narodnim slojevima, i topla molitva za sve zabludele. Mi moramo što pre u svemu da se menjamo. Sud Božji je već tu, pred vratima. Gospode, podari celoj Rusiji spasonosni povratak na pravi put."

Ali, do tog povratka nije došlo, čvrste vlade nije bilo, anarhija se širila sve dalje. Otac Jovan je znao: "Rusija podleže pravednom sudu Božjem. Mi ćemo biti položeni na nakovanj" i teškim čekićem udarani. Rusijo, drži se! Opređeli se za Boga, moli se

gorkim suzama tvom Ocu koga si bez mere rasrdila. Milostivo providenje neće Rusiju u njenom tako žalosnom stanju da napusti. Ono pravedno kažnjava i vodi novom rođenju. Užarena peć se ne može izbeći, i Bog koji ne želi smrti grešnika, očistiće sve u vatri te peći."

Otac Jovan je svestan posledica svojih smelih reči. On to izražava posle oštre optužbe protiv njega, od 26. septembra 1905: "Kad ja ovako govorim, naravno, mačem sevaju neprijatelji svake istine i pravičnosti protiv mene i Crkve Hristove. Ali, ja se ne plašim i ne pridajem im ni najmanje pažnje. Svemogući štiti svoje borce."

Klevetanja i napadi

Neustrašive javne poruke oca Jovana izazivaju ogorčenu mržnju nihilista. Oni shvataju koliko veliku moralnu snagu on poseduje, pružajući podršku Crkvi i državi, i ne prezaju ni od kakvog sredstva da bi poljuljali veru naroda u njega. Od 1905. godine u opozicionoj štampi skoro svakoga dana se protiv njega pojavljuju klevete. Njega i u literaturi i na bini izvrgavaju porugama. Satirični letci ismevaju njegove najbolje poduhvate.

Predstavnici Crkve i države protestuju na ove nedostojne i neosnovane napade. Episkop Germogen Saratovski uzima načelan stav: "Sramni pozorišni komadi kao 'Crni gavran' i drugi, očevidno pokazuju novu fazu protivhrišćanske hajke. Po unapred spremljenom planu, nihilisti pokušavaju da potkopaju religiozni osećaj u narodu, da Rusiju moralno unakaze, da je duhovno opuste. Njima nije uopšte stalo do istine. Kad sretnu čoveka koji poseduje duhovnu snagu u odnosu na srce i duh naroda, oni traže načina da ga žigošu kao idola. To se dešava i sa ocem Jovanom Kronštatskim, velikim molitvenikom Rusije, koji bezbrojne ljude duhovno i materijalno pomaže."

Protiv sekte Jovanita

Na sasvim drugi način imao je otac Jovan da strada od svojih ekstremnih poštovalaca. U ono vreme su u Rusiji postojale razne religiozne sekte koje su, za razliku od zapadnih racionalističkih, imale neki lažni mistički karakter. Tako se oko oca Jovana formira društvo fanatika koji su sebe označili njegovim imenom. U svom zanesenjaštvu oni su uzdizali oca Jovana preko svih mera i počeli da ga obožavaju ništa manje nego kao Spasitelja. Oni su čak u svojoj zabludi pokušavali da se ujedom ili ozledom domognu njegove krvi kako bi bar nešto od njegove čudotvorne snage preneli na sebe. Ova tzv. "Jovanovska sekta" našla je svoje pristalice u celoj Rusiji.

Zbog svega toga otac Jovan biva zlonamerno predstavljan od radikalne štampe, kao osnivač i vođa ove sekte. On se, međutim, od samog početka javno i sasvim smelo izjasnio protiv ovih zanesenjaka. "Ja sam, ne jednom, u štampi izjavio da nemam ničeg zajedničkog sa Jovanovskom sektom." (časopis Kotlin, 1890).

On pokušava da leči vodeće u sektu od njihove zablude; objašnjava im, moli ih i preti im. Kad ništa nije pomoglo, on se osetio prinuđenim da preduzme javne korake protiv njih. Govorio je protiv njih sa amvona, osudio ih za bogohulstvo, zabranio im pristup u crkvu, lišio ih pričešća i, na kraju, bacio na njih anatemu. Skretao je pažnju i preko štampe na njihovu nakaznost. "Ja sam već u martu 1887. i januaru 1889. molio "Kronštatski Glasnik" i druge časopise da prekinu da izdaju ove lažne religiozne spise. Danas ponavljam ovu moju molbu."

Do kraja svoga života otac Jovan je imao da podnosi klevete i napade i od ovih sektaša. Tako je 1905. bio pozvan, na prevaru, kod nekog bolesnika napadnut iza zaključanih vrata. Konačno ga spasio njegov kočijaš koji je obio vrata i izneo ga povređenog. U povratku je otac Jovan molio da se o tome čuti kako se ne bi izazvala osveta prema ovim prestupnicima. Od tada je njegovo zdravlje bilo poljuljano.

Episkop Sarafim od Kišinjeva, njegov duhovni đak, priča: "Otac Jovan je sa neverovatnim smirenjem podnosio sve progone.

Za vreme od 30 godina naših prisnih odnosa on se ni jednom rečju nije izjašnjavao protiv svojih protivnika, nikad se nije pokazao uvređenim. Tako je bilo prilikom prvih progona, u njegovoj mladosti, tako i u ovim strašnim godinama njegovog iskušenja u starosti. Mnoga stradanja je podneo, sve do teških telesnih ozleda ...; sramne klevete u štampi, u pozorištu i na narodnim skupovima; delom i od ljudi koji za mnoga dobročinstva trebalo je da mu budu zahvalni. Naravno, ovi napadi nisu upućeni samo njemu lično - velikom molitveniku svete Rusije. Oni su bili upravljani na ruski narod koji svoju veru kao i svoje pravednike drži za nepovredljive." Ipak, sve ove smicalice nisu mogle da poljuljaju ukorenjeno poverenje prema ocu Jovanu. Narod zna da su stradanja i progoni prirodan udes pravednika.

Povodom tih napada mitropolit Antonije Hrapovicki piše ocu Jovanu: "Dosad je među iskrenim poštovaocima Božjeg prijatelja bilo ljudi koji nisu razumeli kako on živi, na neki način, samo priznat i okružen svestranom ljubavlju. Ova zabuna je sad dobila svoj kraj! Oni se uveravaju u to, da Vi delite sudbinu apostola i izbranika Božjih. Neprijatelji naše božanske vere pišu, puni zluradosti, sramne članke o Vašoj svetoj ličnosti. Vernici se raduju tome na svaki način; oni Vas kroz to gledaju u pobedničkom vencu Božjih ispovednika."

Kad mu je neki posetilac izrazio bol njegovih vernika zbog zlonamernih podrugljivih spisa, otac Jovan se prekrsti i dodade: "A ja zahvaljujem Bogu što me klevetaju. Njemu neka je slava! Najzad! Inače sam uvek bio samo slavljn, čak i među svetitelje ubrajan, dok se u Jevanđelju kaže: "Blago vama ako vas uzasramote i usprogone i reku na vas

svakojake rđave reči lažući, mene radi ... (Mat. 5, 11). Time bi bilo ispunjeno poslednje blaženstvo. Moj kraj je, očigledno, blizu i dobri Gospod će me uskoro pozvati k Sebi."

Otac Jovan stoji iznad svakog neprijateljstva i ukorenjen je u Božjoj ljubavi. "Ljubav našeg božanskog Spasitelja, Isusa Hrista, Oca i Svetoga Duha prema nama je tako velika, tako neizmerna, da pred njom sva ljudska neljubav i mržnja prema nama postaju nebitni, gube se. Radi ove neizmerne ljubavi Božje i ništavila ljudskog neprijateljstva, nama je Spasitelj naredio da volimo svoje neprijatelje i da činimo dobro onima koji nas mrze. Mi živimo u ljubavi Božjoj; zar je tu tako važno ako nam ljudi žele zlo? Šta oni mogu da nam učine kad nas Bog tako voli?"

Pedeset godina svešteneičke službe

Otac Jovan do duboke starosti krepko obavlja svoje svešteneičko delo. Njegovo samopregorno zalaganje, bez mnogo reči, činilo je jednu moralno zdravu atmosferu. Njegov primer uticao je na formiranje njegove okoline. Pod njegovim uticajem menja se i ceo Kronštad, čak i cela Rusija. Njegov 50-godišnji jubilej svešteneičke službe - 12. decembra 1905 - slavi se u Kronštatu vrlo svečano. Svetu liturgiju služi episkop Kiril od Gdova sa ocem Jovanom, 40 sveštenika i 15 đakona. Tu su prvaci grada, predsednik Guljarev i gradski savet, admiral Baltičke flote Nikonov i pomorski oficiri, komandant suvozemnih trupa gen. Beljajev i više oficira, predstavnici brojnih organizacija i bezbrojni poklonici kao i gosti iz cele Rusije - svi učestvuju u slavlju.

Toga dana otac Jovan podseća na svoj život i govori o značaju pastirske službe: "Pedeset godina svešteneičkog rada, u službi Bogu i blišnjima - dugo je vreme. I ja se zahvaljujem Bogu za milost što sam dosad živeo 76 godina i Njemu, kao sveštenik, 50 godina služio.

Ja ukratko podsećam koliko mi je prirodne i nadprirodne milosti Bog podario za ovo vreme; kako sam se fizički i duhovno razvijao i kako sam napredovao u tri prosvetne ustanove: osnovnoj školi, seminaru i akademiji - u nauci, a pre svega u bogopoznanju i samopoznanju. Iako se nikad nisam nadao da u svojoj klasi budem prvi, ipak se to desilo i tako sam mogao da dođem na visoku školu koja mi je, potom, otvorila put za svešteneičku službu u Kronštatu. Više puta su me teške bolesti vodile do vrata smrti, pa sam bivao izlečen. Na sve ovo ja danas podsećam i zahvaljujem se Bogu.

Ja bih želeo da se na ovaj dan osvrnem na značaj sveštenstva, jer danas mnogi preziru tu najvišu službu. Sam Hristos je Prvosveštenik svih nas. On daje ovlašćenje duhovnicima da se uz pomoć Duha Svetoga mole za ljude, da obavljaju Njegove tajne i da propovedaju reč Božju. Sveštenik je pozvan da nastavlja Božje delo i da poročni rod ljudski privodi Bogu. Greh odvaja čoveka od Boga; pokajanje njegovog srca izmiruje ga sa Bogom kroz tajnu ispovesti. Samo Hristos, koji nosi grehove sveta, u stanju je - kroz

svoje sveštenike - da oprašta grehove. U tome leži značaj sveštenika. Tako je sveštenstvo Pravoslavne crkve po svome biću najradosnija, najsvetija i sveprosvećujuća služba na zemlji. Ono je posrednik između stvorenja i Tvorca, uzvođenje ljudi ka sinovstvu Božjem."

Potom, u sali gradskog veća sledi svečani obred. Predstavnik Svetoandrejskog bratstva se obraća ocu Jovanu: "Svetao praznik Vašeg 50. jubileja sabrao je u Kronštat desetine hiljada, iz cele Rusije. A to je samo neznatan broj prema onim nebrojenim koje ste Vi duhovno obnovili, i prema onim živim ili već upokojenim koji su svedoci Vaše blagodatne milosrdnosti ... Vaše viteško zalaganje utisnuto je i u Vaš voljeni Dom radinosti. I Vaši stari učenici, i saradnici, stoje jednodušno iza njega sa nesebičnom ljubavlju i predanošću u srcu".

Govornik u ime društva za religiozno-etičku prosvetu istakao je: "Pedeset godina Vaše svešteničke službe predstavlja značajan crkvenoistorijski događaj. Duhovna istorija svakog naroda označena je sa po nekoliko retkih ličnosti koje svesno nose određenu ideju. Oko njih se kao oko zastavnika okupljaju ljudi. Naše nepristrasno potomstvo će Vas, bez sumnje, ubrojati u takve pojedince. Zapis na Vašoj zastavi nosi samo jednu reč: ČESTITOST. Oko nje se okupljaju milioni ruskog naroda, koji nose u svome srcu ideal svetosti i poštuju one koji taj ideal otelovljuju. Vaših 50 delotvornih godina u stvari su herojsko rvanje za spas čoveka. Hristos Vas je učinio izabranim sasudom božanske blagodati. Vaša vatrena vera, Vaša snažna molitva, Vaša primerna dela ljubavi prema bližnjima svima su poznati kao plodovi ove, u Vama stanujuće, Božje blagodati, kao izraz Vaše borbe za svetost. Verujuća Rusija vidi to, i traži Vas; samo kroz Vaše blagodatne spise milioni su se duhovno okrepili ..."

Iz celog sveta dolaze čestitke.

Antiohijski patrijarh Melentije piše ocu Jovanu: "Visokopoštovani oče protoprezvitere, u dubokoj radosti saznajemo da Rusija, sa kojom nas sjedinjuje zajednička vera, ima tako velikog sveštenika kao što ste Vi. Vaš život i delatnost podsećaju na istaknute sveštenike iz prvih vremena naše svete Crkve. Nije uzalud ceo pravoslavni svet, a pre svih ruski narod, ponosan na Vas, ceni Vaše duhovne sposobnosti i oseća strahopoštovanje pred Vašim uzvišenim duhom. Od srca Vam čestitamo, dragi oče Jovane, za silnu blagodat Božju koja u Vama živi. Od srca čestitamo i Rusiji za tako retkog, uistinu samopregornog sveštenika. Zato primite, dubokopoštovani stube Pravoslavlja, ovaj izraz najiskrenijeg srdačnog priznanja od nas i naših vernika, sa molbom da nas sve pominjete u Vašim svetim molitvama."

Otac Jovan je imao da živi još tri godine, tri teške ali blagodatne godine duhovnih plodova.

Bolest

Do 75. godine života otac Jovan je neprestano vršio svoju službu. Svetu liturgiju je služio skoro svaki dan; primao je svakoga, posećivao bolesne, brinuo o svojim društvenim ustanovama, sprovodio dobrotvorne akcije široko po svetu, održavao ogromnu prepisku, pisao besede i svoj dnevnik. Decenijama se zadovoljavao sa 1-2 sata spavanja na dan. Pri svemu tom, on se osećao krepkim i zahvaljivao se Bogu za tu životnu snagu: "Svakodnevno me obnavljaš, Gospode! Ne samo duh, nego takođe i telo. Ti razgoniš sve bolesti i trulež i ostavljaš samo što je zdravo, puno života. Ti me podmlađuješ neprestano, sa svojim 75 godina ja još ne starim. U Tebi - ja sam čudo za sebe samoga, kao i za mnoge koji me poznaju. Ja Ti se zahvaljujem za ovo produžavanje moga života. Neka bi Ti bio i dalje na slavu."

Ali, konačno, njegove telesne snage malaksavaju. On poboljeva. Tokom tri sledeće godine patio je od stalnih bolova i groznice. Na kraju je bio potpuno iscrpljen.

Nasuprot svemu, otac Jovan nije menjao svoj način života. On nastavlja, kao i uvek ranije, da svakodnevno služi i da se za sve zahvaljuje Bogu.

"U mojoj starosti od 79 godina svaki je dan, svaki trenutak, naročita milost Božja. Moja fizička snaga je na izmaku, ali je zato moj duh krepak i plamti ka Isusu Hristu - Gospodu mome. U celom svom životu sam doživljavao nebrojene dokaze Njegovog milosrđa i nadam se u to i ubuduće. Zahvaljujući Božjem čovekoljublju, smrt je samo rođenje za večni život. Neka je slava Bogu! Snagom Njegove milosti, evo, ja sam sad 52 godine sveštenik i još živim, iako sam bolestan. Ne mogu dovoljno da zahvaljujem Bogu za tako mnoge godine blagodatnog sveštenečkog delanja. Služio sam koliko sam mogao, trudio sam se ali sam činio i mnoge greške, bio sam nedovoljan, bolestan; neprijatelj me je jako napadao. Gospode, pokri sva moja sagrašenja Tvojom milošću."

U jesen 1908, tri meseca pred svoju smrt, otac Jovan je kao teški bolesnik posetio gradilište Morskoj - katedrale u Kronštatu. Petnaest godina ranije, on je prilikom postavljanja njenog temelja proročki govorio: "Kad budu zidovi ovog Božjeg doma stigli do krova, ja neću više biti među živima". Sad je već stiglo vreme. I pored svoje velike iscrpljenosti on se uz pomoć svojih pratilaca penje do glavnog kubeta i odatle posmatra celu građevinu. Njegove su oči svetlele. Istog dana on šalje telegram caru Nikolaju II: "Vaše carsko veličanstvo! Iz dubokog interesovanja, uprkos mojoj bolesti, posetio sam Morskoj-katedralu koja se po Vašoj inicijativi podiže. Ja sam sa visine posmatrao njenu unutrašnjost i divio se lepoti, razmerama, arhitekturi, odvažnosti i umetničkom ukusu arhitekta i njegovih pomoćnika. Kao i uvek, ja želim Vašem veličanstvu, carici i prestolonasledniku dugovečno i mirno vladanje, i da radosno doživite završetak ovog uzvišenog dela i njegovo osvećenje. Vaš odani, protojerej Jovan Sergiev."

Car Nikolaj II odgovara: "Ja Vam se zahvaljujem, bačuška Jovane Iliču, za Vaše verno sećanje. Ja Vam želim zdravlje i snagu, da i Vi zajedno sa nama takođe doživite radosno osvećenje Morskoj-katedrale."

Petog decembra 1908. mitropolit Vladimir moskovski, vladika Serafim od Kišinjeva, vladika Germogen od Saratova i brojni sveštenici posećuju teškog bolesnika. Otac Jovan prima goste u krznenom kaputu, pod groznicom, i zahvaljuje im se toplo. Na pitanje kako se oseća - on im govori o svojim zdravstvenim teškoćama. Samo ujutru, u vreme svete liturgije, bolovi na čudesan način popuštaju i daju mu oko dva sata mira. Fizičke snage se gube. Poslednih dana on nije uzimao nikakvu hranu. "Ja živim samo snagom svetog pričešća" - priznaje on svojim najbližim.

On rado nosi svoju bolest, ne žaleći se nikad: "Ja se zahvaljujem Bogu za svoje bolove koje mi je poslao kako bi mi očistio grešnu dušu". Po njegovom iskazu, on je uzeo na sebe mnoge bolesti drugih i sad ima da ih podnosi. Zato mu Bog ne daje iscelenje. Ali zato on ima udeo u Krstu Hristovom. I po meri u kojoj Hristova stradanja rastu u nama, tako se i Njegova uteha izliva na nas. Po meri napora Gospod zaslađuje goroku čašu sveštenečke službe. On ne napušta nikoga ko se oko Njega trudi; meri istom merom, i kod iskrene molitve daje punoću duhovnog prosvetljenja, topline i radosti.

Na pragu

Otac Jovan je najdublje ubeđen da samo Božjoj milosti ima da zahvali za ove svoje blagodatne sposobnosti, za saosećanje i snagu molitve, za duhovno prosvetljenje i blagodatnu prozorljivost.

"Svedobri, hvala Ti na Tvojim milosti koju na mene nedostojnog neprestano izlivaš; pre svega zahvaljujem Ti za blagodat svakodnevnog pričešća i za darove Tvoga Svetog Duha. Zahvaljujem Ti za reči mudrosti i za snagu da propovedam Tvoje Jevanđelje; za smelost da se molim za sve ljude i da ih u veri i čestitosti sa Tobom sjedinjujem. Kako čudesnu silu poseduje crkvena molitva! U vreme svete liturgije ja se od srca molim za celu Rusiju, za svaki stalež .. i Bog me sjedinjuje sa svima u duhu. I stari i mladi su sa mnom. Svi me poštuju - mene nedostojnog grešnika. Gospode, Ti svuda proslavljaš moje ime, na carskom dvoru, kod bogatih i sirotih, obrazovanih i prostih. Jer Ti kroz mene daješ olakšanja, radost i pouzdanje, pomoć i iscelenje, pobjedu nad protivnikom, slobodu i mir. Čudesno je Tvoje ime, Gospode! Tvoja blagodat koja deluje kroz tajne u meni, snažno pokreće sve ka meni bednome."

Otac Jovan često, u najbolnijem samopoznanju, priznaje i u svoj Dnevnik beleži: "Neiskazana je Božja dugotrpeljivost, dobrota i svepobedna milosrdnost prema meni. Bilo u koji greh i da padnem, čim uvidim svoju zabludu, čim od srca priznam svoju krivicu, ja osetim praštanje, mir i blagodatnu slobodu celoga mog bića. Gospode, neka

moja opačina ne prevaziđe nikad tvoju dugotrpeljivost. Zahvaljujem Bogu za Njegovo očinsko rukovođenje moje duše; za pravedne unutrašnje kazne i udarce koji me pri udaljavanju od Njegovih zapovesti pogađaju i ukoravaju; zahvaljujem Mu što me uvek brzo usliša, zauzima se za mene i oslobađa me; ja mu se zahvaljujem za Njegovu neprestanu blizinu, za Njegovo vladanje u meni i za progonjenje svih protivnika iz moga srca. O, kad ću jednom da postignem ono stanje potpune čistote od svakog greha! ... Za vreme od 50 godina moga sveštenosluženja, Ti si mi podario milione pobeda naspram nevidljivih neprijatelja, kao i naspram vidljivih protivnika. Ponekad su to bile mnoge pobeđe u jednom istom danu. Te pobeđe sam ja izborio uvek kroz veru u Hrista, prizivajući Njegovo ime u molitvi srca, i primanjem svetih tajni. Sve me to, sve jače, učvršćuje u veri, u vrlini, pre svega u nepokoleljivoj ljubavi prema Hristu Životodavcu.

Gospode, ja sam nemoćan da Ti se zahvalim za sva Tvoja dobročinstva."

Celog svog života otac Jovan je, kao što sam svedoči, tražio da ispunjava zapovesti Božje, koračajući putem blaženstva. Pre svega, on je ispunjavao vodeću zapovest: "Voli Boga iznad svega, i tvoga bližnjega kao samoga sebe". Ta ljubav je određivala njegovo delanje, prožimala sve njegovo biće

"Kako je blaženo kad se iskreno i od srca za Boga radi! Kakav samo mir i kakvu slobodu oseća duša pri molitvi srca, pri čitanju Reči Božje, pri dobrim delima! Kakvo oduševljenje leži u ispunjavanju volje Božje - te mudre, dobre volje. Gospode, kako samo ljubav i pravo saosećanje čine naše srce srećnim! Ko bi opisao neiskazano blaženstvo od međusobne ljubavi! Kakvo si samo blaženstvo skrivao Ti - neizmerna ljubavi - u ljubavlju ispunjenom razgovoru duhovnog oca sa njegovom duhovnom decom. Kako sam mogao da se u tome ne potrudim revnosno?"

Otac Jovan je često bio opipljivo obasipan blagodaću: "Za vreme molitve, kod čitanja Svetog Pisma ili neke duhovne knjige, pri dušebrižničkom razgovoru osećamo, povremeno, neku suptilnu svežinu, sličnu elektricitetu, kako nas prožima. To je Gospod koji nas posećuje. Ovo svedočim po sopstvenom iskustvu."

"Kad se revnosno molimo dotiče nas, povremeno, Duh Sveti. Tada zapažamo Njegov glas i primećujemo kako neposredno kroz telo prodire u srce i munjevito deluje. Tada nas prožima čudesna lakoća, posećuje nas duh srdačnog pokajanja, potrešenosti, mira i radosti. Sveti Duh prožima celo naše telo i daje da Njegova svetlost unutra zasija." Povremeno otac Jovan gleda u nadčulni - Božji svet: "Petnaestog avgusta 1898, na Uspenije Bogorodice, imao sam sreću da po prvi put gledam, sasvim jasno, lice Majke Božje i da slušam Njen glas. Kad sam ja, svestan svojih grehova, posmatrao u strahopoštovanju Njen najsvetiji lik i mislio da li će nebesna carica da me sa gnušanjem odbaci od sebe, Ona progovori: "Vi, najdraža deca nebeskog Oca"! O, Ti najsvetije, najblaže lice! Plave golubaste oči; dobre, blage, mirne, božanski uzvišene oči. Nikad vas neću zaboraviti. Oko jedan minut je stajala Njena prilika, onda je bez žurbe otišla od mene i nestalo je. U predvečerje sam pun strahopoštovanja čitao večernje molitve praznika Uspenija, a potom pisao besedu. Tek oko 2 časa otišao sam na počinak."

U ponedjeljak, 3. februara 1902, pred buđenje, imao sam sveti san: Gledao sam dete Isusa u rukama Njegove prečiste Majke. Njegove najsvetije oči su me gledale blago, čas se obraćale meni, čas Njegovoj Majci. Šta su sve ove oči govorile? Njegove usne se pokrenuše; On govoraše tiho, prijateljski, blagonaklono, ali ga ja zbog svoje lake gluvoće nisam mogao da čujem. I Mati Božja me je pogledala nežno. Ja sam se zahvalio Bogu za ovo blaženo, blagodatno viđenje. Možda je to bio odgovor na moju duhovnu molitvu. Gospode, podari mi milosti da Te uvek u sebi nosim, da ni trenutka bez Tebe ne ostanem.

Kako se lako, toplo i mirno osećam kad se celom dušom obratim suncu razuma - Hristu. Sav led moga srca se topi, nestaje sva nečistoća, sav mrak; nebesni život me ispunjava. Duhovnim okom srca gledam kako udišem Hrista u svoje srce, kako On ulazi u njega i odmah ga smiruje i oduševljava... Ako se naše srce otvori u veri i ljubavi onda mi istovremeno dišemo - udišemo darove Duha Svetog.

Neka si slavljen Ti, Spasitelju, Ti svemoguća, svudaprisutna silo. Slava Tebi svedobro krilo Očino, Koji uvek primaš moje molitve Slava Tebi, Ti najsvetije oko, koje me uvek u ljubavi gleda i svu moju unutrašnjost posmatra. Slava Tebi Hriste."

Otac Jovan zna za svoj skori zemni kraj i misli na svoje bližnje. Šest nedelja pred smrt on daje u štampu svoje poslednje zapise dnevnika pod naslovom "Živo klasje" i želi da to do Božića izađe. Stalno je pitao kako napreduje posao. Ova je knjiga poslednji zavet njegovog neprekidnog starčestva.

On je brinuo, takođe, za svoje nameštenike. Već u novembru je ovlastio svoga privatnog sekretara da pripremi kovertu sa adresama svih službenika i poštara i daje da se svakome pošalje, kao prevremeni božićni poklon, određena novčana suma: "To je sad obavljeno. Inače postoji opasnost, da ljudi ništa ne dobiju za svoju službu."

Na isti način otac Jovan brine i o svojoj supruzi - sestri, Jelisaveti Konstantinovnoj. Njihov odnos je uvek bio rodbinski topao. Ona ga je negovala sa puno ljubavi, a on joj je to uzvraćao nežnošću. On se uvek trudio da je u nevoljama uteši: "Ja ti zahvaljujam za sav tvoj trud oko mene; samo se ne sekiraj, sve će dobro da bude". On nikad nije išao na počinak a da je prethodno ne poseti u njenoj prostoriji da bi je blagoslovio: "Ja ti želim dobru noć, Bog nek je s tobom, odmaraj se u miru". Kad je Jelisaveta Konstantinovna onemoćala, njena velika nevolja je bila što nije više mogla sama da se brine oko svoga brata Jovana. Sad on, i sam potpuno malaksao, više puta preko dana dolazi k njoj i svako večer, blagosiljajući je, govori: "Eto, mi se zajednički mučimo, oboje smo paćenici". Poslednje godine, 1908, on Jelisavetu svakodnevno pričešćuje. Ako ga neko pita o njegovom stanju, on odgovara: "Mi smo oboje slabi i pripremamo se da umremo". Kad mu ona govori o proleću, on je podseća na svoju skoriju smrt: "Ti ćeš da živiš do proleća - ja neću". Devetog decembra 1908. otac Jovan vrši svoju poslednju službu Božju, u katedrali sv. Andreja. On besedi sedeći i oprašta se sa svojom parohijom. Ovog dana pričešćuje on, poslednji put, i svoju sestru Jelisavetu koja je teško obolela od gripa. Sedamnaestog decembra on ulazi, poslednji put, u njenu sobu, pita je o njenom stanju i blagosilja.

Mirno očekuje otac Jovan svoj kraj: "Zahvaljujem se Bogu za svu Njegovu milost koju mi je vidljivo i nevidljivo u mom životu dao, i nadam se u Njegovu konačnu samilost na strašnom sudu. Ja se ne uzdam u svoja dela - nemam ih; ja se oslanjam na milost Božju. Kajem se za svoje nebrojene grehe i molim se Gospodu da mi ih sve oprost. Amin."

On sve više teži ka Hristu: "U meni se razgoreva jaka želja da gledam Umetnika koji me je tako mudro po svojoj slici i prilici stvorio, i podario mi razum, osećanje, slobodnu volju i besmrtnu dušu. Kad ću Ga najzad videti, najželjenijeg ..."

Sedamnaestog decembra otac Jovan oseća potrebu za svežim vazduhom i kočijama odlazi u okolinu. Tom prilikom navlači jak nazeb, koji njegovo stanje zdravlja odmah pogoršava. Blagodaću Božjom otac Jovan zna koji je njegov dan smrti. Kad ga je igumanija Angelina posetila u Petrogradu, uveče, on je upitao za datum, i kad mu ona reče, on dodade: "Dakle, još tri dana". Igumanija mu je prenela molbu monahinja da ih poseti za Božić i da im služi svetu liturgiju. "Ja ću doći" - reče otac Jovan, "ali neću pričešćivati. Takođe ću svratiti i do Svetog Sinoda, gde me očekuju."

Osamnaestog decembra otac Jovan oseća veliku malaksalost. Noge otkazuju potpuno. Kad ga je Jelisaveta Konstantinovna pozdravila preko nećakinje, on odgovara: "Reci joj, ona je stalno kod mene i ja stalno kod nje". Ove reči su tešile sestru Jelisavetu da je bačuška i posle svoje smrti neće napustiti.

Devetnaestog decembra otac Jovan ne može više da se podigne i sedeći, u naslonjači, prima sveto pričešće.

Tada on ceo dan provodi zatvorenih očiju. Kad je uveče igumanija Angelina molila za njegov blagoslov da osvete njegovu crkvu na groblju, on podiže ruku blagosiljajući i reče: "Da, da, ona može da se osveti". To je bio njegov poslednji nalog. Do 1 sat noću on mirno sedi u svojoj naslonjači, usrdno moleći se. Onda se oseća vrlo slabo i prenose ga u postelju. Njegov rođak, sveštenik Jovan Ornatski, i njegova nećaka Rufa Semjakina, straže kraj njega. Pošto je njemu sad veoma teško, u katedrali se služi rana liturgija, pre vremena. Oko 4 časa ujutru dolaze sveštenici sa svetim pričešćem, koje otac Jovan prima poslednji put. Nastaje tišina. Sveštenik Jovan Ornatski čita posmrtnu molitvu. Kad ih je završio, otac Jovan je sa prekrštenim rukama na grudima pokazivao poslednje znake disanja. Onda je otvorio oči, pogledao u visinu i upokojio se u punom miru, 20 decembra 1908, u 7.40 ujutru.

Pogrebne svečanosti

Bolna vest se munjevito pronela. Veliko zvono Svetoandrejske katedrale je zvonilo i objavljivalo stanovnicima Kronštata nenadoknativ gubitak. Sveštenici katedrale su zajednički vršili sveštениčko pomazanje upokojenog. On je obučen u bele sveštениčke odežde i belu mitru. Istovremeno počinju neprekidne zaupokojene službe. Car i Sinod su telegrafski obavješteni. Car Nikolaj II šalje telegram saučešća: "Ja žalim i oplakujem smrt oca Jovana zajedno sa svima koji ga poštuju". Carica majka i carica Aleksandra šalju krst i venac od svežih belih ruža.

Po nalogu Sinoda odmah zvone zvona svih crkava Rusije i objavljuju smrt velikog molitvenika. Hiljade putuju za Kronštat da bi ocu Jovanu odali poslednju počast.

Dvadeset prvog decembra kovčeg je prenet iz stana upokojenog u katedralu sv. Andreja, nošen od gradskih prvaka. Kovčeg je visoko postavljen i osvetljen bezbrojnim svećama. Vladika Kiril služi svetu liturgiju. Do idućeg jutra neprekidno traju posmrtnе službe. Katedrala je puna naroda. Hiljade satima čekaju napolju, u zimskoj noći, da bi i oni došli na red da uzmu oproštaj od svoga oca. Dvadeset drugog decembra, po svetoj liturgiji, zemni ostaci oca Jovana preneti su u Svetojovanjski manastir u Petrograd. Ogromna pratnja, uz tužno zvonjenje sa svih crkava Kronštata, odaje poslednji ispraćaj. Ispred korača vojska, sa svojim zastavama. Slede crkveni horovi koji pevaju i sveštenici svih crkava, kola sa kovčegom, prve ličnosti grada, komandanti mornarice i vojske, predstavnici raznih organizacija i oko dvadeset hiljada duša. Beskrajna pratnja se kreće, oko tri časa, preko zamrzlog Finskog zaliva. Ljudi drže odstojanje da se led ne bi prolomio.

U Oranienbaumu sveštenici i velikodostojnici prenose kovčeg u specijalni voz i prate ga. U Petrogradu ga dočekuju u belim odeždama vladike i sveštenstvo, i dostojanstvenici grada. Oni prate kovčeg, uz zvonjenje zvona, u Svetojovanjski manastir na Karpovki. Neprekidno odjekuju himne žalosti. Svuda čekaju desetine hiljada. Bezbrojni se priključuju. Otkad ljudi pamte takvog pogreba nije bilo. Po naročitoj odredbi carevoj, pratnja se kreće pored zimskog carskog dvorca. Carska porodica sa balkona odaje počast upokojenom. U Svetojovanjskom manastiru kovčeg je postavljen na beli odar u velikoj manastirskoj crkvi, zasut gomilom svežeg cveća.

Zaupokojena večernja traje do ponoći. Pojanje snažno odjekuje. Ali i pored žalosnih stihira, preovlađuje sveto uskršnje raspoloženje. Neka blagodatna sila dolazi od pokojnika i sve primetnije napaja nadzemaljskom radošću. Na poslednjem rastanku svakome biva jasno: otac Jovan je pravednik Božji. I svi se mole u sebi: "Oče, daj nam od tvoga duha! Podari mi tvoje plamene vere, tvoju smelu molitvu, tvoje sveobuhvatno

čovekoljublje." Mnogi osećaju da je duh oca Jovana tu, prisutan; on zahvata i sjedinjuje sve.

Celu noć sveštenici čitaju Jovanovo Jevanđelje. I dok jedna zaupokojena služba sledi drugoj, nebrojani narod do jutra uzima oproštaj od ovog duhovnog oca.

U 8 časova svetu zaupokojnu liturgiju vrši Mitropolit Antonije Petrogradski uz sasluženje 12 episkopa, 60 sveštenika i 20 đakona. Ostali sveštenici, u nedostatku prostora, učestvuju samo prisustvom. Protojerej F. Ornatski drži besedu: "Naš voljeni otac Jovan se upokojio. Svuda se ove najbolnije reči shvataju u svoj njihovoj težini jer svuda, u gradovima, selima i usamljenim naseljima naše zemlje on je poznat i voljen. Takođe je i u inostranstvu bio poznat ovaj veliki sveštenik. Kad je umirući car Aleksandar III pozvao oca Jovana sebi, sve novine sveta su pisale o našem velikom molitveniku.

Šta je značio jedan otac Jovan na prelazu stoleća? Na čemu počiva njegovo čudesno životno zalaganje? Za verujuće je odgovor prost: Veličina oca Jovana je delo Božje blagodati koja je od rođenja na njemu počivala. Pri rođenju on se nalazi blizu smrti, pa ipak dostiže starost od 79 godina. Kao dete, on se moli tako toplo da pri tom viđa svoga anđela čuvara. Na njegovu molitvu, Bog mu otvara do tada nemoćni razum. Devstveni mladić se oduševljava Zlatoustovim tumačenjima Jevanđelja. Kao seminarist, on vidi u jednom snoviđenju njemu nepoznatu katedralu - sv. Andreja u Kronštatu.

Kakva vodeća načela sledi otac Jovan kao sveštenik? Živa vera urezuje se u njegov um, ispunjava njegovo srce i određuje držanje. U sebi, kao i u svakom čoveku, on sogleđa Boga. Svemilostivi ispunjava svaku molitvu Njegove voljene dece. Ta vera ispunjava oca Jovana, naročito pri svetoj liturgiji. On prima sveto pričesće iz same Božje ruke, čvrsto veruje u životodavnu silu tajne i daje je, još kao 75-godišnjak, po 3-4 sata dnevno hiljadama verujućih.

Njegova živa vera odvodi ga među stradalnike. Neposredno po rukopoloženju on traži izgubljene On ih iz saosećanja uči i pomaže im materijalno celim svojim imetkom, bez hladnih predomišljanja. On osniva i veoma osmišljene ustanove, kao Dom radnosti", koji postaje uzor za mnoge takve domove po celoj Rusiji.

Ali ovim nije iscrpeno zalaganje oca Jovana. Mesto da posle svog napornog svako dnevnog rada uživa, u dubokoj starosti, zasluženi mir, on sad beleži svoje najskrivenije misli i osećanja, bogopoznanje i samopoznanje, svoje strogo samoispitivanje i život pred Bogom. U tim se beleškama ogledaju: njegovo unutrašnje uzrastanje, borbe i pobeđe. Njegov dnevnik „Moj život u Hristu" trebalo bi da bude životna knjiga svakog hrišćanina. To plamsanje u veri, taj sud o sebi samom, život u Hristu i nepoštedno zalaganje za Božju malu braću - izgrađivali su našeg oca Jovana. Njegova velikodušnost, dobrota, radost, strpljenje, mir i uzdržljivost su plodovi Duha Svetog.

U njemu se ljudsko stradanje sreće sa Božjim milosrđem, i ovo milosrđe je teklo od njega izobilno na ljude. Otac Jovan je sam bio jedno čudo. U stvari, nije li čudo, u našem, verom siromašnom, vremenu, skupljati oko sebe ljude iz cele Rusije i pokretati

ih na bolno samopoznanje i pokajanje srca; u hiljadama buditi pouzdanje i radost? Primati godišnje na stotine hiljada rubalja od ljudi koji su se smatrali srećnim da preko njegovih ruku daju milostinju? Nije li čudo osnovati i održavati četiri manastira, dok se osnivanje samo jednog manastira smatra najuzvišenijim delom jednog pravednika? Nije li čudo ustrojiti tako primernu, hrišćansko-vaspitnu, socijalnu ustanovu za siromašne, kakvu je on osnovao?

Takvog sveštenika smo mi danas izgubili. Ali nećemo da tugujemo. On živi u Bogu, stoji pred izvorom Njegove milosti i moli se za nas još uspešnije. Samo je po spoljašnosti tužan današnji dan; u duhu je to veliki praznik vere. Celoj Rusiji bih želeo da doviknem: bogohulnici, kažete da je Crkva preživela i treba je zameniti nekim drugim životnim principima, a nemate ni pameti ni srca za stvarnost. Niste li videli juče kakvu je počast dobio onaj koji je bio tvrđava duha; kakav mu je prijem priredio Petrograd? Vidite, kakvog je samo Božjeg čoveka Crkva podigla i odgajila.

Braćo moja, danas je praznik sveštenstva Otac Jovan je bio najvernija kopija Onoga Koji je položio dušu svoju za svoje - samoga Hrista. I ako mi hoćemo da budemo svetlost i so sveta, duhovne vođe naroda, mi moramo da krenemo putem oca Jovana, da studiramo njegova dela i da mu u svemu podražavamo."

Ovom je slovu sledilo opelo. Svi prisutni su stajali sa zapaljenim svećama. "So svjatimi upokoj ..." - pevaju svi, klečeći.

Po zadnjem oproštaju, sveštenici nose otvoren kovčeg u spomen-crkvu, koju je otac Jovan podigao. Njegova grobnica je uskoro postala opšte pokloničko mesto. Nebrojani dolaze ovamo neprekidno i nalaze pomoć i utehu.

Po smrti oca Jovana, njegova životna saputnica ostaje sama. Jelisaveta Konstantinovna ima još pet meseci vremena da se pripremi za svoju smrt. Ona svakodnevno prima sveto pričešće. U svetloj nedelji po Uskrsu, ona moli za tajnu jeleosvećenja i utešena je tom zadnjom opremom. Dvadeset drugog maja ona je usnula u miru dok je jedan sveštenik čitao kanon na ishod duše. Njeno telo je preneto u katedralu sv. Andreja i 24. maja sahranjeno na Kronštatskom groblju. Dve posmrtno besede su prikazale dubokohrišćanske karakterne crte i duhovni značaj pokojnice, koja je 53 godine pratila jednog Božjeg prijatelja.

Priznanje cara i Sinoda

Dvanaestog januara 1909. car Nikolaj II upućuje Sinodu sledeću odluku: "Po neispitanom savetu Božjem, ugasilo se jarko svetlo Hrišćanske crkve, molitvenik Rusije, otac Jovan Kronštatski.

Mi celim srcem delimo duboku žalost našeg naroda povodom smrti njegovog nežnog dobročinitelja, i sećamo se onih poslednjih dana našeg upokojenog oca, imperatora Aleksandra III, kad je od svih voljeni car tražio molitvu i prisustvo najvoljenijeg molitvenika cara i Rusije. Sad, kad sa svojim blagočestivim narodom žalimo gubitak našeg dragog molitvenika, mi želimo da se - kao dostojan izraz našeg bola - svake godine na dan smrti oca Jovana održi zaupokojena liturgija. U ovoj godini to će biti na 40. dan po njegovoj smrti.

Mi po unutrašnjem nagonu, i kao zakonski čuvar interesa Hristove crkve, očekujemo sa svima vernicima, da Sveti Sinod sprovede ovu našu želju. To će dati verujućem narodu pouzdanje i biće za buduća pokolenja živi izvor oduševljenja i revnovanja prema sveštenučkom pozivu.

Mi se preporučujemo Vašim molitvama i ostajemo Vaš dobroželatelj Nikolaj. Carsko selo, 12 januara 1909. godine."

Petnaestog januara 1909. Sinod je odlučio da ovlasti prisutne Mitropolite Petrograda, Moskve i Kijeva, da se 40. dan po smrti oca Jovana, 28. januara 1909. na mestu sahrane, u manastiru sv. Jovana u Petrogradu, održi zaupokojena liturgija i pomen u prisustvu celog Sinoda; dalje, da se u svim katedralama i crkvama Rusije održe liturgije i parastosi i da sve škole toga dana budu oslobođene od nastave. Da se svake godine na dan 20. decembra u svim crkvama drže liturgije i parastosi za oca Jovana. Da Komisija Sinoda za školsku nastavu unese u program svih bogoslovija, proučavanje života i dela oca Jovana o visokim kvalitetima i obavezama sveštenučkog poziva, i da se u patristici, pored nauke Svetih Otaca, proučavaju i misli i saveti oca Jovana. Takođe je odlučeno da sve crkvene škole u Rusiji imaju sliku oca Jovana na vidnom mestu, u koju svrhu izdavačko preduzeće crkve štampa 40.000 njegovih fotografija.

Sećanje na pokojnika

Četrdeseti dan po smrti oca Jovana, 28. januar 1909. je žalosni dan cele imperije. U svim katedralama Rusije vrše se parastosi. U dvorskoj crkvi prisustvuje car Nikolaj sa celom porodicom. U Svetojovanjskom manastiru služi mitropolit Antonije u prisustvu celog Sinoda i govori o pokojniku:

"Sećanje na oca Jovana je svakom hrišćaninu drago. U čemu je njegova veličina, šta njega čini ruskom srcu tako neprocenjivo vrednim? Ovo se pitanje prirodno nameće u suočenju sa njegovim izuzetnim poštovanjem koje samo retkima na zemlji pada u deo.

Ruska pobožnost se obično ispoljava u asketskoj uzdržljivosti i pokajanju srca. Ali sav život duše nije ispunjen samo time. Bliže se radosni dani Uckpca ca svojim klicanjem u suočenju svepraštajuće ljubavi Božje, vaskrsenja Hristovog, Njegove pobede nad paklom i smrću. Isto i o drugim prazničnim danima, pre svega na dan pričešća, osećamo intimnu radost. Ali ima hrišćana koje uvek ispunjava blagodatna uskršnja

radost. Ovakvima je pripadao i otac Jovan. Njegovo smirenje ga je oslobodilo od svakog samoprecenjivanja i pomoglo mu je da zadobije onu pobedonosnu radost Hristovu, koja je iz njega zračila kao čudesni dar. I zato su ga svi voleli.

Pri svoj njegovoj slavi on se nije podao ni jednom od iskušenja gordosti, koja sve istaknute ljude ugrožavaju. I tu je trebalo zahvaliti njegovom dubokom smirenju, koje mu je uvek darivalo svest da je on samo slabo, nedostojno oruđe u Božjoj ruci. Njegova neumorna molitva, poslušnost Hristovim zapovestima i njegova ljubav prema bližnjima učinili su već rano, da duh gordosti kod njega odumre, i da duhovno sazri.

Zadivljujuća je njegova prisnost s Bogom, prozorljivost, njegov silni uticaj na ljudske duše i blagodatna čudotvorna snaga. To se sve da objasniti samo kroz njegovu apsolutnu unutrašnju iskrenost prema Bogu i ljudima. On govori o onome čime mu je srce ispunjeno; ispoljava toliko ljubavi koliko je oseća, nikad više. To je najviši stepen duhovne iskrenosti koja nas privodi bliže Bogu

Otac Jovan je duhovno svim ljudima bio blizu. Ova blizina se ispoljavala u iskrenom, toplom saosećanju sa svakim. Mi se obično vežemo za dva ili tri ljudska bića, i čim više njih zahtevaju naše učešće u njihovom životu, mi se hladimo. To objašnjava oskudnost naše ljubavi, našu ravnodušnost prema tuđem stradanju. Kod oca Jovana je to bilo drukčije. On je za sve imao isto blagodatno saosećanje.

Prema njegovim duhovnim učenicima on je, kao starac, imao naročit duhovni odnos; gledao je u njihovu unutrašnjost i tačno znao njihovo stanje. Njegova čistota srca dovela ga je u bogoposmatranje. Kao nosilac saosećajne ljubavi, on je uživao najviše poštovanje i priznanje svih. Pred kraj svo ga života, 1905. on je doživeo i poslednje posvećenje u progonu radi Gospoda." [1]

Napisi u štampi

Novine i časopisi iz raznih perspektiva ocenjuju život i delo oca Jovana.

M. O. Menšikov piše u rasprostranjenom listu "Novo Vreme" 1909, br. 11795: "Otac Jovan živi u svesti cele Rusije daleko više od drugih značajnih ličnosti, vladara, vojskovođa, pronalazača, pesnika i mislioca. On ima neobičan, čak jedinstven odnos prema srcu naroda. Mnogi značajni pisci kao Dostojevski i Turgenjev, ili naučnici kao Mendeljejev - umiru među nama, i ma koliko im slava bila velika, njihova smrt okuplja uglavnom obrazovane. Samo Božji čovek, kao otac Jovan, sjedinjuje u sebi ljubav svih. Sa njegovim imenom su spojeni sveti osećaji, koji svaku seljanku, svakog čobanina i svakog robijaša sa njim vezuju. Misao o njemu svetli u njihovoj svesti kao sveća pred Božjom ikonom. Ruski narod voli Božjeg čoveka i zato ide tako nezadrživo i poverljivo k njemu. Ko je zapadao u besputne životne krize - kod oca Jovana je nalazio pravi putokaz. Koga su napadale bezizlazne brige i očajanje - pred njim je otvarao svoje srce i vraćao se osnažen i sa čvrstim pouzdanjem. Koga je život bez mere pritiskao, i, zbog

toga, pogađao mu ljudski ponos i poverenje javnosti - dolazio je ocu Jovanu i dobijao pomoć. On je podizao palog, okruživao dobrotom odbačenog i snažio u njima lekovito pouzdanje da su i oni, takođe, ljudi kojima put ka OCU stoji otvoren. Svi su dolazili ocu Jovanu, i njegovo ih je - duboko saosećajno, ljubavi puno -srce primalo sve. On je uistinu bio prijatelj i duhovni otac celog ruskog naroda. Zato su na stotine hiljada ljudi, svih slojeva i obrazovanja, dolazili u Kronštat. Svi su oni tražili njegovu molitvu i - otac Jovan se molio. On je bio, u stvari, veliki molitvenik Rusije. Molio se i - Bog mu je ispunjavao. Njegova nepokolebivo čvrsta vera koja i brda pokreće, plamena, neprestana molitva i duboko saosećanje prema svakom - privlačili su k njemu sve ljude."

E. Poseljanin piše u časopisu "Ruski polomnik", 1909, br. 4: "Otac Jovan je delovao sopstvenim primerom i čestitim postupanjem. Njegov jedinstveni Dnevnik ne govori samo o njegovoj silnoj veri nego i o retkoj moći razmišljanja, o blagodatnoj snazi duha koja dostiže visine Psalama. Sa njim ... se ugasilo i silno svetlo koje je u mračne mozgove naroda zračilo istinu, pravičnost i toplu ljubav prema Najvišem. Određenje oca Jovana se sastojalo u tome da sam veruje i da budi veru i u drugima; sam da korača u Carstvo Božje i da sa sobom vodi i druge."

V. Rozanov posmatra duhovno-istorijski značaj oca Jovana u "Novom Vremenu" 1909. br. 11775: "Među nosiocima duha svoga vremena, otac Jovan čini najvišu tačku duhovnog stremljenja, priključuje se starcu Serafimu Sarovskom i Mitropolitu Filaretu Moskovskom. Starac Serafim, pustinjač, posedovao je proročku prozorljivost. Mitropolit Filaret beše neuporediv u određivanju dogmatskih istina. Otac Jovan Kronštatski je, kao sveštenik, bio duhovni otac naroda; njegovi dani su protekli među ljudima, u delima ljubavi među njima. On je u 19. veku posedovao - kao u prvom Hrišćanstvu - najviši dar jednog hrišćanina: dar pomažuće - isceljujuće molitve. To potvrđuju bezbrojni dokumentovani slučajevi. Njegova ličnost se uzdigla preko uobičajene ljudske mere; u njemu je delovalo, u stvari, nešto nadprirodno, čudesno. Razni lekari su svedočili da otac Jovan pokazuje neobično duševno i fizičko zdravlje i harmoniju. Prosto rečeno, njemu je od detinjstva bio podaren onaj suvišak životne snage, iz čije punoće je on crpeo i davao dalje - bolesnima i slabima. Ovaj izvor blagodatne snage privlačio je k njemu mnoge ljude. To je sasvim prirodno. Narod hoće, kao apostol Toma, da opipa i oseti. Otac Jovan je za ruski narod postao živi svedok stvarnosti i snage pravoslavlja, misionar mere i apostol prave Božje ljubavi."

Devetnaestog oktobra 1909. piše protojerej S. Putjatin: "U ovo vreme - kad tuđa nevolja nikoga ne zabrinjava, kad nebrojeni umiru od gladi, kad u gradovima ima na hiljade moralno i fizički propalih osoba - dolazi otac Jovan kao jedini između nas, sa dosad neviđenim milosrđem. On se pokazuje zapravo kao predstavnik nekog drugog poretka, kao stanovnik nekog drugog nebeskog tela, sa drugačijim navikama i pravilima; on je uzor budućem čoveku, koji shvata da samo u deljenju drugima leži za nas udeo u Božjoj blagodati i radosti, čoveka koga će duh ljubavi da oduševljava. Asketsko revnovanje oca Jovana i njegovo sveštenoslužjenje čine harmoničnu celinu, ali sveštenstvo u njemu sve drugo određuje. Otac Jovan je potpuni sveštenik, duhovni otac Rusije, njen vrhovni pastir, iako nije nosio titulu patrijarha. Njegova čudotvorna molitva pokazuje više od svih

titula i dostojanstava: nepobitno božansko svešteno ovlašćenje koje ima. Pred njim se priklanjaju vladike kao i zavidljeno monaštvo. Neosporno se u ocu Jovanu pokazuje Hristov lik, čist i jasan, kao u jedva kome pre njega. Njegov iskreni, vatreni duh, dočaravao je lebdenje Duha Svetoga. Hristov Duh je živeo u njemu."

NAPOMENE:

1. Antonije Hrapovicki, "Glavne karakterne crte oca Jovana Kronštatskog", Sabrana dela, tom II, 2. izdanje.

VII OTAC JOVAN DANAS

[sadržaj](#)

O sadašnjici

Otac Jovan je i danas blizak ruskom čoveku Njegov Dnevnik je u inostranstvu doživeo mnoga izdanja i svuda se čita. Slobodna ruska crkva slavi po celom svetu, svake godine, njegov rođendan i dan upokojenja. Mnogi koji su ga lično znali, pričali su o njemu. Komemoracije i spisi svedoče šta on tim ljudima do danas znači. Od 1950. "Glas Amerike" donosi preko svojih talasa programe o životu i delu oca Jovana. U emisiji od decembra 1972. se kaže: "Pre 64 godine se upokojila jedna od najzavidljivijih ličnosti Rusije - otac Jovan Sergiev od Kronštata. Mnoge knjige i svedočanstva govore o ovom retkom čoveku i njegovoj blagodatnoj sposobnosti da leči svojom molitvom sve duševne i telesne bolesti. Još kao dete on je učio da se prosto i usrdno moli, pa je Bog njegovu molitvu i tada ispunjavao. Za vreme njegove 50-godišnje sveštenečke službe, postao je svpoznati molitvenik Rusije. On se toj službi sav predao i kroz nju postao otac nesrećnih i zabludelih. Njegova apostolska, pripovednička, proročka i celebna delatnost pro bila se u narod, te je bio poznat svima kao iskren i blagodatan sveštenik. Njegova produhovljena reč išla je pravo u srce i pokretala na dobro."

"Otac Jovan pripada onim retkim pojedincima duhovne istorije, koji su se ne samo svojim duhom, nego celom svojom dušom, kroz čist duhovni život pretvorili u Hrista. Zato se njegova ličnost sve više isticala što se više u Hrista utapala. Otac Jovan nije znao za svoje privatne interese, ni za nadoknadu kroz samo duševne vrednosti, i nije se vezivao za javnu delatnost niti za nauku. Nepodeljen, pun i ceo on se okreće Hristu i živi u Njemu. U toj nepodeljenoj hristocentričnosti počiva njegov proročki značaj. Njegovo ispovedanje Pravoslavlja je vrednije od svih apologetskih traktata. Jer on se temelji sasvim u Hristu i može sa apostolom Pavlom da kaže: "Ne živim ja, nego Hristos živi u meni". Reč Božja, kao centralna istina, opredeljuje celo njegovo postojanje.

Otac Jovan je bio veliki starac - duhovni otac Rusije. Mnogi monasi, sveštenici, čak i vladike, stajali su pod njegovim neposrednim duhovnim rukovodstvom. On je bio,

takođe, prorok - poslat Rusiji pred buru, da bi je pozvao na pokajanje srca. Njegova je reč trebalo da ostane među ljudima, te da vodi rasejan i pokoleban ruski narod ka jedinom spasenju - životu u Hristu." [1]

KANONIZACIJA

Otac Jovan je već za života važio kao Božji prijatelj. O tome je svedočio njegov čist život i njegova snažna molitva u stotinama potvrđenih iscelenja. Po njegovoj smrti umnožavala su se svedočanstva o njegovom blagodatnom delanju. Crkva je brižljivo proveravala ta svedočanstva i našla da su potvrđena. Vrhovni pastiri Ruske pravoslavne crkve bili su saglasni da je otac Jovan pravednik Božji. Ali njegova kanonizacija posle 1917. zbog bogobornog režima u Rusiji nije mogla da se obavi. Jedino je dvadesetih godina arhiepiskop Andrej Uhtomskij krijući sastavio Akatist za njegovo proslavljanje. Taj akatist ide od ruke do ruke među vernicima, tako da je dospao i u Nemačku, gde je 1938. štampan u Berlinu. (Izdavačko preduzeće "Za Cerkov").

Slobodna ruska zagranična crkva je pod predsedništvom svoga poglavara, Mitropolita Filareta Voznesenskog, odlučila 1964. da posvedoči blagočestije oca Jovana i objavi njegovu kanonizaciju. Jedna gramata Sinoda od 3. juna 1964, u Njujorku, objašnjava tu odluku.

Poslanica Mitropolita Filareta objavljuje gramatu i jednodušno odlučenu kanonizaciju.[2]

Sveti oče Jovane, moli Boga za nas!

NAPOMENE:

1. Šahovskoj, J., "Listovi sa drveta", 1964.
2. "Pravoslavna Rusija", Džordanvil, Njujork, br. 12 (797), 28. VI 1964, i br. 13 (798), 14. VII 1964.

[sadržaj](#)